

İMAM
GAZZÂLÎ

EBÜ'L-LEYS
es-SEMERKANDÎ

Faziletler Kitabı

ilk harf
YAYINLARI

2.
BASKI

Sunuş

İmam Gazzalî ve Ebü'l-Leys es-Semerkandî gibi büyük şahsiyetlerin eserlerine baktığımızda, etkilerinin sadece yazıldıkları dönemle sınırlı kalmayıp bugüne kadar geldiğini görürüz.

Söz konusu bu seçkin kişiler çalışmalarında, özellikle insanın yaratılış gayesini, bu amaca ulaşmak için nelerin yapıp nelerin yapılmaması gerektiğini ve gerçek mutluluğun yollarını okurlarına izah ederler.

İmam Gazzâlî'nin eserleri içinde en önemlisi ve üzerinde en çok durulana İhyâ'ü-Ulûmi'd Dîn adlı kitabıdır. Hacmi büyük ve tafsîlâtı geniş olan bu eserden herkesin faydalanması kolay olmadığından dolayıdır ki, daha geniş bir okuyucu kitlesine fayda sağlamak için Gazzâlî, İhyâ'ü-Ulûmi'd Dîn'i özetleyerek ve bazı değişiklikler yaparak Kimya-yı Saadet adlı kitabı yazmıştır.

Kitabımızı hazırlarken istifade

ettiğimiz ana kaynaklardan biri olan bu eserin yazılış nedenini ve kitabına neden bu ismi verdiğini İmam Gazzâlî şöyle açıklamaktadır: “Bakır ve pirinci kırmızı altın yapan maddî kimya zor ele geçtiği gibi, insanlık cevherini hayvanî bulanıklardan arıtıp melekler safiyetine erıştiren, onu altın gibi paslanmaz ve devamlı yapan mücahede kimyası da zor elde edilir. Bu kitaptan maksat, hakikat ilacının ecza ve bileşimini okuyucularına kolaylıkla açıklamaktır. Bu sebeple bu kitaba Kimyayı Saadet adını verdik. Bağışlayan Allah’tan niyaz ederim ki, onu adına uygun ve kimya gibi hizmete layık eylesin. Bilhassa bu kimya diğer kimyalardan üstündür. Hatta kimya adı buna hakikat, diğerlerine mecazdır. Çünkü diğer kimyaların değer ve itibarı, bakır ve pirinci paslanmaktan koruyup onlara geçici hayatta bir miktar safiyet vermektir. Bu kimya ise bizzat büyük nimetlerin ve ebedî hayatın sebebidir. Zira hayvanî sıfatları insanî sıfatlara, nefsanî halleri ruhbaniyete tebdil eden bu kimyadır ve yine ebedî mutluluğun rabıtası, sonsuz saadetin vasıtası bu kimyadır.”

Çalışmamızın temelini oluşturan diğer bir eser de İmam Gazzâlî'nin Mükâşefetü'l Kulûb'udur. Mükâşefetü'l Kulûb (Kalplerin Keşfi), konu itibariyle tasavvufî bir içeriğe sahiptir. Nefsin durumlarını tespit edip onun nasıl ıslah edileceğini öğretir.

Müfessir, muhaddis, fakih, zâhid ve âlim Ebü'l-Leys es-Semerkindî'nin Tenbihü'l Gafilîn ve Bustanü'l Arifîn isimli eserleri de yararlandığımız kitaplar arasında yer alır. Söz konusu çalışmalar muhteva olarak ahlakî, tasavvufî ve şer'î konuları içerir.

İmam Gazzâlî'nin Kimya-yı Saadet ve Mükâşefetü'l Kulûb (Kalplerin Keşfi) ile Ebü'l-Leys es-Semerkindî'nin Tenbihü'l Gafilîn ve Bustanü'l Arifîn adlı eserlerinden istifade edilerek hazırlanan bu eser; günlük amellerin, ahlakî davranışların ve özel günlerin faziletlerini konu edinmektedir.

Konuların daha da iyi bir şekilde anlaşılması amacıyla her bölüm sonuna Hz. Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde ve Şeyh Sadi Şirazî'nin Bostan ve

Gülistan adlı eserlerinde yer alan hikâyelerden, hikmetlerden ve şiirlerden seçip ekledik.

Faziletler Kitabı ismini verdiğimiz bu çalışmada, herkesin anlayacağı bir şekilde ele alınan, ayet ve hadislerle desteklenen konuların bazıları şunlardır: Merhametli olmanın fazileti, kanaatin fazileti, fakırlığın fazileti, itaatin fazileti, Allah'ı zikretmenin fazileti, abdestin fazileti, tevbenin fazileti, tevekkülün fazileti, sadakanın fazileti, cihadın fazileti, namazın fazileti, cumanın fazileti, üç ayların fazileti, kadir gecesinin fazileti vd.

bir hareket yapmadan Beytullah'ı ziyaret ederse, anasından doğduğu gün gibi günahsız olarak evine döner.”[144]

Hız. Ömer (r.a.) diyor ki:

“Kim sırf ziyaret maksadı ile bu Beytullah'ı görmeye gelir de burayı tavaf ederse anasından doğduğu ilk günkü gibi tüm günahlarından sıyrılır.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Şeytan hiçbir zaman arefe günü olduğu gibi zavallı, hakir ve öfkeli görülmemiştir. Bunun sebebi, o gün inen rahmeti ve günahların bağışlanmasını görmüş olmasıdır. Şeytan daha önce sadece Bedir savaşı günü bu şekilde görülmüştür.”[145]

Ömer b. Abdülaziz (r.a.) diyor ki:

“Allah, Hız. Musa'ya (a.s.) indirdiği bir vahiyde Beytullah'tan ve oranın faziletinden bahsedince Hız. Musa (a.s.):

“Allah'ım, hac nedir?” diye sordu. Yüce Allah O'na:

“Bu ev, diğer tüm evlerden üstün kıldığım kendi evim ve dostum İbrahim tarafından inşa edilen

haremimdir. Mü'minler dünyanın her tarafından buraya gelerek tehlîl ve telbiye getirirler. Tıpkı bir kölenin efendisinin emrine amade olduğunu belirtmesi gibi.” buyurdu.

Hz. Musa:

“Yâ Rabbî, burayı ziyaret edenlere vereceğin sevap nedir?” diye sorunca Yüce Allah:

“Onların kendi günahlarını affedeceğimden başka kendilerine komşu ve akrabalarına şefa'at etme yetkisi veririm.” buyurdu.

Hz. Musa (a.s.):

“Bu ziyaretçiler arasında kazancı helal ve kalbi temiz olmayanlar vardır.” deyince Yüce Allah:

“Ben onların aralarındaki günahkârları iyilere bağışlarım.” buyurdu.”

Ebû Said Hudrî (r.a.) diyor ki:

“Bir defasında, hilâfetinin başlarında, Hz. Ömer (r.a.) ile birlikte Beytullah'ı ziyaret ederken Hz. Ömer mescide girip Hacerü'l-Esved'in yanında durdu ve: “Sen ne fayda ve ne de zarar veremeyen bir taşsın. Eğer Peygamberimizin (s.a.v) seni öptüğünü

görmeseydim seniöpmezdim!” dedi.

Bunun üzerine Hz. Ali, O’na:

“Yâ emîr’ül-mü’minîn, öyle deme! Çünkü bu taş Allah’ın izni ile hem fayda ve hem de zarar verebilir. Eğer sen Kur’ân okuyan ve onun ne demek istediğini bilen biri olmasaydın bu sözü sana çok görmezdim.” dedi.

Hz. Ömer:

“Yâ Ebe’l-Hasan, Kur’ân’da bununla ilgili nasıl bir açıklama var ki?” diye sorunca Hz. Ali şunları söyledi: Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ

“Hani Rabbin, Âdemoğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şâhid tutarak; “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” demişti. Onlar da; “Evet, buna şâhidiz!” dediler. Kıyâmet günü; “Biz bundan habersizdik!” diyemezsiniz.”[146]

Âdemoğulları o sırada Allah’ın kulları olduklarını kabul edince Yüce Allah onlardan aldığı bu sözü ince bir deriye yazdı, arkasından bu Hacerü’l-

Esved'i çağırarak o yazılı deriyi ona içirdi. O yüzden bu taş Allah'ın bu söz verme sırasındaki sırdaşıdır. Kıyamet günü verdikleri sözü yerine getirenler lehine şahitlik edecektir."

Hiz. Ali'nin bu açıklamasını dinleyen Hiz. Ömer, ona:

"Yâ Ebel-Hasan, Yüce Allah senin göğsüne ne kadar çok ilim bağışlamıştır!" dedi.

Anlatıldığına göre; İbn-i Abbas (r.a.) gözleri kör olduktan sonra bir gün şöyle dedi:

"Gözlerim kör olmadan önce yürüyerek hacca gitmemiş olduğuma pişman olduğum kadar hiçbir şeye pişman olmuş değilim. Çünkü Yüce Allah'ın Beytullah'a hitaben; "Gerek yaya ve gerekse çeşitli cinsten arık develere binmiş olarak seni ziyaret etmeye gelirler." buyurduğunu duymuştum."

Yalnız şunu bilmek gerekir ki, hacı adayının oturduğu yer ile Kâbe arasındaki mesafe kısa olunca hacca yaya olarak gidebilir, daha doğrusu yaya olarak gitmesi daha faziletlidir.

Fakat aradaki mesafe uzun olduğu

takdirde binekle gitmek daha iyidir. Çünkü uzun mesafeyi yürüyerek aşan hacı adayı yorulacağı için huysuzlaşır. Fakat hacı adayı böyle bir duruma düşmeyeceğinden emin olduğu takdirde yaya olarak hacca gitmesi daha faziletlidir.

Hasan-ı Basrî'nin (r.a.) belirttiğine göre:

“Melekler hacı adaylarını karşılayınca deve sırtında gelenleri selâmlamakla yetinirler, katır ve eşek sırtında gelenlerle musafaha ederler ve yaya olarak gelenleri ise yanaklarından öperler.”

Dahhak'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Herhangi bir Müslüman, Allah yolunda savaşmak gayesi ile yola çıkar da henüz düşmanla karşılaşma fırsatı bulamadan atından düşerek veya zehirli bir hayvan tarafından sokularak yahut başka bir sebeple ölürse şehid olarak ölür.

Herhangi bir Müslüman Beytullah'ı ziyaret etmek maksadı ile yola çıkar da Kâbe'ye varamadan ölürse Allah onu kesinlikle cennete koyar.”[147]

Rivayete göre; Peygamberimizin (s.a.v) dualarından biri şöyledir:

“Allah’ım, hacıyı ve hacının affedilmesi için dua edenleri affeyle.”[148]

İbn-i Ömer’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor:

“Benim şu mescidimde kılınan bir vakit namaz, Mescid-i Haram dışında kalan diğer mescitlerde kılınacak bin vakit namaza denktir.”[149]

Aynı konu ile ilgili diğer bir hadis de şöyledir:

“Benim mescidimde kılınan bir vakit namaz, Mescid-i Harâm dışında kalan diğer mescitlerde kalan diğer mescitlerde kılınacak bin vakit namazdan daha üstündür. Mescid-i Harâm’da kılınan bir vakit namaz, diğer mescitlerde kılınacak yüz bin vakit namazdan daha fazîletlidir. Allah yolunda savaşırken kılınan bir vakit namaz ise diğer zamanlarda kılınacak iki yüz bin vakit namazdan daha faziletlidir.”[150]

Dikkat ediniz! Size bundan da daha faziletlisini söyleyeyim. Bu da herhangi bir kimsenin karanlık bir gecede sırf Allah’ın vereceği sevabı

kazanmak amacı ile yatağından kalkarak güzel bir abdest aldıktan sonra kılacağı iki rekât namazdır.”

İbn-i Ömer’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“İslâm beş temel esasa dayanır:

1= Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in O’nun Resûlü olduğuna şahâdet etmek,

2- Namaz kılmak,

3- Zekât vermek,

4= Ramazan ayında oruç tutmak,

5- Beytullah’ı ziyaret etmek.”[151]

Said b. Müseyyeb’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah bir tek hac vesilesi ile şu üç kişiyi cennete koyar:

1- Kendisi adına Hac’ca gidilmesini vasiyet eden kimse,

2- Bu vasiyeti yürürlüğe koyan kimse,

3- Vasiyet sahibi adına hac veya umre ziyareti yapan kimse.”[152]

İbn Mâce, 3013; Beyhakî, es-Sünenü’l-Kübrâ, 5/118.

Buharî, 1521; Müslim, 1350; Tirmizî, 811; İbn Mâce, 2889; Ahmed, el-

Müsned, 2/229, 248.

Mâlik, el-Muvatta, 1/422.

A'râf Sûresi; 172.

Ebû Nuaym, Hilye, 5/190; Ahmed, el-Müsned, 4/36.

Hâkim, el-Müstedrek, 1/441.

Müslim, 1395; İbn Mâce, 1405.

Gazzâlî, İhyâu Ulûmi'd-Dîn, 1/244.

Buharî, 8; Müslim, 16; Tirmizî, 2609.

Beyhakî, Şuabü'l-İman, 4124.

Zekâtın Fazileti

Bilesin ki, Yüce Allah zekâtı İslam'ın temellerinden biri olarak ilân etmiş, onu en yüce İslam alâmeti olan namaz ile yan yana getirerek şöyle buyurmuştur:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Namazı kılın, zekâtı verin. Rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.”[153]

Peygamberimiz (s.a.v.) de şöyle buyurmuştur:

“İslam beş şey üzerine kurulmuştur:

1- Allah'tan (c.c) başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in (s.a.v.) O'nun Resulü olduğuna şahâdet etmek.

2- Namaz kılmak,

3- Zekât vermek,

4- Ramazanda oruç tutmak,

5- Hacca gitmek.”

Yüce Allah (c.c) zekâtı vermeyenler hakkında şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّذِينَ يَكْتَنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

“Ey iman edenler! Hahamlardan ve rahiplerden birçoğu, insanların mallarını haksız yollarla yiyorlar ve Allah’ın yolundan alıkoyuyorlar. Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allah yolunda harcamayanları elem dolu bir azapla müjdele.”[154]

Buradaki “Allah yolunda harcamak”tan maksat, bu malların zekâtını ayırmaktır.

Zekât verenin dünyadan el etek çekerek kendilerini ahiret ticaretine adanmış olan takva sahibi düşkünleri araması müstehabtır; çünkü bu malın gelişmesine vesile olur.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Sen mutlaka takva sahibinin yemeğini ye ve senin yemeğini de takva sahibi olanlardan başkası yemesin.”

Çünkü takva sahibi, vereceğin zekâtı yolunda kullanır ve ona bu yolda yardımcı olduğun için sen de onun ibadetine ortak olursun.

Âlimlerden biri sadakalarını sadece tarikat ehli olan fakirlere verirdi. Ona:

“İyiliklerini bütün fakirlere dağıtırsan daha iyi olmaz mı?” diye sordular.

O da şu cevabı verdi:

“Hayır, sizin dediğinizi yapmam daha iyi olmaz. Çünkü bunlar olanca gayretlerini Allah için harcayan kimselerdir. Herhangi biri bir sıkıntı ile karşılaşınca gayreti gevşeyebilir. Bir kişinin gayretini Allah uğruna yöneltmek, bana, amacı dünya olan bin kişiye yardım etmekten daha iyidir.”

Bu cevap Cüneyd el-Bağdadî’ye nakledilince sözü beğenerek sahibi hakkında; “O, mutlaka Allah’ın velilerinden biridir. Çoktandır bu kadar güzel bir söz duymamıştım.” dedi.

Bir süre sonra bu adamın maddi durumunun sarsıldığı, bu yüzden ticareti bırakmaya niyetlendiği haberi geldi. Bunun üzerine Cüneyd el-Bağdadî ona bir miktar para gönderdi ve “Bunu sermaye yaparak ticarethaneni kapatma. Çünkü senin gibilere ticaretin zararı yoktur” diye haber gönderdi.

Bu zat bakkaldı ve fakirlerden satın aldıklarının bedelini almazdı.

Abdullah İbn-i Mübarek de (Allah

ondan razı olsun) yardımlarını sadece ilim ile uğraşanlara verirdi. Kendisine: “Yardımlarını genişletsen daha iyi olmaz mı?” dediler.

O da şu cevabı buyurdu:

“Ben peygamberlik makamından sonra ilimden daha yüksek bir merteye tanımıyorum. Bunlardan birinin kalbi ihtiyacı ile meşgul olunca kendini ilme verip bütün gücü ile öğrenmeye yönelemez. Bunları bütün güçleri ile ilme yöneltmek, en faziletli davranıştır.”

Sadaka verirken sakat ve malûllerin öne alınması, hususiyetle akraba ve yakınların en başta düşünülmesi hem sadaka vermek ve hem de yakınları korumak (sıla-i rahîm) olur. Akraba ve yakınları korumanın mükâfatı pek çoktur.

Riyanın şerrinden korunmak ve vereni kalabalık içinde küçük düşürmemek için sadaka gizli verilmelidir. Peygamberimiz (s.a.v.) buyurur ki:

“Gizli verilen sadaka, Allah’ın gazabını söndürür.”[155]

Başkaca bir gölgenin kalmayacağı

kıyamet günü, Allah'ın Arş'ın gölgesi altına alacağı yedi kimseyi sayan hadise göre bu yedi kimseden biri de "Sağ elinin verdiği sol eli bilmeyecek şekilde gizli sadaka veren kimse"dir.

Fakat riyaya düşme ve karşı tarafı minnet yükü altında bırakma ihtimali söz konusu olmadığı takdirde ve başkalarını özendirmek gibi bir fayda getireceği umulduğu zaman açıktan sadaka verilebilir.

Nitekim Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor:

"Ey müminler! Sadakalarınızı, malını gösteriş için harcayan, Allah'a ve ahiret gününe inanmamış kimseler gibi başa kakarak, inciterek heder etmeyin."^[156]

Buna göre; başa kakmak, iyiliği mahveder. En iyisi sadakayı gizli vermek onu unutmayı huy hâline getirmektir. Buna karşılık iyilik görenin, yapılan iyiliği dile getirmesi ve iyilik yapana teşekkür etmesi gerekir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"İnsanlara teşekkür etmeyen kimse, Allah'a da şükretmez."

Şair ne güzel söyler:

İyiliğin eli nerede olursa olsun, servettir.
Onu ister nankör, ister teşekkür eden biri
taşınsın,
Teşekkür edenin teşekkürüne mükâfat
vardır.
Nankörün bilmezlikten geldiği iyilik de
Allah katındadır.

Bakara Sûresi; 43.
Tevbe Sûresi; 34.
Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb, 99;
Taberanî, Sağîr, 1034; Elbânî, Sahihu'l-
Câmi, 3759.
Bakara Sûresi; 264.

Hikâye

Buhara'daki ulu bir zat vardı. Kendisinden bir şey isteyenlere çok iyi muamele ederdi. Pek çok sayısız ihsanlarda bulunur, ta gecelere kadar cömertlik eder, altınlar saçardı. Altınları kâğıt parçalarına sarar, öyle verirdi. Dünyada bulundukça hep böyle ihsanlar ederdi. Güneş gibi tertemizdi.

Borçlulara ihsan ederdi. Yalnız bir şartı vardı: Kimse ağzını açıp bir şey istemeyecekti. Gececeği yolun kenarına bütün yoksullar duvar gibi dizilirler susarlar beklerlerdi. Birisi ağız açtı da bir şey istedi mi bir parça bile alamazdı.

Nasılsa bir gün ihtiyarın biri "Açım bana zekât ver" demişti. İhtiyarı men ettiler. Ama o sürekli söylemekteydi. Halk hayretlere düştü. O cömert adam:

"Babacığım ne utanmaz ihtiyarsın" dedi.

İhtiyar:

“Sen benden daha ziyade utanmazsın” dedi ve devam etti: “Bu cihanı yedin yuttun bir de âlemle beraber öteki âlemin elde etmeye tamah ediyorsun.”

Bu sözü duyunca güldü. O ihtiyara bir hayli mal verdi. Adamcağız bütün malları yalnız başına alıp götürdü. O ihtiyardan başka ondan bir şey isteyen hiçbir kimse ne yarım okka altın elde etti ne de bir zerre kumaş.^[157]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Cömertliğin Fazileti

Bil ki, fakir olan kimselerin hali hırs değil, kanaat olmalıdır. Zenginlerin hali cimrilik değil, cömertlik olmalıdır. Resûlullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Cömertlik cennette bir ağaçtır. Cömert olan kimse o ağacın bir budağına tutunmuştur. O budak muhakkak onu cennete çeker. Cimrilik ise cehennemde bir ağaçtır. Cimri olan kimse o ağacın bir budağına yapışmıştır. O budak muhakkak onu cehenneme çeker.”

Hz. Peygamber cömertlik konusunda şunları söylemiştir:

“İnsanlarda iki sıfat vardır. Hak Teâlâ onları sever: Biri, cömertlik, diğeri de, güzel ahlâktır. İki sıfat daha vardır ki, Hak Teâlâ onları sevmez: Cimrilik ve kötü ahlâktır.”

“Allah kendine, cömert ve güzel ahlâklı olmayan bir dost yaratmadı.”

“Hak Teâlâ Cömert’in günahlarını affeder, dar da kaldığı zaman ona yardım eder.”

“Cömert ve kalbi geniş olan kimsenin

FAZİLETLER KİTABI

İMAM GAZZÂLÎ
EBÜ'L-LEYS ES-
SEMERKANDÎ

Hazırlayanlar:
Erdem Doğan

yemeği şifadır. Cimri olan kimsenin yemeği de hastalıktır.”

“Cömert olan kimse Hak Teâlâ’ya yakındır, cennete yakındır, insanlara yakındır ve cehennemden uzaktır. Cimri olan kimse Allahtan uzaktır, cennetten uzaktır, insanlardan uzaktır ve cehenneme yakındır. Ve Hak Teâlâ cahil cömerdi cimri abidden daha çok sever. Hastalıkların en kötüsü cimrilik hastalığıdır.”

“Benim ümmetimin safları cennete girerler. Cennete girmeleri oruç tutmakla ve namaz kılmakla değil, belki cömertlik, kalb temizliği ve insanlara nasihat ve şefkat etmektedir.”

Hz. Ali buyurdu ki:

“Dünya sana yüz tutarsa, onu harca ki, harcamakla tükenmez. Senden yüz çevirirse yine harca ki, devamlı sende durmaz.”

Ebû’l-Hasan Medaini diyor ki:

“Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve Abdullah b. Cafer üçü beraber hacca gittiler. Azık devesi ileri gitmiş, bunlar aç ve susuz kaldılar. Bunun üzerine bir Arap kadının yanına gidip:

“İçecek bir şeyin var mıdır?” dediler.

“Vardır” dedi.

Bir koyunu vardı. Onu sağdı, sütünü onlara verdi, sonra yemek istediler.

Kadın:

“Bir koyundan başka bir şeyim yoktur. Onu da boğazlayın, yiyin,” dedi.

O koyunu boğazlayıp yediler. Yola çıkarken:

“Biz Kureyş kabilesindeniz, bu seferden döndüğümüzde, yanımıza gel, sana bir iyilik yaparız.” dediler.

Kadının kocası gelip bu hâli görünce kızdı ve:

“Bir koyun vardı, onu da kim olduklarını bilmediğin insanlara verdin.” dedi.

Bunun üzerinden uzun bir zaman geçti. Tesadüfen o karı koca fakirlik ve felâket yüzünden Medine’ye geldiler. Develerin gübresini toplayıp satarlardı. Bir gün kadın Hz. Hasan’ın mahallesine geldi. Hz. Hasan evinin kapısında duruyordu. Birden gözü o kadına ilişti, kendilerini ağırlayan kadın olduğunu tanıdı. Kadına:

“Ey kadın! Beni tanır mısın?” dedi.

Kadın:

“Tanımıyorum” dedi.

Hz. Hasan:

“Ben falan gün sana misafir olan kimseyim.” dedi.

Sonra ona bin kırmızı altın ve bin koyun vermelerini buyurdu ve onu kendi adamıyla Hz. Hüseyin’in yanına gönderdi. Hz. Hüseyin:

“Kardeşim Hasan sana ne verdi?” dedi.

“Bin altın ve bin de koyun verdi.” deyince Hüseyin (r.a.) de ona bin altın ve bin koyun verdi ve adamıyla Abdullah bin Cafer’e gönderdi. Abdullah:

“Onlar sana ne verdiler?” dedi.

“İki bin altın ve iki bin koyun verdiler” dedi.

O da iki bin altın ve iki bin koyun verdi. Abdullah dedi ki:

“Eğer önce benim yanıma gelmiş olsaydın, onları zahmete düşürürdün. Yani sana o kadar verirdim ki, onlar onun mislini veremezlerdi.”

Sonra bu kadın dört bin altın ve dört bin koyun aldı, gitti.”

Araplar arasında cömertliği ile tanınmış birisi vardı. Öldükten sonra

bir gün bir grup insan seferden gelirken aç ve susuz onun mezarının başında yattılar. İçlerinden birinin bir devesi vardı. Bu adam mezar sahibini rüyasında gördü. Ona diyordu ki: “Bu deveyi bana ver, yerine en iyi deve vereyim.” Deve sahibi devesini verdi. O da aldığı deveyi boğazladı. Bu kimse uykudan uyanınca devesini boğazlanmış gördü. Ocağa kazan koyup o devenin etini pişirip yediler. Geri döndükleri zaman karşıdan bir kervan görüldü. Kervan yaklaşınc kervandan birisi deve sahibini adıyla çağırarak:

“Filân ölen kimseden hiç iyi cins deve satın aldın mı?” dedi.

O da:

“Evet aldım. Fakat rüyada aldım” dedi ve başından geçeni anlattı.

Bu kervandaki adam:

“O iyi cins deve budur al. Ben de onun oğluyum rüyamda gördüm. Bana dedi ki, eğer sen benim oğlum isen bu deveyi falan kimseye ver,” dedi.

Ebû Said-i Hargûşî rivayet eder ki:

“Mısır’da bir kimse vardı ki, fakirlere sadaka topluyordu. Bir fakirin bir oğlu

oldu. Onun lüzumlu işlerine harcayacak hiçbir şeyi yoktu. O, sadaka toplayanın yanına gitti:

“Bir oğlum dünyaya geldi. Ona harcayacak bir şeyim yoktur” dedi.

O da dolaştı, insanlardan istedi, bir şey eline geçmedi. O fakiri alıp bir mezarın başına götürdü. O mezara hitaben dedi ki:

“Ey mezar sahibi, Hak Teâlâ sana rahmet eylesin. Sen fakirlerin ihtiyacını görüp zahmetini çekensin. Onlara her ne lâzım olursa, bulurdun. Bugün bu fakirin dünyaya gelen oğlu için çok çabaladım, hiçbir şey bulamadım.” dedi.

Bir altını vardı. Yarısını o fakire verdi ve:

“Sende borç kalsın, bir kapı açılincaya kadar” dedi.

Bu sadaka toplayan kimseye Muhtesib derlerdi. Fakir diyor ki:

“Ben o altının yarısını alıp oğlumun lüzumlu işlerini gördüm.”

Muhtesib o gece yatınca o mezar sahibini rüyasında, gördü. Ona dedi ki:

“Ey Muhtesib! O gün her ne söyledin ise, işittim. Fakat cevap vermeye izin

yoktu. Onun için cevap vermedim. Hadi evime git oğullarıma de ki: Ocağı kazsınlar, orda beş yüz altın vardır. Çıkarıp o fakire versinler. Zira bir oğlu dünyaya gelmiştir.”

Muhtesib ertesi gün gitti, o mezar sahibinin oğullarına haber verdi, ocağı kazdılar. Beş yüz altın çıktı. Muhtesib dedi ki:

“Bizim rüyamızın hükmü yoktur. Bu altınlar sizin evinizde bulundu. Sizin malınızdır.”

Onlar da:

“Babamız öldüğü hâlde cömertlik yapıyor. Biz yaşadığımız hâlde cimrilik mi edelim?” dediler ve hepsini o fakire verdiler.

Fakir de bir altın alıp bozdurdu. Yarısını borcuna verdi. Yarısını da kendine aldı ve:

“O beş yüz altının mütebakisini fakirlere verin, benim fazlasına ihtiyacım yoktur” dedi.

Ebû Said der ki:

“Bilmiyorum; bunların hangisi daha cömerttir. O mezar sahibi mi, onun oğulları mı yahut o fakir mi?”

Yine Ebû Said der ki:

“Mısır’a gittiğim zaman o mezar sahibinin adını sordum, oğullarını aradım. Oğullarının çocuklarını buldum. Onları salihlerin simasında görünce bu ayet-i kerîme aklıma geldi: “Babaları salih bir insan idi.”[201]

Cömertlerin bereketlerinden, ölümden sonra da böyle tesirleri kalmasına şaşılmaz. Zira İbrahim Halil’in âdeti misafirperverlik idi. Onun yerinde bu zamana kadar ziyafet kesilmemiştir.

Rabi’ b. Selman anlatır ki:

“İmam Şafiî (r.a.) Mekke’ye gittiği zaman yanında on bin altın var idi. Mekke’nin dışında çadırını kurdu. O altınları bir çarşaf üzerine döktü, kendisine selâm verene bir avuç verdi. Öğle namazına kadar on bin altını bitirdi, çarşafı silkti. On bin altından bir tane kalmadı.”

Bir gün Hz. Ali ağladı:

“Niçin ağlıyorsun? Ya Ali dediler.”

“Yedi gündür, evime hiç misafir gelmedi.” buyurdu.

Bir kimse bir dostunun yanına gidip dört yüz lira borcu olduğunu söyledi. O da dört yüz altın çıkardı, ona verdi

ve ağladı. Ona dediler ki:

“Altını verdikten sonra ağlamamalısın. Madem ağlayacaktın vermemeli idin.”

O kimse dedi ki:

“Kendi gafletim için ağlıyorum. Ben onun hâlinden gafıl kalmışım ki, o istemek zorunda kalmış.”

Kehf Sûresi; 82.

Hikâye

Bilge bir zata sormuşlar:

“Cömertlik etmek mi daha önemlidir, yoksa cesaret mi daha iyidir?”

Bilge adam şu karşılığı vermiş:

“Cömert olanın cesarete ihtiyacı yoktur.”

Behram Gür'un mezarı üzerinde şöyle yazılıdır:

Kerem eli, kol kuvvetinden daha iyidir.
Hatem-i Tai^[202] dünyada kalmadı, öldü;
ama,

Cömertliğiyle meşhur adı iyilikle anıldı.
Malının zekâtını ver.

Çünkü budanan asma daha çok üzüm
verir.^[203]

Cömertliğiyle ünlü Arap şairi ve kabile reisi. Altıncı yüzyılın sonunda, yedinci yüzyılın başında yaşamıştır. İsmi Abdullah bin Sa'd'dır. Çok cömert olduğu için “Hatem”, Tayy kabilesinin reisi olduğu için “Tai” lakabı

verilmiştir.

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Îsârın Fazileti

Bil ki, îsâr^[204] etmek derecesi, cömertlik derecesinden daha yüksektir. Zira cömert, muhtaç olmadığı bir şeyi başkasına verendir. Îsâr ise muhtaç olduğu şeyi vermektir. Nitekim cömertliğin en üstün derecesi de budur. Cimriliğin en aşağı derecesi ise muhtaç olduğu şeyi kendinden bile esirgemektir. Meselâ hasta olur, kendini tedavi ettirmez. Kalbinde birçok arzuları olur, bunları başkasından bekleyip ister ve kendi malını harcayamaz. Îsârın fazileti çok büyüktür. Hak Teâlâ Ensar'ı îsâr ile över:

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُجْزَوْنَ مِنْ حَاجِزٍ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجُودُونَ
فِي ضُرُوبِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أَوْثَرُوا وَيُؤْتُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine’ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık

duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”[205]

Resûlullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Bir kimse bir şeyi arzu ettiği zaman, arzusunu tehir edip o şeyi başkasına verse, Hak Teâlâ ona rahmet eder.”

Hiz. Âişe diyor ki:

“Resûlullah'ın (s.a.v.) evinde hiç bir zaman üç gün üst üste doymak nasip olmazdı. Olmadığı için değil, vardı; fakat başkasını kendimize tercih edip sadaka verirdik.”

Bir gece Resûlullah'a (s.a.v.) bir misafir geldi. Evlerinde hiçbir şey olmadığı için Ensar'dan birisi o misafiri kendi evine götürdü. Onun yemeği çok azdı. Kandili söndürdü ve yemeği misafirin önüne koydu. Kendisi de karanlıkta elini yemeğe götürürdü; fakat yemezdi. Bütün yemeği misafir yedi. Ertesi gün Resûlullah (s.a.v.): “Hak Teâlâ sizin misafire yaptığınızı beğendi ve şu ayeti inzal buyurdu dedi: “Kendilerinin

ihtiyacı olduğu halde, başkalarını kendilerine tercih ederler.””

Hız. Musa (a.s.) buyurdu ki:

“Ya Rabbi! Habibin Muhammed’in makamını bana göster.”

Hak Teâlâ:

“Ya Musa! Ona dayanamazsın; fakat onun derecelerinden birini sana göstereyim.” buyurdu.

Hak Teâlâ Musa’ya o dereceyi gösterince, hayret ve dehşette kaldı. Ve:

“Ey Allah’ım! Senin Habibin bu dereceye ne ile kavuştu.” dedi.

Hak Teâlâ:

“İsâr etmekle” buyurdu. Hak Teâlâ yine buyurdu ki:

“Ey Musa! Ömründe isâr eden kimseye kıyamet gününde hesap sormaktan istihza ederim. Ona karşılık cennet veririm. Cennette istediğı yerde olur.”

Abdullah b. Cafer bir yolculuk sırasında bir hurmalığa geldi. O hurmalığı bir zenci köle bekliyordu. Ona yiyecek olarak üç ekmek getirdiler. Birden oraya bir köpek geldi. O ekmeklerin birini o köpeğe

verdi. Köpek onu yedi. Birini daha yedi. Onu da verdi. Üçüncüsünü de verdi. Onu da yedi. Abdullah:

“Ey köle, senin ücretin ne kadardır?” dedi.

Köle:

“Bu gördüğün ekmeklerdir” dedi.

Abdullah b. Cafer:

“Öyleyse niçin hepsini verdin?” dedi.

Köle:

“Yakın yerlerde köpek yoktur. Uzaktan gelmiştir. Aç kalmasını istemedim.” dedi.

Abdullah b. Cafer:

“Ya bugün ne yiyeceksin?” dedi.

Köle:

“Sabrederim” dedi.

Abdullah b. Cafer:

“Subhanallah! Bana çok cömerttir derler. Bu köle benden cömerttir.” dedi. O hurmalığı ve köleyi satın aldı, köleyi azat etti ve o hurmalığı da ona bağışladı.

Resûlullah (s.a.v.) hicret ettiği gece Hz. Ali, “Kâfırlar Resûlullah’a kast ederlerse ben O’na feda olayım” diye O’nun yatağında yattı. Hak Teâlâ Cebraîl ve Mikâîl’e vahiy gönderip

buyurdu ki: “Ben sizi birbirinize kardeş yaptım ve birinizin ömrünü uzun kıldım. Hanginiz îsâr edip ömrünün uzunluğunu kardeşine verir.” Her biri kendi için uzun ömrü istedi. Hak Teâlâ buyurdu ki: “Siz niçin Ali’nin yaptığı gibi yapmıyorsunuz? Ali ile Muhammed (s.a.v.) kardeşirler. Ali canını O’na feda etti. Muhammed’i îsâr edip O’nun yatağında yattı. İkiniz de yeryüzüne inin, muhafız olarak O’nu bekleyin.” Cebrail ile Mikail yeryüzüne indiler. Cebrail Hz. Ali’nin başucunda, Mikâil de ayakucunda durup, onu beklediler. Bu hâle bakıp: “Ne büyük saadet, ne büyük keramet ey Ebû Talib’in oğlu! Hak Teâlâ meleklerine sana nöbet tutturuyor ve seninle meleklerine iftihar ediyor.” Bunun üzerine bu ayet-i kerîme nazil oldu:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ وَاللَّهُ زَعُوفٌ بِالْجِبَادِ

“İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah’ın rızasını kazanmak için kendini feda eder. Allah, kullarına çok şefkatlidir.”[206]

Hasan-ı Antakî büyük zâtlardan idi. Bir gece onun müridlerinden birçok kimseler evinde toplandılar. Yeteri kadar ekmek yoktu. Ekmeği parçalayıp hepsinin önüne koydular ve kandili ortadan götürdüler. Yemekten sonra kandili geri getirdiler. Ekmeğin olduğu gibi durduğunu gördüler. Her biri arkadaşım yesin diye îsâr edip yememişti.

Huzeyfetül Adevî diyor ki:

“Bir gün büyük bir savaş oldu. Çok Müslüman şehid oldu. Benim suyum vardı. Amcamın oğlunu aradım ki, su vereyim. Onu yaralı halde buldum. Az bir hayat eseri kalmıştı. Ona:

“Amcam oğlu, su ister misin?” dedim.

“İsterim” dedi.

Birden biraz öteden birisi “Ah!” dedi. Amcam oğlu onu duyunca “Suyu ona götür” diye işaret etti. Suyu ona götürünce baktım ki, Hişam b. As’tır ve can vermek üzeredir. Ona:

“Su istiyorsan buyurun.” dedim.

Öteden birisi “Ah!” dedi. Hişam da “Suyu ona ver” dedi. Suyu ona götürdüm. Baktım ki, ölmüş. Geri

Hişam'ın yanına geldim. Baktım ki, Hişam da ölmüş. Amcam oğlunun yanına geldim. Baktım ki, o da ölmüş.

Derler ki, bu dünyada Bişr-i Hafî'den başka hiç kimse çıplak geldiği gibi gitmemiştir. Can verirken bir fakir geldi, ondan bir şey istedi. Hiçbir şey elinden gelmiyordu. Gömleğini sırtından çıkarıp o fakire verdi ve kendisi bir emanet elbise alıp onun içinde can verdi. Allah bol bol rahmet eylesin.

Kendisi muhtaç olduğu halde başkasına nimet vermek, cömertlik, ikrâm.

Haşr Sûresi; 9.

Bakara Sûresi; 207.

Fakirleri Ağırlamanın Fazileti

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: “Misafir için tekerrüh gösterip onu gücendirmeyiniz. Çünkü misafiri gücendiren Allah’ı gücendirmiş olur. Allah ise kendisini gücendireni gücendirir.”[207]

“Misafir ağırlamayan kimsede hayır yoktur.”[208]

Peygamberimiz, bir gün deve ve sığır sürüsü olan birine uğrar. Fakat adam Peygamberimizi ağırlamaz. Sonra, sadece birkaç kuzusu olan kadına uğrar. Kadın, Peygamberimizi ağırlayarak ona kuzu keser. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) buyurur ki: “Her ikisine de bakınız. Bu huy Allah’ın kudreti dâhilindedir. Allah kime iyi ahlâk bahşetmek isterse ona verir.”

Hız. İbrahim (a.s.) yemek yiyeceği zaman dışarı çıkar ve bir ya da iki mil kadar uzaklara giderek birlikte yemek yiyeceği birilerini arardı. “Misafir Babası” diye ün salmıştı. Bu konudaki

samimi tutkunluğundan dolayı günümüze kadar vefat ettiği yerde misafir ağırlama geleneği devam ettirilmiştir. Üç kişiden on kişiye, hatta yüz kişiye kadar evinde misafir ağırlanmayan bir gece geçirmemiştir. “Her ev hiçbir gece misafirsiz kalmama sayesinde ayakta durur” derdi.

Peygamberimize; “İman nedir?” diye sordular. O da:

“Yemek yedirmek ve herkese selâm vermektir”[209] diye cevap buyurdu.

Peygamberimiz (s.a.v.) günahlara keffâret olan ve derece yükselten amellerin ne olduğu hakkındaki bir soruya da:

“Yemek yedirmek ve halk uykuda iken namaz kılmaktır”[210] diye cevap buyurdu.

Haccın kabul edilmesine sebep olan ibadetlerin ne olduğu hakkındaki bir soruya Peygamberimiz (s.a.v.);

“Yemek yedirmek ve tatlı dil”[211] diye cevap buyurdu.

Hız. Enes b. Mâlik (r.a.) buyuruyor ki:

“Misafirin girmediği eve melek de girmez.”

Misafir ağırlamanın ve yemek yedirmenin fazileti hakkında hadisler sayısızdır.

Şu beyitlerin şairi, ne güzel demiştir:

Misafiri niye sevmeyeyim?

Veya ona güler yüz göstermekten niye
hoşlanmayayım?

Misafir benim yanımda, aslında
Kendi rızkını yiyor ve karşılığında bana
teşekkür ediyor.

Bir atasözü şöyledir:

“İyilik ancak güler yüz, tatlı söz ve geleni
iyi karşılama ile tamamlanır.”

Başka bir şair de şöyle der:

Misafirim daha yükünü çözmeden

Onu güler yüzle karşılarım,

Yer kurak olsa bile benim yanımda bolluk
belirir.

Misafir hesabına bolluk, köylerin çokluğu
ile değildir.

Fakat onun için cömert'in yüzü bolluktur.

Misafir çağırmanın, fâsıkları değil,
takva sahiplerini tercih etmesi gerekir.
Peygamberimiz, kendisini ağırlayan

bir evde dua ederken: “Yemeğini iyiler yesin”[212] diye buyurmuştur.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Yalnız takva sahibinin yemeğini ye. Yemeğini de sadece takva sahipleri yesin.”

Yine yedirenin genellikle zenginleri değil, fakirleri gözetmesi gerekir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Yedirilen yemeklerin en fenası, sadece zenginlerin çağrılıp fakirlerin ihmal edildiği düğün ziyafetidir.”[213]

Öte yandan yemek verenin yakınlarını ihmal etmemesi gerekir. Çünkü onları ihmal etmek soğukluk oluşturmaktır ve akrabalık bağlarını kesmektir. Yine yemek verenin dost ve tanıdıkları arasında gönül kırıcı bir ayırımı girmemesi gerekir. Çünkü bazı dost ve tanıdıkları başkalarına tercih etmek, diğerlerinin kalbinde küskünlüğe yol açar.

Bunlar yanında yemek verenin verdiği yemeği öğünme ve böbürlenme aracı olarak kullanmaması, onu dostlarının kalbini hoşnut etme vesilesi, yemek yedirme ve

müminlerin Kalplerini sevindirme bahsinde Peygamberimizin sünnetine uyma vesilesi bilmesi gerekir.

Yine yemek verenin herhangi bir sebep ile davetlileri sıkacağı baştan belli olan veya davete gelmekte güçlüğe katlanacak kimseleri çağdırmaması gerekir. Davete katılmayı isteyenleri çağdırması gerekir.

Nitekim Süfyân-ı Sevrî (r.a.) buyurur ki:

“Davete katılmaktan hoşlanmayan birini yemeğe çağdıran bir günah, bile bile böyle bir davete katılan kimse de iki günah kazanmış olur. Çünkü davet eden karşısındakini istemeyerek yemeğe zorlamış olur. Eğer durumu bilse, ona yemek vermezdi. Takva sahibine yemek vermek ibadete destek olmak, fasıkın karnını doyurmak da günah işlemeye yardımcı olmaktır.”

Terzinin biri İbn-i Mübarek’e (r.a.):

“Ben devlet büyüklerinin elbiselerini dikerim. Benim zalimlerin yardımcısı olmamdan korkulur mu?” diye sorar.

İbn-i Mübarek de terziye:

“Hayır, zalimlerin destekçileri sana iğne iplik satanlardır. Sen ise

zalimlerden birisin” diye cevap verir.

Davete icabet etmek, sünnet-i müekkededir. Bazıları bazı yerlerde vacip olduğunu ileri sürerler Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Eğer bir paçaya çağrılısam kabul ederdim. Eğer bana bir kol hediye edilse kabul ederdim.”[214]

Davete katılmanın beş edebi vardır. Bunlar gerek İhya-û Ulûmi'd-Din'de ve gerekse başka kitaplarda açıklanmıştır.

Elbânî, Sahihu'l-Câmi 7441.

Beyhakî, Şuabü'l-İman 9588; Elbânî, Sahihu'l-Câmi 7492.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 28; Müslim, 39.

Tirmizî, 3235; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/66.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4622.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 12429; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 8/34; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 1137.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 4882; Müslim, 1432.

Buharî, 4883; Tirmizî, 1338.

Hikâye

Duydum ki, Hz. İbrahim'in (a.s.) misafirhanesine bir hafta misafir gelmemiş. O mübarek zat, belki bir misafir gelir diye beklemiş ve yemeğin vaktini geçirmiş.

Misafir gelmediğini görünce, evinden çıkmış, derelere, tepelere, yollara, her tarafa bakınmış.

Kırda saçı sakalı kar gibi ağarmış, söğüt gibi bir ihtiyar görmüş. İhtiyara iltifat gösterip, merhaba demiş ve kerim insanların âdeti üzere:

“Gözümün bebeği! Tenezzül buyurun, yemeği bizde yiyelim!” diye teklifte bulunmuş.

İhtiyar, Hz. İbrahim'in (a.s.) ahlâkını bildiği için teklifini kabul edip yürümeye başlamış.

Hz. İbrahim'in (a.s.) misafirhanesinde bulunan adamları, o fakir ihtiyarı izzetle karşılamışlar.

Hz. İbrahim (a.s.) emretmiş, sofraya yayılmış, mevcut misafirler sofraya

oturmuşlar. Yemeğe başlarken bütün cemaat “Bismillâh!” dedikleri halde, ihtiyardan ses çıkmamış. Bunun üzerine Hz. İbrahim’in (a.s.):

“Ey çok yaşamış adam! İhtiyarlar dinlerine sadık olurlar. Allah’a yana yana dua ederler. Sende bundan eser görmüyorum. Niçin susuyorsun? Yemeğe başlanırken Cenâb-ı Hakk’ın ism-i şerifini söylemek, yemeğin şartı değil midir?” demiş.

İhtiyar cevap olarak:

“Putu tapan pirimden böyle bir şey söyleneceğini işitmemişimdir. Başka türlü de hareket edemem!” demiş.

Hz. İbrahim (a.s.), bedbaht ihtiyarın Mecusî olduğunu anlamış. İslâmiyet’e yabancı olduğu ve temizler katında münkir, murdar addedildiği için ihtiyarı kovmuş.

Bu olay üzerine Cebrail (a.s.), Cenâb-ı Hak tarafından gelip, Hz. İbrahim’e (a.s.):

“Ya İbrahim! Ben o ihtiyarı yüz senedir yaşıyorum, rızkını veriyorum. Sen ondan iğrendin, ona bir öğün yemek vermedin. O, ateşe tapıyorsa sana ne? Sen ondan kerem

elini niçin çekti?" diye hitap etmiş.

Rivayete göre, bu ilahî söz üzerine Hz. İbrahim (a.s.) ihtiyarın arkasından koşmuş, çok özür dilemiştir.

İhtiyar bu özrün sebebini sormuş, Hz. İbrahim (a.s.) anlatmış.

Bunu işiten ihtiyar: "Ne yüce Allah'tır ki, benim gibi bir aciz ihtiyar için peygamberine haber ediyor. Hz. İbrahim'in (a.s.) dini ne güzel dindir!" diye ateşperestliği terk edip Müslüman olmuştur.

Merhametli Olmanın Fazileti

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Cennete sadece merhametliler
girecektir.”

Orada bulunan sahabîler:

“Ya Resûlullah! Biz hepimiz
merhametliyiz” derler.

Peygamberimiz (s.a.v.) onlara şöyle
cevap verir:

“Sırf nefsini esirgeyen kimse
merhametli değildir; merhametli kimse
hem kendini ve hem de başkalarını
esirgeyendir.”[215]

İnsanın kendine karşı merhametli
olması; kendini Allah'ın azabından
esirgemesi, yasaklarını işlemekten,
emirlerini yapmaktan sakınmasıdır.
Bu da günah işlemekten vazgeçerek,
işlenmiş günahlardan tevbe ederek,
ibadet ederek ve ibadet ederken sırf
Allah rızasını gözeterek olur.

Başkasına karşı merhametli olmak
da İslâm'ın tespit ettiği kul haklarına
ve canlılara hürmet, riayet,
başkalarına zarar vermemektir.

Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Müslüman eli ile ve dili ile başkalarına zarar vermeyen, hayvanlara merhamet ederek onları güçleri dışında kalan iş ve yüklere koşmayandır.”[216]

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Adamın biri, bir gün yolda giderken susuzluktan yanacak gibi olur, bir kuyu bulur, basamaklarından inerek suyun yanına ulaşır, kana kana içerek yukarı çıkar. Bu arada gözüne susuzluktan dili sarkmış bir köpek ilişir, içinden “bu zavallı köpek, az önce benim olduğum gibi şiddetli bir susuzluk çekiyor” der. Yeniden kuyuya iner, ayakkabısına su doldurur ve köpeğe bu suyu verir, hayvanın susuzluğunu giderir. Adamın hareketi Allah’ın hoşuna gider, karşılık olarak onun günahlarını affeder.”[217]

Dinleyen sahabîler, Peygamberimize (s.a.v.):

“Hayvanlardan dolayı da ecir kazanabilir miyiz?” diye sordular.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Her ciğeri kurumamış (canlı) varlık sayesinde ecir kazanılır.” dedi.

Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle buyurur:

“Bir gece Hz. Ömer (r.a.) dolaşırken bir köşede konaklamış yolcu kafilesine rastlar, onlara hırsızlık yapılmasından korkar.

Hemen Abdullah b. Avf’a (r.a.) varır. Abdullah, Hz. Ömer’e:

“Ya Emîrü’l-Mü’minîn! Gecenin bu saatindeki ziyaretinin sebebi nedir?” diye sorar.

Hz. Ömer:

“Yolda gezinirken bir yolcu kafilesine rastladım, bir köşede konaklamışlar, içimden “Bunlar şimdi uykuya dalınca, hırsız baskınına uğrayabilirler” dedim.

Abdullah b. Avf (r.a.):

“Gel, ikimiz onlara bekçilik edelim” diye cevap verir.

Böylece ikisi birlikte yola çıkarlar, kafileye yakın bir yerde yere çömelerek sabaha kadar yolculara bekçi olurlar. Tan yeri ağarınca Hz. Ömer:

“Ey yolcular, haydin namaza” diye seslenir.

Bunun üzerine yolcularda kıpırdamalar başlayınca, Hz. Ömer de oradan ayrılır.”

Bize düşen, sahabîlerin (Allah onlardan razı olsun) yolundan ayrılmamaktır. Allah onları “birbirlerine karşı merhametli”^[218] diye övmüştür. Onlar hem Müslümanlara, hem de bütün canlılara karşı, hatta Müslüman olmayan azınlıklara karşı merhametli idiler.

Bildirildiğine göre; bir gün Hz. Ömer, kapı kapı dolanarak dilenen yaşlı bir gayrimüslim ile karşılaşınca der ki: “Sana karşı haksızlık ettik gençliğinde senden “cizye” aldık, şimdi ise seni perişan bıraktık.”

Arkasından da adamın ölünceye kadarki geçiminin “Beyt’ül mal”dan karşılanmasını emreder.

Hz. Ali (k.v.) buyurur ki:

Bir sabah erken saatlerde Hz. Ömer’i deve üzerinde bir vadide yol alırken gördüm. O’na: “Ey mü’minlerin emiri, nereye gidiyorsun?” diye sordum.

“Zekât gelirlerinden bir deve kaybolmuş da onu arıyorum” diye cevap verdi.

Kendisine:

“Senden sonra gelecek olan halifeleri zora soktun” diye takıldım.

Bana şöyle cevap verdi:

“Ey Hasan’ın babası, beni kınama, Hz. Muhammed’i (s.a.v.) peygamber olarak gönderene (Allah’a) yemin ederim ki, Fırat Nehri kenarında bir kuzu kaybolursa, kıyamet günü hesabı Ömer’den sorulur. Çünkü ne Müslümanları perişan eden devlet başkanına ve ne de mü’minlerin yüreklerine korku salan fâsık idareciye itaat yoktur.”

Hz. Hasan’ın (r.a.) bildirdiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Ümmetimin seçkinleri, çok oruç tuttukları için ve çok namaz kıldıkları için değil, herkese karşı temiz kalpli, cömert ve merhametli davranmaları sayesinde cennete girerler.”[219]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Merhametlileri, Rahman olan Allah esirger. Yeryüzündekilere karşı merhametli davranınız ki, gökte olan da sizi esirgesin.”[220]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Başkalarına karşı merhametli

davranmayanlar, esirgenmez.
Başkalarının kusurlarını
bağışlamayanların günahları
affedilmez.”[221]

Mâlik b. Enes’ten (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Ya Enes, şu dört şey Müslümanların senin üzerindeki haklarındandır:

- 1- İyilerini destekleyeceksin.
- 2- Günahkârları için Allah’tan af dileyeceksin.
- 3- Hastalarını ziyaret edeceksin.
- 4- Tevbe kârlarına sevgi göstereceksin.”[222]

Bildirildiğine göre; bir gün Hz. Musa (a.s.) Allah’a:

“Ya Rabbi! Beni neden dolayı kendine seçkin dost yaptın?” diye sorar.

Yüce Allah (c.c) da:

“Yarattıklarına karşı merhametli davrandığın için” diye cevap verir.

Anlatıldığına göre; sahabîlerden Ebû Derda (r.a.), çocukların arkasından gider ve yakaladıkları serçeleri onlardan satın alarak; “Haydi gidin!” diyerek salıverirdi.

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle

buyuruyor:

“Birbirlerine merhametli davranmakta, sevmekte ve aralarında yakın münasebetler yürütmekte mü'minler, bir yeri ağrıdığı zaman geriye kalan kısmının ateşi çıkan ve uykusu kaçan canlı bir vücut gibidir.”[223]

Büyük bir kıtlık yılında, İsrail oğullarından bir âbid, yolda yürürken bir kum yığınınına rastlar, o anda içinden:

“Keşke şu kum yığını un olsaydı da İsrailoğullarının karnını doyursaydım” diye geçirir.

Bunun üzerine Yüce Allah, İsrailoğullarının o günkü peygamberine bildirir ki:

“Falana söyle: ‘O kum yığınının un olup halkın karnını doyurması sonucu elde edeceğin sevabı Yüce Allah (c.c) senin amel defterine yazmıştır.’”

Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Mü'minin niyeti, amelinden daha hayırlıdır.”[224]

Hikâye ederler ki:

Hız. İsa (a.s.) bir gün yolda İblis ile karşılaşır, bir elinde bal, diğerinde kül

vardır. Hz. İsa (a.s.) ona:

“Ey Allah’ın düşmanı, bu bal ile külü ne yapacaksın?” diye sorar.

İblis şöyle cevap verir:

“Balı dedikoducuların ağzına çalışıyorum ki, hiç dilleri takılmadan dedikodunun doruğuna ulaşsınlar. Külü ise başkaları onlara hor gözle baksın diye yetimlerin yüzlerine serpiyorum.”

Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Yetim tokatlandığı zaman ağlayınca onun sesinden “Rahman’ın Arşı” sarsılır ve Yüce Allah (c.c) meleklerine şöyle buyurur: ‘Ey meleklerim! Ana-babasını toprak altında gizlediğim şu yavruyu kim ağlatıyor?’”[225]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim bir yetimi yedirir, içirir, barındırırsa Yüce Allah, onu kesinlikle cennete koyar.”[226]

Ravzat’ül-Ulema adlı eserde bildirildiğine göre; Hz. İbrahim (a.s.) yemek yiyeceği zaman bir mil yürüyerek, birlikte yiyeceği birini arardı.

Bir gün Hz. Ali (kerramellahu vechehu) ağlamış.

“Niye ağlıyorsun?” diye sorarlar.

O şöyle cevap verir:

“Yedi gündür evime misafir gelmiyor, Yüce Allah beni gözden düşürdü diye korkuyorum.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Yalnızca Allah rızasını dileyerek, kim bir açın karnını doyurursa cennete girmesi kuvvetli umulur. Buna karşılık, kim bir aça yemek vermekten kaçınırsa, Yüce Allah da kıyamet günü, onu faziletlerinden mahrum tutar ve cehennem azabına çarptırır.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cömert Allah’a, cennete ve insanlara yakın, cehenneme uzaktır. Buna karşılık cimri ise Allah’a, cennete ve insanlara uzak, cehenneme yakındır.”[227]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Cahil; fakat cömert bir mü’min; Allah katında ibadete devamlı fakat cimri bir mü’minden daha sevimlidir.”

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Kıyamet Günü şu dört kimse

hesaplaşmasız olarak cennete girer:

1- İlmi ile amel eden âlim.

2- Hacca varıp döndükten sonra ölünceye kadar onun bununla didişmeyen ve günah işlemekten titizlikle kaçınan kimse.

3- İslâmiyet'in nüfuzunu artırmak için savaş alanında can veren şehit.

4- Helâl yollardan kazandığı maldan, gösterişe kapılmaksızın Allah yolunda bağışta bulunan cömert kimse.

Bu dört kimse kıyamet günü; “Sen mi daha önce gireceksin, yoksa ben mi?” diye cennet kapısında tartışacaklardır.”

İbn-i Abbas'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Yüce Allah'ın öyle kulları vardır ki, halka fayda versinler diye Allah onların eline varlık verir. Bu kimseler halkı nimetlendirmekten kaçındıkları takdirde, Allah ellerindeki varlığı alarak, başkalarına verir.”[228]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Cömertlik, dalları yeryüzüne sarkmış bir cennet ağacıdır, bu dallardan birine tutunan kimse, onun rehberliğinde

cennete varır.”[229]

Câbir'den (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamberimize (s.a.v.):

“En faziletli amel hangisidir?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Sabır ve cömertlik” diye cevap verir.

Mikdam b. Şüreyh (rahimehullah) bildiriyor, o babasından, babası da dedesinden duymuş, dedesi demiş ki:

“Ben Peygamberimize; ‘Ya Resûlullah! Bana cennete girmeme vesile olacak bir amel söyle’ dedim.

Peygamberimiz (s.a.v.) bana şöyle cevap verdi:

“Yemek yedirmek, selâm vermek ve tatlı dilli olmak affa uğramayı icap ettirir...”[230]

Ebû Ubeyde'nin anlattığına göre; Abdullah (r.a.) diyor ki:

“Bir Müslüman kardeşinizin cezasını bulduğunuz, gördüğünüz zaman “Allah lânet etsin!” deyip onun zararına şeytanı destekler duruma düşmeyiniz. Tersine; “Allah’ım, ona rahmet et, onun tevbesini kabul eyle!”

deyiniz.”

Şabî'nin anlattığına göre; bir defasında Numan b. Beşir (r.a.) minbere çıktı, hamd-ü senadan sonra cemaate şöyle seslendi: Vakti ile Peygamberimizin (s.a.v.) şöyle dediğini duymuştum: “Müslümanlar, karşılıklı sevgi ve dayanışma bakımından bir tek vücut gibi olmalıdırlar. Nasıl ki, vücudun organlarından biri rahatsız olunca geriye kalan kısmı o organın acısı geçinceye kadar uykusuz kalıyorsa Müslümanlar da birbirlerinin acısını öyle paylaşmalıdırlar.”

Gerçekten ilk Müslümanlar gerek birbirlerine ve gerekse diğer insanların tümüne karşı merhametli idiler. Onlar Müslümanlar bir yana, gayrimüslimlere karşı bile merhametli davranıyorlardı.

Hasan el-Basrî'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Ümmetimin seçkinleri, çok namaz kıldıkları için veya çok oruç tuttukları için cennete girmezler. Fakat onlar kalplerinin temizliği, cömertlikleri ve

Müslümanlara karşı merhametli oluşları sayesinde Allah'ın rahmeti ile cennete girerler.”[231]

Ebû Eyyûb'un (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Şu altı şey, her Müslüman'ın diğer Müslüman kardeşlerine karşı yerine getirmek zorunda olduğu kaçınılmaz görevleridir. Eğer Müslüman bunlardan birini yerine getirmez ise zorunlu bir görevini ihmal etmiş olur. Bu görevler şunlardır:

- 1- Davetine icabet etmek,
- 2- Hastalanınca ziyaretine gitmek,
- 3- Ölünce cenaze törenine katılmak,
- 4- Karşılaşınca kendisine selâm vermek,
- 5- Herhangi bir işi danışınca kendisine fikir vermek,
- 6- Aksırır da “Elhamdülillah” derse kendisine “Yerhamukellah” diye karşılık vermek.”[232]

Rivayete göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün, sahabîlere:

“Bütün peygamberler mutlaka çobanlık yapmışlardır.” dedi.

Sahabîler, “Sen de mi, yâ

Resûlullah?" diye sorunca
Peygamberimiz:

"Evet, ben de çobanlık yaptım."
buyurdu.[233]

Peygamberlerin hayatlarının bir döneminde çobanlık yapmalarının hikmeti şudur: Yüce Allah önce hayvanlara karşı deniyor ki, mahlûkatına karşı şefkatli davranıp davranmadıkları ortaya çıksın. Gerçi Allah onların bu konudaki mahiyetlerini çok iyi bilir ya. Allah, peygamberlerin hayvanlara karşı müşfik davrandıklarını görünce onları din konularında insanlara karşı görevlendirmektedir.

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

"Kim bu dünyada, Müslüman bir kardeşinin kusurunu örterse Allah da hem dünyada hem de ahirette onun kusurunu örter. Kim bir Müslüman kardeşinin dünya ile ilgili bir sıkıntısını giderirse Allah da kıyamet günü onun bir sıkıntısını giderir. Kul Müslüman kardeşine yardım ettikçe Allah da ona yardım eder." [234]

Enes b. Mâlik'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Muhammed'in nefsinin kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, herhangi biriniz kendisi için istediği iyiliği Müslüman kardeşi için de istemedikçe (kâmil) mü'min olamaz.”[235]

Hız. Ömer (r.a.) diyor ki:

“Allah merhamet etmeyene rahmet etmez, affetmeyeni affetmez ve özür dileyenleri bağışlamayanın tevbesini kabul etmez.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) diyor ki:

“Allah, sadece merhametlilere rahmet eder: Siz yerdekilere karşı merhametli olunuz ki, gökte bulunan (Allah) da size rahmet etsin.”[236]

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“İnsanlara karşı merhametli davranmayana Allah rahmet etmez.”[237]

Katade'nin anlattığına göre; İncil'de şunlar yazılıdır: “Ey insanoğlu! Ne kadar merhametli olursan o kadar rahmete mazhar olursun. Sen Allah'ın kullarına karşı merhametli

davranmazken nasıl olur da Allah'ın sana rahmet etmesini dileyebilirsin.”

Zâhid Şekık-ı Belhî^[238] (r.a.) der ki:

“Birinin fenalıklarından bahsederken içinden ona acımazsan sen ondan daha fena olursun. İyi bir kuldan bahsederken kalbinde Allah'a ibadet etmenin hazzını duymazsan, sen kötü bir adamsın demektir.”

Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle demiştir:

“Ey insanlar! Allah'ı zikretmenin dışında çok konuşmayınız. Yoksa kalpleriniz kararır. Gerçi siz farkında olmazsınız, ama kararmış kalp Allah'tan uzak olur. Başkalarının kusurlarına Allah'mışçasına değil, kul gözü ile bakınız. İnsanlar, başları belâda olanlar ve afiyette olanlar olmak üzere ikiye ayrılırlar. Baş belâda olanlara acıyınız ve afiyete karşı da Allah'a hamd ediniz.”

Abdullah Şamî anlatıyor:

“Bir defasında Tavus'u görmeye gitmiştim. Evinin kapısını çalınca karşıma yaşlı bir ihtiyar çıkarak:

“Tavus benim!” dedi.

Ben de ona:

“Eğer Tavus gerçekten sensen,

bunamış biri olmalısın!” dedim. Bu sözlerime:

“Âlim bunamaz!” diye karşılık vererek beni içeri davet etti. İçeri girince bana:

“Ne soracaksan sor; fakat soruların kısa ve öz olsun!” dedi.

Ben de ona:

“Sen bana kısa ve öz cevaplar ver ki, ben de sana kısa ve öz sorular sorayım.” dedim. Bunun üzerine bana:

“Eğer istersen, Tevrat’ı, İncil’i ve Kur’ân’ı sana üç cümlede özetleyeyim.” dedi.

Ben de kendisine:

“Zaten ben de bunu istiyordum.” diye cevap verince sözlerine şöyle devam etti:

“Allah’tan o kadar kork ki, o kadar korktuğun başka hiç kimse olmasın. Allah’ın rahmetine o kadar çok ümit bağla ki, ümidin O’ndan duyduğun korkudan daha kuvvetli olsun. Kendin için ne istiyorsan başkaları için de onu iste.”

Sahabîlerden Ammar b. Yasir’in (r.a.) belirttiğine göre; Şu üç şeyi şahsında bir araya getiren kimse tam iman

sahibi olmuş olur:

- 1- Darlıkta sadaka vermek,**
- 2- Kendi aleyhinde bile olsa adaletten ayrılmamak,**
- 3- Herkese selâm vermek.**

Halife Ömer b. Abdülaziz'in (r.a.) belirttiğine göre; Allah'ın en sevdiği davranışlar üçtür ve şunlardır:

- 1- Güçlü iken affetmek,**
- 2- Öfkeli iken kendine hâkim olup ölçüyü elden kaçırmamak,**
- 3- Allah'ın kullarına karşı yumuşak ve nazik olmak. Kim Allah'ın kullarına karşı nazik davranırsa Allah'tan müşfik muamele görür.**

Hasan'ın (r.a.) anlattığına göre; Yüce Allah vahiy yolu ile şöyle buyuruyor: "İnsanoğlu, şu dört şey hem kendin ve hem de çocukların için tüm iyilikleri bir araya getirir. Bunlardan biri Benim ve biri senin için, biri Benimle senin aranda ve biri de seninle diğer insanlar arasındadır:

- 1- Benim için olan görevin, sırf Bana kulluk ederek Bana hiçbir şeyi ortak etmemendir.**
- 2- Sırf senin için olan görevin, işlemiş olduğun ameldir ki, en muhtaç**

zamanında sana onun mükâfatını veririm.

3- Bu dört şeyin Benimle senin arandakine gelince, bu senin dua etmen ve Benim de senin dualarını kabul etmemdir.

4- Seninle diğer insanlar arasındaki prensibe gelince bu, başkalarından nasıl bir dostluk bekliyorsan senin de onlara karşı öyle bir dostluk göstermendir.”

Doğrusunu Yüce Allah bilir.

Kolu ve eli güçlü olanların

Bir zavallının aciz bileğini kırmaları
hatadır.

Düşkünlere acımayan korksun. Çünkü
düşüp yıkılırsa,

Kimse onun elinden tutmaz.

Kötülük tohumu eken iyilik biçeceğini
sanıyorsa

Ham hayal kuruyor demektir.

Kulağından pamuğu çıkar da halkın ne
dediğini dinle,

Halkın işini gör, adaletle hüküm sür.
Sen adaletle iş görmezsen,

Bilmiş ol ki, bir adalet günü vardır.
Âdemoğlu bir bedenin azası gibidirler.
Çünkü yaratılışları bir mayadandır.
Günün birinde vücuttaki o organlardan
biri ağrırsa,
Öteki organlar da rahatsız olur.
Başkalarının ıstırabından rahatsız
olmazsan
Sen insan diye anılmaya layık değilsin.

İbn Mübârek, Zühd 1/352; Deylemî, Müsned, 7067; Tirmizî, Nevâdiru'l-Usûl, 4/133.

Müttefekun Aleyh, Buhârî 11; Müslim 41; Ebû Davud 2481; Tirmizî, 2627; Nesâî, Müctebâ, 4993; İbn Hibbân, Sahih, 180.

Müttefekun Aleyh, Buhârî, Kitabu'l-Müsâkât, 2363; Müslim, Kitabu's-Selâm, 2244.

Fetih Sûresi; 29.

İbn Ebi'd-Dünya, Kitabu'l-Evliyâ, 58; Deylemî, Müsned, 884; Beyhakî, Şuabu'l-İman, 7/439.

Ebû Davud 4941; Tirmizî, 1924; İbn Ebî Şeybe, Musannef, 5/214.

Buhârî, Edebü'l-Müfred, 371.

Deylemî, el-Müsned, 1499.

Buhârî, Kitabu'l-Edeb, 6011; Müslim, Kitabu'l-Birr ves-Sıla, 2586; İbn Hibban, Sahih, 233.

Taberânî, Kebîr, 6/185; Deylemî, Müsned, 6842; Aclûnî, Keşfu'l-Hafa, 2/430.

İbn Adiyy, Kâmil, 2/308.

Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr, 669, Evsat, 5345; İbn Mübârek, Zühd, 1/230.

Tirmizî, Kitabu'l-Birr ve's-Sıla, 1961; Taberânî, Evsat, 3/27; Beyhakî, Şuabu'l-İman, 10847.

Taberânî, Evsat, 8/186; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 8/192.

Beyhakî, 10870; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 1469; Zehebî, Mîzânü'l-İ'tidâl, 2/298.

Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr, 22/180; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 5/175.

Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 1/26.

Heysemî, ez-Zevâid, 8/185.

Buhârî, 2262; İbn Mâce, 971; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 3/17, 96; Mâlik, el-Muvattâ, 971.

Müslim, 2699; Ebû Davud, 4946; Tirmizî, 1425; İbn Mâce, 225; Ahmed bHanbel, el-Müsned, 2/252, 414.

Buharî, 13; Müslim, 45; Tirmizî, 2515.
Ebû Davud, 4941; Tirmizî, 1924;
Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/160.

Buharî, 6379; Müslim, 2319; Tirmizî, 1922; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/358.

Künyesi Ebû Ali olup, babasının ismi İbrahim'dir. İbrahim Edhem'in talebesi, Hâtim-i Esâm'ın hocasıdır. Dünyaya gönül bağlamayıp, haramlardan ve şüphelilerden şiddetle kaçardı. Şüpheli korkusuyla mubahların da çoğuna yaklaştı. Ticaretle uğraşır. 790 (H.174) senesinde vefat etti.

Hikâye

Bağdat'ta duası kabul olan bir derviş ortaya çıktı. Bu dervişten Haccâc-ı Zalim^[239] haber alarak onu yanına çağırdı ve dedi ki:

“Benim hakkımda hayırlı bir dua et.”

Derviş:

“Yâ Rabbî bu adamın canını al, diye dua etti.”

Haccâc:

“Allah aşkına bu ne biçim duadır” diye sorunca derviş ona şu cevabı verdi:

“Bu hem senin hakkında, hem de bütün Müslümanlar için hayırlı bir duadır.”

Ey elinin altındakileri inciten adam!

Bu durum bakalım ne kadar sürer?

Sultanlık senin neyine yarar?

Halka zulmedeceğine ölmen çok daha iyidir.^[240]

Zalimliği ile meşhur olmuş bir Emevî kumandanı.

Sadi Şirazî, *Gülistan*, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Kanaat ve Tevazunun Fazileti

Bilesin ki, fakirin kanaatkârı, başkalarının elinde gözü olmayan, kimseyi kıskanmayan ve zengin olmayı ihtiras hâline getirmemiş olması lâzımdır. Bu; ancak zaruret miktarı yiyecek, giyecek ve barınak şartları ile yetinmesi, bunların en az ve en ucuzuna razı olması, özlemini gündelik veya aylık geçim ihtiyaçlarını sağlamakla sınırlayarak gönlünü bir ay sonrası ile oyalamak sayesinde mümkündür.

Çünkü eğer fakir çok şeye sahip olma arzusuna kapılırsa veya uzak vadeli emellere tutulursa, kanaatinin şerefini yitirir, kaçınılmaz olarak tamah ve ihtiras kirene bulaşır. İhtiras ve tamahkârlık ise onu insanlığa yakışmaz, kötü huylar edinmeye ve eğri davranışlarda bulunmaya sürükler.

Zaten insanoğlu ihtirasa, tamahkârlığa ve kanaatsizliğe yaratılıştan yatkındır. Nitekim

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Âdemoğlunun iki nehir yatağı dolusu altını olsa üçüncüsünü ister, onun karnını ancak toprak doldurur. Allah, tevbe edenlerin tevbesini kabul eder.”[241]

Ebû Vakıdü'l-Leysî (r.a.) der ki:

“Peygamberimize yeni vahiy geldiği zaman yanına giderdik, inen vahyi bize öğretirdi. Bir gün yanına vardığım zaman bana şöyle buyurdu: ‘Allah (c.c) buyuruyor ki:

“Biz kullara malı, namaz kılsınlar ve zekâtı versinler diye verdik. İnsanoğlunun bir nehir yatağı dolusu altını olsa, ikincisini, iki nehir yatağı dolusu altını olsa üçüncüsünü ister. Topraktan başka hiçbir şey onun karnını dolduramaz. Allah tevbe edenlerin tevbesini kabul eder.”[242]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“İki aç gözlü vardır ki, doymazlar: Birisi ilim doyumsuzluğu diğeri mal doyumsuzluğudur.”[243]

“Âdemoğlu yaşlandıkça iki şey onda gençleşir. Uzak vadeli ihtiraslar ile mal sevgisi.”[244]

Burada gördüğümüz ve

nakletmediğimiz muhtelif hadislerden de anlaşılacağı üzere ihtiras ve tamahkârlık insanın yaratılışının sapık bir yönü ve helâke götüren bir içgüdüğü olduğu için, Allah (c.c) ve O'nun Resûlü (s.a.v.) sık sık kanaatkârlığı övmüşlerdir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“İslâm dinini kabul eden ve asgarî geçim şartları içinde yaşadığı hâlde bu duruma kanaat eden kimselere müjdeler olsun!”[245]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Zengin-fakir herkes kıyamet günü; “Keşke dünyada bana sadece zarurî geçimimi sağlayacak kadar mal verilseydi” diye temenni edecektir.”[246]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Zenginlik mal çokluğu ile olmaz. Gerçek zenginlik, gönül zenginliğidir.”

Öte yandan, Peygamberimiz (s.a.v.) şiddetli ihtirasa kapılmayı ve doyumsuz bir istekle varlık peşinde koşmayı yasaklayarak şöyle buyurmuştur:

“Ey insanlar! Sözüme kulak verin! Varlık ihtirasına kapılmadan mal

kazanmaya girişiniz. Çünkü hiçbir kul kendisine ayrılan paydan daha fazlasını elde edemez ve yine hiçbir kul istese de istemese de dünyadaki nasibini tamamen ele geçirmeden oradan göçmez.”

Bildirildiğine göre; Hz. Musa (a.s.) Allah (c.c)’a:

“Hangi kul zengindir?” diye sorar.

Allah (c.c):

“Benim kendisine verdiğime en çok kanaat eden” diye buyurur.

Yine Hz. Musa, Allah (c.c)’a:

“Peki, en adil, kul kimdir?” diye sorar.

Allah (c.c) da:

“Kendine karşı hakka uygun davranandır” diye buyurur.

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Rûh-ul Kudüs (Cebrail) bana rızkını tüketmeden hiç kimsenin ölmeyeceğini bildirdi. O hâlde Allah’tan korkun ve meşru şekilde kazanç peşinde koşun.”[247]

Sahabîlerden Ebû Hureyre (r.a.) buyuruyor:

“Peygamberimiz (s.a.v.) bana şöyle buyurdu: ‘Ya Ebû Hureyre, karnın çok

acıkınca sana gereken bir çörek ile bir bardak sudur. Dünyanın canı cehennemel!”

Ebû Hureyre (r.a.) der ki:

“Peygamberimiz (s.a.v.) bana şöyle buyurdu: ‘Allah’tan kork ki, insanların en ibadet edeni olasın. Kanaatkâr ol ki, herkesin en sevdiği ve en çok şükreden insan olasın. Kendi hesabına istediğini başkaları için de dile ki, gerçek mümin olasın.’”[248]

Ebû Eyyub el-Ensari’nin (r.a.) rivayet ettiği şu hadiste de Peygamberimiz (s.a.v.) tamahkârlığı yasaklamıştır. Bir gün taşralı bir Arap, Peygamberimize gelerek:

“Ya Resûlullah, bana kısa ve öz bir nasihat ver!” dedi.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) adama şunları söyledi:

“Her namazını sonuncu namazınmış gibi kıl. Ertesi gün özür dileyeceğin hiçbir söz ağzından çıkarma. Başkalarının elindeki mala aç gözle bakma.”[249]

Avf b. Mâlik-ül Eşcaî (r.a.) der ki:

Bir gün Peygamberimizin (s.a.v.) huzurunda ya dokuz ya sekiz veya yedi kişi idik. Peygamberimiz (s.a.v.) bize:

“Allah’ın Resûlüne biât edemez misiniz?” dedi.

“Biz daha önce sana biat etmedik mi? Ya Resûlullah!” diye cevap verdik.

O yine:

“Allah’ın Resûlüne biat etmez misiniz?” diye ısrar edince hepimiz sıra ile O’na ellerimizi uzatarak biat etmeye başladık.

İçimizden birinin sırası gelince Peygamberimize:

“Sana daha önce biat etmiştik. Şimdi niçin sana yeniden biat ediyoruz?” diye sordu. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmadan kulluk edeceğinize, beş vakit namazı kılacağınıza, aldığınız emirleri dinleyip onlara uyacağınıza (sesini fısıldar gibi alçaltarak) ve kimseden bir şey istemeyeceğinize (dilenmeyeceğinize) dair bana biat etmenizi istiyorum.”[250]

Bu hadiseden sonra orada bulunanlardan biri, atının üzerinde iken elinden düşen kamçısının bile kendisine uzatılmasını kimseden istemezdi.

Hız. Ömer (r.a.) der ki:

“Tamahkârlık fakirlik, tok gözlülük ise zenginliktir. Başkasının elindekine göz dikmeyen kimse, hiç kimseye muhtaç olmaz.”

Ehl-i hikmetten bir zâta:

“Zenginlik nedir?” diye sorarlar.

O da:

“Az şey istemek ve geçimini sağlayacak kadar dünyalığa razı olmaktır” diye cevap verir.

Bu hususta bir şair şöyle der:

Hayat, birbirini kovalayan anlardan ve
günlerin tekerrür eden olaylardan
ibarettir.

Hayat standartlarına kanaat et, ona razı
ol,

Boş arzulardan sıyrıl ki, hür yaşayasın,
Nice ölüm var ki, ona sürüklemiştir.

Altın, yakut ve inci.

Muhammed b. Vâsi’^[251] (r.a.) kuru ekmeği suda ıslatarak yerdi ve “Buna kanaat eden hiç kimseye muhtaç olmaz” derdi.

Süfyân-ı Sevrî^[252] (r.a.) der ki:

“Dünyanızın en hayırlı varlığı hiç

imtihan edilmediğiniz şeydir. Kendisiyle imtihan edildiklerinizin en hayırlısı elinizden çıkandır.”

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“Her gün bir melek şöyle seslenir; Ey Âdemoğlu, sana yetebilen az varlık, seni azdıran çok varlıktan daha iyidir.”

Sümejf b. Âdân (r.a.) der ki:

“Ey Âdemoğlu, senin karnının eni ve boyu birer karış kadardır, içine niye ateş giriyor?”

Ehl-i hikmetten bir zâta:

“Malın, mülkün nedir?” diye sorarlar.

Adam da:

“Dışa karşı tok gözlülük, hususî hayatımda iktisat ve başkalarının elindekine göz dikmemektir” der.

Bildirildiğine göre; Yüce Allah (c.c) buyurur ki: “Ey Âdemoğlu, dünyanın tümü senin olsa sana ancak geçimini sağlayacak kadarı düşerdi. Eğer ben geçineceğin kadarını sana verdikten sonra geriye kalan dünya varlığının hesaplaşma mesuliyetini başkasının omuzlarına yüklemem, sana iyilik etmiş olurum.”

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“Biriniz bir şey isterken nezaket ile istesin. Adama varıp “İlla vereceksin, mutlaka vermelisin” diye gırtlığına basmayın. Ona ancak ayrılan rızık verilir.”

Emevî halifelerinden biri Ebû Hâzım’a (r.a.) bir mektup göndererek istediklerini kendisine bildirmesini söyler. Ebû Hâzım şöyle yazar: “İsteklerimi efendime bildirdim. Bunların hangisini verirse kabul ediyorum ve hangisini vermezse kanaat ediyorum.”

Ehl-i hikmetten bir zâta:

“Akıllı biri için en sevinilecek şey ve üzüntüyü gidermeye en yararlı şey nedir?” diye sorarlar.

O da:

“Akıllı başında biri için en sevinilecek şey ilerisi için gönderdiği sâlih amel ve üzüntüyü gidermeye en yarayacak şey de Allah’ın takdirini hoşnutluk ile karşılamaktır” dedi.

Ehl-i hikmetten bir zât der ki:

“En bitmez dertli insanların kıskançlar, en mesut yaşayanların kanaatkârlar, en çok sıkıntıya katlananların muhteris ve

tamahkârlar, en sarsıntısız
yaşayanların dünyayı en az
umursayanlar ve en çok pişmanlık
duyanların bildiği ile amel etmeyi
ihmal eden âlimler olduğunu
gördüm.”

Bu konuda bir şair şöyle der:

Ne mutlu o kimseye ki, kesinlikle
güveniyor,
Rızıkları bölüştürenin kendi rızkını
vereceğine.

Onun namusu dokunulmazdır, kirletmez
onu

Onun yüzü aktır, yıpratmaz onu
Kanaat alanına giren kimse
Ömrü boyunca uykusunu kaçırarak
tatsız bir olay ile karşılaşmaz.

Başka bir şair de ihtirastan şöyle
yakınıyor:

Ne zamana kadar hayatım kona-göçe
geçecek

Ne zamana kadar hayat durmadan
didinecek, kâh düşüp kâh kalkacağım
Ne zamana kadar evimden uzak, devamlı
gurbete katlanacağım,
Dost ve yakınlarımdan ayrı, ne durumda

olduğum onlarca bilinmeden
Kâh yeryüzünün doğu ucunda kâh batı
ucunda

İhtirasım yüzünden ölüm hatırıma
gelmiyor.

Oysa eğer kanaatkâr olsam, rızkım
gelirdi yanıma bağış olarak.
Zenginlik mal bolluğu değil, kanaattir.

Hız. Ömer (r.a.) der ki:

“Sözüme kulak verin, size Allah'ın
malından ne kadarını kendime helâl
saydığımı açıklayayım mı? Biri kışlık,
biri yazlık olmak üzere iki entari, hac
ve umre için bir ihram, bunların
dışında herhangi bir Kureyşlininki
kadar zarurî geçim kaynağı bunlardan
ne daha fazlaya ne daha aza malik
değilim Allah'a yemin ederim ki, bu
kadarının bile helâl olup olmadığını
bilemiyorum.”

Görüldüğü gibi Hız. Ömer, bu
kadarlık dileklerinin, kanaat edilmesi
gereken asgarî standarttan daha fazla
olmadığından emin değildir!

Taşralı bir Arap, kardeşine hırsından
dolayı sitem ederek şöyle der: “Ey
kardeşim, sen bir yandan arayış içinde

iken öte yandan kovalanıyorsun. Henüz kullanmadığın rızkın seni kovalıyor, sen ise elde ettiğini korumak peşindesin sanki aklında olmayan rızık kaynağı önüne açılmış ve elindeki avucundan kayıp gitmiş gibi ey kardeşim sanki sen hiç muhteris hiç mahrum ve hiç rızıklanmış zâhid görmemiş gibisin.”

Bu hususta bir şair şöyle demiştir:

Görüyorum ki, servetin arttıkça artıyor
hırsın

Dünyaya karşı, hiç ölmeyecekmişsin gibi
Senin bir amacın var mı ki, bir gün
ulaşsan ona,
“Artık yeter, daha fazlasını istemem”
diyebilesin.

Sabi (r.a.) şöyle bir hikâye anlatır:

Avcının biri bir gün bir serçe avlar,
serçe dile gelerek avcıya:

“Bana ne yapmayı düşünüyorsun?”
diye sorar.

Avcı serçeye:

“Seni kesip yiyeceğim” cevabını
verir.

Bunun üzerine serçe avcıya:

“Vallahi, benim etim ne kahvaltılık olur, ne de karın doyurur. Fakat eğer beni salıverecek olursan sana üç şey öğretirim, onlar etimi yemekten daha çok işine yarar. Kabul edersen bu üç şeyin ilkini şimdi elinde iken, ikincisini elinden uçup karşıdaki ağaca konunca, üçüncüsünü de ağaçtan uçup önümüzdeki tepeye varınca söyleyeceğim” der.

Kuşun teklifine avcının akli yatar, onu salıvermeye karar verir:

“Öğreteceğin ilk şeyi söyle bakalım” der. Bunun üzerine kuş avcıya:

“Elinden kaçan fırsatlar için hayıflanma” der.

Avcı kuşu salıverir. Uçup karşı ağacın bir dalına konunca da ikinci şeyi öğretmek üzere “Olmayacak şeye inanma” der.

Bu sözlerden sonra kanatlanmış kuş avcının önündeki bir tepeye konar, oradan avcıya şöyle der:

“Ey bedbaht adam! Eğer beni kesmiş olsaydın kursağımdan her biri yirmi miskal ağırlığında iki inci çıkaracaktın.”

Bu sözleri duyan avcı kaçırdığı fırsat

karşısında hayıflanarak dudaklarını ısırır. Artık elinden bir şey gelmeyeceği için kuşa “Üçüncüyü söyle” der.

Kuş avcıya:

“Sen ilk iki nasihatimi unuttun üçüncüsünü sana nasıl söyleyeyim? Ben sana: “Kaçırdığın fırsatlar için hayıflanma!” demedim mi? Oysa sen daha az önce beni elinden kaçırdın, diye hayıflanıverdin. Yine ben sana: “Olmayacak şeye inanma!” demedim mi? Benim etim, kanım ve tüylerimin hepsi tartılsa yirmi miskal çekmez, kursağımda her biri yirmi miskal ağırlığında olan iki tane inci nasıl olabilir?” der ve uçup gözden kaybolur.

Bu hikâyenin özü şudur: İnsanoğlu, kendisini aşırı tamahkârlığa kaptırınca basireti kapanarak gerçeği idrak edemez oluyor ve olmayacak şeyi olabilir gibi görüyor.

İbn-i Semmâk^[253] (r.a.) der ki:

“Başkasına bağışladığın umut, kalbine cendere ve ayağına bağdır. İnsanlara bağladığın umudu kalbinden çıkar ki, köstekleyen bağ çözülsün.”

Ebû Muhammed-ül Yezidî (r.a.) der ki:

Bir gün Harun Reşid'in (r.a.) huzuruna girince önündeki altın yazılı kâğıt parçasına baktığını gördüm. Beni görünce gülümsedi, ben de ona:

"Allah, Emîrû'l-Mü'minîne uzun ömür versin, elindeki faydalı bir şey mi?" diye sordum.

Harun Reşid bana:

"Evet, faydalı bir şey. Şu iki beyti Emevîlerden kalan bir hazinede buldum, çok beğendim, şimdi ben onlara üçüncü bir beyit ekledim" diye cevap verdi.

Arkasından bana şu üç beyti okudu:

Dileğini karşılamak için başvurduğun bir
kapı yüzüne kapanınca,
Onu bırak yüzüne açılacak başka bir
kapıya başvur.
Çünkü sana mide torbasının dolması,
yeter.

Çirkin işlerden kaçınman da yeter.

Sakın namusunu harcama ve kaçın,

Günaha girme ki, azabından uzak
kalasın.

Abdullah b. Selâm, Ka'bü'l Ahbâr'a (r.a.):

“Âlimlerin kazanıp hafızalarına yerleştirdikleri ilimleri neler giderebilir” diye sorar.

Kâ'b da ona:

“Tamahkârlık, nefsin azgın arzularına teslim olmak ve kazanç peşinden koşmak” diye cevap verir.

Adamın biri Fudayl'dan Kâ'b'ın yukarıdaki sözlerini açıklamasını ister, Fudayl da ona der ki:

“İnsan bir şeyi hırsıyla isterken onun uğruna dini elden gidebilir. Nefsin azgın arzularına boyun eğmeye gelince nefis öteye beriye tutununca, hiçbirini kaçırmaya razı olmaz. O zaman nefsinin tutulduğu her şey senin için ihtiyaç hâline gelir. Nefsin ihtiyaç hâline gelen arzularını karşıladın mı, o zaman burnuna halkayı takarak seni istediği yere sürükler. Artık seni buyruğu altına almış ve sen de ona boyun eğmişsinizdir. Böyle olunca kim seni dünya için severse ona selâm verirsin, hastalanınca ziyaretine varırsın. Tabî ki ne ona verdiğin selâm ve ne de hastalığında yaptığın

ziyaret Allah için değildir. Buna göre; o adamdan dünyaca bir beklediğin olmamış olsaydı, senin için ne kadar hayırlı olurdu.”

Kanaatin fazileti hakkında yukarda geçenlere ilâveten şu bilgi verilmiştir:

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Mü’minin yüceliği, başkalarına muhtaç olmamakladır.”[254]

Kanaatte hürriyet ve yücelik vardır. Bu yüzden: “Herhangi bir kimseye karşı kendini ihtiyaçsız sayarsan, onun gibi olursun. Kime el açarsan aç esiri olursun. Kime iyilik edersen efendisi olursun. İhtiyacını karşılayan az miktar seni azdıran çoktan daha hayırlıdır” demişler.

Ehli hikmetten biri der ki:
“Kanaatten daha üstün bir zenginlik ve maymun iştahlılıktan daha ağır bir fakirlik görmedim.”

Şair buna dair şöyle der:

Kanaat bana ululuk elbisesi sağlamıştır.

Hangi zenginlik kanaatten daha Ulu
olabilir!

Onu kendine sermaye edin.

Sonra da takvayı meta haline getir.

Böylece çifte kazanç bularak dosta
muhtaç olmazsın.

Bir müddet sabrın karşılığı olarak da
cennet nimetlerine kavuşursun.

Diğer bir şair de şöyle der:

Nefsinin yetecek kadar ile yetinmesini
sağla, yoksa
Senden yeterli olandan daha çoğunu
ister.

Senin uzun ömrün ancak içinde yaşadığın
saattir.

Diğer bir şair de şöyle söylüyor:

Rızık senden uzaklaşınca sabırlı ol,
Var olanla yetinerek o hususta kanaat et,
Onu kazanmak için kendini yorma,
Eğer onda nasibin varsa sana ulaşır.

Diğer biri de der ki:

Alçakların avuçları seni susuz bırakırsa,
Kanaat doyurma ve kandırmada sana
yeterlidir

Öyle bir erkek ol ki, ayağı toprakta,
Himmet ve arzusu Süreyya'da olsun.

Başka bir şair de der ki:

Ey kuvvete dayanarak rızık arayan
kimse,

Heyhat ki, sen asılsız kanaatlere
saplanmışsın.

Karayılan bütün gücüne rağmen çöl leşi
yer.

Oysa zayıflığına rağmen, sinek bal toplar.

Peygamberimiz (s.a.v.) maddî darlığa
düşünce ev halkına namaza kalkın
buyurur. “Bana böyle emir verildi”
diyerek şu ayeti okurdu:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ

لِالشُّعْرَى

“Ehline namaz kılmalarını emret,
kendin de onda devamlı ol. Biz senden
rızık istemiyoruz, sana rızık veren Biziz.
Sonuç Allah’a karşı gelmekten
sakınanındır.”[255]

Şairin biri der ki:

Dünya ile onun süsleri üzerinde
dolaşmayı bırak.

Çoğa koşmak ve tamahkârlık aklını
başından almasın,

Kanaat bitmeyen bir servettir.

Hey, geçimin fazlasının hepsini bırak.
Allah'ın sana ayırdığı pay ile yetinerek
razı ol!

İyi düşününce öyle olmanın sana hiçbir
faydası yoktur.

Diğer bir şair de der ki:

Üzerine düşmeden sana gelen ile yetin
Rabbimiz karıncayı bile unutmaz.
Zaman sana yüzünü dönerek gelirse
ayağa kalk,
Yok, eğer arkasını çevirirse sen de yat
uyu.

Hikmet ehli “Ululuk, güzel kıyafetle
değildir” derler. Çünkü elbise
giyinmenin zevkine dalmak ve süsler
takıştırmak insanı öyle oyalar ki,
dünyaya duyduğu meyil yüzünden dinî
görevlerine aldırış etmez olur, böyle
birinin kibirlilikten uzak kalması da
çok zayıf bir ihtimaldir.

Bir şair şöyle der:

Dünyanın kuru bir lokmasına razıyım,
Bir de kaba işlemeden bir abasına, bu
ikisinden başkasını istemem.
Çünkü ben devrin kalıcı olmadığını

gördüm.

**Devir ve ömrümün her ikisi de yok
olucudurlar.**

**Medineli Ebû Müslim dedesinden
naklederek der ki:**

**“Bir defa Resûlullah (s.a.v.) bize
misafırdı. Oruç tutuyordu. Orucunu
açmak için ona bal karıştırılmış bir
bardak süt getirdim. Resûlullah (s.a.v.)
tadınca, tatlı olduğunu bildi ve:**

“Bu getirdiğin nedir?” buyurdu.

**“Süttür, ya Resûlullah! Ama biraz bal
karıştırdım.” dedim.**

Elinden yere koydu, içmedi ve:

**“Haramdır demem; ama Allah Teâlâ
derecesini yükselttiği kimse
kibirlenirse, Allah onu alçaltır. Malını
sadaka veren ve israf etmeyen kimseyi
muhtaç etmez. Masrafında israf
yapanı fakir ve muhtaç eder. Hak
Teâlâ’yı çok zikredeni de sever.”**

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

**“Yüce Allah, karşısındakinin kusurunu
hoş görenin itibarını yüceltir, Allah için
alçak gönüllü davrananın, Allah
derecesini yükseltir.”[256]**

“Herkesin yanı başında iki melek

bulunur, bunlar kendisini kontrol eden bir gemi avuçlarında tutarlar. Eğer adam büyüklük taslarsa melekler gemi çekerek “Allah’ım, onu aşağı indir” diye dua ederler. Adam nefisini alçaltınca melekler de “Allah’ım, onu yükselt” diye dua ederler.”

“Miskinliğe düşmeksizin alçak gönüllü olabilen, biriktirdiği malı Allah’ın emri uyarınca kullanan, zavallılara ve düşkünlere acıyan, ilim ve idrak sahipleri ile düşüp kalkanlara müjdeler olsun!”[257]

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) ashabından bir kaç kişi ile birlikte evinde yemek yiyordu. Kapıya bir dilenci geldi, dilencinin vücudunda tiksindirici bir felç vardı, adama içeri girmesi için izin verdi. İçeri girince Peygamberimiz adamı dizi üzerine oturttu. Sonra ona “Ye!” dedi. Galiba Kureyşli biri adamdan iğrenir gibi oldu, ondan tiksindiğini belirtti. Fakat o Kureyşli ölmeden önce aynı felce yakalandı.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Rabbim bana iki şey arasında Resul bir kul olmakla Nebi bir melek olmak

arasında muhayyerlik verdi. Ama hangisini tercih edeceğimi bilemedim. Melekler arasında samimi dostum Cebrail idi, başımı kaldırıp ona baktım, bana “Rabbi’nin karşısında alçak gönüllü ol”, dedi. Bunun üzerine ben de “Kul- peygamber olmak isterim” dedim.”

Yüce Allah (c.c) Hz. Musa’ya (a.s.) bildirdi ki: “Ben sadece ululuğum önünde tevazu göstererek canlılarıma karşı büyüklük taslamayan ve korkumu kalbinden bırakmayanların namazını kabul ederim.”[258]

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

“Ululuk takvadır, şeref alçak gönüllülüktür ve kesin inanç da servettir.”[259]

Hz. İsa (a.s.) der ki:

“Dünyada alçak gönüllü olanlara müjdeler olsun, ahirette kürsî sahibi onlardır. Dünyada insanlar arasında arabuluculuk yapanlara ne mutlu! Kıyamet günü “Firdevs”in varisi onlar olacaklardır. Dünyada kalpleri temiz olanlara ne mutlu! Kıyamet günü Allah’ı onlar göreceklerdir.”

Ulemadan biri dedi ki: “Duyduğuma

göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah bir kulu İslâm’a hidayet eder, ona yüz güzelliği verir ve ona kendisini beklemeyen bir mevki verir ve bunlarla birlikte ona alçak gönüllülük nasip ederse o kul Allah’ın, en seçkin kullarından olur.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Yüce Allah şu dört şeyi sadece sevdiklerine nasip eder:

- 1- Az konuşmak. O ibadetlerin başıdır,
- 2- Allah’a güvenmek, 3- Alçak gönüllülük,
- 4- Dünyaya gönül bağlamamak.”^[260]

Bildirildiğine göre; bir gün Peygamberimiz (s.a.v.) yemekte iken başında kabuk bağlamış kellik bulunan siyahî bir adam çıkageldi. Kimin yanına oturduysa yanındaki yerinden kalkıp uzaklaştı. Bunun üzerine adamı Peygamberimiz yanına aldı. Yine Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:

“İnsanın, çevresince hor görülmesine yol açan bir kusur taşıyarak onun ile kendisinden kibirlilik duygusunu gidermesi hoşuma gider.”

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün

sahabîlere:

“Niçin sizde ibadet tadı göremiyorum?” der.

Sahabîler:

“Ya Resûlullah, ibadetin tadı nedir?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Alçak gönüllülüktür” diye cevap verir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Ümmetimin alçak gönüllülerini görünce onlara karşı siz de alçak gönüllü olunuz. Fakat ümmetimin kibirlilerini görünce siz de onlara tepeden bakın. Bu tutum onları horlar ve küçültür.”

Şairin biri ne güzel söyler:

Alçak gönüllü ol ki, kendisi yükseklerde
olduğu hâlde

Su yüzünde göze görünen yıldız gibi
olasın!

Duman gibi olma ki, yükseltir kendini
Hava tabakalarına doğru, oysaki
alçaktadır.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Kerem, takvada; şeref, tevazuda ve zenginlik, yakîndedir.”

Bir kimse çiçek hastalığına yakalanmıştı. Bir grup insanın, yemek yediği yere geldi. Kimin yanına oturduysa o kimse kalktı, gitti. Resûlullah (s.a.v.) onu yanına çağırıp yer gösterdi ve: “İhtiyaçlarını eline alıp evine götüreni çok severim. Çünkü hem çoluk çocuğunun. yiyeceğini temin etmiş olur, hem de kalbinde olan kibir zail olur” buyurdu.

Fudayl der ki:

“Tevazu; kimden olursa olsun, ister bir çocuktan isterse halkın en cahilinden olsun, hakkı kabul etmektir.”

Abdullah bin Mübarek der ki:

“Tevazu; kendini, dünyaca senden aşağı olandan aşağı tutmaktır. Böylece dünyanın senin yanında önemi olmadığını göstermiş olursun ve yine dünya bakımından senden üstün olanı kendinden aşağı görmektir. Böylece dünyalık sebebiyle senin yanında kıymeti olmadığını göstermiş olursun.”

Hak Teâlâ Hz. İsa’ya (a.s.) şöyle bildirdi:

“Sana bir nimet verdiğim zaman, ona

tevazu ile yaklaşırsan, o nimeti sana tamamlarım.”

İbn-i Semmâk, Harun Reşid’e dedi ki:

“Ey mü’minlerin emiri, şerefine beraber gösterdiğin tevazu şerefinden üstündür.”

Harun Reşid:

“Ey İbn-i Semmâk, güzel söyledin.” dedi.

İbn-i Semmâk:

“Ey mü’minlerin emiri, Allah Teâlâ birisine mal, cemâl ve haşmet verince, maliyle insanlara yardım eder, haşmetiyle tevazu gösterir ve cemâlinde zâhid ve iffetli olursa, Allah Teâlâ onu muhlisler defterine yazar,”

Harun bu sözleri işitince kâğıt ve kalem istedi ve onları yazdı. Süleyman (a.s.) kendi ülkesinde önce zenginleri sorardı, sonra fakirlerin yanına gider, onlarla arkadaşlık yapardı ve “Ben de bu fakirlerden biriyim” derdi.

Birçok büyük zâtlar tevazu konusunda birkaç söz söylemişler.

Hasan el-Basrî (r.a.) der ki:

“Tevazu; evinden dışarı çıkınca, gördüğün herkesi kendinden üstün görmektir.”

Mâlik bin Dinar der ki:

“Eğer camide birisi, sizin en hakiriniz dışarı çıksın diye çağırırsa, zor olmadan benden önce kimse dışarı çıkmaz.”

İbn-i Mübarek bunu duyunca, “Mâlik bin Dinar’ın büyüklüğü bundandır” dedi.

Bir kimse Şiblî’nin^[261] huzuruna geldi. Şiblî:

“Sen nesin?” dedi.

O kimse:

“Ben ayaklar altındaki zerreyim, yâni en aşağı ve hakir olan nesneyim” dedi.

Şiblî:

“Ey Allah’ın kulu, Allah senden benliği kaldırsın, sen en son yeri kendine tayin ettin.” dedi.

Bir kimse Hz. Ali’yi rüyasında gördü:

“Ya Ali, bana nasihat et, amellerin en güzeli hangisidir?”

Hz. Ali:

“Zenginlerin ahiret sevabını bekleyerek fakirler önünde tevazu yapmaları ne güzeldir! Bundan daha güzeli de fakirlerin, Hak Teâlâ’nın ihsanına güvenerek zenginlere karşı kibirlik yapmalarıdır” buyurdu.

Yahya b. Halid der ki:

“Kerem sahibi zâhid olursa, mütevazî olur; sefih olan kimse zâhid olursa mütekebbir olur.”

Bâyezîd Bistâmî^[262] der ki:

“Kul, bir kimseyi kendinden aşağı gördüğü müddetçe kibirli sayılır.”

Cüneyd-i Bağdadî^[263] bir gün vaaz esnasında dedi ki:

“Eğer hadiste: “Ahır zamanda toplumun en kötüsü ve en aşağısı toplumun başı olacaktır” denilmeseydi, vaaz meclisinde nasihat etmezdim.”

Yine Cüneyd der ki:

“Tevhid ehli yanında tevazu kibirdir. Yani tevazu; kişinin kendini aşağı tutmasıdır. Buna lüzum olunca, önce kendine bir mevki tayin etmiş, ondan sonra kendini ondan aşağı tutmuş demektir.”

Ata-i Selemi, bir şiddetli rüzgâr estiği yahut yıldırım düştüğü zaman hâmile kadınlar gibi elini karnının üzerine koyup, “Ah, bütün bunlar, benim günahımdan dolayı insanların başına geliyor” diye feryat ederdi.

Bazı insanlar Süleyman’a (a.s.) gıptayla baktılar. Süleyman (a.s.)

buyurdu ki: “Benim evvelim kıymetsiz bir meni, sonum ise, murdar bir leştir. Ondan sonra benim amellerimi teraziye koyarlar, iyi amellerim ağır gelirse, o zaman büyüğüm. Eğer ağır gelmezse benden alçak kimse yoktur.”

Müttefekun Aleyh, Buharî, 6072; Müslim, 1047; İbn Hibban, Sahih, 3236.

Taberânî, Evsat, 2446; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 10281.

Taberânî, Evsat, 5670, Kebîr, 5388; Deylemî, Müsned, 6514; Kuzâî, Müsnedü's-Şihâb, 235.

Buharî, 6058.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/255 (22251); Taberânî, Kebîr, 786; Kuzâî, Müsnedü's-Şihâb, 616.

İbn Mâce, Zühd, 4140; Münzirî, Tergib ve't-Terhib, 4886.

Kuzâî, Müsnedü's-Şihâb 1151; Bezzâr, 2914.

Tirmizî, 2305; İbn Mâce, Zühd 4217; Ahmed bHanbel, 2/310.

İbn Mâce, Zühd 4171; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/412 (23545); Taberânî, Kebîr, 3987.

Müslim, 1043; İbn Hibban, Sahih 3385.

Muhammed b. Vâsi' (ö.127/745): "Ona sordular: "Hakk'ı bilir misin?" Tebessüm edip, sükût etti. Dediler ki: "Niçin cevap vermezsin?" Muhammed b. Vâsi': "Her kim Hakk'ı bilir, onun dili kısadır." Demiştir ki: "Hiçbir şey görmeyeyim ki, onda Allah'ı görmüş olmayayım." Köstendilli Süleyman Şeyhî, 1001 Sûfî, hzl. YrdDoç. Dr. Sezai Küçük-Dr. Semih Ceyhan, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Süfyân-ı Sevrî, hicri 97'de Kûfe'de doğmuş, 161 yılında da Basra'da vefat etmiştir. Sevrî, küçük yaşta ilim tedrisine başlamış, erken yaşlarda çevresindeki kimselerin dikkatini çekmiştir. Devrinin önde gelen pek çok âliminden ders almıştır. Fıkıhta müstakil bir mezhep sahibi olup, zamanla takipçisi olmadığından mezhebi yaygınlık kazanmamıştır. Özellikle hadîs, tefsir ve fıkıhta önemli bir simadır. Tek ciltlik bir tefsiri olup, sahabe ve tâbiinin rivayetleriyle Kur'ân'ı tefsir etmiştir. Hadise dair el-Câmiu'l-Kebir ve el-Câmiu's-Sağir

eserleri vardır. Fıkıhla ilgili olarak da Kitâbu'l-Ferâiz adlı eseri vardır

Ebû Ca'fer es-Semmâk: "Seriyy-i Sakatî demiştir ki: "Bir gün Ebû Ca'fer bana geldi. Gördü ki, etrafımda bir cemaat oturur. Kendisi ayakta durdu ve dedi ki: "Ey Seriyy battâlların (âvâre ve aylakların) yeri yurdu olmuşsun." Sonra geri döndü. O cemaatin benim yanımda olmasını beğenmedi." Köstendilli Süleyman Şeyhî, 1001 Sûfî, hzl. Yrd. Doç. DrSezai Küçük-Dr. Semih Ceyhan, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Beyhakî, Şuabü'l-İman, 3248; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 3710.

Tâ-hâ Sûresi; 132.

Müslim, 2588; Dârimî, 1676; Ahmed b. Hanbel, 8996.

Taberânî, Kebîr, 4615; Beyhakî, Kübrâ, 7572, Şuabü'l-İman, 3388.

Beyhakî, Şuabü'l-İman, 1452; Buhârî, Târihu'l-Kebîr 8/5 (1981); Ebû Naîm, Hilyetü'l-Evliya, 4/81.

Elbânî, Daîfu'l-Câmi, 4299.

Beyhakî, Şuabü'l-İman, 4982; Elbânî, Daîfu'l-Câmi, 764.

Ebû Bekir Şiblî (k.s.) (ö. 334/945):

“Cüneyd demiştir ki: “Şu birbirinize baktığınız gibi Şiblî’ye bakmayın. O Allah’ın gözlerinden bir gözdür.” Seksen yedi yıl ömür sürmüştü. O demiştir ki: “Elinizde bulunan vakit sermayesini oldukça iyi muhafaza ediniz. Zira yarın da sermayeniz bu olacaktır. Sonsuza değin onunla birlikte olacaksınız. Yarın size hiçbir yeni vakit getirmezler ki, getirilen o vakit burada sahip olduğunuz vakit olmasın.” Köstendilli Süleyman Şeyhî, 1001 Sûfî, hzl. Yrd. Doç. Dr. Sezai Küçük-Dr. Semih Ceyhan, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Bâyezîd Bistâmî (k.v.) (ö. 261/875): “Onun mezhebi başlangıçta gizli idi. Sonra ona bir velâyet açıldı ki, mezhebi o velâyet içinde malûm olmadı. Hâşiye: “Mezhep, Hak mezhebi oldu. Mehdî-i vakt erişti. Mezheb-i çâr, yek mezhep ve yek renk oldu. Fefhem, vallâhu a’lem.” (Mezhep hak mezhep oldu. Vaktin mehdîsi zuhûr edince dört mezhep gidip tek mezhep ve tek renk oldu. Bunu anla! Allah en iyi bilendir.” Bâyezîd Bistâmî, Hakk’ı rüyâsında gördü, O’na dedi ki:

“Ey Allah’ım! Sana yol nicedir?” Hak: “Varlığından geçersen, eriştin demektir” diye cevapladı.” Köstendilli Süleyman Şeyhî, 1001 Sûfî, hzl. Yrd. Doç. Dr. Sezai Küçük-Dr. Semih Ceyhan, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2007.

İsmi Cüneyd, babasının ismi Muhammed’dir. Künyesi Ebü’l-Kasım’dır. Tasavvuf ehlinin çok tanınmışlarından olduğu için Seyyid-üt-Taife yani tasavvuf büyüklerinin seyyidi, efendisi diye meşhurdur. 822 (H.207)de Nihavend’de doğdu, 911 (H.298)de Bağdat’ta vefat etti. Küçük yaşta ilim tahsiline başlayan Cüneyd-i Bağdadi, Süfyan-ı Sevri’nin mezhebinde yetişti. Tasavvuf ilmini dayısı Sırri-i Sekati’den öğrendi. Fıkıh, tefsir, hadis gibi ilimleri İmam-ı Şafii’nin talebesi Ebu Sevr’den öğrendi. Ayrıca Haris-i Muhasibi, Muhammed Kassab ve başka zatların da sohbetinde bulundu. Hocası, aynı zamanda dayısı olan Sırri-i Sekati ile hacca gitti. Din ve fen ilimlerinde çok yüksek, zamanının büyüğü olan Cüneyd-i Bağdadi, binlerce talebe

yetiştirdi. Talebeleri arasından pekçok
veli çıktı.

Hikâye

Ölümünün yaklaşmakta olduğunu anlayan bir padişah vardı. Bu padişahın yerine geçecek bir kimsesi de yoktu. Onun için etrafındakilere: “Sabahleyin şehrin kapısından ilk içeri girecek kimsenin başına padişahlık tacını koyun ve memleketi de ona teslim edin; o idare etsin” diye vasiyet etti.

Tesadüf bu ya, o sabah şehrin kapısından ilk önce bir dilenci içeri girdi. Öyle bir dilenci ki, yiyeceğini güçlkle elde eder ve giyeceğine de yama üzerine yama vururdu.

Vasiyet gereği dilenci padişah oldu. Yeni padişah bir müddet saltanat sürdü ve ülkeyi idare etti. Bazı emirler ona isyan ettiler, üstelik komşu ülkeler hükümdarları da ordu gönderip memleketi ele geçirmek istediler.

Askerlerle halk anlaşamadılar. Yeni padişah bu duruma çok üzüldü. Tam o sırada dilencinin eski tanıdıklarından

bir derviş çıka geldi. Seyahatten dönüyordu. Onu böyle görünce dedi ki:

“Allah’a   kret ki talihin yaver olmuş. Senin g l n dikeninden kurtulmuş; diken de ayağından akmı  da bu makama ula mı sın. Me hur s zdir: Her zorluktan sonra bir kolaylık vardır.”

iek bazen açılır, bazen de solar ve kurur.

Ağaç bazen soyunur bazen de yapraklanır.

Yeni padişah eski arkadaşına dedi ki: “Kardeşim beni tebrik etme, bana ba sağılığında bulun. Eskiden ekmek derdinde idim. Şimdi dünya derdinde.”

Dünya ve nimetleri olmasa dertleniriz.

Olduğu zaman da ona bağlanırız.

Bu dünyadan daha kötü bir belâ yok, Buna rağmen varlığı da yokluğu da çok. Zenginlik istiyorsan kanaatten başka bir şey isteme.

Çünkü kanaat, insanın başına konmuş bir devlettir.

Bir zengin, fakirlere avuç dolusu altın

verse,

Onun bu yüzden kazanacağı sevaba
imrenme.

Çünkü bilgelerden işittiğim bir söz vardır,
o da şu:

Dervişin sabrı, zenginin bahşışinden
daha iyidir.

Eğer cimri Behram^[264], yaban eşiği
kızartsa da,

Karıncanın getirdiği çekirge ayağı kadar
bile olmaz.^[265]

V. Behram, 421-438 yılları arasında Sasani İmparatorluğu'nun hükümdarıydı. I. Yezdigirt'in oğludur. I. Yezdigirt'in ani ölümü ya da suikastı sonucu, asillerin muhalefetine karşı El-Hirah Arap hanedanının da desteğiyle tacı ele geçirdi. Behram 20 yıllık saltanatında "Gur" yani yaban eşiği avına meraklı olduğundan adına "Behram-ı Gur" denilmiştir. Gur, aynı zamanda "çukur, mezar" anlamlarına da gelir. Rivayete göre; Behram, çok sevdiği yaban eşiği avlarının birinde eşiği kovalarken bir çukura düşüp, ölmüştür.

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Fakirliğin Fazileti

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: "Bu ümmetin en hayırlısı fakirler ve cennete en önden girecek olanları düşkünlerdir." [266]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: "Benim iki mesleğim vardır, kim onları severse beni sevmiş olur, onları hor gören benden nefret etmiş demektir; Fakirlik ve cihad." [267]

Rivayete göre; Cebrail (a.s.) Peygamberimize (s.a.v.) gelerek:

"Ya Resûlullah! Allah sana selâm söylüyor ve ister misin şu gördüğün tepeleri altına çevireyim de nereye gitsen seninle birlikte olsunlar buyuruyor" der.

Bu teklif karşısında Peygamberimiz (s.a.v.) bir müddet başını öne eğerek düşündükten sonra Cebrail'e şöyle cevap verir:

"Ya Cebrail! Dünya yurtsuzların yurdu ve başka hiç bir şeyi olmayanların malıdır. Dünyada bırakmak üzere servet yığanlar, akli olmayanlardır."

Peygamberimizin cevabına Cebrail (a.s.):

“Ya Muhammed! Allah seni sabit kaville sebatkâr kılmıştır” diye karşılık verir.

Rivayet edildiğine göre; Hz. İsa (a.s.) yolculuklarının birinde paltosuna bürünmüş yerde uyuyan biri ile karşılaşır:

“Ey uykuya dalmış kişi kalk da Allah’ı zikret!” diyerek adamı uyandırır. Adam gözlerini açarak:

“Benden ne istiyorsun, ben dünyayı sevenlere bıraktım” der.

Adamın bu cevabı üzerine Hz. İsa ona:

“O hâlde uyu, ey dostum!” der.

Yine söylendiğine göre; Hz. Musa (a.s.) yerde uyuyan birine rastlar, adamın yüzü, sakalı toprağa bulaşmış, başının altında yastık yerine bir kerpiç ve paltosunu üzerine örtmüş. Gördüğü manzara karşısında Hz. Musa, Yüce Allah’a seslenerek:

“Ya Rabbi, şu kulun dünyada mahvolmuş” der.

Bunun üzerine Allah (c.c), Hz. Musa’ya şöyle vahyeder:

“Ya Musa! Benim birine yüzümü tam çevirerek baktığım zaman, onu dünyadan tamamen alıkoyduğumu bilmiyor musun?”

Sahabîlerden Ebû Rafî (r.a.) der ki:

Bir gün Peygamberimize (s.a.v.) misafir gelmişti, o anda evde onu ağırlayacak hiçbir şey bulamadı. Beni bir Hayber Yahudi'sine gönderdi:

“Ona git, deki: ‘Muhammed senden önümüzdeki Receb ayına kadar ya ödünç olarak veya para karşılığında un istiyor’ diye bana talimat verdi.”

Yahudi'ye vardım, ne istediğimi bildirince:

“Vallahi bir rehin olmadan vermem” dedi.

Dönüp durumu Peygamberimize (s.a.v.) bildirdim. O bana şöyle dedi:

“Allah’a yemin ederim ki, ben gök ehli katında nasıl emin isem dünya halkı nazarında da öyle eminim. Eğer Yahudi bana unu para karşılığında veya ödünç olarak verseydi, söz verdiğim gün gelince pazarlığa uygun olarak borcumu verecektim. Mademki, bana güveni yok! Şu zırhımı götür yanında rehin bırak (da vereceği

unu al, gel).”

Bunun üzerine şu ayet-i kerime nazil oldu:

وَلَا تَمُدُّوْا عَيْنِيْكَ اِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهٖ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْثَنَّهُمْ

فِيْهِ وِبَرَزُقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى

“Dünya hayatının mevsimlik yeşilliği kâbilinden ve imtihan maksadı ile onlardan bir kaç aileye vermiş olduğumuz nimetlere göz dikme. Çünkü Rabbinin nezdindeki rızık daha hayırlı ve daha kalıcıdır.”[268]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Mü’mine fakirlik, acem kızının yanağındaki benden daha güzel yakışır.”[269]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“İçinizden hanginiz sabahleyin uyandığında sağlığını yerinde, bineğini akşam bıraktığı gibi görür ve o günlük geçimini de yanında bulursa bütün dünya onun olmuş gibidir.”[270]

Ka’bü’l Ahbâr (r.a.) der ki: “Allah (c.c), Hz. Musa’ya; “Ya Musa, fakirliğin sana doğru gelmekte olduğunu görünce sâlihlerin geleneğine uyarak ona “Hoş geldin!” de” diye

buyurmuştur.”

Ata el-Horasânî^[271] (r.a,) der ki:

“Peygamberlerden biri bir sahilde yürürken bir balık avcısına rastlar, peygamber avcıyı seyretmeye koyulur.

Adam, nehrin bir yerine “Bismillâhi (Allah’ın ismi ile)” diyerek ağını atar, hiçbir şey çıkmaz. Yoluna devam eden peygamber nehrin başka bir yerinde ikinci bir balıkçıya rastlar, yeni gördüğü balıkçı “Bismi şeytan (şeytanın adı ile)” diyerek ağını nehre atar.

Ağına o kadar çok balık düşer ki, onu ancak sendeleye sendeleye sudan çıkarabilir.

Bunu gören peygamber, Allah’a (c.c) seslenerek:

“Ya Rabbi, bu hadisenin hikmeti nedir? Biliyorum ki, her ikisi de senin kudretine bağlı olarak meydana geliyor” der.

Bunun üzerine Allah (c.c) meleklerle:

“Perdeyi kaldırarak bu kuluma her iki balıkçının katımdaki derecelerini gösterin” diye emir buyurur.

Peygamber berikinin yüksek derecesi karşısında ötekine hazırlanan zillet

makamını görünce:

“Ya Rabbi, şimdi tatmin oldum” diye cevap verir.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cennete girdim, çoğu cennetliklerin fakirler olduğunu gördüm. Arkasından cehenneme vardım, içindekilerin büyük çoğunluğunu zenginler ile kadınların meydana getirdiğini gördüm.”[272]

Hadisin başka bir rivayeti şöyledir: “Çoğu cennetliklerin fakirler olduğunu gördüm, “Zenginler nerede?” diye sordum, bana; “Dünyada didinmeleri onları buraya girmekten alıkoydu” diye cevap verildi.”

Diğer bir rivayete göre de hadis şöyle sona eriyor: “Cehennemliklerin çoğunu kadınların teşkil ettiğini gördüm, bunlara ne oldu, diye sordum. Bana “Onları iki kırmızı yani altın ve zaferan meşgul etti dediler.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Fakirlik dünyada mü'minin hediyesidir, en son cennete girecek peygamber, muhteşem mülkünden dolayı Hz. Süleyman ve en son cennete girecek sahabî, zenginliğinden ötürü Abdurrahman b. Auf'dır.”

Başka bir hadiste; “Onu cennete emekleyerek girerken gördüm” denilmiştir.[273]

Hız. İsa der ki:

“Zengin cennete güçlkle girebilir.”

Ehl-i Beyt hakkında başka bir hadiste, Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah bir kulu severse başına bir belâ verir. Onu daha çok sevdiği kendisini çocuksuz ve malsız bırakır.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Fakirliğin sana doğru geldiğini görünce, sâlihler geleneğine uyararak ona; “Hoş geldin!” de. Buna karşılık zenginliğin sana yöneldiğini görünce “Bu günahlarımdan birinin dünyada verilmiş cezasıdır” de.”[274]

Hız. Musa (a.s.) Yüce Allah’a:

“Ya Rabbi, kulların içinde senin dostların kimlerdir ki, ben de onları senin için seveyim?” diye sorar.

Yüce Allah (c.c):

“Bütün fakirler, fakirler!” diye buyurur.

Burada “Fakirler” sözünün tekrar edilmesi pekiştirmek için olabileceği gibi “Gayet darda olan fakirler”

manasına gelmek için de olabilir.

Hız. İsa der ki:

“Ben yoksulluğu seviyorum ve bolluktan nefret ediyorum.”

Zaten O, en çok “Ey miskîn!” diye çağırılmaktan hoşlanırdı.

Arapların ileri gelenleri ile zenginleri (Müslüman olduktan sonra) Peygamberimize (s.a.v.): “Fakirlere ayrı bir gün ve bize de başka bir gün tayin et. Onlar kendi günlerinde sana gelsinler, o gün biz gelmeyelim. Bize ayırdığın gün sana sırf biz gelelim, onlar aramızda bulunmasınlar” diye teklif ettiler.

Bu teklifleri ile Hız. Bilâl, Selman, Suheyb, Ebû Zerr, Habbab b. Erat, Ammar b. Yasir, Ebû Hureyre ve “Ashab-ı Suffe” -Allah hepsinden razı olsun- gibi fakir sahabîleri kastediyorlardı.

Özellikle “Ashab-ı Suffe”nin kaba dokumadan yapılmış elbiseleri şiddetli sıcaklarda ağır ter kokuları yayıyordu. Bu duruma katlanmak, aralarında Akra b. Habis Et Temimî, Uyeyne b. Hısn-ül Fezarî, Abbas b. Mirdas-üs Süllemî'nin bulunduğu zengin

sahabîlere zor geliyordu.

Fakat Yüce Allah, Hz. Peygamberin yoksul Müslümanları dışarı çıkarmamasını söyledi ve şu ayetleri vahyetti:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ۖ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِرْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا

بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا

“Rab’lerin hoşnutluğunu dileyerek sabah akşam O’na ibadet edenlerle beraber sabret, dünya hayatının ziynetini isteyerek gözlerini onlardan (yani fakirlerden) ayırma. Kalbini zikrimizden gafil ettirdiğimiz, nefsinin arzularına uyarak işi ileri götürmüş kimselere (yani zenginlere) uyma. De ki: “Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.”

Biz zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki, onun alevden duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. (Susuzluktan) feryat edip yardım dilediklerinde, maden eriyiği gibi, yüzleri yakıp kavuran bir su ile kendilerine yardım edilir. O ne kötü bir

içecektir! Cehennem ne korkunç bir yaslanacak yerdir.”[275]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kıyamet günü bir kul Allah’ın huzuruna getirilir, dünyada siz birbirinizden nasıl özür diliyorsanız, Allah da o kuldan aynı şekilde özür dilemek üzere şöyle buyurur: ‘İzzet ve celâlim hakkı için dünyadan seni uzak tutmam, nazarımda hor görüldüğün için değil, tersine sana hazırladığım keramet ve faziletten dolayı idi. Ya kulum, şimdi şu saflara çık, sırf benim rızamı kazanmak için sana yemek veren, seni giydiren kim varsa ara ve bulunca elinden tut, o artık seninle birlikte olacaktır.’

O gün insanlar, tere batmış olacaklardır, bunun üzerine o kimse safların arasına girerek kendisine iyilik edenleri arar ve bulunca elinden tutar, sonra da birlikte götürür.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Fakirleri sık sık araştırıp onlara elinizi uzatınız. Çünkü onlar imtiyazlıdırlar.”

Sahabîler:

“Onların imtiyazı nedir?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.) onlara şöyle

cevap verir:

“Kıyamet günü onlara; bakın bakalım, kim size bir öğün yemek yedirdi, kim size bir bardak su verdi, kim size bir elbise giydirdi. Bunları bularak ellerinden tutun ve doğrudan doğruya cennete götürün, buyrulur.”[276]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cennete girdim, önümde bir ayak sesi duydum, baktım ki, Bilâl'di. Cennetin üst katlarına göz gezdirdim, ümmetimin fakirleri ile onların çoluk-çocuklarını gördüm. “Ya Rabbi, bunlar niye bu durumdalar” diye sordum. Yüce Allah (c.c) bana: “Kadınların derecesini kırmızı altın ve kırmızı ipek düşürdü. Zenginler ise uzun süren bir hesapla meşgul oldular” diye cevap buyurdu.”

Sonra sözüne devamla buyurdu ki:

“Bu arada sahabîlerimi aradım. Abdurrahman b. Avf'ı göremedim. Bir müddet sonra kendisi ağlayarak yanıma geldi, ona: “Neden bu kadar arkada kaldın?” diye sordum. Bana: “Ya Resûlullah, Allah'a yemin ederim, senin yanına gelinceye kadar öyle engellerle karşılaştım ki, seni bir daha göremeyeceğimi sandım” diye cevap

İlk Harf Yayınevi, 2013

Kitabın tüm yayın hakları “İlk Harf Yayınevi”ne
aittir.

> İlk Harf Yayınevi, 8
Tasavvuf Serisi, 8

> ISBN
978-605-9495-00-4

> Genel Yayın Yönetmeni/Editör
Ersan Güngör

> Hazırlayan
Erdem Doğan

> Sayfa Düzeni
İrfan Güngörür

> Kapak Tasarımı
Sercan Arslan

> Basım Tarihi
1. Baskı, İstanbul, Temmuz 2011
3. Baskı, İstanbul, Şubat 2013

> Baskı / Cilt
Şenyıldız Yay. Hed. Eşya ve Teks. San. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 11964)

Gümüşsuyu Cad. No:3/2 - Topkapı / İstanbul
Tel: 0212 483 47 91-92

> İLK HARF YAYINEVİ
Genel Dağıtım

verdi. “Neden?” dedim. “Malımın hesabını veriyordum” cevabını verdi.”[277]

Şuna bakınız, Abdurrahman b. Avf, Peygamberimiz (s.a.v.) ile birlikte uzun ve şerefli bir ortak geçmişe sahip, ayrıca o, dünyada iken kendilerine cennete girecekleri müjdelenen on kişiden biri idi. Buna rağmen varlığı yüzünden bu derece sıkıntıya düştü.

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün bir fakirin ziyaretine gider, evinde hiçbir şey olmadığını görür. Bunun üzerine:

“Eğer bu fakirin nuru bütün yeryüzü halkına dağıtılsa hepsini kaplardı” buyurur.

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün sahabîlere:

“Beni dinleyin, size cennetin sultanları kimlerdir, söyleyeyim mi?” buyurur.

Sahabîler:

“Tabii, buyur ya Resûlullah!” derler.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) sözlerine şöyle devam eder:

“Bütün düşkün, itibarsız, yüzü kirli, saç baş karışık, yazlık ve kışlık soluk elbiseden başka giyeceği olmayan ve

hiç kimsenin tarafına bakmadığı; fakat Allah adına bir konuda yemin etse, O'nun tarafından mahcup edilmeyerek haklı çıkarılan kimselerdir.”[278]

Sahabîlerden İmran b. Hüseyin (r.a.) der ki:

Peygamberimiz (s.a.v.) bana diğer sahabîlerden daha çok önem verir, bana farklı bir ilgi gösterirdi. Bir gün bana:

“Ya İmran, bizim nazarımızda senin farklı bir önem ve mevkiin var, benimle birlikte kızım Fatıma'nın ziyaretine gelir misin?” diye buyurdu.

Ben de O'na:

“Hay hay, anam-babam sana feda olsun ya Resûlullah!” diye cevap verdim.

Bunun üzerine birlikte kalktık, yola koyulduk. Fatıma'nın evine varınca durdu ve kapıya vurduktan sonra içeriye “Selâmün aleyküm, girebilir miyim?” diye seslendi. Hz. Fatıma:

“Buyur, ya Resûlullah!” dedi.

Bunun üzerine “Yanımdaki arkadaşım ile birlikte mi?” diye sordu.

Hız. Fatıma:

“Yanımdaki kim, ya Resûlullah?”

dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“İmran!” dedi.

Hiz. Fatıma:

“Seni peygamber gönderen Allah hakkı için üzerimde sadece bir aba var” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) kapıdan eli ile tarif ederek “onu şöyle şöyle yap” dedi.

Hiz. Fatıma:

“Haydi vücudumu öylece örteyim, başımı ne ile kapatacağım?” diye sordu.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) belinden kuşağını çözerek ona attı ve ona “Al bununla başını bağla!” dedi. Bundan sonra O’na izin verildi de içeri girdik. Peygamberimiz (s.a.v.):

“Selâmün aleyküm, kızcağızım, geceyi nasıl geçirdin?” diye hatırını sordu.

Hiz. Fatıma:

“Allah’a yemin ederim ki sancı ile sabahladım. Yiyecek bir şeyin olmaması zaten ağır olan sancımı daha da şiddetlendirdi. Açlık bana çok dokundu” dedi.

Bunun üzerine Peygamberimiz

(s.a.v.)'in gözleri yaşardı:

“Yavrum, canını sıkma. Allah’a yemin ederim ki, üç gündür ağzıma bir lokma koymadım. Ben Allah katında senden daha yüksek rütbeliyim. Eğer dileseydim, Allah bana yemek gönderirdi. Fakat ben ahireti, dünyaya tercih ettim.” Sonra eli ile Hz. Fatıma’nın omzuna vurarak, “Müjdeler olsun! Allah’a yemin ederim ki, sen cennetlik kadınların önderisin” buyurdu.

Hz. Fatıma O’na:

“Firavun’un karısı Asiye ile Meryem’in dereceleri nedir?” diye sordu.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona:

“Asiye kendi devrindeki kadınların Meryem de o devrin kadınlarının, sen de kendi devrindeki cennetlik kadınların önderisiniz. Her üçünüzün de kamıştan birer köşkü olacaktır, orada ne sıkıntı, ne gözyaşı ve ne de üzüntü var. Amcanın oğlunun (Hz. Ali’nin) yoksulluğuna kanaat et. Vallahi seni hem dünyada ve hem de ahirette efendin olan bir kocaya verdim.”

Hız. Ali'den (k.v.) rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“İnsanlar fakirlerini horladıkları, dünyayı imar etmeye karşı düşkünlük gösterdikleri ve altın para biriktirmek üzere paralarına da kıyasıya yarıştıkları zaman Allah onlara dört belâ indirir:

- 1- Kıtlık,
- 2- Devlet başkanının zulmü,
- 3- Devlet memurlarının hıyaneti,
- 4- Düşmanların heybeti.”[279]

Sahabîlerden Ebû Derda (r.a.) der ki: “İki dirhem parası olanın hesaplaşması yahut hapsedilmesi, bir dirhemi olandan daha çetindir.”

Bir gün halife Hız. Ömer, Said b. Amir'e (r.anhüma) bin dinar gönderir. Amir eve üzgün ve bitkin olarak döner. Hanımı:

“Fena bir şey mi oldu?” diye sorar.

Amir:

“En fenası oldu” diye cevap verir. Bir müddet sonra karısına: “Bana eski hırkanı getir” der.

Kadının getirdiği hırkayı sökerek bir kaç tane kese hâline getirir, arkasından parayı fakirlere dağıtmak

üzere bu keselere bölüştürür.

Daha sonra namaza kalkar, sabaha kadar hem kılar, hem gözyaşı döker, bu arada karısına şöyle der:

“Ben Peygamberimiz (s.a.v.)’in şöyle dediğini duydum: ‘Ümmetimin fakirleri zenginlerden beş yüz yıl önce cennete girerler, öyle ki, o sıra zenginlerden biri fakirlerin kalabalığına karışarak onlarla birlikte cennete gitmek ister, fakat yakalanarak aralarından çıkarılır.’”[280]

Ebû Hureyre (r.a.) der ki:

“Şu üç kimse hesaba çekilmeden doğrudan doğruya cennete girecektir;

1- Giydiği elbiseyi yıkamak isteyip de üstünü değiştirecek eski bir elbisesi olmayan kimse,

2- Ocağı üzerinde iki tencere kaynamayan kimse,

3- “İçeceğimi verin” dediği zaman kendisine “Hangisini istiyorsun?” diye sorulmayan kimse.”

Derler ki fakirin biri bir gün Süfyân-ı Sevrî’nin (rahimehullah) yanına girdi ve sohbetine katılmak istedi. Süfyân, adama: “Buyur, eğer zengin olsaydın, seni yakınırıma almazdım” dedi. Fakirlere daha fazla sokulduğu için ve

zenginlere yanaşmaktan hoşlanmadığından dolayı zengin dostları; “Keşke fakir olsaydık!” diye hayıflanırlardı.

Muemmil (r.a.) der ki:

“Sevrî’nin meclisinde en az önem verilenlerin zenginler, en çok itibar edilenlerin fakirler olduğunu gördüm.”

Ehl-i hikmetten bir zât der ki:

“Zavallı insanoğlu! Eğer fakirlikten korktuğu kadar cehennemden de korksa ikisinden de kurtulurdu. Eğer zenginlik peşinden koştuğu kadar cennetin de peşinden koşsa idi ikisini de kazanırdı. Davranışları ile insanlardan çekindiği kadar kalbi ile Allah’tan da korksa hem dünyada hem de ahirette mesut olurdu.”

İbn-i Abbas (r.a.) der ki:

“Zenginlikten dolayı hürmet edip fakirlikten dolayı hor gören lânetlidir.”

Lokman-ı Hekim oğluna nasihat ederken der ki:

“Hiç kimseyi, elbisesi eskidir diye hor görme. Çünkü senin ve onun Rabbiniz aynıdır.”

Yahya b. Muaz (r.a.) der ki:

“Fakirleri sevmen, peygamberlerin ahlâkındandır. Onlar ile buluşup sohbette bulunmayı tercih etmen sâlihler alâmetlerindendir. Onlar ile sohbetten kaçınman ise münafıkların alâmetlerindendir.”

Eski din kitaplarına dayanarak söylendiğine göre; Yüce Allah (c.c) peygamberlerinden birine şöyle buyurdu: “Sana kızarak gözümünden düşmenden sakın, o zaman dünyayı başına belâ ederim.”

Hız. Âişe, kendisine Muaviye, İbn-i Âmir ve başkalarının zaman zaman yaptıkları bağışlardan biriktirdiği yüz bin dirhemi bir gün içinde fakirlere dağıtırdı. Oysaki o sırada giydiği hırka yamalı idi ve oruçlu olduğu için cariyesi ona:

“Bir dirhem versen de sana akşam iftar etmen üzere biraz et alsam” diyordu.

Hız. Âişe (r.anha) cariyesine:

“Hatırıma getirirsen veririm” diye başından savmıştı.

Çünkü kanaatkâr hayat tarzı, ona Peygamberimizin (s.a.v.) tavsiyesi idi.

Sağlığında ona şöyle buyurmuştu: “Eğer bana kavuşmak istersen fakirler gibi yaşayacaksın ve zenginler ile düşüp kalkmaktan mümkün olduğu kadar uzak duracaksın. Sırtındaki hiçbir hırkayı yamalamadan eskidi diye atma.”[281]

Adamın biri İbrahim b. Edhem’e[282] (r.a.) on bin dirhem getirir. İbrahim bu hediye almayı istemez. Adam ısrar edince ona: “On bin dirhem karşılığında adımı fakirler kütüğünden sildirmemi mi istiyorsun? Bunu hiçbir zaman yapamam” der.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: “İslâm dinine girene ve ancak gerekli ihtiyaçlarını karşılayan bir hayat yaşamasına rağmen hâlinden memnun olana müjdeler olsun!”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: “Ey fakirler! Allah’a karşı kalpten hoşnutluk besleyiniz ki, fakirliğinizin sevabına kavuşasınız. Aksi hâlde sevaba eremezsiniz.”[283]

Bir önceki hadiste “kanaatkâr” sıfatı takılıyor, yukarıdaki hadiste ise o; “Allah’a karşı razı” diye tanıtılıyor. Her iki hadisin ana fikri, hasis fakirin sevap kazanamayacağını açıklıyor.

Fakat fakirliğin fazileti hakkında ileride inceleme konusu yapacağımız ana prensipler, her fakirin derecesine göre yoksulluğuna karşılık sevap kazanacağını gösterir.

İhtimal burada söz konusu edilen “hoşnutsuzluk”tan murat Allah’ın kuluna dünya servetinden uzak tutması hususundaki fiiline rıza göstermemektir. Oysa nice mal sevdalısı vardır ki, malı olsun diye dilemesine rağmen, niçin kendisine yoksulluk takdir etti diye Allah’a isyan etmeyi aklından bile geçirmez. Onun bu fiilinde hiçbir kerahet yoktur. Demek ki, fakirliği sevapsız bırakan Allah’ın iradesine karşı çıkmaktır.

Hız. Ömer’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Her şeyin bir anahtarı vardır, cennetin anahtarı da hâllerine hoşnutluk ile katlandıklarından dolayı miskinleri ve fakirleri sevmektir. Onlar kıyamet gününde Allah’ın yakınlarıdır.”[284]

Hız. Ali’nin (k.v) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah’ın en sevdiği kul, eline geçen

rızka kanaat ederek Allah'tan razı olandır.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Allah'ım! Muhammed soyuna dünyada yetecek kadar rızık ver.”[285]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Zengin-fakir herkes kıyamet günü, keşke dünyalık payı zarurî geçimime yetecek kadar verilseydi, diye temenni edecektir.”

Yüce Allah (c.c) Hz. İsmail'e (a.s.):
“Beni kalbi kırık kullarımın yanında ara!” diye vahyetti.

Hz. İsmail:
“Allah'ım! Kimdir bunlar?” diye sordu.

Yüce Allah (c.c) ona:
“Doğruluktan sapmayan fakirler” diye cevap buyurdu.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Allah (c.c) kıyamet günü şöyle buyurur: “Nerede benim seçkin kullarım?” Melekler; “Ey Rabbimiz, kimlerdir onlar?” diye sorarlar. Allah şöyle cevap buyurur: “Benim verdiğime kanaat eden ve takdirime razı olan Müslüman fakirleridir. Şimdi derhal onları cennete alın.” Bunun üzerine

hemen cennete girerler. Herkes hesap vermek üzere öteye-beriye koşuşurken onlar orada yemek ve içmekle meşgul olurlar.”

Bu müjdeler; “Verilene kanaat eden” ve “Hâline razı” fakirler hakkındadır. Bunların ötesinde, bir de “Dünyadan el-etek çekmiş” fakirler vardır, onların faziletini de, Allah izin verirse, ileride inceleyeceğiz.

“Rıza” ve “kanaat” hakkında da birçok menkıbeler ve büyük sözleri vardır. Hiç şüphesiz “kanaatin” zıddı “tamahkârlık”tır.

Hız. Ömer (r.a.) der ki:

“Tamahkârlık fakirlik, tok gözlülük zenginliktir. Çünkü her kim elinde bulunana kanaat ederek başkalarının elindekine göz dikmezse hiç kimseye muhtaç olmaz.”

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“Her gün bir melek Arş’ın altından insanlara şöyle seslenir: ‘Ey Âdemoğlu! İhtiyaçlarını karşılamaya yeterli olan az mal, seni azdırmaya sebep olan çok maldan daha hayırlıdır.’”

Ebû Derda (r.a.) der ki:

“Herkes derece derece akıldan noksandır. Çünkü herkes dünyaca bir kazanç ziyadesine kavuştuğu zaman sevinç ve kıvanç duyuyor. Oysa gece ve gündüz, durmadan insan ömrünü kemirmek ile meşgul iken bunun üzüntüsünü kimse duymaz. Yazık insanoğluna, kısalan ömre karşılık artan malın ne faydası olur ki!”

Ehl-i hikmetten bir zâta:

“Sence zenginlik nedir?” diye sorarlar.

Adam da:

“Az şeyler dilemen ve zarurî ihtiyaçlarını karşılayacak kadar mala razı olmandır” diye cevap verir.

Anlatıldığına göre; İbrahim b. Edhem (r.a.) önceleri Horasan’ın ileri gelen zenginlerinden biri idi. Bir gün köşkünün balkonundan etrafı seyrederken gözüne köşkün avlusunda bir adam ilişir. Adam elindeki kuru yufkayı yer ve uykuya yatar.

İbrahim hizmetçilerinden birine adamı göstererek uyanınca onu yanına çağırmasını söyler. Hizmetçi efendisinin dediğini yaparak az sonra adamı huzuruna getirir. İbrahim

adama:

“Yahu ekmeği yerken aç mıydın?”
diye sorar.

Adam:

“Evet!” diye cevap verir.

İbrahim:

“Peki, o yufka ile doydun mu?” diye
sorar.

Adam:

“Evet!” der.

İbrahim:

“Sonra rahat uyudun mu?” diye
sorar.

Adam:

“Tabii” diye cevap verir.

Bunun üzerine İbrahim içinden:
“Nefis bu kadarla yetindiğine göre ben
dünyayı ne yapayım” der.

Amir b. Abdulkays (r.a.) tuza
batırılmış bakla yerken üzerine biri
gelir ve ona:

“Ey Allah’ın kulu, dünyadan bu
kadarlık paya razı mısın?” diye sorar.

Amir:

“Sana bundan çok daha kötüsüne
razı olanları açıklayayım mı” der.

Adam:

“Kim onlar?” diye sorar.

O da:

“Ahirete karşılık dünyaya razı olanlar” diye cevap verir.

Muhammed b. Vâsi’ (r.a.) karnı acıkınca çantasından kuru ekmek çıkararak suda ıslatır ve tuza batırarak yer ve derdi ki: “Dünyanın bu kadarına razı olanlar, kimseye muhtaç olmazlar.”

Hasan el-Basrî (r.a.) şöyle der ki:

“Allah’ın lâneti öyle kimseler üzerine olsun ki, Allah onlara yemin ederek söz verdiği hâlde O’na inanmamışlardır.” Arkasından şu ayeti okumuştur:

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ۝ فَزَرَبَ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ إِنَّهُ لَحَقٌّ

مِثْلَ مَا أَنتُمْ تَنطِقُونَ

“Sizin rızkınız ve size vaad olunan şeyler göktedir. Gök ve yerin Rabbine yemin ederim ki bu haktır.”[286]

Sahabîlerden Ebû Zerr (r.a.) bir gün halk arasında otururken karısı çıkagelir ve ona:

“Evde ne yiyecek var ne de içecek, sen bunların arasında oturuyor musun?” diye çıkışır.

Ebû Zerr eşine der ki:

“Behey kadın, önümüzde öyle bir sarp geçit var ki, ondan ancak hâlini saklayanlar kurtulabilir.” Bu cevap üzerine kadın hâline razı olarak evine döner.

Zünnûn-û Mısırî^[287] (r.a.) der ki: “Küfre en yakın kimse sabırsız fakirdir.”

Ehl-i hikmetten birine:

“Malın-mülkün nedir?” diye sorarlar.

O da şöyle cevap verir:

“Dışa karşı tok gözlülük, içimden iktisat ve başkalarının malına göz dikmemektir.”

Rivayet olunur ki, eski semavi kitaplardan birinde Allah şöyle buyurur: “Ey Âdemoğlu, dünyanın tümü senin olsa sana düşecek olan geçineceğin kadarıdır. Buna göre eğer ben sana geçimini sağlayacak kadar verir, geriye kalan dünya varlığının hesabını başkalarının omuzlarına yüklersem, sana iyilik etmiş olurum.”

Kanaat hakkında bir şair şöyle der:

İnsanlara el açma, Allah’a yalvar

Kanaatkâr ve tok gözlü ol çünkü şeref tok
gözlülüktedir.

Akraba ve yakınlarına bel bağlama
Çünkü zengin, başkalarına ihtiyaç
duymayandır.

Bu manada başka bir şair de şöyle
der:

Zaman hangi kapısını kapayayım diye
tahminde bulunarak gözetirken,
Ey mal biriktiren ve harcamadan
kaçınan? Ölümün nasıl gelecek?

Acaba bir sabahleyin ansızın baskın mı
yapacak,

Yoksa onunla birlikte yola çıktıktan bir
müddet sonra yolunu keserek mi? diye
düşünen!

Birçok servet biriktirmişsin, söyle bana
bu serveti,

Bir gün gelip de dağıtasın diye mi
biriktirdin?

Senin yanındaki mal, vârisleri için
yığılmıştır.

Malın, ancak onu yolunda harcarsan
senindir.

Güven içinde sabahlayan genç ne kadar
huzur içindedir!

“Rızıkları bölüştüren onun da rızkını
ayırır” diyerek,
Onun yüzü taptazedir, eski değildir.
Kanaatin alanına sığınan kimse,
Onun himayesi altında karşılaşmaz
uykusunu kaçırarak bir kederle.

Bil ki, Allah Teâlâ: “O ganimet, fakir
muhacirler içindir.”^[288] buyurup
fakirliği, hicrete takdim buyurmuştur.

Resûlullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Allah (c.c.) çoluk çocuk sahibi olan
zâhid fakiri sever.”

Yine buyurdu ki:

“Ey Bilâl! Bu dünyadan zengin değil,
fakir olarak gitmeye çalış.”

Diğer bir rivayette: “Kırk yıl önce.”
gelmiştir. Belki kırk yıl rivayetiyle
haris fakir ve beş yüz yıl rivayetiyle de
kanaatkâr fakir kastedilmiştir.

Enes b. Mâlik'ten (r.a.) rivayet
edildiğine göre; bir gün, fakir
Müslümanlar Peygamberimize (s.a.v.)
bir elçi gönderdiler. Elçi,
Peygamberimizin huzuruna varınca:

“Ya Resûlullah! Ben fakirler

tarafından sana elçi olarak gönderildim.” deyince Peygamberimiz: “Hem sana hem de temsil ettiğin Allah’ın sevgili kullarına merhabalar olsun!” buyurdu.

Daha sonra elçi şöyle konuştu:

“Fakirler diyorlar ki: Tüm hayırlara zenginler konuyor. Onlar hacca gidiyor, biz gidemiyoruz. Onlar sadaka veriyor, biz veremiyoruz. Fakirler hastalanınca zenginler ihtiyaç fazlası mallarının bir kısmını bağışlayabiliyorlar.”

Peygamberimiz de fakir Müslümanların elçilerine şu cevabı verdi:

“Benim adıma fakirlere de ki: İçinizden yalnız Allah rızasını düşünerek haline sabredenler şu üç imtiyaza sahip olurlar ki, bu imtiyazların hiç birini zenginler elde edemez:

1- Cennet’te kırmızı renkli bir köşk var. Dünyada insanlar yıldızlara nasıl bakarlarsa Cennetlikler de oraya aynı uzaklıktan bakarlar. Bu köşke sadece fakir peygamberler, fakir şehîdler ve fakir mü’minler girebileceklerdir.

2- Fakirler, zenginlerden yarım yıl daha önce cennete girerler. Şunu da bilmek gerekir ki, Ahiret yılı, dünya hesabı ile beş yüz yıldır. Bu süre içinde fakirler cennette diledikleri gibi sefa sürerler. Nitekim Hz. Süleyman, Yüce Allah'ın kendisine bağışladığı saltanat yüzünden, öbür peygamberlerden kırk yıl sonra cennete girebilecektir.

3- Fakir Müslüman, samimi bir dille: "Sübhânallahi ve'l-hamdü lillâhi velâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber. (Allah'ı her türlü noksanlıktan tenzih ederim, hamd O'na mahsustur. O'ndan başka ilâh yoktur ve O, en büyüktür.)" dediği takdirde zengin de aynı sözleri, aynı samimiyetle söylese bile, hatta bu arada on bin sarı lira tutarında sadaka bile vermiş olsa, fakirin derecesine eremez. Diğer bütün iyi amellerde de aynı durum geçerlidir."

Fakir Müslümanların elçisi, arkadaşlarının yanına dönüp Peygamberimizin bu sözlerini kendilerine anlatınca hep birlikte:

"Yâ Rabbî! Durumumuzdan razıyız, durumumuzdan razıyız!" dediler.

İmran b. Müslim'den rivayet

edildiğine göre; Ebû Zerr Gıfarî (r.a.) şöyle dedi:

“Dostum Resûlullah, bana ne şimdiye kadar ihmal ettiğim ve ne de şimdiden sonra ihmal edeceğim şu yedi şeyi tavsiye etti:

1- Yoksulları sevmek ve onlara yakınlık göstermek,

2- Maddî durumu benden daha zayıf olanlara bakmak, kendimden daha zenginlere bakmamak,

3- Bana yüz verilme ve benimle ilişkiler kesilse bile akrabalık ilişkilerini gözetmek,

4- Sık sık; “Lâ havle velâ kuvvete illâ billah. (Allah’ın izni olmaksızın hiçbir kımıldama ve güç gösterisi beliremez.)” demek,

5- Hiç kimseden hiçbir şey istememek,

6- Allah için hiç kimsenin kınamasını umursamamak,

7- Acı da olsa doğruyu söylemek.”[289]

Nitekim Ebû Zerr hazretleri, elinden değneği düşünce, hiç kimseye; “Şu değneği bana ver!” demek istemezdi.

Hayseme’nin anlattığına göre; melekler, Allah’a:

“Yâ Rabbî! Dünya kâfir kullarının ayakları altına serilmiş olduğu gibi, onlar belâlardan uzak kalıyorlar!” derler.

Bunun üzerine Allah kendilerine:

“Kâfirlerin görecekları azabın üzerinden perdeyi kaldırınız!”

“Sahip oldukları dünya nimetleri onlara hiçbir fayda sağlamaz!” derler.

Buna karşılık yine melekler, Allah’a:

“Yâ Rabbî! Mü’min kulların dünya nimetlerinden mahrum oldukları gibi, birçok belâlara da uğruyorlar!” derler.

Bunun üzerine Allah onlara:

“Mü’minlere verilecek olan mükâfatın üzerinden perdeyi kaldırınız!” buyurur.

Perde kalkınca mü’minlere verilecek olan mükâfatı gören melekler:

“Dünyada uğradıkları belâların onlara hiçbir zararı yoktur!” derler.

Ebû Zerr Gıfarî’den (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Malı çok olanlar, en alt derecelilerdir. Yalnız malından şöyle şöyle ve şöyle sadaka verenler hariç. Böyleleri de gayet azdır.”[290]

Peygamberimizin; “Malı çok olanlar, en alt derecelilerdir.” şeklindeki sözünün anlamı şudur: Yani, zengin cennetlik

olduğu takdirde cennetin en alt katında yer bulabilir ve cehennemlik olduğu takdirde de cehennemin en alt tabakasına yerleştirilir. Bu hükmün dışında kalan zenginler sadece sağına, soluna, önüne ve arkasına doğru sadaka dağıtanlardır ki, böyle zenginlerin sayısı da çok azdır. Sebebine gelince, şeytan dünyada onlara mallarını cazip gösterir.

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Şeytan der ki, zengin benim şu üç tuzağımın birinden kurtulamaz; üçünden birine mutlaka yakalanır: Ya servetini gözüne cazip göstererek malının hakkını vermesine engel olurum; ya harcama yolunu kendisine kolay göstererek malını gereksiz yerlerde harcamasını sağlarım; ya da kalbine güçlü bir mal sevgisi koyarım da haksız yollardan mal kazanmasını sağlarım.”[291]

Rivayete göre Ebû Derda (r.a.) der ki:

“Resûlullah’a peygamberlik geldiği sırada ben tüccardım. Önceleri ticaret ile ibadeti bir arada yürütmek istedim; fakat ikisi birbiri ile bağdaşmadı. Bu yüzden ticareti bırakıp ibadete yöneldim. Nefsimi kudret elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, tek istediğim şey, mescidin kapısı yanında bir küçük dükkânım olsun ve orada hiçbir namazımı kaçırmaksızın, gündelik olarak sağlayacağım kırk dinarlık kazancı Allah yolunda harcayayım.”

Ebû Derda, ticâreti neden hor gördüğünü soranlara; “Çünkü hesabı çok ağırdır!” diye cevap vermiştir.

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Fakirlik dünyada sıkıntı ve ahirette mutluluktur. Buna karşılık zenginlik dünyada mutluluk ve ahirette sıkıntıdır.”[292]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü, kulun biri Allah’ın huzuruna getirilince Yüce Allah tıpkı dünyada bir kimsenin arkadaşından özür dilediği gibi o kuldan özür dileyerek şöyle buyurur: ‘Büyüklüğüm ve yüceliğim

hakkı için, seni küçük düşürmek için dünya nimetlerinden mahrum bırakmış değilim. Tersine sana hazırladığım kerâmet ve üstünlüklerden dolayı seni dünyada öyle yaşattım. Yâ kulum! Şu kalabalığın içine gir de bak bakalım, sırf Benim rızâmı kazanmak amacı ile kim seni yedirdi veya giydirdi? Öyle birini bulunca elinden tut; çünkü bu gün o kimseyi sana bağışlıyorum.”

O gün insanlar, bilindiği gibi, tere boğulacaklardır. Adam işte bu kalabalığın safları arasına girerek kendisine Allah'ın belirttiği şekilde iyilik eden kimseleri arar ve bulunca ellerinden tutarak doğrudan doğruya cennete götürür.”[293]

Rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün:

“Fakirlerle iyi geçininiz, onlara yardım ellerinizi uzatınız. Çünkü onlar imtiyazlı kimselerdir.” buyurdu.

Sahabî:

“Onların imtiyazı nedir?” diye sorunca, Peygamberimiz sözlerine şöyle devam etti:

“Kıyamet günü onlara şöyle denilecektir: “Bakın bakalım, size kim

bir lokma ekmek, bir yudum su veya bir giyimlik elbise vermiştir. Böyle birini bulunca elinden tutup onu doğrudan doğruya cennete götürünüz.”[294]

Bilesin ki, fakirin şu beş kerâmeti, şu beş üstünlüğü vardır:

1- Fakirin namaz ve sadaka gibi ibadetlerden elde edeceği sevap, aynı ibadetleri işleyen zenginlerin kazanacakları sevaptan daha çoktur.

2- Fakirin canı bir şey çeker de onu elde edemezse, bu yüzden defterine sevap yazılır.

3- Fakirler cennete zenginlerden daha önce girerler.

4- Fakirlerin ahiretteki hesabı, zenginlerden daha kolay geçer.

5- Fakirler, zenginlerden daha az pişman olurlar. Çünkü zenginler, ahirette “Keşke dünyadayken fakir olsaydık!” diyecekleri halde fakirler zengin olmayı temenni etmeyeceklerdir. Fakirlerin tüm bu üstünlükleri hadislerle sabittir.

Zeyd b. Eslem’den (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün:

“Bazen bir sarı lira değerindeki sadaka yüz bin sarı liralık sadakadan daha üstündür.” buyurdu.

Sahabîler:

“Bu nasıl olur?” diye sorunca, Peygamberimiz (s.a.v.) sözlerine şöyle devam etti:

“Düşünün ki; adamın biri zengin, servetinden yüz bin sarı lira ayırıp sadaka verirken, başka birisi de başka hiçbir şeyi olmadığı halde elindeki iki sarı liranın birini, gönül hoşluğu ile sadaka olarak vermiştir. Bu durumda bir sarı lira veren kimse, yüz bin sarı lira veren kimseden daha üstün olur.”[295]

Rivayet edildiğine göre; bir gün, sahabîlerden biri Peygamberimize (s.a.v.):

“Eğer canımız bir şey ister de onu alamazsak bu yüzden ecir kazanır mıyız?” diye sordu.

Peygamberimiz (s.a.v.) de bu soruyu:

“Bu yüzden ecir kazanamayacaksınız da ne yüzden ecir kazanacaksınız?” diye cevaplandırmıştır.[296]

Dehkak der ki:

“Kim çarşıda gezerken canı bir şey

ister de sırf ecrini Allah'tan bekleyerek bu arzusunu gemlerse yüz bin sarı lira sahibi olup da tümünü Allah yolunda harcamaktan daha büyük hayır işlemiş olur.”

Bilmek gerekir ki, fakirlerin üstün olduğundan en kesin delili, Yüce Allah'ın şu buyruğudur:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Namazı kılınız, zekâtı veriniz ve Allah'ın Resûlüne uyunuz ki, Allah'ın rahmetine kavuşasınız.”[297]

Yani, “Namazı kılınız ve fakirlere hakları olan zekâtı veriniz.” Görüldüğü gibi Yüce Allah, fakirlerin hakkı ile kendi hakkını bir arada zikretmektedir.

Öte yandan fakirin; zenginin doktoru, arıtıcısı, elçisi, korucusu ve şefaathçisi olduğu söylenmiştir. Fakir, zenginin doktorudur. Çünkü zengin hastalanınca fakirlere sadaka verir ve bu sayede şifa bulur. Fakir, zenginin arıtıcısıdır. Çünkü zengin fakire sadaka vermekle hem günahlarından sıyrılır ve hem de malını arıtmış olur.

“Fakir, zenginin elçisidir.” denmesinin sebebine gelince; zengin ölmüş ana-babası veya bir akrabası adına sadaka verince bu hayır ölmüşlerine ulaşır ve böylece fakir, zengin ile ölmüşleri arasında elçi olmuş olur. “Fakir, zenginin korucusudur.” Çünkü eğer zengin sadaka verir de fakir ona dua ederse, fakirin bu duası zenginin malını koruyan bir hisar olur.

Rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün:

“Cennet’in hükümdarları kimlerdir, size söyleyeyim mi?” buyurdu.

Sahabîler:

“Buyur, yâ Resûlullah!” demeleri üzerine sözlerine şöyle devam etti:

“Cennet’in hükümdarları, dünyanın birçok nimetini tadamamış ve yüzlerine efendilerinin kapıları açılmayan mazlum zavallılardır. Onlar nefesleri açlıktan kokarak ölürlər. Fakat eğer onlar Allah adına bir konuda yemin ederlerse Allah onları haklı çıkarır.”[298]

İbn-i Abbas’ın (r.a.) belirttiğini göre; zengine saygı gösterip de fakiri hor gören kimse lânete uğramıştır.

Ebû Derda (r.a.) der ki:

“Zengin kardeşlerimize karşı haksız davranıyorsunuz. Çünkü onlar yiyor, biz de yiyoruz. Onlar içiyor, biz de içiyoruz. Onlar giyiniyor, biz de giyiniyoruz. Ellerindeki fazla mala onlar da bakıyor, biz de bakıyoruz. Fakat onlar hesaba çekilecekleri hâlde bizler hesaplaşmadan muafız.”

Meşhur zâhid Şekık-ı Belhî'ye göre; fakirler şu üç şeyi tercih ederken, zenginler de onlara karşılık şu üç şeyi seçmişlerdir:

Fakirler rahatı, gönül huzurunu ve kolay hesaplaşmayı tercih etmişken; zenginler de yorgunluğu, devamlı zihin meşguliyetini ve ağır hesaplaşmayı seçmişlerdir.

Ehl-i hikmetten bir zâtın söylediğine göre:

“Şu dört kötülüğü işleyen kimse hayırların tümünden mahrum kalır:

1- Eli altındakilere veya kendinden zayıf olanlara haksızlık eden kimse.

2- Ana-babasına asi olan kimse.

3- Kimsesizleri veya yabancıları horlayan kimse.

4- Yoksullara, sırf yoksul oldukları

için, hakaret eden kimse.

Rivayet edildiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah, bana servet biriktirmemi ve tüccar olmamı emretmedi. O, bana: “Rabbine hamdederek O’nu noksan sıfatlardan uzak tut ve secde edenlerden ol.” ile: “Ölünceye dek Rabbine ibadet et.” diye emretmiştir.”[299]

Ebû Said el-Hudrî (r.a.) der ki:

“Ey insanlar, sıkıntı ve zaruret, sizleri helâl olmayan yollardan rızık aramaya sürüklememelidir. Çünkü ben, Peygamberimizin (s.a.v.): “Allah’ım! Benim canımı fakir olarak al, zengin olarak alma ve kıyamet günü beni yoksullar arasında haşreyle.”[300] diye dua ettiğini duymuştum. Bedbahtların en bedbahtı da dünya fakirliği ile ahiret azabını şahsında bir araya getiren kimsedir.”

Rivayete göre; Kadisiye Savaşı sırasında elde edilen ganimetlerin bir bölümü Hz. Ömer’e (r.a.) takdim edilince bu ganimetleri gözden geçirip incelerken bir ara ağlamaya başladı. Bu durumu gören Abdurrahman b. Avf (r.a.):

“Yâ Emîrû'l-Mü'minîn, bugün sevinç ve mutluluk günüdür. Oysa sen ağlıyorsun, acaba neden?” dedi.

Hz. Ömer de ona:

“Evet, doğru söylüyorsun. Fakat servet ve ganimet eline geçtiği her milletin arasına kin ve düşmanlık sokmuştur.” diye cevap verdi.

İbn-i Abbas'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Her ümmete mahsus bir fitne sebebi vardır. Benim ümmetimin fitne sebebi servettir.”[301]

Abdullah b. Ömer'den (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Allah'ın en sevdiği insanlar, fakirlerdir. Çünkü O en sevdiği kimseler olan peygamberleri fakirliğe katlandırmıştır.”[302]

Hasan el-Basrî'nin anlattığına göre; Yüce Allah, Hz. Musa'ya (r.a.):

“Şu sırada sevgili bir kulum ölmek üzeredir, yanına var, ölüsünü yıka ve kefene sardıktan sonra toprağa ver.” diye vahyetti.

Allah'ın emri üzerine, Hz. Musa

adamı, şenlikli yerlerde aradı, bulamadı. Arkasından harabeler arasında aradı, yine bulamadı. Bu arada karşısına çıkan bir grup kerpiç işçisine:

“Buralarda dün hasta olan veya bu gün ölen biri var mı?” diye sorunca aralarından biri:

“İlerdeki harabeler arasında bir hasta gördüm. Her halde onu arıyorsun.” dedi.

Hız. Musa: “Evet!” diyerek işçinin tarif ettiği yere doğru yürüdü. Söylenen harabeye varınca kimsesiz bir hasta ile şifa bulsun diye adama doğru üfleyince başı kerpiçten düşüverdi. Bunun üzerine Hız. Musa ayağa kalktı ve gözyaşları arasında:

“Yâ Rabbî! Bu adamın en sevgili kullarından biri olduğunu söyledin. Oysa adam hasta ve yanında ona bakacak birini göremiyorum.” dedi. Yüce Allah O’na vahiy yolu ile şöyle cevap verdi:

“Ya Musa! Ben kulumu sevince ve onu dünyadan tümü ile mahrum ederim.”

Ubbad b. Kesir’in, Hasan el-Basrî’ye

dayanarak anlattığına göre; şeytan dünyada basılan ilk parayı eline alıp önüne koydu ve: “Seni kim severse benim kulumdur!” dedi.

Vehb b. Münebbih’in anlattığına göre; bir defasında şeytan, yaşlı bir adam kılığında Hz. Süleyman’ın (a.s.) yanına vardı. Hz. Süleyman ona:

“Söyle bakalım, İsa’nın ümmetine ne yapacaksın?” diye sordu.

Şeytan da:

“Onları Allah’ı bırakıp O’nun dışında iki ilâh edinmeye çağıracağım.” dedi.

Hız. Süleyman:

“Peki, Muhammed’in ümmetine karşı ne tuzak kuracaksın?” diye sorunca şeytan da O’na:

“Onları da altın ve gümüş paralara çağıracağım. Öyle ki, onlar altın ve gümüş paraları “Lâ ilâhe illallâh” demekten daha hararetle seveceklerdir.” diye cevap verdi.

Bunun üzerine Hız. Süleyman, şeytana:

“Senin şerrinden Allah’a sığınırım.” dedi.

O böyle der demez önüne bakınca şeytanın kayboluverdiğini gördü.

Buna göre fakir; Rabbine minnettar olmalı ve bilmeli ki, Yüce Allah sırf onun iyiliğine olsun diye kendisini dünyadan uzak tutmuş ve ona peygamberlerle velilere sunduğu mazhariyeti bağışlamıştır. Bu düşünce ile Allah'a hamd etmeli, fakirliğinden asla şikâyetçi olmamalı, karşısına çıkan geçim sıkıntılarına sabırla katlanmalı ve Allah'ın kendisine ahirette vermeyi vaat ettiği nimetlerin dünyada katlandığı mahrumiyetlerden daha hayırlı olduğunu, fakirliğin Peygamberimizin özelliği ve mesleği olmaktan başka hiç fazileti olmasa bile, bunun kendisi için büyük bir mazhariyet olduğunu bilmelidir.

İbn-i Abbas'tan (r.a.) rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir defasında Cebrail ile birlikteyken Cebrail kendisine:

“Az sonra melek buraya geliyor. Bu melek daha önce yeryüzüne hiç inmedi, sırf seni ziyaret etmek üzere Rabbinden izin aldı.” dedi.

Cebrail böyle der demez çok geçmeden bahsettiği melek ortaya çıkarak Peygamberimize selam verdi.

Peygamberimiz onun selamını aldıktan sonra şöyle dedi:

“Yâ Resûlullah! Yüce Allah, ahiretteki mükâfatında hiçbir kısıntı yapmaksızın, şimdiye kadar hiç kimseye vermediği ve şimdiden sonra da hiç kimseye vermeyeceği tüm hazinelerle bunların anahtarlarını bir yana ve bunların tüm sevabını kıyamette almayı öbür yana koyarak bu ikisinden birini tercih etmeni istiyor.”

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Bu saydıklarının tümünün mükâfatını ahirette almayı tercih ediyorum.” buyurdu.

Becid'den rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu ki:

“Mekke vadisi bana altın ve gümüş olarak sunuldu. Fakat ben: “Yâ Rabbî! Bir gün doyayım ve bir gün aç kalayım ki, doyunca Sana hamd edip aç kalınca Sana yalvarayım.” dedim.”[303]

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 2921.

İbn Hacer el-Askalânî, Lisânü'l-Mîzan, 4/142.

Taha Sûresi; 131.

İbn Ebî Şeybe, Musannef, 34347;
Taberânî, Kebîr, 7181.

Tirmizî, 2346; İbn Hibban, 671.

Tâbiîn devrinin tanınmış, hadis ve tefsir âlimlerinden. Ebû Eyyûb, Ebû Osman, Ebû Muhammed, Ebû Sâlih Belhî künyeleri vardır. 670 (H.50) senesinde doğup, 752 (H.135) tarihinde Eriha'da vefât etti. İbn-i Abbas, Adiy b. Adiy el-Kindî, Mugîre b. Şu'be, Ebû Hüreyre, Ebüdderdâ, Enes b. Mâlik, Ka'b b. Ucre, Muaz b.Cebel ve daha başka sahâbeden hadis-i şerîf rivayet etmiştirOndan da Şu'be, Ebû Abdurrahmân, İshak b. Useyd el-Horasânî, Dâvûd b. Ebî Hind, Evzâî, Mâlik b. Enes gibi büyük âlimler, hadis-i şerîf rivayetinde bulunmuşlardır. İbn-i Muîn, İbn-i Ebî Hâtim, Nesâî ve Dârekutnî, onun hadis ilminde sika, güvenilir, sağlam bir âlim olduğunu söylemişlerdir

Müttefekun Aleyh, Buharî, 6547;
Müslim, Zikir ve Dua, 2736.

Bezzâr, Müsned, 1005; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 3335.

Deylemî, Müsned 4469.

Kehf Sûresi; 28-29.

Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 1/37; Zehebî, Mîzânü'l-İ'tidâl, 6/559.

Ahmed b. Hanbel, 5/259 (22286); Taberânî, Kebîr, 8/286 (7923); Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 9/59.

İbn Mâce, 4115; Taberânî, Kebîr, 20/84.

Hâkim, Müstedrek, 4/361.

Tirmizî, Zühd, 2353; İbn Mübârek, Zühd, 1477; İbn Hibban, Sahih, 676, Tabeânî, Evsat, 7605.

Taberânî, Evsat, 701; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 6181; Deylemî, Müsned, 8614.

Tâbiînün meşhur âlimlerinden ve evliyanın büyüklerinden. İsmi, İbrahim b. Edhem b. Mansûr olup, künyesi Ebû İshâk'tır. Nesebi Hz. Ömer'e dayanır. Babası Edhem, Belh şehrinin hükümdarıydı. 714 (H.96)te Belh şehrinde doğup, 779 (H. 162)da Şam'da vefat etti. Burada büyük türbesi, camii ve pek çok vakfı vardır. Fudayl b. İyâz'dan feyz aldı. İmran b. Mûsâ b. Zeyd Râî ve Şeyh Mansûr Selâmî'nin sohbetinde bulunmuş, Veysel Karânî hazretlerinin

rûhâniyetinden istifade etmiştir. Bağdat, Şam ve Hicaz'da meşhur oldu. Üç kıtanın âlimlerinin çoğundan ilim öğrendi. İmâm-ı A'zam'ın sohbetleriyle olgunlaştı. İmâm-ı A'zam hazretleri onu methedip; "İbrahim b. Edhem seyyidimiz ve sevdiğimizizdir." buyurmuştur. Arap lisanını çok fasih konuşurdu. Dinde fakih ve müçtehatti. Çeştiyye yolunun büyükleri arasında yer aldı. Rumlara karşı yapılan cihadlara katıldı. Yahya b. Sa'îd el-Ensârî, Sa'îd b. Mezbân, Mukâtil b. Süleymân ve Süfyân-ı Sevrî'den, Sevrî de İbrahim b. Edhem'den hadis-i şerîf rivayetinde bulunmuştur. Evzâî, Şakîk-i Belhî, İbrâhim b. Beşşâr, kendisinden hadis-i şerîf rivayetinde bulunmuşlardır. Nesâî, Dâre Kutnî, İmâm-ı Buharî onun sika (güvenilir) bir ravî olduğunu bildirmişlerdir. Buharî, Sahîh'inde "Edeb"; Tirmizî "Tahâret" kısmında kendisinden rivayette bulunmuşlardır.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 5/291.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 4993.

Müttefekun Aleyh, Buharî, Kitabu'r-Rekâik, 6460; Müslim, 1055; İbn

Hibban, Sahih, 6343.

Zâriyat Sûresi; 22-23.

Dokuzuncu asırda yaşamış müstesna velilerdendi. Zünnûn'un doğum tarihi tam olarak belli değildir. 155/771-772 tarihleri arasında veya daha erken tarihlerde doğduğu rivayetlerde aktarılmaktadır. Denir ki: İlim, takva, vera', edep ve halde asrında en önde gelenlerin birisi idi. Melamet neşesi içinde tam bir hal ehli olarak yaşadı. Devrin kutbu sayılırdı. Zünnûn, hazretin lâkabıdır. Adı Sevbân bîbrahim'dir. Tasavvuf kitaplarında ismi: Ebû'l-Fevzzu'n-Nûni'l-Mısrî olarak geçer. Zünnûn, balık sahibi demektir. Mısrî adı da Mısırlı oluşundandır. Böylece Sevbân b. İbrahim, tarihe Zünnûn-û Mısrî olarak geçer. Kendisi hakkında verilen bilgilerden anlıyoruz ki, Zünnûn hazretleri zayıf, nahif bir kişi idi. Yüzünün rengi daha çok kırmızıya çalardı. Sakalı da beyaz değildi. Fakat ona bakan bir insan nurlanır, sarhoş olur, kendinden geçerdi. Babası Habeşî idi. Miladî 859, Hicrî 245 yılında vefat etti.

Haşır Sûresi; 8.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/173; Heysemî, Zevâid, 3/93.

İbn Mâce, 4130; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/340, 5/157.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 4594; İbn Mübarek, Zühd, 547.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/342; Hâkim, Müstedrek, 4/310; Heysemî, Zevâid, 10/249.

Hatib-i Bağdadî, Tarihî Bağdat, 4/332; İbn Ebi'd Dünya, Kadâü'l Havâic, 19.

Deylemî, Müsnedü'l Firdevs, 260; Münâvî, Feyzü'l Kadir, 1/113.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/379; İbn Hibbân, Sahih, 3336; Hakim, Müstedrek, 1/416.

Zehebî, Mizânü'l İtidâl, 1/527.

Nûr Sûresi; 56.

Heysemî, Zevâid, 10/264, 265, 266.

Deylemî, Müsnedü'l Firdevs, 6297; Ebû Nuaym, Hilye, 2/131.

Beyhaki, Şuabü'l İman, 5499; Hâkim, el-Müstedrek, 4/332.

Tirmizî, 2336; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/160.

İbn Mâce, 4121; Taberani, el-Mu'cemü'l-Kebir, 18/186.

Tirmizî, 2347; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/254.

Hikâye

Bir zengin çocuğu, babasının mezarının başucunda oturmuş, fakir bir adamın oğluyla tartışıyordu.

Zenginin oğlu fakir çocuğa şöyle diyordu:

“Babamın mezarı pahalıdır. Üzerinde kıymetli ve güzel bir yazı vardır. Üstüne mermer döşenmiş ve çinilerle süslenmiştir. Senin babanın kabrinde ise birkaç tuğla, kerpiçle bir iki avuç topraktan başka ne var? Babanın mezarı hiç benim babaminkine benzer mi?”

Fakir çocuğu bu sözleri dinledikten sonra zenginin oğluna şöyle dedi:

“Sus! Senin baban bu taşların altında kımıldayana kadar benim babam cennete varmış bile olur. Peygamber Efendimiz’in buyurduğu gibi: ‘Fakirlerin ölümü rahata kavuşmaktır.’”

Merkebin sırtındaki yük hafif olursa,
Yolda daha rahat yürür.

Yoksulluk yükünü çeken fakir kimse,

Ölüm kapısına yükü daha hafif olarak
gelir.

Nimetlere nail olup rahatlıkla yaşayan
kimsenin ölümü,
Şüphesiz bu sebeplerden dolayı ona güç
gelir.

Ayağına vurulan prangadan kurtulan bir
esir,
Hapse atılan bir beyden herhalde daha
mutludur.[304]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet
Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

3) **Belgisiz zamiri:** İsimlerin yerini bilgisizlik yoluyla tutan zamirlerdir.

Belgisiz zamirler kişi, varlık veya nesneleri belirsizlik ifade eden kelimelerle anlatır. “Başkası, hepsi, bazıları, herkes, kimi, kimisi, kimse, birçoğu, birkaçı, bazıı, hiçbiri, tümü” kelimeleri belgisiz zamire örnektir. Bilgisizlik belirten kelimeler bir isimden önce kullanılır ve o ismi etkilerde bu kelimeler zamir değil, sıfat olur.

- Gönül kimi severse güzel odur.
- Kişinin kendine ettiğini kimse edemez.

4) **Soru zamiri:** İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir. “Kim, ne, kimi, neye, neyde, nerede, kaç, kaçını, hangi, hangisi” gibi kelimeler soru zamirlerine örnektir. Soru bildiren kelimeler bir isimden önce kullanılır ve o ismi etkilerde bu kelimeler zamir değil sıfattır.

- Bu çiçeklerden hangisi daha güzel?
- Sen burada ne bulacağını sanıyordun.

5) **İlgi Zamiri:** Ek halindeki tek zamirdir. Eklendiği kelimeye bitişik yazılır. İlgi zamiri isim tamlamasında tamlananın yerini tutar.

- Seninki bence hepsininkinden güzel.
- Bana onunki daha ayrıntılı geldi.

ZAMİRLER

Zamirler isimlerin yerini tutarlar. İsmi yerine kullanıldıkları için isim hal eklerini alırlar, isim tamlaması oluştururlar. Zamirler dört tanesi kelime halinde bir tanesi ise ek halinde olmak üzere beş grupta toplanırlar.

1) Kişi (şahıs) zamiri: Kişi isimlerinin yerini tutan "Ben, sen, o, biz, siz, onlar ve kendi" kelimeleri kişi zamirleridir. Kişi zamirlerinden ben ve sen zamirleri yönelme hal ekini alınca "bana" ve "sana" biçimine dönüşür.

- "Kendi" kişi zamirine, cümle cümle için de eylemin yapana döndüğünü anlattığı, dolayısıyla kişi kavramını pekiştirerek belirttiği için "dönüşlülük zamiri" de denir.

- **Ben** verdiğim kararın sorumluluğunu taşıyabilirim.
- **Sana** verdiğim sözü tuttum.

2) İşaret zamiri: İsmi yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir. "Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, buraya, şuraya, oraya, burası, şurası, orası, öteki, beriki" gibi ifadeler soru zamirlerine örnektir. "Bu, şu, o" kelimeleri bir isimden önce kullanılır ve o ismi etkilerde bu kelimeler zamir değil sıfattır.

- Şunu kimsenin göremeyeceği bir yere koy
- Ötekini sen al, berikini ben.

Günahtan Sakınmanın Fazileti

Bilesin ki, günah işlemekten insanı meneden en büyük engel Allah korkusu, O'nun adalet ve intikamından çekinmek, O'nun cezasından gazap ve azabından sakınmaktır.

Nitekim Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرُّسُولِ يَتَيْنَكُمْ كَدُّعَاءٍ بَغْضِكُمْ بَغْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلْلُونَ مِنْكُمْ لَوْ أَذًا فَلْيَخْذَرْ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ

يُصِيبَهُمْ غَلَابٌ آلِيمٌ

“(Ey inananlar!) Peygamberin (sizi) çağırmasını aranızda birbirinizi çağırmanız gibi tutmayın. İçinizden birbirini siper ederek sıvışıp gidenleri Allah gerçekten bilir. Artık onun emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden veya elem dolu bir azaba uğramaktan sakınsınlar.”[305]

Anlatıldığına göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün ölüm döşeginde yatan bir delikanlıyı ziyaret ederek ona:

“Kendini nasıl hissediyorsun?” diye sorar.

Delikanlı Peygamberimize:

“Ya Resûlullah, hem Allah’a umut bağılıyorum, hem de günahlarımdan ötürü korkuyorum” diye cevap verir.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Böyle bir anda bu iki duygu kulun kalbinde bir araya gelince Yüce Allah (c.c) mutlaka onu umduğuna kavuşturur ve korktuğundan korur.”[306]

Vüheyb b. Verd (r.a.) der ki:

“Hz. İsa şöyle diyordu: ‘Cennet sevgisi ile cehennem korkusu belâlara katlanmayı sağlar, kulu dünyanın nazlarından, azgın isteklerinden ve kötülüklerinden uzak tutar.’”

Hasan el-Basrî’den (r.a.) rivayet olduğuna göre: “Vallahi, sizden önce öyleleri gelip geçti ki, onlar günahı gözlerinde büyük gördükleri için çakıl taşları sayısınca fakirlere altın dağıtsalar yine de kurtulamayacaklarından korkarlardı” demiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün

sahabîlere şöyle seslendi:

“Benim işittiğimi siz de işitiyor musunuz? Gökyüzü haklı olarak üzerindeki yükün altında sıkıntıdan büzülüp zangırdıyor. Nefsimi kudret elinde tutan Allah’a yemin ederek söylüyorum ki, gökyüzünün her dört parmaklık yerinde Allah’a ya secde eden, ya O’nun için ayakta dikilen veya rükûa varan bir melek vardır.

Benim bildiklerimi bilseniz, az güler, çok ağlar ve Allah’ın yakaya yapışmasının çetinliğinden, intikamının acılığından dolayı yüksek dağlara çıkar, O’na yakarırdınız. Üstelik hiçbiriniz kurtulacak mısınız, yoksa kurtulamayacak mısınız, bilmezsiniz.”[307]

Bekir b. Abdullah el-Muzinî (r.a.) der ki:

“Gülerek günah işleyen kimse, ağlayarak cehenneme girer.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Kul, Allah’ın katındaki azabın tamamını bilse, cehennem korkusu hiçbir an kalbinden çıkmaz.”[308]

Buharî ve Müslim’in rivayetine göre;
“Sen (önce) en yakın hısımlarını ikaz

et”[309] mealindeki ayet inince Peygamberimiz (s.a.v.) ayağa kalkarak Kureyş kabilesi mensuplarına şöyle seslendi:

“Ey Kureyşliler! Kendinizi Allah’tan satın alın, ben sizi Allah’ın hiçbir hükmünden kurtaramam.

Ey Abdülmenaf oğulları, sizi Allah’ın hiçbir hükmünden kurtaramam. Ey Allah Resûlünün amcası İbn-i Abbas, seni Allah’ın hiçbir hükmünden kurtaramam. Ey Allah Resûlünün halası Safiye, seni Allah’ın hiçbir hükmünden kurtaramam. Ey Muhammed’in kızı Fatıma, benden dilediğin malı iste; fakat seni Allah’ın hiçbir hükmünden kurtaramam.”[310]

Bir gün Hz. Âişe (r.anha):

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٣١٠﴾
أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ

“O kimseler ki, Allah’a dönecekler diye kalpleri ürpererek kendilerine verilenden verirler. İşte onlar iyiliklere koşanlar ve bu alanda birbirleri ile yarışanlardır” [311] mealindeki ayet hakkında Peygamberimize (s.a.v.):

“Ayetin kastettiği kimseler zina eden, çalan, şarap içen ve bunlar ile birlikte Allah’tan korkan kimseler midir?” diye sorar.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona şu cevabı verir:

“Hayır, Ebû Bekir’in kızı, hayır Sıddîk’ın kızı! Ayet namaz kılan, oruç tutan, sadaka veren ve bunlara rağmen “İşlediği iyilikler, kabul edildi mi, yoksa edilmedi mi?” diye Allah’tan korkan kimseleri kastetmektedir.”^[312]

Adamın biri Hasan el-Basrî’ye (rahimehullah):

“Ya Said, kalbimi nerede ise sevincinden uçuracak şekilde bana ümit telkin edenlere karşı nasıl davranmamı tavsiye edersin?” diye sorar.

Hasan el-Basrî (r.a.) adama şöyle cevap verir:

“Vallahi, sonradan güvene kavuşmana rağmen, seni korkutanlar ile düşüp kalkacağına, baştan sana güven telkin ederek korkunç durumlar ile karşılaşmana yol açanlar ile düşüp kalkman senin için daha hayırlıdır.”

Hız. Ömer (r.a.) suikasta uğrayıp

sırtından hançerlendiği zaman ölmek üzere iken oğluna der ki:

“Vay başıma gelenlere! Çabuk yanağımı yere değdir. Anası olmayan! Eğer O (Allah) bana rahmet etmezse yazık bana, vay hâlime!”

İbn-i Abbas (r.a.) ona der ki:

“Ya Emir-ül mü'minin, bu ne korku! Oysaki Allah sana nice fetihler nasip etmiş, nice şehirler ele geçirmeye seni vasıta kılmış, sana nice nice başarılar göstermiştir.”

Hız. Ömer (r.a.) ona:

“Kimseye zulmetmeden ve kimsenin zulmüne uğramadan kurtulmak isterdim” der.

Hız. Ali'nin (k.v.) torunu Zeynel Abidin'i^[313] (r.a.) her abdestten sonra titreme nöbeti tutardı, kendisine sebebini soranlara derdi ki:

“Yazık size, kimin huzuruna dikilip yakarmak üzere olduğunu biliyor musunuz?”

Ahmed b. Hanbel (rahimehullah) der ki:

“Allah korkusu beni yemekten, içmekten alıkoyuyor. Bunları iştahım çekmiyor.”

Buharî ile Müslim'in rivayetlerine göre; Peygamberimiz, başka hiçbir gölgenin kalmayacağı kıyamet günü Allah'ın Arş'ının gölgesi altına alacağı yedi kimseden biri olarak "Tenha da Allah'ı hatırlayıp (yani O'nun azabını anıp işlediği emre aykırı günahların korkusu ile) göz pınarları yaşaran kimseyi zikretmiştir."

İbn-i Abbas'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Şu iki göz cehennem yüzü görmez: 1- Gece yarısı Allah korkusu ile ağlayan göz. 2- Allah yolunda geceyi nöbet tutarak geçiren göz." [314]

Ebû Hureyre'nin bir hadisinde Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Kıyamet günü şu üçü hariç, bütün gözler ağlayacaktır: 1- Allah'ın haramlarına bakmaktan sakınan göz. 2- Allah yolunda nöbet tutarak uykusuz sabahlayan göz. 3- Allah korkusu ile sinek başı iriliğinde yaşlar akıtan göz." [315]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Sağılan süt nasıl memeye geri dönmezse Allah korkusu ile ağlayan göz de cehenneme düşmez. Allah yolunda

savaşanın

vücuduna konan toz ile cehennem ateşinin dumanı da bir araya gelmez.”

Amr İbn-ül As (r.a.) der ki:

“Allah korkusu ile bir damla yaş akıtmak, benim için bir dinar sadaka vermekten daha sevimlidir.”

Avn b. Abdullah (r.a.) der ki:

“Öğrendiğime göre; Allah için ağlayan kimsenin gözyaşı vücudunun neresine değse, Yüce Allah (c.c.) orayı cehennem ateşine haram kılar.”

Peygamberimiz (s.a.v.) Allah korkusu ile ağlarken göğsünden kaynayan kazan gibi bir ses duyulurdu.

Kindî (r.a.) der ki:

“Allah korkusu ile ağlarken dökülen gözyaşlarının bir damlası, denizler büyüklüğündeki cehennem ateşini söndürür.”

İbn-i Semmâk (r.a.) nefsinı azarlayarak der ki:

“Zâhidler gibi konuşuyor; fakat münafıklar gibi davranıyorsun. Sonra da cennete girmek istiyorsun. Heyhat, heyhat. Cennet başkaları içindir. Onların amelleri bizim işlediklerimiz gibi değildir.”

Süfyân-ı Sevrî (r.a.) der ki:

“Cafer’üs Sâdık’ın yanına vardım ve ona dedim ki: ‘Ey Allah’ın Resûlünün torunu, bana bir tavsiyede bulun.’”

Bunun üzerine o bana dedi ki:

“Ya Süfyân! Yalancıda mertlik, kıskançta huzur, tembelde dostluk ve kötü huyluda efendilik olmaz.”

Ona:

“Ey Resûlullah’ın torunu, devam et!” dedim.

Şöyle dedi:

“Ya Süfyân! Allah’ın haram kıldıklarından kaçınırsan ibadet etmiş olursun, Allah’ın sana ayırdığı paya razı olursan Müslüman olursun. İnsanlardan seninle neler konuşmalarını istiyorsan, sen de insanlara onları söylersen, mümin olursun. Günahkâr ile dostluk kurma ki, sana kötülüklerini öğretmesin. Yani: “Kişi arkadaşının dinindendir, o yüzden herkes kimi arkadaş edineceğine dikkat etsin” şeklindeki hadise uymalısın. Bir iş yapmak isteyince Allah’tan korkanlara danış.”

Ben ona yine:

“Devam et, ey Allah Resûlünün

torunu!” dedim.

O da sözlerine şöyle devam etti:

“Ya Süfyân kim soya dayanmayan asalet ve mevkie dayanmayan nüfuz istiyorsa, Allah’ın emrini kırmasın, günaha girmeksizin Allah’a ibadet etmeye yönelsin.”

Ona yine:

“Devam et!” deyince şunları söyledi:

“Babam bana şu üç noktayı titizlikle telkin ederdi. Bana derdi ki: ‘Yavrum, kötü arkadaşı olanın başı dertten kurtulmaz. Kötü yerlere girip çıkan kınanır. Diline hâkim olmayan kimse, pişman olur.’”

İbn-i Mübarek (r.a.) der ki:

“Vüheyb b. Verd’e sordum:

“Allah’ın emrine zıt hareket edenler ibadetten tat alabilirler mi?”

Bana:

“Hayır, Allah’ın emrine zıt hareket etmeyi kafasına koyanlar da ibadetten tat bulamaz” diye cevap verdi.

İmam Ebû Ferec İbn-ül Cevzî^[316] (r.a.) der ki:

“Allah korkusu azgın nefsi arzuları yakan bir ateştir. Buna göre; onun fazileti, yaktığı azgın nefsi arzular ile

günahtan uzaklaştırma ve ibadete teşvik etme derecesi ile ölçülür.

Allah korkusu nasıl fazilet olmaz ki, ayet ve hadislerden öğrendiğimize göre iffet, vera', takva, cihad ve benzeri olan Allah'a yaklaştırıcı faziletli ameller onun sayesinde kazanılabilir.”

Nitekim Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاخَ فِيهَا نُسَخَتُهَا هُنَى وَرَحْمَةٌ

لِّلْبَيْنِ هُمْ لِيَزَيِّهُمْ يَرْهَبُونَ

“Mûsâ'nın öfkesi dinince (attığı) levhaları aldı. Onların yazısında Rableri için korku duyanlara bir hidayet ve bir rahmet vardı.”[317]

Yine Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

“Rableri katında onların mükâfatı, içlerinden ırmaklar akan, içlerinde ebedî kalacakları Adn cennetleridir. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bu

günahtan uzaklaştırma ve ibadete teşvik etme derecesi ile ölçülür.

Allah korkusu nasıl fazilet olmaz ki, ayet ve hadislerden öğrendiğimize göre iffet, vera', takva, cihad ve benzeri olan Allah'a yaklaştırıcı faziletli ameller onun sayesinde kazanılabilir.”

Nitekim Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاخَ فِيهَا نُسَخَتُهَا هُنَى وَرَحْمَةٌ

لِّلْبَيْنِ هُمْ لِيَزَيِّهُمْ يَرْهَبُونَ

“Mûsâ'nın öfkesi dinince (attığı) levhaları aldı. Onların yazısında Rableri için korku duyanlara bir hidayet ve bir rahmet vardı.”[317]

Yine Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

“Rableri katında onların mükâfatı, içlerinden ırmaklar akan, içlerinde ebedî kalacakları Adn cennetleridir. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bu

mükâfat Rablerine derin saygı duyanlara mahsustur.”[318]

وَلِمَن خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٌ

“Allah’ın huzuruna çıkmaktan çekinenlere iki kere cennet vardır.”[319]

سَيَذَكَّرُ مَن يَخْشَى

“Allah’tan korkanlar, yapılan nasihatten ders alacaklardır.” [320]

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِن

عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ

“İnsanlardan, (yeryüzünde) hareket eden (diğer) canlılardan ve hayvanlardan yine böyle çeşitli renklerde olanlar vardır. Allah’a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.”[321]

İlmin faziletini bildiren ayet ve hadisler, aynı zamanda Allah korkusunun da faziletini belirtmektedirler, çünkü Allah korkusu ilmin ürünüdür.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kulun vücudu Allah korkusu ile ürperince kuru ağacın yaprak dökmesi gibi günahlarından sıyrılır.”[322]

Peygamberimiz (s.a.v.) diyor ki:

“Allah şöyle buyurur: “İzzetim hakkı için kulumda iki güveni, iki korku ile yana yana getirmem. Buna göre; dünyada benden yana emin olanları ahirette korku ile karşılaştırırım. Dünyada benden korkan kimseleri ahirette güvene kavuştururum.”[323]

Ebû Süleyman Dârânî[324] (rahimehullahu) der ki:

“Allah korkusu taşımayan kalp, harabedir.”

Çünkü Yüce Allah (c.c):

أَقَامُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ

“Yoksa Allah’ın tuzağından emin mi oldular? Ziyana uğrayan kavimden başkası Allah’ın tuzağından emin olamaz.”[325] buyurmuştur.

Nur Sûresi; 63.

Tirmizî, 983; İbn Mace, 4261; Nesâî, Kübrâ, 10901, Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle,

1062.

Tirmizî, 2312; Beyhakî, Kübrâ 13115; Şuabü'l-İman 783; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 2449.

Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 1763.

Şuara Sûresi; 214.

Nesâî, Müctebâ, 3646, Kübrâ, 6473; İbn Hibban, Sahih, 6549.

Mü'minun Sûresi; 60-61.

İbn Mace, Sünen, 4198; Ahmed b. Hanbel, Sünen, 25746; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 762.

“Hz. Hüseyin’in (r.a.) küçük oğlu Hz. İmam Zeynel Abidin, Hicret’in 38. yılında Medine-i Münevvere’de dünyaya geldi. Künyeleri “Ebû Muhammed”, lâkapları “Zeynel Abidin (İbadet edenlerin süsü), Seyyid’üs Sâcidin (Secde edenlerin efendisi)” ve “Zü’s-Sefenât”tır. Fazla secde etmeleri dolayısıyla mübarek alınlarında, dizlerinde meydana gelen sertlik yüzünden bu lâkapla anılmışlardır. “Seccâd” yani çok secde eden sözü de lâkaplarındandır. Hz. İmam Zeynel Abidin’in 11 erkek, 4 kız olmak üzere, 15 çocuğu olduğu rivayet edilmiştir. Soyları, oğlu Hz. İmam Muhammed

Bâkır'dan yürümüştür. Emevî halifesi Velid, tahta çıkar çıkmaz İmama (r.a.) suikast düzenlemeye karar verdi. Öldürücü bir zehri Medine'deki valisine göndererek, bu zehri İmam'a (r.a.) içirmesini emretti. Vali de bu emri yerine getirdi. Böylece İmam'ın (r.a.) mübarek ruhu, Yaratıcı'sının katına yükseldi. Hicri 95 yılında Muharrem'in on ikisinde 57 yaşında şehit oldu. O güne kadar görülmeyen kalabalık tarafından, amcası Hasan'ın (r.a.) kabrinin yanında Cennetü'l Baki'de İmam Bâkır (r.a.) tarafından mübarek naşı kabre indirildi." Cafer Çelik, On İki İmam, Köprü Yayınları, İstanbul, 2010.

İbn Ebî Âsım, Zühd, 1/386; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 4125.

Elbânî, Daîfu'l-Câmi, 2243.

Tefsîr, hadis, tarih ve Hanbelî mezhebi fıkıh âlimi, büyük veli. Künyesi, Ebû'l-Ferec; ismi, Abdurrahmân; babasınınki Ali'dir. Nesebi Hz. Ebû Bekir'e ulaşır. Ebû'l-Ferec, büyük dedesi Câfer-ül-Cevzî'ye âit "El-Cevzî" lakabından dolayı, "İbn-i Cevzî" diye meşhur oldu. El-Kuraşî,

Teymî, El-Bekrî, El-Bağdâdî nisbeti de kendisine isnat olunan sıfatlardandır. İbn-i Cevzî hazretlerinin doğum tarihi ihtilaflıdır. İbn-i Cevzî'nin 1117 (H.511) senesinde doğduğu söylenmektedir. İbn-i Cevzî, 1201 (H.597) senesi Ramazân-ı şerîf ayının yedisinde Cumartesi günü, Ümmül Halîfe Türbesi'nin yanında son vaazını verdi. Bu vaazdan sonra beş gün hasta yattı. Cuma gecesi akşam ile yatsı arasında evinde vefat etti.

A'raf Sûresi; 154.

Beyyine Sûresi; 8.

Rahman Sûresi; 46.

A'lâ Sûresi; 10.

Fâtır Sûresi; 28.

Bezzar, Müsned, 1322; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 703; Hakîm-i Tirmizî, Nevâdiru'l-Usûl, 1/395; Münzirî, Tergib ve't-Terhib, 5046.

Ebû Naîm, Hilyetü'l-Evliyâ, 5/189; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 4332.

Şam'da yetişen büyük velîlerden. Sekizinci ve dokuzuncu yüzyıllarda yaşamıştır. İsmi, Abdurrahmân b. Ahmed b. Atiyye el-Ansî'dir. Künyesi Ebû Süleymân olup, Şam'ın

güneyindeki Dâran (veya Dâreyya) köyünde doğduğu için Dârânî nisbesiyle meşhur olmuştur. Lütuf ve ihsanı pek fazla idi. Nazik ve zarif olması bakımından çok sevilmiş ve bu sebeple ona; gönüllerin güzel kokulu çiçeği mânâsında “Reyhânü’l-kulûb” adı verilmiştir. Nefsine muhâlefet etmekte ve açlık çekmekte çok ileri olduğu için açların reisi mânâsında “Bündârü’l-Câiîn” denildi. Doğum târihi bilinmemektedir. 820 (H.205) senesinde Şam’da vefât etti. Kabri, Dâran köyündedir.

A’raf Sûresi; 99.

Hikâye

Deniz kenarında zâhid birisini gördüm. Bu zâhid adam bir kaplanın saldırısına uğramış. Hiç bir ilâçla da bu yarayı iyileştiremediği için uzun zamandan beri acı çekiyormuş. Böyle olmakla beraber sürekli Allah’a şükrediyor ve şöyle diyordu:

“Hamdolsun ki, böyle yara gibi bir belâyâ tutuldum. Günah işlemek gibi bir felâkete düşmedim.”

Eğer o aziz dostum, beni inleterek cellâda teslim etse,

Canımın telaşına düşerim sanmayın.

Elbette endişe duyarım; ama öleceğim için değil.

Acaba ne günah işledim de dostum bana gücendi, derim.[326]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Tevbenin Fazileti

Tevbenin fazileti hakkında birçok ayet inmiştir. Nitekim Yüce Allah buyuruyor ki:

وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَصْوَاحِهِنَّ وَخَفْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ خُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ الثَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتَوَنُّوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَكُمْ نُصْلُحُونَ

“Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, ziynet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. Ziynetlerini, kocalarından yahut babalarından yahut kocalarının babalarından, yahut oğullarından, yahut üvey oğullarından, yahut erkek kardeşlerinden, yahut erkek kardeşlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut Müslüman kadınlardan, yahut sahip oldukları kölelerden, yahut erkekliği

kalmamış hizmetçilerden, yahut da henüz kadınların mahrem yerlerine vakıf olmayan erkek çocuklardan başkalarına göstermesinler. Gizledikleri ziynetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey mü'minler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!"[327]

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۖ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ۖ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۖ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ

صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا

“Allah’ın iyi kulları, Allah ile birlikte başka bir ilâha tapmazlar, hakka dayanmaksızın Allah’ın haram kıldığı canlıyı öldürmezler, zina işlemezler. Bunları yapan, ağır günah işlemiş olur. Kıyamet günü azabı kat kat olur ve çaresiz olarak cehennemde ebedî kalır.

Yalnız tevbe edip iman ederek iyi ameller işleyenler müstesna, onların kötülüklerini Allah iyiliğe çevirir. Allah bağışlayıcı ve merhamet edicidir.

Tevbe edip iyi amel işleyen kimse, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah’ın huzuruna varır.”[328]

Bu konudaki hadisler de hayli çoktur. Nitekim Müslim'in rivayetine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Gündüz günah işleyenler tevbe etsin diye Allah geceleyin rahmet elini uzatır. Gece günah işleyenler tevbe etsin diye de gündüz rahmet elini uzatır. Bu, güneş battığı yerden doğuncaya kadar böyle devam eder.”

Tirmizî'nin rivayetine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Batı tarafında kırk veya yetmiş yıllık yol genişliğinde bir kapı vardır. Allah, gökleri ve yeri yarattığı gün onu tevbe için açmıştır, güneş oradan (batıdan) doğuncaya kadar o kapıyı kapamaz.”[329]

Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ
يَوْمَ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ

كَتَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلْ أَنْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ

“(Ey Muhammed!) Onlar (iman etmek için) ancak kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini ya da Rabbinin bazı âyetlerinin gelmesini mi gözlüyorlar? Rabbinin âyetlerinden bazısı geldiği gün, daha önce iman

etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış olan bir kimseye (o günkü) imanı fayda vermez. De ki: “Siz bekleyin. Şüphesiz biz de bekliyoruz.”[330]

Taberanî’ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cennetin sekiz kapısı var, yedisi kapalı ve biri, güneş batışından doğuncaya kadar tevbe için açıktır.”[331]

İbn-i Mace’ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Günahlarınız göğe dayanacak kadar kötülük işleseniz de sonra tevbe etseniz, yine Allah tevbenizi kabul eder.”

Hâkim’e göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Uzun yaşayıp tevbe edebilmek insan hesabına büyük bir talihtir.”[332]

İbn-i Mace ve Hâkim’e göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Herkes günah işler; fakat günahı işleyenlerin en iyileri tevbekârlardır.”[333]

Buharî ile Müslim’e göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Bir kul günah işler ve “Ya Rabbi, ben bir günah işledim, beni affeyle” derse,

Rabbi de; “Kulum; işleyen günahı bağışlayan veya cezalandıran bir Rabbi olduğunu bildi” buyurarak o kulun günahını bağışlar. Bir müddet sonra yine aynı kul başka bir günaha girer ve “Ya Rabbi ben yine bir günah işledim, beni affeyle” derse, Rabbi; “Kulum; işlenen günahı bağışlayan veya cezalandıran bir Rabbi olduğunu bildi” buyurarak onu affeder. Bir müddet sonra yine aynı kul, başka bir günaha girer ve “Ya Rabbi, ben yine bir günaha girdim, onu bana bağışla” derse, Rabbi; “Kulum; işlenen günahı bağışlama ve cezalandırma emrine sahip olan bir Rabbi olduğunu bildi, ne isterse yapsın, kulumu affettim” buyurur.”[334]

Munzir (r.a.) der ki: “Hadiste geçen (ne isterse yapsın) ifadesinin manası şöyle olmalıdır: Söz konusu kulun her seferinde başka bir günah işlediği belirtildiğine göre; işlediği her günahı pişmanlık duyup vazgeçiyor demektir. Böyle olunca her işlediği günah üzerine yaptığı tevbe günahına keffâret olarak ona zarar vermiyor. Yoksa hadis, insanın durmadan günah işleyip arkasından sözle tevbe ederek

yine aynı günaha dönmenin hoş görüleceğini söylemek istemiyor. Çünkü böylesi, yalancıların tevbesi olur.”

Ulemadan bir cemaatin rivayetine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Müminin işlediği her günah kalbinde siyah bir nokta meydana getirir. Tевbe edip kötülükten sıyrılarak af dileyince o siyah nokta kalbinden silinir. Eğer günaha günah eklerse siyah noktalar çoğalıp kalbini kaplar. İşte; “Hayır hayır, onların işledikleri günahlar, kalplerinde pas bağlamıştır.” mealindeki ayette belirtilen “pas” bu noktaya işaret etmektedir.”[335]/[336]

Tirmizî’ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Can boğaza dayanmadıkça Allah kulun tevbesini kabul eder.”[337]

Taberanî’ye göre; sahabîlerden Hz. Muaz b. Cebel (r.a.) der ki:

“Bir gün Peygamberimiz (s.a.v.) elimden tuttu, birlikte bir mil kadar yürüdükten sonra bana dedi ki:

‘Ya Muaz! Allah’tan korkmayı, doğru konuşmayı, sözünde durmayı emâneti

yerine getirmeyi, hıyanetten uzak durmayı, yetimi esirgemeyi, komşularına iyi davranmayı, öfkeyi bastırmayı, yumuşak sözlü olmayı, selâmlaşmayı, imama bağlı kalmayı, Kur'ân hakkında derin derin düşünmeyi, ahireti sevmeyi, hesaba çekilmekten çekinmeyi, uzak vadeli emeller beslememeyi ve iyi amel işlemeyi sana tavsiye ederim.

Buna karşılık Müslüman'a sövmekten, yalancıya inanmaktan yahut doğru sözlüyü yalancı çıkarmaktan, âdil imama baş kaldırmaktan, yeryüzünde kargaşalık çıkarmaktan, seni men ederim.

Ya Muaz! Her ağacın, her taşın yanında Allah'ı an, açığa açık ve gizliye gizli olmak üzere her günaha karşılık ayrı bir tevbe yap.'"[338]

İsfehanî'ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kul günahlarından tevbe edince Allah onun günahlarını koruyucu meleklerle, vücudunun âzâlarına ve yeryüzündeki iz ve belirtilerine unutturur da kıyamet günü, günahının hiç şahidi olmaksızın Allah'ın katına çıkar.”

Yine İsfehanî'ye göre;

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Günahına pişman olan Allah’ın rahmetini, kendini beğenen ise O’nun gazabını bekler.

Ey Allah’ın kulları! Bilmiş olun ki herkes işlediği amele göre hesaba çekilir. Hiç kimse iyi ve kötü amelinin karşılığını görmeden dünyadan çıkmaz. Ameller, niyetlerine göre değerlendirilir.

Gece ile gündüz birer binek hayvanıdırlar, onların sırtında ahirete doğru, iyi yol alın. Tevbede ve iyi amel işlemeyi ertelemekten sakının; çünkü ölüm ansızın gelir. Allah’ın merhametine güvenip kendinizi aldatmayın, biliniz ki, cehennem size pabucunuzun bağından daha yakındır.”

Arkasından Peygamberimiz (s.a.v.), “Zerre kadar iyilik işleyen onun karşılığını görür, zerre kadar kötülük işleyen de karşılığını görür”[339] mealindeki ayeti okudu.

Taberanî’ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Günahlarından tevbe eden kimse, günahı olmayan kimse gibidir.”

Beyhakî’ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Günahının bağışlanmasını dilediği hâlde onu işlemeye devam eden kimse, Rabbi ile alay etmiş gibidir.”

İbn-i Hibban ve Hâkim’e göre; Peygamberimiz (s.a.v.):

“İşlenen günaha karşı pişmanlık duymak tevbedir.”^[340] buyuruyor. Yani pişmanlık tevbenin ana temelidir, Arafat’a çıkmak haccın temel esaslarından biri olduğu gibi.

Fakat duyulan pişmanlığın Allah’ın emrini kırmaktan, yapılan hareketin çirkinliğinden ve karşılığında uğranılacak azaptan dolayı olması gerekir. Yoksa günah işlendiği için malca zarara uğramaktan korkarak pişman olmak tevbe yerine geçmez.

Hâkim’e göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah bir kulun işlediği günahı dolayla pişmanlık duyduğunu bilir bilmez, daha kul af dilemeden onu affeder.”^[341]

Müslim’e göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Varlığımı kudret elinde tutan Allah’a yemin ederek söylüyorum ki, eğer siz günah işleyip arkasından günahlarınızın affını dilemeseydiniz, Allah sizi ortadan

kaldırarak yerinize günah işleyip af dileyen bir kavim getirir ve günahlarını bağışlardı.”[342]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah övülmeyi herkesten çok sever, bu yüzden kendini övmüştür. Allah’tan daha gayretli kimse yoktur. Bu yüzden çirkin davranışları haram kılmıştır. Allah kendisinden özür dilenmesini herkesten çok sever, bu yüzden kitap indirmiş, peygamberler göndermiştir.”[343]

Müslim’in rivayetine göre; Cuheyne kabilesinden bir kadın bir gün Peygamberimize gelir, kadın zinadan hamiledir. Peygamberimize:

“Ya Resûlullah, haddi gerektiren bir günah işledim, cezamı tatbik et” der.

Peygamberimiz (s.a.v.) kadının velisini çağırarak ona:

“Bu kadına iyi bak, doğum yapınca onu bana getir” der.

Adam da Peygamberimizin dediği gibi yapar. Kadın getirilince Peygamberimiz (s.a.v.) elbisesinin sıkıca üzerine bağlanmasını emreder ve O’nun emri üzerine kadın recm edilir. Sonra da Peygamberimiz (s.a.v.) onun cenaze namazını kılar.

Hız. Ömer (r.a.):

“Zina ettiği hâlde onun cenaze namazını mı kılıyorsun, ya Resûlullah” der.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona şöyle cevap verir:

“Bu kadın öylesine bir tevbe yaptı ki, yetmiş Medineliye bölüştürölse onlara bile kâfi gelirdi. Sen kendiliğinden Allah için canına kıyandan daha makbul hiçbir kimseye rastladın mı?”[344]

Tirmizî, İbn-i Hibban ve Hâkim’e göre; İbn-i Ömer (r.a.) der ki:

“Peygamberimizden birçok kereler duyduğum bir hadisi nakledeyim, O şöyle buyurdu:

“İsrail oğullarından Kifl adında günah işlemekten çekinmeyen biri vardı. Bir gün yanına bir kadın geldi. Kifl ona ırzına geçmek karşılığında altmış dinar verdi.

Adam kocanın karısına yanaştığı gibi kadına sokulunca kadın titreyip ağlamaya başladı. Adam:

“Niye ağlıyorsun, yoksa benden hoşlanmadın mı?” diye sordu.

Kadın:

“Hayır, mesele hoşlanmamak değil;

fakat bu işi şimdiye kadar hiç yapmış değilim. Şimdi de maddî sıkıntı yüzünden yapmaya mecbur kaldım” diye cevap verdi.

Adam kadına:

“Mademki, şimdiye kadar yapmadığın bir iş, kalk git, para da senin olsun. Allah’a yemin ederim ki, ben de bundan böyle artık günah işlemeyeceğim” dedi ve o gece öldü.

Sabahleyin kapısında “Allah, Kifl’i affetti” diye yazılı olduğu görüldü.”[345]

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“İki komşu köy vardı, birinin halkı iyi, öbürünün kötü idi. Halkı kötü olan köyden biri halkı iyi köye doğru yola çıktı, fakat iki köy arasında öldü.

O adam hakkında şeytan ve melek anlaşmazlığa düştüler. Şeytan:

“Vallahi, o bana hiç karşı gelmiş değildi” dedi.

Melek de:

“Fakat köyden tevbe etmek üzere ayrılmıştı” dedi.

Yüce Allah aralarına girerek ölünün hangi köye daha yakın olduğunun tespit edilmesine hükmetti. Neticede iyilerin köyüne bir karış daha yakın

olduğunu gördüler. Bunun üzerine affedildi.”

Ma'mer (r.a.): “Ben de bu hususta adamı “İyilerin köyüne Allah yaklaştırdı” diyenleri işittim demiştir.”[346]

Buharî ve Müslim'e göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Sizden çok önceleri yaşayanlardan bir adam doksan dokuz kişi öldürmüş sonra pişman olmuştu. Bunun üzerine o günün en mühim âlimini araştırdı, ona bir rahibi tavsiye ettiler. Rahibin yanına varınca ona doksan dokuz kişi öldürdüğünü söyleyerek tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Rahip ona “Hayır!” deyince onu da öldürdü, böylece öldürdüklerinin sayısı yüze ulaştı.

Arkasından yine o günün en büyük âlimini sordu, ona yüksek bir âlimi tavsiye ettiler. Adam âlime yüz kişi öldürdüğünü söyleyerek, tevbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Âlim ona elbette tevbe edebileceğini, tevbe ile kendisi arasına hiç kimsenin girmeye hakkı olmadığını bildirerek ona:

“Yürü, filân yere var, orada Allah'a ibadet eden insanlar yaşıyor, onlar ile

birlikte sen de Allah'a ibadet et, köyüne dönme, çünkü orası kötü bir yerdir" dedi.

Adam da yola koyuldu; fakat yarı yolda öldü.

Bunun üzerine azap melekleri ile rahmet melekleri adam hakkında anlaşmazlığa düştüler. Rahmet melekleri:

"Bu adam tevbekâr olarak ve kalbi ile Allah'a yönelerek buraya geldi" dediler.

Azap melekleri de:

"O hiçbir iyilik işlemedi" dediler.

Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi, rahmet ve azap melekleri onu anlaşmazlıklarını çözmek üzere hakem kabul ettiler.

İnsan kılığındaki melek:

"Her iki mesafeyi de ölçüp karşılaştırın. Hangi tarafa daha yakınsa o tarafa ait olsun" dedi.

Mesafeleri ölçüp karşılaştırdınca varmak istediği yere daha yakın olduğu görülerek onu rahmet melekleri götürdü." [347]

Diğer bir rivayete göre; hadisın son kısmı şöyledir, "...Adamın ölüsü iyiler köyüne bir karış daha yakın olduğu için iyilerden sayıldı."

Başka bir rivayete göre de hadisin bu kısmı şöyledir; "... Allah beriki köye "Uzaklaş!" ve öteki köye "Yakına gel!" diye emrettikten sonra insan kılığındaki melek "Her iki tarafa olan mesafeyi ölçüp karşılaştırın" dedi. Ölçüp karşılaştırdınca iyiler köyüne bir karış daha yakın olduğunu gördüler, böylece affedilmiş oldu."

Başka bir rivayete göre; hadis şöyle sona ermektedir, "...Ölüm meleği gelince adam son bir gayret ile göğsünü iyiler köyüne doğru sürükledi."

Taberanî'ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Adamın biri pek azgın idi, yolda biri ile karşılaştı, ona:

"Hepsi de haksız yere olmak üzere doksan dokuz kişi öldürdüm, acaba tevbem kabul olunur mu?" diye sordu.

"Hayır!" deyince onu da öldürerek yine yola koyuldu.

Bir müddet sonra başka biri ile karşılaştı, ona da:

"Hepsi de haksız yere olmak üzere yüz kişi öldürdüm, tevbemin kabul edilmesi için bir çare var mı?" diye sordu.

Adam katile:

“Eğer sana; “Allah tevbe edeni reddeder” dersem, yalan söylemiş olurum. Şurada vakitlerini ibadet ile geçiren bir kısım insanlar var, onlara var, birlikte Allah’a ibadet edersiniz” diye cevap verdi.

Katil o yöne doğru yola koyuldu; fakat yolda öldü.

Rahmet ve azap melekleri adamın ölüsünü hangi tarafın kaldıracacağı konusunda anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah aralarını bulsun diye onlara bir melek gönderdi. Gelen melek:

“İki yere doğru olan mesafeyi ölçüp karşılaştırın, ölü hangi tarafa daha yakınsa oranın halkındandır” dedi.

Mesafeleri ölçüp karşılaştırdınca ölünün tevbekârlar yurduna bir parmak kadar daha yakın olduğunu gördüler, böylece affedilmiş oldu.”

Başka bir rivayete göre; hadisin son kısmı şöyledir:

“... Sonra katil başka bir rahibe vardı ve:

“Ben yüz kişi öldürdüm, tevbemin kabul edilme çaresi var mı?” dedi.

Rahip adama dedi ki:

“Çok ileri gitmişsin. Bilmiyorum. Fakat yakınlarda iki köy var, birinin adı “Nasere” diğ erininki ise “Kefere”. Nasere halkı cennetliklerin amellerini iş ler, köyde kendilerinden başka kimse oturmaz. Kefere halkı ise cehennemliklerin amellerini iş lerler, köyde yalnız kendileri oturur.

Ş imdi sen var, Nasere’ye git, eğer orada kalır, onların amelleri gibi amel iş lersen tevbenin kabul edileceğ i ş üphesizdir.”

Adam Nasere’ye varmak amacı ile yola çıktı; fakat iki köy arasında öldü. Melekler katilin ölüsünü ne yapacaklarını Allah’tan sordular. Yüce Allah (c.c) onlara: “Bakın bakalım, adamın ölüsü hangi köye daha yakınsa kendisini o köy halkından yazın” buyurdu.

Mesafeleri ölçüp karşılaşt ırınca adamı bir parmak kadar Nasere’ye daha yakın bularak kendisini bu köy halkından saydılar.”[348]

Nur Sûresi; 31.

Furkan Sûresi; 68-71.

Beyhakî, Ş uabü’l-İman, 7076;

Münzirî, Tergib ve't-Terhib, 4742;
Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 5181.

En'am Sûresi; 158.

Hâkim, Müstedrek, 4/290 (7671).

İbn Ebî Şeybe, Musannef, 34421;
Hâkim, Müstedrek, 4/268 (8602).

Tirmizî, 2499; İbn Mace, 4251;
Beyhakî, Şuabü'l-İman, 7127; İbn Ebî
Âsım, Zühd, 1/96.

Buharî, 7068; İbn Hibban, Sahih, 622.

Mutaffifin Sûresi; 14.

İbn Mace, 4244; İbn Hibban,
Mevârid, 2448; Hâkim, Müstedrek,
2/562.

İbn Mace, 4253; İbn Hibban, Sahih,
628, Mevârid, 2449; Ebû Ya'lâ, Müsned,
5717.

İbn Ebî Şeybe, Musannef, 34325;
Taberânî, Kebîr, 331; Elbânî, Sahihu'l-
Câmi, 1040.

Zilzâl Sûresi; 7-8.

İbn Mace, 4252; Ahmed b. Hanbel,
4012; İbn Hibban, Mevârid, 2452;
Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 6802.

Hâkim, 4/282 (8646); Münzirî, Tergib
ve't-Terhib 4761; Elbânî, Daîfu'l-Câmi,
5110.

Müslim, 2749; Ahmed b. Hanbel,

8068; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 7103.

Buharî, 4358; Müslim, 2760.

Müslim, 1696; Tirmizî, 1435; Dârimî, 2325.

Tirmizî, 2496; Hâkim, 4/283 (7651); İbn Gazvân, Dua, /343; Elbânî, Daîfu'l-Câmi, 4150.

Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 10/213.

Buharî, 3283; Müslim, 2766; İbn Mace, 2622.

Taberânî, Kübrâ, 19/369 (867); Ebû Ya'lâ, Müsned, 7361; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 10/212.

Hikâye

Hak yoldan sapmış günahkâr bir kimseye Allah, lütfu eseri olarak yardım ışığını tuttu ve ona doğru yolu göstererek gerçek dervişlerin arasına soktu. Onların güzel sözleri, hayırlı nefesleri kötü huyları iyi huylara döndürdü. Elini nefsanî işlerden çekti. Kötü ahlakı iyi ahlaka çevrildi.

Bazı geveze ve dedikoducular bu zavallının aleyhinde konuşmağa başladılar ve dediler ki:

“O, yine eskisi gibi kötü bir adamdır. Siz onun bugünkü haline bakıp aldanmayın, inanmayın.”

İnsan tövbe ederek Allah'ın azabından kurtulabilir.

Ama halkın dilinden kurtulamaz, buna imkân yok.

Adamcağız, söylenen bu acı sözlere dayanamadı. Şeyhi olan yaşlı zata giderek derdini söyledi. Şeyh ağlayarak ona dedi ki:

“Sen bu nimetin şükrünü nasıl ödersin ki, onların sandıklarından daha iyi bir kişisin.”

Kıskançlar ve kötü düşünceliler,
Benim gibi bir zavallıda kusur arıyorlar.
Bazen beni öldürmek istiyorlar,
Bazen de oturup kalkıp hakkımda
kötülük düşünüyorlar.
Sen iyi ol da bırak halk kötü desin.
Böylesi, kötü olup da,
Halkın nazarında iyi görünmekten daha
iyidir.

Bana gelince; halkın benim hakkımda büyük bir teveccühü ve iyi kanaati var. Halbuki benim kusurlarım ve eksiklerim var. Onların dediklerini yapmış olsaydım dindar bir insan olurdum.

Ben kendimi komşularımdan
gizleyebilirim,
Fakat Allah’tan gizleyemem.

Halkın, ayıplarını sağa sola yaymasından
korkanlar,
Kusurları bilinmesin diye odalarına
kapanırlar,

Kapanmak ve kapı kapamakla iş
bitmiyor ki,
Çünkü Yüce Allah gizliyi de açık olanı da
bilir.[349]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet
Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Tevekkülün Fazileti

Bu bahisteki ayetlerden biri şöyledir:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتُمْ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتُمْ قَطًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْقَضُوا مِنْ حَوْلِكَ
فَاغْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.”[350]

Sahibi Allah sevgisi ile şereflenmiş, mensubu Allah’ın desteği ile müjdelenmiş olan rütbe ne yüce bir rütbedir. Yetkili koruyucusu, destekleyicisi, seveni ve gözeticisi Allah olan kimse, hiç şüphesiz, büyük bir kurtuluşa ermiştir. Çünkü sevilen azaba çarptırılmaz, sürülmez, kovulmaz.

Bu mevzudaki hadislere gelince, İbn-i Mesûd'un (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Bütün ümmetleri hac mevsiminde bir arada gördüm. Bu arada kendi ümmetimin dağları-ovaları doldurduğunu gördüm, çok olmaları ve görünüşleri hoşuma gitti, bana; “Hoşnut oldun mu?” diye soruldu, “Evet” dedim. Bunlar ile birlikte yetmiş bin kişi daha hesaplaşmaksızın cennete girecek denildi.”

Sahabîler:

“Onlar kimdir, ya Resûlullah?” diye sordular.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Boşu boşuna böbürlenmeyeler, falcılıktan uzak duranlar, hırsızlık etmeyenler ve Rab'lerine güvenenlerdir” diye cevap buyurdu.

Bu sırada sahabîlerden Ukkâşe (r.a.) ayağa kalkarak:

“Ya Resûlullah! Allah'a dua et de beni onlardan etsin!” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Allah'ım, onu onlardan eyle!” diye dua buyurdu.

Arkasından bir başka sahabî,

kalkarak:

“Ya Resûlullah! Allah’a dua et de Beni de onlardan etsin” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) de:

“Allah’ım onu da onlardan eyle” diye dua etti.

Arkasından bir başka sahabî kalkarak:

“Ya Resûlullah, Allah’a yalvar da beni de onlardan eylesin” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) bu hususta:

“Ukkaşe seni geçti” dedi.[351]

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Eğer siz Allah’a gerçek manada tevekkül edebilseniz, sabahleyin yuvasından aç çıktığı halde akşam karnı tok dönen kuşa rızık verdiği gibi sizin de rızkınızı verirdi.”[352]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim sırf Allah’a güvenirse, Allah ona her türlü desteği yetiştirir ve ummadığı yerden rızkını sağlar. Kim sırf dünyaya yönelirse Allah onu dünyaya havale eder.”[353]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“İnsanların en zengini olmak isteyen kimse Allah’ın katındakine elindekinden daha çok güvensin.”

Rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) geçim darlığına düşünce ev halkına; “Haydi namaza kalkın, Yüce Rabbim bana böyle emretti.”[354] buyurur ve şu ayeti okurdu:

وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى وَأَمْرُ أَهْلِكَ بِالصَّلَاةِ وَاضْطَبْرَ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ

“Ehline namaz kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz, sana rızık veren Biziz. Sonuç Allah’a karşı gelmekten sakınanındır.”[355]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: “Asılsız kuvvetlerden yardım dileyen ve kendine güvenen Allah’a tevekkül etmez (etmiş sayılmaz.)...”[356]

Bildirildiğine göre; Hz. İbrahim (a.s.) mancınık ile ateşe atıldığı zaman, yanına Cebrail gelerek:

“Bir şey istiyor musun” diye sorar. Hz İbrahim (a.s.) de ateşe atıldığı zaman söylediği; “Allah bana yeter, O ne güzel vekildir” sözüne bağlı kalarak Cebrail’e (a.s.):

“Senden hiçbir dileğim yok” diye cevap verir.

Nitekim Yüce Allah (c.c.) onun hakkında; “Sözüne bağlı kalan İbrahim” buyurdu.[357]

Yüce Allah, Hz. Davud’a (a.s.) şöyle vahyetti: “Ya Davud! Yarattıklarına değil de bana güvenen kula, bütün yer ve gök ehliyle ile karşısına dikilse bile, çıkış yolu gösteririm.”

Said b. Cübeyr (r.a.) buyurur ki:

“Bir gün elimi akrep soktu, annem (seni muskacıya götürüp tedavi ettireceğim) diye yemin etti, ben de muskacıya varınca sokulmayan elimi uzattım.”

İbrahim b. Havvas (r.a.):

هَبَاهُ غَيْرًا وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَتَتَّبِعْ بِحَنْدِهِ وَكَفَى بِهِ بِئُتُوبٍ

“Sen, o ölümsüz ve daima diri olana (Allah’a) tevekkül et. O’nu her türlü övgüyle yücelterek tesbih et. Kullarının günahlarından hakkıyla haberdar olarak O yeter!”[358] mealindeki ayeti okuyarak; “Bu ayeti gördükten sonra insanın Allah’tan başkasına güvenmemesi gerekir” dedi.

Âlimlerden birine rüyasında bir ses, şunları duyurur: “Yüce Allah’a

güvenen geçimini sağlamış olur.”

Âlimlerden biri der ki: “Payına ayrılan rızık, seni üzerine farz kılınan ibadetten alıkoymasın. O zaman ahiretini mahvedersin ve dünyada da payına yazılandan daha fazlasını elde edemezsin.”

Yahya b. Muaz (r.a.) buyurdu ki:

“İnsanın peşinden koşmaksızın rızıkına kavuşması, rızkın, insanı aramakla emredildiğini gösterir.”

İbrahim b. Edhem (r.a.) buyurdu ki:

“Keşişlerden birine, yiyeceğin, içeceğin nereden geliyor?” diye sordum.

Bana şu cevabı verdi:

“Bunu ben bilmiyorum, sen bana nereden yiyecek ve içecek gönderdiğini Rabbime sor.”

Herem b. Hayyan, Üveys el-Karanî’ye (r.a.):

“Nerede oturmamı istersin?” diye sorar, o da Şam’ı tavsiye eder.

Herem:

“Oranın geçinme şartları nasıl?” diye sorar.

Hız. Üveys:

“Yazıklar olsun şu şüpheli kalplere!

Onlara nasihat fayda vermiyor” der.

Ariflerden biri der ki: “Vekil olarak sırf Allah’a dayandığım zaman her iyiliğe yol bulurum.”

Allah’tan dileriz ki, bize güzel edep nasip eylesin. “Âmin, ya Muin.”

Âl-i İmran Sûresi; 159.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 5378; Müslim, 218.

Tirmizî, 2344; İbn Mace, 4164; Ahmed b. Hanbel, 205; İbn Hibban, Sahih 730.

Taberanî, Evsat 3359, Sağîr 321; Kudâî, Müsned 393; Beyhakî, Şuabü’l-İman 1076.

Taberanî, Evsat, 890; Heysemî, Mecmeu’z-Zevâid, 7/67.

Taha Sûresi; 132.

İbn Ebî Şeybe, Musannef, 23623; Ahmed b. Hanbel, 4/251; Ebû Davud Tayâlisî, Müsned, 697; Taberanî, Kebîr, 890; Beyhakî, Şuabü’l-İman, 1166.

Necm Sûresi; 37.

Furkan Sûresi; 58.

Hikâye

Geveze, arsız, yüzsüz bir dilenci ehli dil dediğimiz gönül adamlarından, Allah adamlarından birinden para istedi. Bu dilencinin gözü bir türlü doymazdı.

Kendisinden para istediği zat o gün parasızdı. Eli, kemeri, bomboş ve tertemizdi. Parası olsaydı o dilencinin yüzüne altın serper, saçardı, O böyle bir insandı.

Dilenci, o muhterem zattan bir şey alamayınca, suratını asarak oradan ayrıldı. Mahalleye gitti ve orada onun şu suretle aleyhinde bulundu:

“Bu şeyhler; sesi, çıkmayan akreplere ve yün elbise içinde o yırtıcı kaplanlara benzerler. Kedi gibi dizlerini karınlarına çekerek her şeye tevekkül eder gibi görünürler. Fakat ellerine bir av geçince, üzerine köpek gibi atılıp saldırırlar. Evlerinde av yakalayamadıkları için dükkânlarını cami tarafına getirmişlerdir. Aslan

yiğitler kervanları vurur, lâkin elbiselerini bunlar soyarlar. Hırkalarına ak, kara yamalar dikerler; fakat buna mukabil para toplar, altın biriktirirler. Bunlar buğday yerine arpa satıp halkı aldatan sahtekârlar, dolandırıcılarıdır. İbadet ederken ihtiyarlar gibi hâlsizlik göstererek durdukları yerde namaz kılarlar; ama oynamaya gelince gençler gibi çevikleşir, raks ederler. Oburlukta Musa'nın esasına benzerler. O kadar çok yedikleri hâlde nedendir bilmem suratları sapsarı ve kendileri zayıftırlar? Ne bilgindirler, ne de gûnahtan çekinir ve sakınırlar. Hiç şûphe yok ki, bunlar dini istismar ederek dünyayı yiyen kişilerdir. Sırtlarına kaplan postu gibi yamalı aba giyer; ama karılarına Habeş kumaşından fistan yaptırırlar. Bunlarda sünnet namına ancak iki şey vardır ve görülür; Biri kışlık uykusu, ötekisi de sahur yemeği. Karınları, mideleri dilencinin yetmiş renkli zembili gibi ağzına kadar tıka basa doludur. Ben de tarikat ehlinden olduğum için kendime de

dokunacağından onlar hakkında bundan fazla bir şey söylemiyorum.”

Dilenci böyle iftira yollu birçok sözler söyledi. O, kusur arıyor; fakat hür ve marifeti görmüyordu. Şerefsiz kimse başkasının haysiyetine önem verir mi hiç?

Şeyhin müritlerinden biri dilencinin bu saçmalıklarını işitti ve gidip şeyhe birer birer anlattı. Doğrusuna bakılacak olursa mürit akıllı bir harekette bulunmadı ve iyi bir iş görmedi. Çünkü kötü bir adam arkamdan benim aleyhimde bulunmuş olabilir. Bu geçer gider. Fakat bu sözleri bana taşıyan yani fitneci, söyleyenden daha kötü bir insandır. Meselâ: Birisi bir ok atsa ve ok yere düşse bana değmedi, bir yerime gelmedi ya. Şimdi sen gel, yerden o oku al, getir ve bir tarafıma sapla. Oldu mu ya? Oku bana sen atmış, sen vurmuş olursun.

Şeyh efendi, müridinden bu haberi aldıktan sonra gülerek şöyle dedi:

“Bu anlattıkların bir şey değil. Daha önemli ve büyük bir şey varsa onu söyle. Onun, benim kötülüğüme dair

söylediği şeyler, benim kötülüğümden azdır. Onun anlattıkları benim kötülüğümün yüzde biri kadardır. O, bu sözleri zan üzerine söylemiştir. Ben ise kendimi daha iyi biliyorum. O, beni bu yıl tanıdı, benim yetmiş yıllık kusurlarımı nereden bilebilir? Benim dünyadaki fenalıklarımı ancak Hazreti Allah bilir bir de ben kendim. Başkası bilemez ki. Yine de iyi insanmış ki, kusurlarımın ancak bu kadarını biliyor. Kıyamet günü o bana günahlarım için şahitlik ederse, ben cehenneme değil, mutlaka cennete giderim. İşim iştir, cehennem korkusu yoktur benim için.

Ey benim kusurlarımı arayan kimse! Gel, bana gel, bana sor. Benden iste. Kabahatlerimin üstesini sana ben vereyim.”[359]

Sadi Şirazî, Bostan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Mescidin Fazileti

Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

إِنَّمَا يَغْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى

الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُفْلِحِينَ

“Allah’ın mescitlerini ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başka hiç kimseden korkmayanlar imar eder. İşte doğru olmaları umulanlar, bunlardır.”[360]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim, bir bağırtlak kuşu yuvası kadar da olsa, bir mescit yaparsa, Allah ona cennette bir köşk kurar.”[361]

“Camiden hoşlananlardan Allah da hoşlanır.”[362]

“Camiye gireniniz oturmadan önce iki rekât namaz kılsın.”[363]

“Mescide komşu olan, namazını mutlaka mescitte kılmalıdır.”[364]

“İçinizden biriniz namaz kıldığı yerde kaldığı müddetçe konuşmadıkça veya camiden çıkmadıkça, melekler; (Allah’ım, ona rahmet et, Allah’ım onun

günahlarını bağışla) diyerek onun için dua ederler.”[365]

“Ahir zamanda ümmetimden öyle kimseler gelecektir ki, camilere gelip halka halka oturacaklar. Konuşma konuları dünya ve dünya sevgisidir. Sakın onlarla birlikte oturmayınız, Allah onların hiçbir dileğini kabul etmez.”[366]

“Yüce Allah (c.c) kitaplarından birinde şöyle buyuruyor; “Benim yeryüzündeki evlerim camilerdir. O evlerdeki ziyaretçilerim onları tamir edip şenlendirenlerdir. Evinde temizlenip beni evimde ziyaret edenlere ne mutlu! Ziyaret edilenin ziyaretçisine ikramda bulunmak görevidir.”[367]

“Birinin camilere devam ettiğini gördüğünüz zaman onun mü'min olduğuna şahitlik ediniz.”[368]

Said b. Müseyyeb (r.a.) buyurur ki:

“Camide oturan kimse Rabbi ile baş başa oturuyor demektir. Onun hayırdan başka bir söz söylememesi gerekir.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Camide konuşmak, hayvanların otu yediği gibi sevabı mahveder.”[369]

Çelik Yayınevi

(Sertifika No, 14710)

Ticarethane Sokak No: 59 Cağaloğlu - Fatih /
İstanbul

Tel: +90 212 511 28 11 - 513 73 19 • Fax: +90 212 511 28

12

www.celikyayinevi.com • info@celikyayinevi.com

Bu eserin e-kitap çevrimi **SaveAs Bilişim** tarafından
yapılmıştır.

www.saveas.com.tr

Nahaî (r.a.) der ki:

“İlk Müslümanlar, karanlık gecelerde camiye yürüyerek gitmenin cenneti gerekli kıldığını belirtirlerdi.”

Enes b. Mâlik (r.a.) der ki:

“Kim camiye bir kandil yakarsa Arş'ı taşıyanlar ile birlikte bütün melekler kandilin ışığı yandığı sürece onun günahlarının affedilmesi için dua ederler.”

Hız. Ali (k.v) buyurur ki:

“İnsan öldüğü zaman yeryüzündeki namaz yeri ile gökte amellerinin yükseldiği yer onun için ağlar.”

Arkasından:

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ

“Ne gök ve ne de yer onlara (Firavun ile yordakçılarına) ağlamadı. Ve Onlara mühlet de verilmedi” [370] mealindeki ayeti okudu.

İbn-i Abbas (r.a.) buyurur ki:

“Mü'minin ölümüne, yeryüzü kırk sabah ağlar.”

Ata el-Horasanî (r.a.) buyurdu ki:

“Yeryüzünün her yüzü kırk sabah ağlar.”

Yine Ata el-Horasanî (r.a.) buyurdu ki:

“Yeryüzünün herhangi bir mevkiinde bir kere secdeye varan bir kul için, secde yeri kıyamet günü şahitlik eder ve öldüğü gün arkasından ağlar.”

Enes b. Mâlik (r.a.) buyurur ki:

“Üzerinde namaz kılarak veya zikredilerek Allah'ın adı anılan yeryüzü mevki, çevresindeki kesimlere karşı övünür, Allah zikriyle yedi kat derinliğindeki yere kadar sevincini duyurur. Namaza duran kul için üzerinde durduğu zemin bütün süsünü takınır.”

Söylendiğine göre; insanların konakladıkları her zemin, gelip geçenlere ya dua veya lânet eder.

Tevbe Sûresi; 18.

İbn Hibban, Sahih, 1610, Mevârid, 301; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 6128.

Münzirî, Tergib ve't-Terhib, 448.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 433; Müslim, 714.

Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 4721;

Dârekutnî, Sünen, 1/419.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 620.

Ahmed b. Hanbel, Zühd, 284;
Taberânî, Kebîr, 10452; Heysemî,
Mecmeu'z-Zevâid, 2/124.

İbn Ebî Şeybe, Musannef, 34617;
Taberanî, Kebîr, 6145; Deylemî,
Müsnedü'l-Firdevs, 6654.

Tirmizî, 3093; İbn Mace, 802; Ahmed
b. Hanbel, 1669; İbn Hibban, Sahih,
1721.

Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 1121.

Duhân Sûresi; 29.

Hikâye

Zahirde fakir, hakikatte zengin, zahirde kurban, hakikatte şah olan Allah dostlarından duydum:

İhtiyarın biri bir sabah dilenmek amacıyla bir mescidin kapısına gitmiş. Cemaatten birisi ona:

“İhtiyar, burası halkın evi değildir ki, sana bir şey versinler. Yüzünü örterek burada durma” demiş.

İhtiyar:

“Burası halkın evi değilse kimin evidir? Kapısına gelen kimsenin haline acıyıp bir şey vermez mi?” demiş.

Öteki:

“İhtiyar, sus. Hata ediyorsun!” demiş. “Bu evin sahibi hepimizin efendisidir.”

Bunun üzerine ihtiyar mihraba, kandile bakmış, yanık ciğerinden bir ah çekmiş ve:

“Buradan gidersem bana hayıflar olsun. Bu kapıdan mahrum dönersem bana yazıklar olsun. Şimdiye kadar

hangi mahalleye gittimse boş dönmedim. Nasıl olur da Cenâb-ı Hakk'ın kapısından yüzüm sarı döneyim! Ben buraya dilencilik elini uzatacağım. Çünkü, biliyorum ki, buradan eli boş dönmeyeceğim” demiş.

İhtiyar o mescitte bir sene kalmış. Daima elini uzatıp Cenâb-ı Hak'tan dilekler dilermiş; Cenâb-ı Hakk'a yakarış ve niyazda bulunurmuş. Bir gece ömrünün ayağı çukura batmış, zayıflıktan kalbi çarpmağa başlamış.

Seher vaktiymiş. Birisi bir mum yakıp, onun başucuna gelmiş. Bakmış ki, bütün gece yanıp, sabaha kalmış mum gibi hayatından az bir şey kalmış. Bununla beraber seviniyor; “Cömerdin kapısını kim çalarsa açılır!” sözünü söylüyormuş.^[371]

Sadi Şirazî, Bostan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Riyazet ve Keramet Ehlinin Fazileti

Bilesin ki, Yüce Allah bir kulun iyiliğini isterse ona kendi günahlarını gösterir. Görüşü derin olanlara kusurları gizli kalmaz. İnsan, kusurlarını bilince giderilmeleri mümkün olur.

Fakat insanların çokları kusurlarını görmezler. İnsan başkasının gözündeki çöpü görür de kendi gözündeki mertegi görmez. Kusurlarını görmek isteyen için dört yol vardır:

Birinci yol: Nefsin kusurlarını gören ve gizli afetlerin farkında olan bir şeyh ile oturup kalkmak, onu kendisi hakkında hakem tutması ve nefisle cihad hususunda, onun buyruklarına uymasıdır.

Bu yol, müridin şeyhi ve talebenin hocası ile olan münasebetlerini belirtir. Bu yolda hoca ve şeyh insana kusurlarını tanıtır ve giderilmelerinin

arelerini gösterir. Zamanımızda böylesi pek az kalmıştır.

İkinci yol: İnsanın sadık, derin görüşlü ve dindar bir dost edinerek, onu davranış ve hâllerinizi incelemek üzere kendine murakabeci olarak kabul etmesidir. Bu dost onun gizli açık bütün kusur ve huylarına karşı onu ikaz eder. Dinimizin ileri gelen büyük ve akıllı şahsiyetleri böyle yaparlardı.

Hız. Ömer (r.a.), “Bana kusurumu gösteren kimseye Allah rahmet eylesin” derdi ve Selman-ı Farisî’den (r.a.) kusurlarını sorardı.

Bir gün Selman onun yanına girince: “Benim hakkımda hoş grmediğın bir şey duydun mu?” diye sorar.

Selman af dileyerek bir şey söylemek istemez. Fakat Hız. Ömer ısrar edince:

“Duyduğuma göre sofranda iki çeşit yemek bulunduruyorsun. Ayrıca biri gece, öbürü gündüz giyilmek üzere iki kat elbisen varmış” der.

Hız. Ömer, Selman’a (r.a.): “Başka bir şey duydun mu?” diye sorar.

Selman:

“Hayır” deyince, “Ben bu ikisinin çaresine bakarım” der.

Hz. Ömer’in (r.a.) kusurları hakkında soru sorduğu kimselerden biri de Huzeyfe (r.a.) idi. Ona; “Sen Peygamberimizin münafıklar hakkındaki sırdaşı idin, bende münafıklık belirtisi görüyor musun?” diye sorardı.

Ahlâkının üstünlüğü ve siyasî mevkiinin yüksekliğine rağmen Hz. Ömer (r.a.) nefsinin bu derece kınardı. Zaten akı çok ve derecesi yüksek olanlar kendilerini daha az beğenir ve nefislerini daha şiddetle kınarlar.

Ancak şimdi böylelerine çok az rastlanır oldu. Dalkavukluğa sapmadan insana kusurunu bildiren veya kıskançlığa kapılarak tenkitte ölçüyü kaçırmayan dostlar azaldı.

Bu yüzden arkadaşların ya kıskançlık ve kin duygusu ile iyiliklerini kusur olarak görüyor veya dalkavukluk ederek kusurlarını dikkatlerinden kaçırmak istiyorlar.

Bu yüzden Davud-u Tâî^[372] (r.a.) insanlardan uzak yaşırdı. Ona:

“İnsanlar ile niye düşüp

kalkmıyorsun?” diye sorarlar.

O da şu cevabı verir:

“Benden kusurlarımı saklayanları ne yapayım? Oysaki dindarların arzusu başkalarının ikazı sayesinde kusurlarının farkına varmaktır.”

Bizim gibiler arasında yayılan anlayışa göre; bize en sevimsiz görünen insanlar, bize nasihat ederek kusurlarımızı tanıtmaya çalışanlardır. Bu hâl, iman zayıflığının delili olabilir.

Kötü huylar, sokucu yılan ve akreplerdir. Eğer birisi bize elbisemiz arasında akrep gezindiğini duyursa ona karşı minnet duyar, onun davranışından hoşnutluk duyar ve derhal akrebi üzerimizden uzaklaştırıp öldürmeye koyuluruz.

Oysaki akrebin vereceğı acı bedenedir ve bir gün ya da daha az bir müddet sürer. Ama kötü huyun acısı kalbin derinliklerine nüfuz eder ve ölümden sonra binlerce yıl boyunca veya ebedî olarak sürme tehlikesi vardır.

Buna rağmen kötü huyumuz hakkında bizi uyaran kimsenin davranışını hoşnutlukla karşılayarak

bu huyu gidermeye
koyulmuyoruz da bize nasihat edene
sözlerini geri çevirerek ona “Sen de şu
hareketi işliyorsun” diyoruz. Böylece
ona karşı duyduğumuz düşmanlık, bizi
nasihatinden faydalanmaktan
alıkoyuyor.

Bu davranış, günah çokluğunun yol
açtığı kalp katılığından ileri gelmişe
benziyor. Bunların hepsinin kaynağı
iman zayıflığıdır.

Yüce Allah’tan bize doğruluğa irşad
ederek kusurlarımızı görmemizi
sağlamasını ve giderilmeleri için çare
aramamızı nasip etmesini, fazilet ve
keremi sayesinde kötülüklerimizi bize
duyuranlara teşekkür etmemizi
müeyesser kılmasını dileriz. “Âmin, ya
Muin!”

Üçüncü yol: Kusurları düşmanların
ağzından öğrenmektir. Çünkü hasım
göz, kusurları meydana çıkarır.

İnsanı yalandan öven, pohpohlayan,
karşısındakinin kusurunu saklayan
dalkavuk bir dostu nazaran
karşısındakinin kusurlarını açıklayan
kindar bir düşmandan daha iyi
faydalanılır. Fakat insan düşmanın

söylediklerini inkâr etmeye ve sözlerini kine bağlamaya yaratılıştan yatkındır. Ama derin görüşlü kimseler düşmanlarının sözlerinden faydalanmaktan geri kalmazlar, çünkü onun kusurları nasıl olsa onların dillerine düşer.

Dördüncü yol: İnsanlar ile düşüp kalkmaktır. Başkaları arasında kınanan her davranışı kendinde araştırmalı ve nefsinin bu konuda tartmalıdır. Çünkü mümin müminin aynasıdır. Herkes karşısındakinin kusurundan kendi kusurunu görür ve bilir ki, nefse uyma konusunda insanlar birbirine yakın karakterdedir. İçlerinden birinin huy edindiği şeyden diğeri bütün bütün kurtulamaz, ondan daha büyük şekilde veya hiç değilse bir nebze pay almış olur. Bu yüzden herkes kendi kendini inceleyip başkasında kınadığı kusurdan kendini arındırmalıdır. Bu senin için yeterli bir edeb eğitimidir. Herkes başkasında ayıpladığı davranışı işlemekten kendini alıkoyabilse edeb öğretmenine ihtiyaç duyulmazdı.

Hz. İsâ'ya (a.s.):

“Seni kim terbiye etti?” diye sorarlar.

O da:

“Bana kimse terbiye öğretmedi, kendim cahilin cahilliğini çirkin görerek, ondan kaçındım” diye cevap verir.

Bütün bunlar irfan sahibi, dürüst, kendi kusurlarını görebilen, müşfik, din konusunda nasihatten geri durmayan, kendini eğitmeyi başarmış ve başkalarının eğitime yönelmiş, nasihat vermekten geri durmayan bir şeyhten mahrum olanların çareleridir. Böylesini bulan kimse, hekimini bulmuştur, hemen onun eteğine yapışsın. Çünkü onu hastalıktan kurtaracak, karşı karşıya bulunduğu tehlikeden alıkoyacak olan odur.

Bilesin ki, anlattıklarımızı eğer ibret gözü ile incelersen basiretin açılır, kalp bozuklukları, hastalıkları ve bunların tedavi yolları ilim ve iman nuru ile önünde apaçık hâle gelir. Eğer bunu başaramazsan taklit ve kapma yolu ile tasdik ve iman etmekten geri kalmamalısın. Çünkü ilim olduğu gibi iman da derece derecedir. İlim, imandan sonra elde edilir, iman, ilmin

ötesindedir.

Nitekim Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ
لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا

الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Ey iman edenler! Size, “Meclislerde yer açın” denildiği zaman açın ki, Allah da size genişlik versin. Size, “Kalkın”, denildiği zaman da kalkın ki, Allah içinizden inananların ve kendilerine ilim verilenlerin derecelerini yükseltsin. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.”[373]

Nefsin azgın arzularına karşı durmanın Allah’a ulaştırıcı yol olduğunu kabul edip, bunun sebep ve sırrını bilmeyen kimse “İman edenler”dendir. Nefsin azgın arzularını kışkırtanlar konusunda anlattıklarımızı öğrenenler de “Kendilerine ilim verilenler”dendirler. Her ikisine de Allah en güzel mükâfatı vaat etmiştir. Kur’ân’da, hadiste ve ileri gelen âlimlerin sözlerinde bu gerçeği destekleyen deliller sayısızdır.

Nitekim Yüce Allah (c.c) şöyle buyurur:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ

الْمَأْوَىٰ

“Rabbi’nin katında dikileceğinden (huzuruna çıkacağından) korkarak nefsi hevadan alıkoyana gelince, onun varacağı yer cennettir.”[374]

إِنَّ الَّذِينَ يَخْضَوْنَ آمُورَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ

قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

“Resûlullah’ın yanında alçak sesle konuşanların kalplerini, Allah takva için seçmiştir. Onlar için büyük bir mağfret ve mükâfat vardır.”[375]

İleri sürüldüğüne göre; “Kalplerini takva yönünden imtihan etmiştir” demek, “Kalplerini nefsin arzularının sevgisinden arındırmıştır” demektir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: “Mü’min beş yönden baskı altındadır:

- 1- Mü’min onu kıskanır,
- 2- Münafık ondan nefret eder,
- 3- Kâfir ona savaş açar,
- 4- Şeytan onu yoldan çıkarır,

5- Nefis kendisi ile çekişir.”

Açıktır ki, nefis didişen bir düşmandır, onunla mücadele etmek herkes için gereklidir.

Söylendiğine göre; Yüce Allah (c.c), Hz. Davud’a (a.s.) şöyle vahyetti: “Ya Davud (a.s.), dostlarını nefsin aşırı arzularını doyurmaktan sakındır. Çünkü dünya arzularına bağlı olan kalplerin akılları ile benim aramda perde gerilmiştir.”

Hz. İsa (a.s.) buyurur ki:

“Vaat edileni görmediği gaybî bir şey uğruna gözünün önündeki arzusunu terk edene ne mutlu!”

Peygamberimiz (s.a.v.) cihaddan henüz dönen bir cemaate:

“Hoş geldiniz. Küçük cihaddan büyük cihada döndünüz” demiş.

O’na:

“Ya Resûlullah, büyük cihad nedir?” diye sormuşlar.

Peygamberimiz (s.a.v.) de:

“Nefisle mücadele etmektir” buyurmuştur.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Mücâhid, Allah’a taat hususunda nefsi ile mücadele edendir.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Nefsine eziyet etmekten kaçın, Allah’ın emrine karşı olan arzularına da uyma. Kıyamet günü nefis senden davacı olunca senin bir uzvun diğerine lânet eder. Ancak, Allah’ın bağışlaması ve affetmesi hâli müstesna.”

Süfyân¹ Sevrî (r.a.) buyurur ki:

“Nefsimden daha çetin bir şeyle karşılaşmış değilim, bazen lehimde, bazen aleyhimde olur.”

Ebû Abbas el-Mevsilî (r.a.) nefsine şöyle seslenir: “Ey nefis, ne dünyada hükümdar çocukları gibi yiyip içip yaşadın ve ne de ahiret kazanmak için Allah’ın kulları ile birlikte gayret sarf ettin. Galiba senin yüzünden ben cennet ile cehennem arasında mahpus kalacağım. Ey nefis, utanmaz mısın?”

Hasan el-Basrî (r.a.) buyurdu ki:

“Nefsin, azgın bir binek atından daha çok şiddetle gemlenmeye muhtaçtır.”

Yahya b. Muaz er-Râzî^[376] (r.a.) der ki:

“Nefsine karşı riyazet kılıcı ile savaş. Riyazet dört çeşittir:

1- Az yemek,

2- Az uyumak,

3- Lüzumsuz konuşmamak,

4- Herkesin derdine koşmak (kimseyi üzmemek).

Az yemek aşırı arzuları söndürür, az uyku iradeyi anlaştırır, az konuşmak belâlardan korur, sıkıntılara katlanmak kişiyi hedeflerine ulaştırır. İnsana en zor gelen şey, haksızlığa karşı anlayışlı davranmak ve sıkıntılara karşı sabretmektir.

Azgın arzular ve günah istekleri nefisten harekete geçip boş yere konuşmak hevesi kabarcınca teheccüd ve az uyku, kınından az yemek kılıcını sıyrır. Yumuşaklık ve az konuşma elleri ile üzerine darbe indirir, böylece zulüm ve intikamdan kendini uzak tutarsın.

Diğer insanlar karşısında onun yol açacağı afetlerden kurtulursun, onu aşırı arzuların karanlığından arındırır, korkunç afetlerinden necat bulursun. O zaman pak, nurlu, hafif, ruhanî bir varlık olur, bahçede gezinen hükümdar gibi iyilikler alanında dolaşır, yarış atı gibi itaat yollarında yarışırsın.”

Yahya b. Muaz sözlerine şöyle devam

eder:

“İnsanın üç düşmanı vardır; Dünyası, şeytanı ve nefsi. Zühd ile dünyadan, emirlerine karşı koyarak şeytandan ve arzularına karşı koyarak nefisten sakın.”

Ehli hikmetten biri der ki:

“Nefsinin kontrolü altına giren kimse, azgın arzularından hoşlanmada ona esir olur, onun hevasının zindanında mahpus olur, dizginleri onun elinde olan gemlenmiş ve eli kolu bağlı biri olur. Onu istediği tarafa sürükleyerek kalbini faydalardan mahrum eder.”

Cafer b. Humeyd (r.a.) buyurur ki:

“Hiçbir nimete, başka bir nimeti terk etmeksizin ulaşılamayacağı hususunda âlimler ve hikmet sahipleri görüş birliği içindedirler.”

Ebû Yahya el-Varrâk (r.a.) buyurdu ki:

“Âzâlarının azgın arzularını doyuran kimse kalbine pişmanlık ağacı diker.”

Vehb b. Verd (r.a.) buyurur ki:

“Ekmekten daha fazlası şehvettir. Dünyanın azdırıcı arzularından hoşlanan kimse alçalmaya hazır

olsun.”

Söylendiğine göre; Hz. Yusuf (a.s.), Mısır hazinelerine sahip olunca, hükümdarın karısı ona: “Günah sebebiyle kralları köle, taatleri sebebiyle köleleri kral yapan Allah’ı tenzih ederim. İhtiras ve azgın arzular hükümdarları köle yapmıştır. Bu da bozguncuların cezasıdır. Sabır ve takva da köleleri hükümdar yapmıştır” dedi.

Bu kadın Hz. Yusuf’un kaflesi ile geçeceği bir günde yolunun üzerine oturmuştu. Hz. Yusuf (a.s.) memleketinin büyüklerinden iki bin kişi arasında binek üstünde, gidiyordu. Hz. Yusuf, Allah’ın ayette haber verdiği üzere, ona şu cevabı vermiştir: “Kim gûnahtan sakınır ve sabrederse, Yüce Allah iyilik işleyenlerin mükâfatlarını zayi etmez.”[377]

Cüneyd el-Bağdadî (r.a.) buyurur ki:

“Bir gece uykum kaçtı, kalktım zikre başladım; fakat her zamanki tadı bulamadım. Uyumaya çalıştım, uyuyamadım. Oturdum, fakat oturmaya da dayanamadım. Bunun üzerine dışarı çıktım, karşıma yere

serilmiş bir abaya bürünmüş bir adam çıktı.

Benim yaklaştığımı duyunca:

“Ya Ebel Kasım, hemen bana gel” dedi.

Ben:

“Efendim, böyle buluşmayı kararlaştırmadan mı” dedim.

“Evet, Allah’tan kalbini bana doğru gelmek üzere harekete geçirmesini dilemiştim” dedi.

Ben de:

“Arzunu yerine getirdi, ne istiyorsun” dedim.

“Nefsin hastalığı ne zaman kendisine ilâcı olur?” diye sordu.

Ben:

“Nefis arzularına karşı koyunca” diye karşılık verdim.

Bunun üzerine nefesine dönerek: “Bak dinle, aynı cevabı sana yedi kere verdim; fakat illâ “Cüneyd’in ne diyeceğini duymak istiyorum” diyerek benim sözüme kanmadın, işte şimdi aynı cevabı Cüneyd’den duydun” dedi ve ortadan kayboldu, onu tanıyamadım.”

Yezid er-Rekkaşî (r.a.) buyurur ki:

“Dünyada soğuk suyu benden uzak tutun, ola ki, ahirette ondan mahrum kalmam.”

Adamın biri Ömer b. Abdülaziz’e:

“Ne zaman konuşayım?” diye sorar.

O da:

“Canın susmak isteyince” der.

Adam:

“Peki, ne zaman susayım?” diye sorar.

O da:

“Canın konuşmak isteyince” der.

Hız. Ali (k.v) buyurdu ki:

“Cennete hasret duyan kimse, dünyada nefsinin arzularından uzaklaşır.”

Davud-u Tâi (K.S.): İsmi, Davud b. Nâsır-ı Kûfî, künyesi Ebû Süleymân’dır. Aslen Horasanlıdır. Habîb-i Acemî ve İmâm-ı Azam’ın talebelerinden olup evliyanın önde gelenlerindendir. Doğum tarihi kesin olarak belli olmayıp, 781 (H. 165)’de Bağdat’ta vefat etmiştir. Gençliğinde gösterişli bir hayat yaşayan Davud-u Tâi, bir şarkıcıdan, “Hangi güzel yüz ki

toprak olmadı, hangi güzel göz ki yere akmadı.” beytini dinleyince yaptıklarına pişman olup, tövbe ettiDerdine çare bulabilmek için İmâm-ı Azam Ebû Hanîfe’nin kapısına gelip hâlini bildirdi. Yüce İmam, ona, “İlmi bırakmamasını, fazla konuşmamasını, dünyaya düşkün olmamasını, dinin emirlerine tam uyup yasaklarından kaçınmasını.....” tavsiye etti. İmâm-ı Azam’ın bildirdiklerine uyan Davud-u Tâî evine çekilip ibadet ve taatle meşgul oldu. Sonra İmâm-ı Azam’ın talebeleri arasında İmam Muhammed, İmam Ebû Yûsuf, İmam Züfer gibi zirvelerle birlikte fıkıh mütalaa etti ve yirmi sene onun derslerine devam ederek fen ve din ilimlerinde yükseldiBu sırada Habîb-i Acemî Hazretleriyle görüşüp, onun sohbetlerinde bulundu ve tasavvuf yolunda ilerledi. Zamanının büyüklerinden İbrahim Edhem, Habib-i Acemî, Fudayl b. İyaz, b. Semmak ve Habib-i Rai ile görüşüp sohbetlerinde bulundu. İnzivaya çekilerek insanların arasına karışmadan yaşamaya karar verdi.

Dedesinden kalma bir miktar arazisini dört yüz dirheme satarak ömrünün sonuna kadar bu parayla yaşadı Davud-u Tâî birçok hocanın önünde diz çöker; ama özlediklerine On İki İmam'ın büyüklerinden Cafer-i Sadık Hazretleri'nin huzurunda kavuşur.

Mücadele Sûresi; 11.

Nâziat Sûresi; 40-41.

Hucurât Sûresi; 3.

Adı Yahya bin Muaz, künyesi Ebu Zekeriya, nisbesi er-Râzî, lakabı VaizRey şehrinde doğdu. Salah ve takva ile tanınan bir ailenin çocuğu idi. İbrahim adında kendisinden büyük, İsmail adında kendisinden küçük, iki kardeşi vardı. İlim tahsili için Belh'e gitti. Gençliği orada geçti. Orta yaşlarda iken oradan Nîsabur'a göçtü ve vefatına kadar orada kaldı (H. 258/M. 871).

Yûsuf Sûresi; 90.

Hikâye

Arap ülkelerinde makam ve itibar sahibi olan, Lübnan'ın saygıdeğer şahsiyetlerinden sayılan, kerametiyle meşhur bir zat Şam'da bir camiye geldi. Abdest almak için havuzun kenarına yaklaştığında ayağı kayıp havuza düştü. Oradan çok zor çıktı. Namaz kılınıp bittikten sonra dostlarından biri ona:

“Bir sıkıntım var, lütfen onu hallet” dedi.

O muhterem zat:

“Nedir derdin?” diye sorunca, dostu dedi ki:

“Çok iyi hatırlıyorum. Denizün üstünde yürüyebilirken nasıl oldu da bugün bu bir adım boyu suya düştün. Bunda ne hikmet var anlayamadım.”

Şeyh, başını eğdi ve derin derin düşündü, sonra başını kaldırarak şöyle dedi:

“Hiç duymadın mı? Hazreti Peygamber Efendimiz: “Benimle Allah

arasında, hiçbir meleğin ve peygamberin ulaşamadığı özel bir vakit vardır” demiştir. Fakat Hazreti Peygamber Efendimiz, sürekli böyleyim buyurmamıştır. Yani bu özel vakitte Cebrail ve Mikâil’le bile görüşmezken, diğer vakitlerinde ise eşlerinden Hafsa ve Zeynep’le görüşüp, konuşurlardı.

İyilerin görüşü açık ve gizli perde arasında bir görünür, bir kapanır.”

Allah’ım! Bize görünür ve saklanırsın,
böylelikle,

Yanan gönüllerimizdeki kıymetini
yükseltirsin.

Sevdiğimi vasıtasız görünce,
Bana bir hal olur, yolumu şaşıtır,
sapıtırım.

İşte bu bakımdan dostlarım beni,
Hem yanmış, hem de suya batmış
görüyor.[378]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

İyi Hıyın Fazileti

Yüce Allah (c.c) Peygamberine ve Habibine O'nu överek ve kendisine bağışlamış olduğu nimeti belirterek buyuruyor ki:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Hiç şüphesiz, sen yüce bir ahlâk üzeresin.”[379]

Hız. Âişe (r.anha); “Peygamberimiz Kur’ân ahlâkı üzere idi.”[380] buyurdu.

Adamın biri Peygamberimize iyi ahlâkın ne olduğunu sorar. Peygamberimiz (s.a.v.) de ona şu ayeti okur:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

“Af ve müsamahadan ayrılma, iyiliği emret ye anlayışsızlardan yüz çevir.”[381]

Daha sonra da adama verdiği cevabın devamı olarak şöyle buyurur: “İyi ahlâk seninle münasebeti kesen ile senin ilgini devam ettirmen, sana vermeyene vermen ve sana haksızlık edenini hoş görmendir.”[382]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Ben sadece en güzel ahlâkı
tamamlamak için gönderildim.”[383]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Kıyamet günü teraziye konacak en
ağır amel, Allah korkusu ile güzel
ahlâktır.”[384]

Adamın biri Peygamberimize geldi,
önce önünde durarak:

“Ya Resûlullah, din nedir?” diye
sordu.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Güzel ahlâktır” diye cevap buyurdu.

Adam, Peygamberimizin sağ tarafına
geçerek yine:

“Ya Resûlullah, din nedir?” diye
sorar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Güzel ahlâktır” diye cevap verir.

Bu defa adam, Peygamberimizin sol
tarafına geçerek:

“Ya Resûlullah, din nedir?” diye
sorar.

Peygamberimiz (s.a.v.) bir daha:

“Güzel ahlâktır” diye cevap verir.

Bu sefer adam Peygamberimize arka
tarafından yaklaşarak:

“Ya Resûlullah, din nedir?” diye

sorar.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona bakarak:

“Anlamıyor musun? Din öfkelenmemendir” diye cevap buyurdu.

Peygamberimize:

“Uğursuzluk nedir?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.) de:

“Kötü ahlâktır” diye cevap verir.

Adamın biri Peygamberimize:

“Bana bir tavsiyede bulun” der.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona:

“Nerede olursan ol, Allah’tan kork” diye cevap verir.

Adam:

“Başka?” diye sorar.

Peygamberimiz (s.a.v.) de ona:

“Kötülüğün arkasından bir iyilik işle ki, kötülüğü silsin” diye cevap verir.

Adam:

“Daha başka” diye sorar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“İnsanlara karşı güzel huylu ol” diye cevap verir.

Peygamberimize:

“En faziletli amel nedir?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Güzel huydur” diye cevap verir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah, ahlâkını güzel yarattığı hiçbir kulu cehenneme yedirmez.”[385]

Fudayl (r.a.) buyurdu ki:

“Peygamberimize falan kadın gündüzleri oruç tutar ve geceleri namaz kılar; fakat kötü huyludur, komşularını dili ile üzer” derler. Bunun üzerine: “O hâlde onda hayır yoktur, o cehennemliktir”[386] buyurur.

Ebû Derda (r.a.) şöyle buyurur:

“Ben Peygamberimizi; “Teraziye ilk konacak ameller, iyi ahlâk ve cömertliktir. Allah, imanı yaratınca o; “Ya Rabbi, beni besle” diye dua etti, Allah da onu iyi huy ve cömertlikle besledi. Allah küfrü yaratınca “Beni besle” diye dua etti. Allah da onu cimrilik ve kötü huy ile besledi.” derken işittim.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Yüce Allah bu dini kendisi için seçmiştir. Bu yüzden dininize cömertlik ve iyi huyluluktan başkası yakışmaz. Sözüme dikkat edin ve dininizi bu iki meziyet ile donatın.”[387]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle

buyuruyor:

“Güzel huylu insan, Allah’ın yarattığı en değerli insandır.”

Peygamberimize:

“İmanca en üstün müminler kimlerdir?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“En iyi huylulardır” diye buyurur.
[388]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Siz insanlara verecek mal yetiştiremezsiniz. Onlara güler yüzlülük ve iyi huyluluk göstererek hoşnutluklarını elde edebilirsiniz.”[389]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Sirkenin balı bozduğu gibi kötü huy da ameli bozar.”[390]

Cerir b. Abdullah’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Sen öyle bir adamsın ki, Allah seni güzel yarattı, sen de huyunu güzelleştir.”[391]

Ber’a b. Azib (r.a.) buyurur ki:

“Peygamberimiz (s.a.v.) insanların en güzel yüzlüsü ve en iyi huylusu idi.”[392]

Ebû Said el-Hudrî'ye (r.a.) göre; Peygamberimiz (s.a.v.):

“Allah'ım, vücudumu güzel yarattığın gibi huyumu da güzel eyle.” diye dua ederdi.[393]

Abdullah b. Ömer (r.anhüma) der ki:

“Peygamberimiz (s.a.v.) sık sık; “Ya Rabbi, Senden sağlık, dirlik ve güzel huyluluk dilerim” diye dua ederdi.”[394]

Ebû Hureyre (r.a.)'ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Mü'minin dini, onun şerefidir, soyu sopu, iyi huyu, mürüvveti de aklıdır.”[395]

Usame b. Şerik (r.a.), “Bedevilerin Peygamberimize; “İnsanlara verilmiş şeylerin en hayırlısı nedir?” diye sorduklarında, Peygamberimizin onlara “İyi huydur” diye cevap verdiğine şahit oldum demiştir.”[396]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kıyamet günü bana en yakın olanınız ve benim sevgimi en çok kazananınız, en iyi huylu olanlarınızdır.”[397]

Abdullah b. Abbas'a (r.a.) göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Şu üç meziyetin üçü veya biri, bir

kimsede yoksa onun hiçbir amelini hesaba katmayınız:

1- Allah'ın emirlerine karşı gelmekten alıkoyacak takva.

2- Basitlik ve düşkünlükten alıkoyacak bir vakar.

3- İnsanlar arasında iyi geçinmesini sağlayacak bir huy güzelliği.”[398]

Peygamberimiz (s.a.v.) namaza dururken şöyle dua ederdi:

“Allah'ım, bana en güzel huyu bağışla. Senden başka kimse beni ona ulaştıramaz. Allah'ım, beni kötü huydan alıkoy. Senden başka hiç kimse beni bundan alıkoyamaz.”[399]

Peygamberimize “Tatlılık neler ile olur?” diye sorarlar. Peygamberimiz (s.a.v.) bu soruya şöyle cevap verir:

“Tatlılık tatlı dille, güler yüzlülükle ve gülümsemekle olur. Kim insanları iyilik ile karşılayıp onlara iyi huyla davranırsa o kimsenin tutumu insanlara hafif gelir, onun kardeşliğini överler.”

Nitekim bu bahiste bir şair şöyle der:

İyi huyların hepsine sahip olduğun ve
Herkesi iyi davrandığın zaman,
Arş'ın sahibi tarafından her türlü

mükâfata kavuşursun.
Açık ve gizli olarak insanların
teşekkürüne de nail olursun!

Kalem Sûresi; 4.

Buharî, Edebü'l-Müfred, 308; Müslim,
746; Ahmed b. Hanbel, 24645.

A'râf Sûresi; 199.

Taberanî, Eusat, 1/279 (909);
Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 8/188-189.

Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 1911; Kudâî,
Müsned 1165; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 638.

Tirmizî, 2004; Ahmed b. Hanbel,
9694; Ebû Davud Tayâlisî, Müsned,
2474.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 7022;
Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 8/21.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 9673;
İbn Hibban, Sahih, İhsan 5764,
Mevârid, 2054.

Taberanî, Eusat, 8286, Kebîr, 18/159
(347); Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 3/127.

Tirmizî, 2612; Dârimî, 2792; İbn
Hibban, Sahih, 361; Elbânî, Sahihu'l-
Câmi, 1232.

Münâvî, Feydu'l-Kadîr, 2/557.

Elbânî, Daîfu'l-Câmi, 3289.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 8577.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 3356;
Müslim, 2337.

İbn Hibban, Sahih, İhsan, 959,
Mevârid, 2423; Ebû Davud Tayâlisî,
Müsned, 374; Ebû Ya'lâ, Müsned, 5075;
Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 10/173;
Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 1307.

Buharî, Edebü'l-Müfred, 307;
Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 1852;
Beyhakî, Şuabü'l-İman, 8540.

Hâkim, Müstedrek, 1/212 (425);
Beyhakî, Şuabü'l-İman, 8008.

Ebû Davud Tayâlisî, Müsned, 1233;
Hâkim, Müstedrek, 4/442; Beyhakî,
Sünenü'l-Kübrâ, 10/246; Taberanî,
Mu'cemu'l-Kebîr, 470.

Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 480; Elbânî,
Sahihu'l-Câmi, 1176.

Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 10/283.
Müslim, 771.

Hikâye

Duyduğuma göre bir padişah, suçsuz bir esirin öldürülmesini emretmiş. Zavallı esir, canından ümidini kesince padişaha sövmeğe, hakaret etmeye başlamış. Bilge adamlar derler ki: “Canından bıkan, hayatından ümidini kesen gönlünde olanı söyler.”

İnsan üzüntülü olduğu zaman uzun dilli olur.

Gönlünde olanı ve ağzına geleni söyler. Mağlûp kedinin köpeğe saldırması gibi.

Zaruret vaktinde kaçmağa imkân kalmayınca

En keskin kılıcın ucunu tutar.

Padişah sormuş:

“Bu esir ne diyor?”

Huzurda bulunan iyi ahlâklı vezirlerden biri şöyle demiş:

“Padişahım! Öfkesini yenen ve suçluyu af edenler için cennet hazırlanmıştır. Bu, ayette de vardır.”

Padişah acıyarak onu affetmiş.

Birinci vezire muhalif başka bir vezir ise:

“Padişahım bize ve bizim gibilere yakışan, padişahımızın huzurunda yalan söylemeyip, doğru konuşmaktır. O size küfretti, kötü sözler söyledi.”

Padişahın bu ikinci vezirin sözlerinden canı sıkılarak şöyle demiş:

“Onun yalanını senin doğru sözünden daha çok beğendim. Onun yalanı duruma daha uygundur. Onda iyilik var. Seninkinde ise habislik ve kötülük var. İyilik dururken fenalıktan ne çıkar? Eskiden söylenmiş meşhur bir sözdür bilmez misin? ‘Hayırlı netice veren, bir işi iyi şekilde bitiren yalan söz, fenalığı çıkaran, fesatlık yaratan ve fitne koparan doğru sözden daha iyidir.’”

Mademki padişah, söylenen sözü
tutacaktır,

O halde onun yapacağı iyi bir şeyi
söylemeli.

İyilikten başka bir söz söylerse yazık olur,
Ve söyleyene de yazıklar olsun!

Feridun’un^[400] sarayının kemerinde

şu söz yazılmıştır:

Ey kardeş! Dünya kimseye kalmaz.
Gönlünü cihanı yaratanı Allah'a bağla da
kurtul.

Dünya mülküne dayanma sakın.
Çünkü dünya senin gibi birçoklarını
beslemiş

Ve sonunda öldürmüştür.

Mademki en sonunda bu temiz can
çıkacaktır,
İster taht üstünde ölmüşsün, ister toprak
üzerinde!^[401]

Pişdadî Hanedanı hükümdarlarından
olduğu düşülen bir destan kahramanı.

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet
Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Kur'ân Okumanın Fazileti

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Kim Kur'ân'ı okur da sonra başka birisinin kendinden daha faziletli bir şeye nail olduğunu sanırsa, Allah'ın ululuğunu küçümsemiş olur.”[402]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Ümmetimin en faziletli ibadeti, Kur'ân okumaktır.”[403]

“En hayırlınız, ilim öğrenip bildiğini başkalarına öğreteninizdir.”

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Demir nasıl paslanırsa kalpler de paslanır” buyurdu.

Sahabîler:

“Onun cilâsı nedir?” diye sordular.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Kur'ân'ı Kerim okumak ve ölümü hatırlamaktır.” diye buyurdular.[404]

Fudayl b. İyaz (r.a.) buyurur:

“Kur'ân'ı taşıyan, İslâm'ın sancağını taşıyandır. Binaenaleyh oynayan ile oynamaması, yanılanla yanılmaması ve boş söz konuşan ile boş lâf

konuşmaması, bunu Kur'ân'ı tazim için yapması gerekir.

Kim "Haşr Sûresi'nin son ayetlerini sabahleyin okur ve o gün ölürse alnına şehit mührü vurulur. Aynı ayetleri akşam okuyup sabaha kadar ölürse yine alnına şehit mührü vurulur."

İbn-i Mesûd'un (r.a.) rivayetine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) diyor ki:

"Kur'ân, sahibi hakkında şâfi', müşeffa', mahil ve musaddık'dır. Kim onu rehber edinirse onu cennete götürür. Buna karşılık onu arkalarına alanları da cehenneme sürükler." [405]

Bu sözlerin anlamı şudur: Kur'ân sahibi hakkında şefaât etmek ister ve ona bu yetki verilir, öte yandan Kur'ân kendisini okumayanlar veya hükümleri ile amel etmeyenler hakkında şahâdette bulunur ve onun bu konudaki şahâdeti kabul edilir.

Buna göre; Kur'ân, kendisine önder edinenleri, yani kendisini okuyup hükümleri ile amel edenleri Cennet'e götürdüğü gibi onu arkalarına atanları, yani onu okumayan veya

hükümleri ile amel etmeyenleri, kıyamet günü cehenneme sürükler.

Hız. Ömer zamanında Mekke valisi olan Nafî b. Abdülharis, bir ara seferde bulunan Hız. Ömer ile görüşmek için Mekke'den ayrılmış ve yerine Abdurrahman b. Ebzî'yi vekil olarak bırakmıştı.

Hız. Ömer'le görüşürken halife kendisine:

“Mekke'ye vali olarak kimi bıraktın?” diye sordu.

Nafî de:

“Yerime Abdurrahman b. Ebzî'yi bıraktım.” deyince:

“Demek ki, azatlı bir köleyi Kureyşliler üzerine vali yaptın!” dedi.

Bunun üzerine Nafî de ona:

“Yâ emîr'ül-mü'minîn! Yerimde bıraktığım adam Kur'ân'ı en güzel okuyan kimsedir.” diye cevap verdi.

Onun bu cevabı üzerine Hız. Ömer şunları söyledi:

“Evet, Yüce Allah Kur'ân sayesinde bazılarının derecesini yükseltmiş, diğer bazılarını alçaltmıştır. Abdurrahman b. Ebû Ebzî de Allah'ın Kur'ân sayesinde derecesini yükselttiği

kimselerden biridir.”

Abdullah b. Mesûd (r.a.) diyor ki:

“Hiç şüphesiz bu Kur’ân Yüce Allah’ın eğitim belgesidir. Elinizden geldiği kadar Allah’ın bu eğitim belgesini öğreniniz. Bu Kur’ân Allah’ın sağlam ipi, aydınlatıcı bir nûr, şifâ, fayda, kendisine sarılanlar için koruyucu, bağılıları için bir kurtarıcıdır. Eğri yola sürüklemeyi, doğrultulması söz konusu olsun, insana fitne aşılabilir ki, bu yüzden azarlanmak söz konusu olsun. Ne acayiplikleri biter ve ne de çok tekrar edilmekle eskir.

Onu okuyunuz. Çünkü Yüce Allah onu okuyunca her harfine karşılık size mükâfat olarak on iyilik verir. Yanlış anlamayasınız. “Elif lâm mîm” deyince on sevap kazanılır demek istemiyorum. Tersine, “Buradaki “elif” için on sevap, “lâm” için on sevap ve “mîm” için de on sevap vardır.” demek istiyorum.^[406]

Ebû Hureyre’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kim Müslüman kardeşinin bir dünya

sıkıntısını giderirse, Allah da onun ahiret sıkıntılarından birini giderir. Kim darda olan birine kolaylık gösterirse Allah da ona hem dünyada ve hem de ahirette kolaylık gösterir. Kul, Müslüman kardeşine yardım ettiği nispette Allah da ona yardım eder.

Kim ilim öğrenmek amacı ile bir yolculuğa çıkarsa, Allah cennetin yolunu ona kolay kılar. Bir cemaat Allah'ın evlerinden

birinde toplanır da Kur'ân okur veya onun manasını incelerse Allah onlara huzur yağdırır, kendilerini rahmet kuşatır, çevrelerini melekler sarar ve Allah yanındakilere onlardan bahseder.”[407]

Yezid b. Ebû Habib'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim Kur'ân'ın yeryüzünde yayılması uğruna çaba harcarsa, ana-babası kâfir bile olsa, Allah onların azabını hafifletir.”

Abdullah b. Amr b. As (r.a.) diyor ki:

“Kur'ân okuyan kimse, peygamberliği kucağına indirmiş gibi olur. Şu farkla ki, ona vahiy gelmesi söz konusu değildir. Kur'ân okuyan

kimse eğer herhangi bir kula kendisine verilenden daha üstün bir mazhariyet verildiği kanaatini taşırsa Allah'ın küçümsediği şeyi üstün saymış olur.”

Kur'ân okuyan kimse cahillik edene karşı cahillik ile ve kibirlilik taslayana karşı kibirlilikle mukabele etmemelidir. Tersine böylelerine karşı bağışlayıcı ve hoşgörülü davranmalıdır.

Abdullah b. Mesûd (r.a.) diyor ki:

“Kur'ân okuyan kimse herkes uyurken gece ibadetleri ile gündüzleri herkes yiyip içerken oruç tutmakla, herkes neşe saçarken hüzünlü olmakla, herkes gülerken ağlamakla, herkes böbürlenirken huşu halinde olmakla tanınmalıdır.

Kur'ân okuyan kimse gözleri yaşlı, üzgün, hoşgörülü, vakarlı ve yumuşak huylu olmalı; asla kaba, gafıl, bağırıp çağıran ve hiddetli bir kimse olmamalıdır.”

Muaz b. Cebel'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Şu üç şey dünyada öksüzdür:

- 1- Zalimin ezberindeki Kur'ân,
- 2- Kötüler arasına düşmüş iyi insan,
- 3- Kur'ân okunmayan evdeki mushaf.”[408]

Muhammed b. Kaab Kurezî, “Kur'ân okuyan kimse Peygamberimizi görmüş gibi olur.” dedikten sonra şu ayeti okudu:

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ
لَأُنْبِئَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَتَيْكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ

قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

“De ki: “Şahitlik bakımından hangi şey daha büyüktür?” De ki: “Allah benimle sizin aranızda şahittir. İşte bu Kur'an bana, onunla sizi ve eriştiği herkesi uyarayım diye vahyolundu. Gerçekten siz mi Allah ile beraber başka ilâhlar olduğuna şahitlik ediyorsunuz?” De ki: “Ben şahitlik etmem.” De ki: “O, ancak tek bir ilâhtır ve şüphesiz ben sizin Allah'a ortak koştüğunuz şeylerden uzağım.””[409]

Anlatıldığına göre; cennetin derecelerinin sayısı, Kur'ân'ın ayetlerinin sayısı kadardır. Bu yüzden kıyamet günü Kur'ân okuyana: “Oku

ve ona göre yüksel!” denir. Eğer biri gelir de Kur’ân’ın sadece yarısını okursa kendisine: “Eğer Kur’ân’ın daha çoğunu bilseydin, derecenî daha da yükseltirdik!” denir.

Hüseyin b. Ali’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim namaz kılarken ayakta durarak Kur’ân okursa okuduğu her harf başına yüz sevap elde eder. Kim namaz kılarken oturarak Kur’ân okursa, Allah ona okuduğu harf başına elli sevap yazar. Kim namaz dışında Kur’ân okursa, okuduğu harf başına on sevap elde eder.

Kim sevap kazanmak gayesi ile Kur’ân’dan birkaç ayet dinlerse, dinlediği her harf başına defterine bir iyilik yazılır. Kim Kur’ân’ı okur da hatmederse, dualarından biri – ama er, ama geç – mutlaka kabul edilir.”[410]

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Şu üç kimsenin hakkını sadece münafıklar hafife alabilirler:

- 1- Âdil devlet başkanı,
- 2- Müslüman olarak ihtiyarlayan kimse,

3- Kur'ân'ı ezbere bilen (hafız) kimse.”[411]

Ebû Umâmetü'l-Bahilî (r.a.) der ki:

“Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün: “Kur'ân öğreniniz!” diye buyurarak Kur'ân'ı öğrenmeye teşvik ettikten sonra Kur'ân'ı öğrenmenin faziletini belirtmek üzere sözlerine şöyle devam etti:

“Kıyamet günü Kur'ân, kendisini okuyanın en sıkışık anında yanına gelir. En güzel kılığı ile okuyucusuna takdim edilerek adama: “Beni tanıdın mı?” diye sorar. Okuyan: “Kimsin sen?” diye sorunca Kur'ân: “Ben dünyadayken sevip saydığın, uğrunda gecelerini uykusuz geçirip gündüzlerini harcadığın şeyim.” der demez okuyucu: “Herhalde sen Kur'ân olmalısın.” der.

Arkasından Allah'a takdim edilen Kur'ân okuyucusunun sağına mülk ve soluna ebediyet konur, başına da mülk tacı yerleştirilir.

Daha sonra Müslüman ana-babasına dünyadan ve dünyanın birkaç katından daha değerli iki cennet elbisesi verilir. Okuyucunun ana-babası, bu ikram karşısında, “Bunlar bize nereden geldi?

Amellerimiz bizi bu dereceye yükseltecek seviyede değildi.” deyince kendilerine: “Bu cennet elbiseleri size evlâdınızın okuduğu Kur’ân sayesinde verilmiştir.” diye cevap verilir.”

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Zehraveyn’i, yani Bakara ile Âl-i İmrân Sûrelerini öğreniniz. Çünkü bu iki sûre, kıyamet günü kendilerini okuyanların yanına iki bulut veya kanatları ile süzülen iki küme kuş gibi gelerek onu gölgeleri altına alırlar, onu korurlar.

Bakara Sûresi’ni öğreniniz. Çünkü onu bilmek bereket ve bilmemek hayal kırıklığı sebebidir. Ayrıca bu sûreyi okuyana büyücüler tesir edemez. Yalnız bu müjdeler, bu sûreyi ciddi bir saygı ile okuyup onunla amel edenler, onu sausaklayıp geçim vasıtası yapmayanlar içindir.”[412]

Sa’d b. Ebû Vakkas (r.a.) diyor ki:

“Kim Kur’ân’ı gündüz hatmederse melekler kendisi için gece oluncaya kadar ve kim gece hatmederse melekler kendisi için sabaha kadar istiğfar ederler.”

Bu yüzden sahabîler, Kurân’ı gündüz

hatmetmeyi tercih ederlerdi. Hatta Abdullah b. Mübârek'in (r.a.) belirttiğine göre; melekler onlar için daha çok istiğfar etsinler diye Kur'ân'ı sahabîler yaz mevsiminde gündüzün ilk saatlerinde ve kış mevsiminde de gecenin ilk saatlerinde hatmetmeyi tercih ederlerdi.

Ebû Musa Eş'arî'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kur'an okuyan mü'min hem kokusu ve hem de tadı güzel olan turunca benzer. Kur'ân okumayan mü'min, tadı güzel olan, fakat kokusu olmayan hurmaya benzer.

Kur'ân okuyan günahkâr, kokusu güzel, fakat acı olan reyhan çiçeğine benzer: Kur'ân okumayan günâhkâr da hem acı ve hem de kokusuz olan Ebû Cehil karpuzuna benzer.”[413]

Ukbe b. Âmir'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kur'ân'ı sessizce okuyan gizlice sadaka veren kimse gibi, buna karşılık Kur'ân'ı yüksek sesle okuyan, açıktan sadaka veren kimse gibidir.”[414]

Yani, Kur'ân'ı yüksek sesle okumak da iyi olmakla birlikte sessizce okunması daha fazîletlidir.

Velid b. Abdullah'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Günâhların tümü bana gösterildi. Onlar arasında Kur'ân'ı öğrenip de sonra bırakmak kadar ağırını görmedim.”[415]

Talk b. Habib'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim Kur'ân'ı öğrenir de sonra özürsüz olarak onu unutursa, unutmuş olduğu her ayet başına bir derece aşağı indirilir. Ayrıca, kıyamet günü eli kesik ve Kur'ân yakasına davacı olarak yapışmış olarak Allah'ın huzuruna gelir.”

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim Kur'ân'ı öğrenir de sonra özürsüz olarak unutursa kıyamet günü elleri kesik olarak Allah'ın huzuruna gelir.”[416]

Dehhak (r.a.): “Kur'ân'ı öğrenip de sonradan unutan kimse mutlaka bu yüzden bir günâha girer.” dedikten sonra şu ayeti okumuştur:

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ

“Başınıza gelen her musibet mutlaka kendi ellerinizin bir kazancıdır. Allah bir çoğunu da affeder.”[417]

Düşünülürse Kur’ân’ı unutmaktan daha büyük bir musibet olabilir mi?

İmam Ebû Hanîfe (r.a.) diyor ki:

“Kim Kur’ân’ı yılda iki kere hatmederse onun hakkını vermiş olur. Çünkü Peygamberimiz (s.a.v.) daha önceki yıllarda Kur’ân’ı, Cebrail’e (a.s.) bir kere okuduğu halde vefat edeceği sene iki kere okumuştur.”

Buharî, Tarihu’l-Kübrâ 1058; Münâvî, Feydu’l-Kadîr, 6/75.

Kudâî, Müsnedü’s-Şihâb 1284; Elbânî, Daîfu’l-Câmi, 1047.

Kudâî, Müsned, 1178.

Deylemî, Müsnedü’l-Firedus, 4710; Ebû Nuaym, Hilye, 4/108; Heysemî, ez-Zevâid, 7/164.

Hâkim, el-Müstedrek, 1/555.

Müslim, 2699; Ebû Davud, 4946; Tirmizî, 1425; İbn Mâce, 225.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 4193;
Münâvî, Feyzü'l-Kadir, 4/409.

En'âm Sûresi; 19.

Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, 2427;
Münâvî, Feyzü'l-Kadir, 4/409.

Heysemî, ez-Zevâid, 7/127.

Müslim, 804; Ahmed b. Hanbel, el-
Müsned, 5/249, 251, 255.

Buharî, 5020; Müslim, 797; Ebû
Davud, 4830; Tirmizî, 2865, Ahmed b.
Hanbel, el-Müsned, 4/397, 404, 408.

Ebû Davud, 1333; Tirmizî, 2919;
Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/151,
158; İbn Hıbbân, es-Sahîh, 731.

Ebû Davud, 461, Tirmizî, 2916.

Ebû Davud, 1474; Ahmed b. Hanbel,
el-Müsned, 5/284, 285; Dârimi, es-
Sünen, 3340

Şûrâ Sûresi; 30.

Hikâye

Kötü sesli bir hafız Kur'an-ı Kerim okuyormuş. Oradan geçen bir arif ona:

“Ne kadar ücret alıyorsun?” diye sormuş.

Hafız:

“Hiç bir şey. Aylığım yok” deyince.

“Peki, ne diye okuyorsun?” diye sormuş.

O da şu cevabı vermiş:

“Allah yolunda okuyorum” demiş.

Arif:

“Allah rızası için okuma” tavsiyesinde bulunmuş. Çünkü:

Sen böyle ve bu çirkin sesle Kur'an-ı

Kerim okudukça,

Müslümanlığın gür sesini yok edersin.

[418]

Sadi Şirazî, Bostan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

İlim Öğrenmenin ve Âlimlerin Fazileti

İlmin ve âlimlerin faziletine gelince, bu mevzuda hadisler çoktur. Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah, kimin iyiliğini dilerse onu dinde fakih yaparak ona rüştünü ilham eder.”[419]

“Âlimler, peygamberlerin varisleridir.”[420]

Hâlbuki peygamberlikten daha üstün bir mertebe olmadığı malûmdur. Bu rütbeye mirasçı olmak şerefinden daha büyük bir şeref yoktur.

“Mü'minlerin en faziletlisi o âlim kimsedir ki, kendisine ihtiyaç duyulduğu zaman faydalı olur ve kendisine müracaat edilmediği zaman da gönül zenginliği ile davranır.”[421]

“Peygamberlik derecesine en yakın kimseler, âlimler ile mücâhidlerdir. Çünkü âlimler peygamberlerin getirdiği tebliği halka sunarlar. Mücâhidler de peygamberlerin getirdiği tebliğ uğruna kılıçları ile savaş verirler.”[422]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Hiç şüphesiz, bir kabilenin ölmesi, bir âlimin ölümünden daha az önemlidir.”[423]

“Kıyamet günü âlimlerin mürekkebi şehitlerin kanı ile tartılır.”[424]

“Son durağı cennet oluncaya kadar, âlimler ilme doymaz.”[425]

“Ümmetimin helâk olması, iki şey yüzünden olur. İlmi terk etmek ve mal toplamak.”

“Ya âlim ol, ya talebe ol, ya dinleyici ol, ya da ilmi sevenlerden ol. Beşinci olma; yani ilimden hoşlanmayanlardan olma ki, helâk olmayasın.”[426]

“İlmin maruz kalabileceği afet, kendini beğenmişliktir.”

Ehli Hikmetin misallerindendir: “Kim baş olmak amacı ile ilim öğrenirse başarı şansını ve siyasî tesirini kaybeder.”

Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

مَاضِرْفَ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ
لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ

يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ

“Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları âyetlerimden uzaklaştıracam. (Onlar) her âyeti görseler de ona iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Ama sapıklık yolunu görseler onu (hemen) yol edinirler. Bu, onların, âyetlerimizi yalanlamaları ve onlardan hep gafil olmaları sebebiyledir.”[427]

İmam-ı Şafii (r.a.) buyurur ki:

“Kim Kur’ân’ı Kerim öğrenirse değeri yükselir. Kim fıkıh öğrenirse önemi artar ve kim hadis öğrenirse inandırma gücü artar. Kim matematik öğrenirse görüşü çoğalır. Kim az bilinen gerçekleri öğrenirse huyu yumuşar. Kim izzeti nefis sahibi olmazsa ilmi ona fayda vermez.”

Hasan b. Ali (r.a.) der ki:

“Kim âlimlerle çok düşüp kalkarsa, dilinin bağı çözülür. Zihnindeki bulanıklıkları giderme imkânına kavuşur. Nefsinde beliren gelişme hoşuna gider. Bildiklerine karşı güveni artar ve öğrendiklerini dile getirmede cesaret kazanır.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cehaletten daha ağır fakirlik

Kays b. Kesir diyor ki:

“Bir gün Ebû Derda ile birlikte Şam mescidinde oturuyorduk. Adamın biri onun yanına gelerek kendisine:

“Yâ Ebû Derda, sırf Peygamberimizden senin öğrendiğini duyduğum bir hadisi sormak için Medine’den kalkıp buraya kadar geldim.” dedi.

Ebû Derda adama:

“Ticaret için veya bir işini görmek için değil de sırf bunun için mi geldin?” diye sordu.

Adam:

“Evet, sırf bunun için geldim” deyince Ebû Derda ona şunları söyledi:

“Ben Peygamberimizin şöyle dediğini duymuştum: “İlim öğrenmek üzere bir yolculuğa çıkan kimsenin Allah cennete giden yolunu kolaylaştırır. Melekler, ilim öğrenenin yaptığından hoşnut olduklarını belirtmek üzere kanatlarını üzerine gererler. Göklerdekiler ile yerdekilerin tümü, denizin dibindeki balıklara varıncaya kadar, bütün

canlılar âlim için istiğfar ederler.

Âlimler, peygamberlerin vârisleridirler. Âlimlerin mirası altın ve gümüş para değildir, onların bıraktığı miras ilimdir. Kim bu ilim mirasını elde ederse büyük bir kazanç elde etmiş olur.”[429]

Abdullah b. Mesûd (r.a.) der ki:

“İki obur vardır ki, asla doymazlar. Biri, ilim peşinde koşan ve öbürü de dünya düşkünüdür. Fakat bu iki oburluk bir değildir. İlim peşinde koşan Allah’ın hoşnutluğunu, dünya düşkünü de azgınlığını arttırır. Arkasından şu iki ayeti okudu:

“Allah’tan, ancak âlim kulları korkar.”[430]

“Hayır, öyle değil. İnsan kendisini yeterli görerek azar.”[431]

Muhammed b. Sîrîn diyor ki:

“Bir gün Basra mescidine gitmiştim. Esved b. Seri bir köşede bir şeyler anlatıyordu, cemaat etrafında toplanmıştı. Onun arkasında başka bir köşede de bir grup ilim erbabı toplanmış, ilmî konular üzerinde konuşuyorlardı. Bu iki grup arasında bir yerde durarak namaz kıldım. Namazdan sonra içimden önce:

“Keşki, Esved’in grubuna katılsaydım. Çünkü belki onlara bir icabet, bir rahmet gelirdi de ben de nasibimi alırdım.” dedim. Arkasından içimden: “İlim erbabının meclisine katılsaydım. Çünkü orada daha önce bilmediğim bir cümle öğrenebilirdim.” diye geçirdim. Bu iki düşünce arasında mütereddit ve kararsız kaldığım için hiçbirine katılmaksızın yanlarından geçtim ve çıkıp gittim. O gece rüyamda bana biri gelerek şöyle dedi: “Eğer ilmî tartışma yapanların halkasına katılsaydın. Cebrail’in (a.s.) onların yanında oturduğunu görecektin.”

Enes b. Mâlik’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim Allah’ın cehennemden azatlı kullarını görmek isterse ilim öğrenenlere (talebelere) baksın: Muhammed’in canını kudret elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, bir öğrenci ilim kapısına başvurunca Allah ona her harf başına ve attığı her adım başına bir yıllık (nafile) ibadet yazar. Ayrıca her adımı başına kendisi için cennette bir şehir yapılır.

O yolda yürürken bastığı yer onun için

istiğfar eder. Geceye girerken olsun, sabaha ererken olsun, affedilmiş olarak erer. Melekler talebelere şahadet ederek “Bunlar, Allah’ın cehennemden azatlı kullarıdır” derler.”[432]

Ebû Câfer’in güvenilir kimselere dayanarak rivayet ettiğine göre; bir gün Peygamberimiz (s.a.v.) mescide girince iki grup gördü. Gruplardan biri Allah’ı zikrediyor, öbürü de ilmî konular hakkında konuşuyor, dua ediyor ve Allah’ı tanımaya teşvik edici sözler söylüyorlardı. Bu durum karşısında Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Her iki grup da hayırlı işle meşguldür. Fakat biri, diğlerinden daha üstündür. Beriki grup Allah’a dua ediyor. Allah isterse dileklerini yerine getirir, isterse reddeder, ötekilere gelince onlar ilim öğrenip bilmeyenlere öğretiyorlar. Ben de bir öğretici olarak gönderildim. Bunlar daha üstündürler.”[433]

Ebû Derda (r.a.) der ki:

“Bir gece nafîle ibadet yapacağıma bilmediğim bir meseleyi öğrenmeyi tercih ederim.”

İbn-i Mesûd (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Yeryüzündeki amellerin en üstünleri şu üç ameldir:

1- İlim öğrenmek,

2- Cihad,

3- Helâl kazanç sağlamak. Çünkü ilim peşinde koşan Allah’ın sevgilisi, Allah yolunda savaşan O’nun velîsi ve helâlinden kazanan da Allah’ın dostudur.”

Enes b. Mâlik’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah rızası dışında bir gaye için ilim öğrenirse ölmeden önce ilim onu etkisi altına alır ve Allah rızası için ve gecesini ibadetle geçirmiş olur. Kişinin ilmî bir konuda bir bölüm öğrenmesi, kendisi hesabına Ebû Kubeys dağı kadar altına sahip olup da hepsini Allah yolunda harcamasından daha hayırlıdır.”

Abdullah b. Mübârek’e (r.a.):

“İnsanın hangi yaşa kadar ilim öğrenmesi iyi olur?” diye soruldu.

Abdullah da bu soruya:

“Cahilliği çirkin gördüğü, kendine yaklaştıramadığı sürece.” diye cevap vermiştir.

Anlatıldığına göre; Abdullah b. Mübârek ölmek üzereyken yanı başında bulunan bir dostu kendisi için bazı ilmî meseleler yazıyordu. Kendisine:

“Bu ağır hasta halinde ilimle mi uğraşıyorsun?” diye soranlara:

“Belki de bana yararlı olacak olan bir cümleden şu âna kadar haberdar olamamışım.” diye cevap verdi.

Muaz b. Cebel (r.a.) şöyle dediği nakledildi:

“İlim öğreniniz. Çünkü ilim öğrenmek iyilik, onun peşinden koşmak ibadet, müzakeresi tesbih, araştırması cihad, bilmeyenlere öğretilmesi sadaka, ona lâıyk olanlara dağıtılması Allah’a yakınlık sebebidir.

Bilesiniz ki, ilim cennetliklerin konaklarının üzerinde dizildiği yol, yalnızlıkta candaş, gurbette arkadaş, tenhalarda sözdaş, rahat günlerde kılavuz, zor günlerde yardımcı, dostlar arasında ziynet ve düşmanlar arasında silahtır.

Allah, cemiyetleri onun sayesinde yükselterek hayırda önder, izlerinden gidilen rehber ve davranışları taklit edilen bir örnek kılar. Melekler ilim yolunda olanların dostluklarını ararlar, onları kanatları ile okşarlar.

Gerek yaş ve gerekse kuru tüm varlıklar, denizdeki balıklara, havadaki sineklere, kara ve denizde yaşayan yırtıcı hayvanlara ve tüm dört ayaklılara varıncaya kadar bütün canlılar ilim yolunda olanlar için dua ederler.

Çünkü ilim, kalpleri cehaletten kurtaran bir hayat, gözleri karanlıktan kurtaran ışık kaynağı ve bedenleri zayıflıktan kurtaran enerji kaynağıdır.

İlim, insanı hayırlı kulların ve Ebrâr'ın (iyilerin) mertebesine yüceltir, sahibini dünyada ve ahirette yüksek derecelere ulaştırır.

İlim hakkında düşünmek sevapça oruç tutmaya, onun müzakeresi geceleri nafile ibadetle geçirmeye denktir. İlim sayesinde akraba ve yakınlarla karşı olan görevler yerine getirilir, helâl ve haram onun vasıtası ile bilinebilir, ilim önderdir, amel ona

bağlıdır. O bahtiyarlara bağışlanır, buna karşılık bedbahtlar O'ndan mahrum olur.”[434]

Hasan-ı Basrî (r.a.) diyor ki:

“İlim öğrenmenin dışında Allah yolunda cihad etmekten daha üstün bir amel bilmiyorum. İlim öğrenmek Allah yolunda cihad etmekten daha üstündür. Kim ilim öğrenmek gayesi ile evinden ayrılırsa melekler onu kanatları altına alırlar; gökte uçan kuşlar, karada yaşayan yırtıcı hayvanlar ve denizdeki balıklar onun için dua ederler. Allah ona yetmiş iki siddik sevabı verir.

Buna göre; ilim öğreniniz. Bunun yanında ilmin gerektirdiği soğukkanlılığı, yumuşak huyluluğu ve ağırbaşlılığı öğreniniz. Gerek öğretmenlerinize ve gerekse talebelerinize karşı mütevazı olunuz. İlminizi âlimlere karşı övünme, cahillere karşı baskı, devlet adamlarına karşı yaltaklanma ve Allah'ın kullarına karşı üstünlük taslama vasıtası olarak kullanmayınız. Eğer böyle yaparsanız Yüce Allah'ın gazabına uğratıp burunları üzerinde

süründürerek cehenneme attığı zorba âlimlerden olursunuz.

Allah'a ibadet etmenize zarar vermeyecek şekilde ilim öğreniniz ve ilim öğrenmenize zararlı olmayacak şekilde de ibadet ediniz. Çünkü ilimle ibadet aslında birbirlerine faydalı amellerdir, onları birbirine zararlı olacak niteliğe büründürmemek gerekir. Sakın ilim öğrenmeyi kesinlikle bir yana bırakarak kendilerini tamamen ibadete veren ve bu uğurda derileri kemiklerine yapışacak hale geldikten sonra kılıçlarını çekerek insanların önüne çıkanlar gibi olmayınız.

Eğer böyleleri ilim öğrenselerdi, öğrenmiş oldukları ilim kendilerini öyle yapmaktan alıkoyardı. İlimsiz amel işleyen kimse, varmak istediği hedefin tersine doğru yürüyen kimseye benzer. Ne kadar çok emek harcarsa hedefinden daha çok uzaklaşmış olur. Böyle bir kimsenin bozduğu, düzelttiğinden daha çok olur.”

Sözlerinin burasında dinleyicilerden biri Hasan-ı Basrî'ye:

“Ya Ebû Said, bu bilgini kimlerden öğrendin?” diye sordu.

O da o dinleyicisine şu cevabı verdi:

“Bildiklerimin asıl kaynağı Bedir savaşına katılmış yetmiş sahabî ile yapmış olduğum görüşmelerdir. Bundan başka bilgi edinmek uğruna kırk yılımı gurbette geçirdim.”

Ebû Derda (r.a.) diyor ki:

“Ey insanlar! Size ne oluyor, görüyorum da âlimler aranızdan göçüp gittiği halde cahilleriniz ilim öğrenmiyor, ilim kalkmadan önce onu öğreniniz. Çünkü ilmin kalkması (kökünün kuruması) âlimlerin ölüp gitmesi demektir.”

Abdullah b. Amr b. As'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Yüce Allah ilmi, ona doğrudan doğruya el koyarak ortadan kaldırmaz, tersine âlimleri alarak onu ortadan kaldırır. Öyle ki, âlim kalmayınca halk cahilleri önder edinir. Böyleleri kendilerine sorulan sorulara cevap verince hem kendileri yoldan çıkar, hem de başkalarını yoldan çıkarırlar.”[435]

Anlatıldığına göre; adamın biri

Abdullah b. Mübârek'e (r.a.):

“Yüce Allah sana bu gece öleceğini bildirse, o saate kadar ne yapardın?” diye sordu.

O da adama:

“İlim öğrenirdim.” diye cevap verdi.

Bir gün İbrahim Nehaî:

“Fıkıh âlimi devamlı olarak namazdadır.” dedi.

Kendisine:

“Bu nasıl olur?” diye sorulunca da sözlerini şöyle açıkladı:

“Çünkü sen fıkıh âlimini helâlin helâl ve haramın haram olduğunu belirterek devamlı surette Allah'ı zikrettiğini görürsün.”

Belirtildiğine göre; “Âlimler, dönemlerinin ışık kaynaklarıdır, buna göre; her âlim yaşadığı dönemin insanlarını aydınlatan bir kandildir.”

Sâlim b. Ebû Caad diyor ki:

“Efendimin beni üç yüz sarı liraya satın alıp azat ettiği günlerde bir süre hangi mesleği seçeceğimi düşündüm. Sonunda ilmi diğer bütün mesleklere tercih ettim. Bunun üzerine çok geçmeden halife beni ziyaret etmeye geldi.”

Anlatıldığına göre; Sâlih Murrî, bir defasında halife tarafından kabul edilip tahta oturmaya davet edilince:

“Hasan doğru söylemiş, Hasan doğru söylemiş!” dedi.

Halife:

“Hasan (Basrî) ne dedi ki?” diye sorunca Sâlih ona şu cevabı verdi:

“Hasan dedi ki: “İlim şereflielerin şereflerini arttırdığı gibi köleleri de hür insanların seviyesine çıkarır.” Yoksa ilim olmasaydı, Sâlih Murrî kim ki, padişahın tahtına oturabilecekti?”

Enes b. Mâlik (r.a.) Hz. Peygamberden (s.a.v.) şöyle naklediyor:

“İlmi Çin’de de olsa arayınız. Çünkü ilim öğrenmek her Müslümana farzdır.”[436]

Avn b. Abdullah der ki:

“Adamın biri bir gün Ebû Zerr Gıfarî’ye (r.a.) gelerek:

“İlim öğrenmek istiyorum; ama bir yandan da amel etmeyerek onu yüzüstü bırakacağımdan korkuyorum, ne dersin?” diye sordu.

Ebû Zerr ona şu cevabı verdi:

“Arkanı cehalete dayayacağına ilme dayaman daha iyidir.”

Adam, Ebû Zerr'in yanından çıktıktan sonra Ebû Derda'ya (r.a.) gitti ve aynı soruyu ona da sordu. O da ona şu cevabı verdi:

“İnsanlar ne durumda ölürlerse mahşere de o durumda gelirler. Âlim âlim olarak, cahil de cahil olarak Mahşer'e gelir.”

Adam, Ebû Derda'nın yanından ayrıldıktan sonra da Ebû Hureyre'ye (r.a.) giderek aynı soruyu ona da sordu. Ebû Hureyre de ona şu cevabı verdi:

“Bir şeyi yüzüstü bırakmanın, en aşırı derecesi onu terk etmektir.”

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Allah'a sunulan en faziletli ibadet fıkıh ilmi edinmektir. Bir tek fıkıh âlimi, bin abidden daha çok şeytanın zoruna gider. Her şeyin bir direği olduğu gibi dinin direği de fıkıh ilmidir.” [437]

Anlatıldığına göre; bir defasında bir grup Basralı arasında: “İlim mi daha üstün, yoksa mal mı?” diye tartışmaya giriştiler. Bazıları; “Mal daha üstündür.” derken diğer bir kısmı da

ilmin daha üstün olduğunu ileri sürdü.

Aralarında anlaşılmayınca birini İbn-i Abbas'a (r.a.) göndererek bu konudaki görüşüne başvurdular. İbni Abbas, Basralıların gönderdiği elçiye:

“İlim daha üstündür.” deyince:

“Geri dönünce bana bunun delilini sorarlarsa ne diyeyim?” diye sordu. Bunun üzerine İbn-i Abbas ona şu cevabı verdi:

“Arkadaşlarına şöyle söyle: İlim, peygamberlerin mirası iken mal firavunların mirasıdır. İlim, seni koruduğu halde malı sen korumak zorundasın. Allah ilmi sadece sevdiklerine verdiği halde malı sevdiklerine sevmediklerine de verir. Hatta onu sevmediklerine daha çok verir. Baksana Yüce Allah ne buyuruyor?

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَانِ لِيُؤْتِيَهُمْ

سُقْفًا مِنْ قَصَبٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ

“Eğer insanların, kâfirlere imrenerek bir tek millet haline gelmeleri tehlikesi olmasaydı, Rahmân olan Allah'ı inkâr eden kimselerin evlerinin tavanlarını,

çıkacakları merdivenleri, odalarının kapılarını ve yaslanacakları tahtları hep gümüşten yapardık.”[438]

İlim harcamakla ve kullanmakla tükenmez, oysa mal harcanır ve kullanılınca tükenir. Mal sahibi ölünce adı unutulduğu halde ilim adamı ölse de adı unutulmaz. Mal sahibi ölmeye mahkûmdur, fakat ilim adamı ölümsüzdür. Mal sahibine servetinin her kuruşunu nereden kazanıp nerede kullandığı sorulacağı halde ilim adamı her sözü karşılığında cennette bir derece elde eder.”

Hız. Ali (r.a.) diyor ki:

“İnsanlar üçe ayrılırlar:

1- Allah'ı bilen âlim,

2- Kurtuluş yoluna koyulan öğrenci,

3- Bu ikisi dışında kalanlar, her çığırtkanın peşine takılan, her esen rüzgâra göre yön değıştiren mide düşkünü bir güruhtur.

İlim, maldan daha üstündür. Çünkü ilim, seni koruduğı halde malını sen koruyorsun. İlim harcandıkça arınarak gelişir, oysa mal harcandıkça tükenir. Âlimler dünya durdukça yaşarlar. Gerçi vücutları yok olur; ama

hatıraları kalplerde yaşamaya devam eder.”

Ebû Derda'nın (r.a.) belirttiğine göre: “Hoca da talebe de aynı mükâfatı alırlar, insanlar ya öğreticidir veya öğrencidir, geri kalanlarında hayır yoktur.”

Ebû Vakıdü'l-Leysî (r.a.) diyor ki:

“Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün sahabîlerle birlikte sohbet ederken üç kişi içeri girdi. Birincisi sohbet halkasında boş bir yer görerek oraya oturdu, ikincisi sohbet halkasının arkasında oturdu. Üçüncüsü de geri dönüp dışarı çıktı. Peygamberimiz sohbetini bitirince sözü bu konuya getirerek şöyle buyurdu: “Dikkat edin, şimdi size az önce içeri giren şu üç kişinin durumu hakkında bilgi vereyim: Birincisi Allah'a sığındı ve Allah da onu himayesi altına aldı. İkincisi, “Cemaati rahatsız ederim” diye, Allah'tan utandığı için halkanın arkasında oturdu. Allah da onu hayâ sahibi kullarına vereceği mükâfatla mükâfatlandırdı. Üçüncüsü ise Allah'tan yüz çevirdiği için Allah da O'ndan yüz çevirdi.”

Söylendiğine göre; bir âlimin yanına varıp sohbetine katılan kimse söylenenleri aklında tutmayı başaramazsa bile şu yedi mazhariyete erer:

1- İlim öğrenenlerin elde edeceği fazileti kazanır.

2- Âlimin yanında oturduğu sürece günahlardan uzak durur.

3- Evinden çıktığı andan itibaren üzerine rahmet iner.

4- Âlimin yanında kaldığı sürece onun üzerine inecek rahmetten kendisine de pay düşer.

5- Âlimin anlattıklarını dinledikçe amel defterine sevap yazılır.

6- Diğer arkadaşları ile birlikte melekler kendilerini hoşnutlukla kanatları altına alırlar.

7- Attığı her adım günahlarına keffâret, derecesinin yükselme ve sevaplarının artma sebebi olur.

Saydığımız bu yedi mazhariyet dışında, Allah bu kula ayrıca, şu altı mazhariyeti de bağışlar:

1- Allah onun kalbinde âlimlerin sohbetlerine katılma sevgisi kökleştirir.

2- Kendilerine uyarak ilim sohbetlerine katılan herkesin sevabı kadar ek sevap kazanır ve bu sevap sohbe katılanın sevabını eksiltmez.

3- Allah bu sohbetlere katılanlardan birini affedince o kimse diğer sohbet arkadaşlarına şefaati olur.

4- Kötülerin sohbetlerine katılmak istemez, böyle sohbetlerden nefret eder.

5- İlim öğrenenlerin ve salihlerin yoluna girer.

6- Azîz ve Celîl olan Allah'ın emrine uymuş olur. Bilindiği gibi Yüce Allah şöyle buyuruyor:

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ

“Allah'ın, kendisine Kitab'ı, hükmü (hikmeti) ve peygamberliği verdiği hiçbir insanın, “Allah'ı bırakıp bana kullar olun” demesi düşünülemez. Fakat (şöyle öğüt verir:) “Öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz Kitap uyarınca rabbânîler (Allah'ın istediği örnek ve dindar kullar) olun.”[439]

Bu saydıklarımız, dinlediklerini aklında tutamayan kimsenin kazanacağı mazhariyetlerdir. Dinlediklerini aklında tutabilenlerin mazhariyetleri ise bu saydıklarımızın kat kat üzerindedir.

Hız. Ömer (r.a.) diyor ki:

“İlmî bir sohbele katılmak üzere evinden çıkan ve Tihame sıradağları gibi günahları olan bir adam, katıldığı sohbeti idare eden âlimin sözlerini dinleyince kalbinde korku duyar da işlediği günahlardan dolayı pişman olursa evine günahsız olarak döner.

İlmî sohbetlerden ayrılmayınız. Çünkü Yüce Allah yeryüzünde âlimlerin meclisleri kadar kendi katında değerli başka hiçbir yer yaratmış değildir.”

Söylendiğine göre; şu sekiz zümre insanla birlikte oturup kalkan kimsenin Allah şu sekiz özelliğini arttırır:

1- Allah, zenginlerle düşüp kalkan kimsenin dünyaya karşı tutkunluk ve düşkünlüğünü arttırır.

2- Allah, fakirlerle düşüp kalkan kimselerin şükrünü ve Allah

tarafından yapılan rızık taksiminden duyduğu hoşnutluğu arttırır.

3- Hükümdarla birlikte düşüp kalkanların, Allah kibirliklerini ve kalplerinin katılığıını arttırır.

4- Kadınlarla düşüp kalkan kimselerin, Allah, cehaletlerini, şehvetlerini ve kadın aklına karşı olan meyillerini arttırır.

5- Çocuklarla düşüp kalkanların, Allah, oyun ve mizah temayüllerini arttırır.

6- Günahkârlarla düşüp kalkanların, Allah, günaha ve isyana karşı cüretlerini, günah işleme atılganlıklarını ve tevbeı erteleme huylarını geliştirir.

7- Salihler ile düşüp kalkanların, Allah, ibadet hevesini ve günahlardan kaçınma temayülünü arttırır.

8- Âlimler ile düşüp kalkanların, Allah, ilimlerini ve takvalarını arttırır.”

Söylendiğine göre; “Âlimlerle düşüp kalkmak kişinin dini için merhem, bedeni için şereftir. Buna karşılık günahkârlarla düşüp kalkmak kişinin dinî için yara ve bedeni için ayıptır.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Âlimin yüzüne, Kâ’be’ye ve Mushaf’a bakmak ibadettir.”[440]

İlmî sohbetlerde bulunmanın tek faydası âlimin yüzüne bakma fırsatına kavuşmak bile olsa, aklı başında kimsenin ona rağbet etmesi gerekirdi. Oysa Peygamberimiz (s.a.v.) âlimi kendi yerine koyarak şöyle buyurmuştur:

“Kim bir âlimi ziyaret ederse beni ziyaret etmiş gibidir. Kim bir âlimle el sıkışırsa benimle el sıkışmış gibidir. Kim bir âlimin yanında oturursa benim yanımda oturmuş gibidir. Kim dünyada benim yanımda oturursa, Allah onu kıyamet günü cennete koyar.”[441]

Hasan-ı Basrî (r.a.) diyor ki:

“Âlimler tıpkı yıldızlar gibidirler: Yıldızlar gökte belirince insanlar onlar sayesinde yönlerini belirlerler, yıldızlar görünmeyince de yönlerini şaşırırlar. Bir âlimin ölmesi, İslâm için öyle büyük bir yaradır ki, art arda gelip geçecek günler ve geceler bu yarayı iyileştiremez.”

İbn Ebî Âsım, Zühd, 1/161.

Ebû Davud, 3641; Tirmizî, 2682; İbn Hibban, İhsan, 88, Mevârid 80; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 6297.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 6742.

Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 2/83 (1744).

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 6458; Beyhakî, Şuabü'l-İman, 1699; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 1979.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 488; İbn Cevzî, İleli'l-Mütenâhiye, 85; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 3281.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 7782; Kudâî, Müsned, 897; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 116.

Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 381; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 2018.

A'râf Sûresi; 146.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 7889; Kudâî, Müsned, 836; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 10/283.

Ebû Davud, 3641-3642; Tirmizî, 2682; İbn Mâce, 223; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/196.

Fâtır Sûresi; 28.

Alak Sûresi; 6.

Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/308.

İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm, 1/150; İbn Mübarek, ez-Zühed, 1388.

İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm, 1/54-55.

Buharî, 100; Müslim, 2673.

Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 397; İbn Arrâk, Tenzîhü's-Şeria, 1/258.

Darekutnî, Sünen, 3066; Heysemî, ez-Zevâid, 1/121.

Zuhruf Sûresi; 33.

Âl-i İmrân Sûresi; 79.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 6867.

İbn Arrâk, Tenzîhü's-Şeria, 1/272-273.

Hikâye

Kalabalık bir nüfusa sahip âlim birisi varmış. Fakat bu ailenin geçimi sıkıntılı imiş. Kendisine daima teveccüh gösteren ve iltifatta bulunan zamanın büyüklerinden birine giderek halini ve durumunu üzümlere anlatmış ve bir dilekte bulunmuş. O büyük zat, böyle büyük bir ilim adamının bu şekilde talepte bulunmasını hiç beğenmemiş ona canı sıkılmış.

Sıkıntılı bir halde dostunun yanına gitme.

*Böyle gidersen hayat ona da zehir olur.
Bir dilekte bulunmak için giderken neşeli
git.*

Güler yüzlü insanın dileği reddedilmez.

O büyük zat, âlimin maaşını arttırmış; fakat ona karşı olan teveccüh ve iltifatı da azaltmış.

Bir müddet sonra kendisi hakkında eskisi gibi lütufkâr davranılmadığını gören âlim şöyle demiş:

Yediğın yemek kötüdür, çünkü zilletle
kazanıyorsun.

Ocakta bir tencere kaynıyor; fakat
şerefını kaybetmişin.

Ekmeğim arttı. Lakin şeref ve haysiyetim
azaldı,

Yoksulluk, dilenme zilletinden daha
iyidir.[442]

Sadi Şirazî, Bostan, hzl. Cevdet
Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Cihadın Fazileti

Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَزَلُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ

وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

“Asıl müminler, sonradan şüpheye kapılmaksızın Allah’a (c.c) ve O’nun Resulüne inananlar, mal ve canları ile Allah yolunda cihad edenlerdir. İşte sözlerinde sadık müminler, bunlardır.”[443]

Nûman b. Beşir (r.anhüma) buyurur ki:

“Peygamberimizin minberi yanında bulunuyordum. Birisi:

“Ben, Müslüman olduktan sonra hacca gidenlere su dağıtmaktan başka bir şey yapmasam aldırmam” dedi.

Bir başkası:

“Ben Müslüman olduktan sonra Mescid-i Haram’ı onarmaktan başka bir şey yapmazsam aldırmam” dedi.

Bir diğeri de:

“Cihad sizin bahsettiğiniz amellerden daha faziletlidir” dedi.

Bu sırada Hz. Ömer (r.a.):

“Peygamberimizin minberi dibinde yüksek sesle konuşmayın. Bugün cumadır. Namaz bitince Peygamberimizin yanına varır, tartıştığınız konuda O’nun ne dediğini sorarsınız” diyerek onları tartışmaktan alıkoydu. Bu arada şu ayet geldi:

أَجْمَلْتُمْ سَفَافَةَ الْحَاجِّ وَجَمَازَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Siz hacılara su taşımayı ve Mescid-i Haram’ı onarıp bakımını yapmayı, Allah’a ve ahiret gününe inanarak O’nun yolunda cihad edenlerin amelleri ile bir mi tutuyorsunuz? Bunlar Allah katında bir olamazlar, Allah zalimlere hidayet vermez.”[444]

Abdullah b. Selam (r.a.) buyurur ki:

“Bizler, Peygamberimizin sahabîlerinden birkaç kişi bir arada oturuyorduk. Kendi aramızda “Keşke Allah katında en faziletli ve en sevimli amelin hangisi olduğunu bilsek de, onu işlesek” diye konuşuyorduk. O sırada Yüce Allah (c.c) şu ayetleri

indirdi:

سُبْحَ اللَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَثِيرٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا
تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ يُتَيَّنَ مَرْصُوصَ
﴿٤﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تَقُولُونَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾ وَإِذْ
قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَلِبَ
وَهُوَ يَدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا
نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ
بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَتَاكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَزْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَذَبَ ذَلِكَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَضْرَ
مِنَ اللَّهِ وَتَفْتَحُ قُرْبَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ
كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمْنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ

آمَنُوا عَلَى عُلُوقِهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ

“Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah’ı tespih ve tenzih eder. O, mutlak hâkimdir. Yegâne hüküm ve hikmet sahibidir. Ey müminler! Yapmayacağınız şeyi niye söylersiniz! Yapmayacağınız şeyi söylemeniz; Allah’ı gazaplandıracak

ağır bir harekettir.

Hiç şüphesiz Allah, kendi yolunda, parçaları birbirine kenetlenmiş bir yapı imişler gibi tek bir saf halinde Allah yolunda savaşırları sever.

Hani Musa (a.s.): “Ey kavmim, benim size gönderilmiş bir Allah Resulü olduğumu bildiğiniz halde, niye bana güçlük çıkarıyorsunuz” demişti. İşte onlar haktan saparak eğri yola koyulunca, Allah da onların kalplerini hidayetden döndürdü. Hiç şüphesiz, Allah fâsiklar güruhunu hidayete erdirmez.

Hani Meryem oğlu İsa: “Ey İsrail oğulları! Ben size Allah tarafından gönderilmiş, önümdeki Tevrat’ı tasdik eden ve benden sonra gelecek olan Muhammed (s.a.v.) adındaki Resulü müjdeleyen bir elçiyim” demişti.

Fakat O, kendilerine açık deliller getirince: “Bu apaçık bir büyüdür” dediler.

Kendisi İslâm’a çağrıldığı halde Allah’a yalan iftira edenden daha zalim kim olabilir? Allah, zalimler güruhuna hidayet vermez.

Onlar, ağızları ile Allah’ın nurunu söndürmek isterler. Oysa kâfirler

hoşlanmasa da, O, nurunun tamamlayıcısıdır. Allah'a ortak koşanların hoşuna gitmese de, bütün dinlere karşı onu üstün kılmak için, Peygamber'ini hidayet ve hak din üzere gönderen O'dur.

Ey müminler! Sizleri acı bir azaptan kurtaracak olan bir ticareti size göstereyim mi? Allah'a ve O'nun Resulü'ne inanır, mallarınız ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için en hayırlı olanıdır.

O zaman Allah, günahlarınızı bağışlayarak sizi altından ırmaklar akan cennetlere ve Adn cennetindeki güzel konaklara yerleştirir. İşte en büyük başarı budur.

Sizi sevindirecek diğer bir nimet de, Allah'ın desteği ve yakın fetihtir. Müminleri bunlarla müjdele!

Ey müminler! Meryem oğlu İsa (a.s.) havarîlere: "Allah yolunda beni kim destekleyecek?" dediği zaman havarîlerin; "Allah'ı destekleyenler bizleriz" dedikleri gibi siz de Allah'ın tarafını tutunuz. O sırada İsrail oğullarından bir grup iman etti, diğer bir

grup da kâfir oldu. Biz iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik ve böylece baskın çıktılar.”[445]

Peygamberimiz (s.a.v.) bu ayetleri okudu.”

Bildirdiğine göre, adamın biri Peygamberimize:

“Ya Resûlullah, bana cihada denk gelecek bir amel göster” der.

Peygamberimiz:

“Öyle bir amel bulamıyorum” diye cevap verir. Sonra; “Mücâhid, cihaddayken sen mescidine girip devamlı olarak namaz kılabilir ve aralıksız oruç tutabilir misin?” diye sorar. “Bunu kim yapabilir?” diye cevap verir.”[446]

Ebû Hureyre (r.a.) buyurur ki:

“Peygamberimizin sahabîlerinden biri, suyu tatlı bir pınarın bulunduğu bir geçide varır. İçinden “Keşke insanlardan ayrılarak bu geçitte otursam. Fakat bunu Peygamberimize danışmadan yapmam” diye geçirdi. Varıp durumu Peygamberimize anlattı. Peygamberimiz (s.a.v.) ona şu cevabı verdi.

“Böyle yapma. Çünkü sizden birinizin

Allah yolunda cihada katılması, evinde yetmiş yıl namaz kılmasından daha faziletlidir. Beni dinleyin, Allah'ın sizi affedip cennete koymasını istiyor musunuz? Allah yolunda savaşınız. Bir an bile Allah yolunda savaşa katılanlar, cenneti kesinlikle hak eder.”[447]

İbadette gayretli ve iyiliğe koşmasına rağmen, Peygamberimiz (s.a.v.) sahabîye köşesine çekilmeye izin vermeyip onu cihada teşvik ettiğine göre; bizim gibi ibadeti az, günahı çok, helâl olduğu şüpheli rızıklara koşuşan, karar ve niyetleri bozuk kimselere köşeye çekilip cihaddan geri kalmak nasıl lâayık olabilir?

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Allah yolunda cihad edenlerin misali - ki Allah, kendi yolunda cihad edenleri çok iyi bilir- oruç tutan, teravih kılan, huşu gösteren rükû ve secde edip namaz kılan gibidir.”[448]

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün:
“Kim Allah'ı ilâh, İslam'ı Din, Muhammed'i (s.a.v.) Peygamber olarak hoşnutlukla kabullenirse cennete girmesi kesinleşir” buyurdu.

Peygamberimizin bu sözlerinden çok

hoşlanan Ebû Said el-Hudrî (r.a.):

“Ya Resûlullah, söylediklerinizi bir daha tekrar ediniz” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) de söylediklerini baştan alarak tekrarladı, sonra şöyle dedi:

“Bir şey daha var ki, Allah, onun sayesinde kulun derecesini her biri yerle gök arası kadar olan yüz derece yükseltir.”

Ebû Said el-Hudrî (r.a.):

“Nedir o Ya Resûlullah?” diye sordu.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Allah yolunda cihad etmektir” buyurdu.

Hucurât Sûresi; 15.

Tevbe Sûresi; 19.

Sâf Sûresi; 1-14.

Buharî, 2633; Ahmed b. Hanbel, 8521; Nesâî, Müctebâ, 3128, Kübrâ, 4336.

İbn Hibban, Sahih, İhsan, 4618, Mevârid, 1596; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 6416.

Ebû Ya'lâ, Müsned, 5845; İbn Mübârek, Cihad, 11.

Hikâye

Naklederler ki, bir ihtiyar adam, Haccâc-ı Zalim'e saygı göstermedi, ona karşı mücadele yolunu tuttu. O ne dediyse sözünü delil ile çürüttü. Haccâc kızdı, celladına emretti:

“Çabuk, şunun boynunu vur, kanını dök!” dedi.

Çünkü âdettir. Zalim kimse söz ile başa çıkamazsa, hemen suratını asar, savaşa başlar.

Adam evvelâ güldü, sonra ağladı. Haccâc, adamın hâline şaştı:

“Neye güldün, niçin ağladın?” dedi.

Adam şöyle cevap verdi:

“Güldüm; çünkü toprağa zalim olarak değil mazlum olarak gireceğim. Ağladım; çünkü dört tane küçük çocuğum var!”

Orada bulunanlardan birisi Haccâc'a şöyle dedi:

“Ey emir, şu ihtiyardan ne istiyorsun? Vazgeç! Bakınız, birkaç can ona bakıyor, onun sayesinde

geçiniyorlar. Eğer onu öldürürsen bu kadar insanı da öldürmüş olursun. Büyüklük yap, bağışla, kerem göster! O adama acımazsan yavrucaklarına acı! Sen kendi ailene düşmanlık ediyorsun! Çünkü bu aileyi cezalandıracak olursan, ahları seni yıkar, mahşer günü rezil olursun.”

Haccâc nasihat dinlemedi, adamcağızın kanını döktü. Cenâb-ı Hakk'ın fermanından kim kaçabilir?

Bir büyük zat bu acıklı olaydan üzüldü. O geceyi ıstırap içinde geçirdi. O gece, öldürülen o adamı rüyasında gördü:

“Nasılsın, nasıl can verdin?” dedi.

Adam şöyle dedi:

“Celladın işi bir dakika içinde bitti. Fakat Haccâc kıyamete kadar cezasını çekecektir.”

Mazlum uyumaz. Onun ahından kork! Sabah vakti yana yana ettiği bedduadan çekin! Temiz kalpli mazlumun geceleyin ciğeri yanarak “Yâ Rabbi!..” demesinden sakın!^[449]

Sadi Şirazî, Bostan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Tehlil, Tahmîd, Salâvat ve İstiğfarın Fazileti

Peygamberimiz buyurur ki: “Kulun işlediği her iyiliği kıyamet günü teraziye koyarlar. Ancak “Lailâhe illallah” kelimesini koymazlar. Zira eğer onu teraziye koysalar, yedi kat gök, yer ve onlarda mevcut olanlardan ağır gelir.”

Tirmizî’de geçen bir hadiste de Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Bu kelimeyi (lailâhe illallah) söyleyen, sözünde samimî ise yeryüzünde toprak sayısınca da günahı var ise, affedilir.”

Mülim ve Buharî’de geçen başka bir rivayet de şu şekildedir:

“Bir kimse, namazdan sonra otuz üç defa “Sübhânellah” otuz üç defa “Elhamdülillah”, otuz üç defa “Allah-u Ekber” derse ve yüz sayısını “Lailâhe illallah vahdehu lâşerike leh lehül-Mülkü ve lehul-Hamdü ve huve alâ külli şeyin Kadîr” kelimesiyle tamamlarsa, sahralardaki kumlar kadar da günah olsa, yine affedilir. Her kim ki, günde yüz defa “Lailâhe illallah vahdehu lâşerike leh lehül-Mülkü ve lehul-Hamdü ve huve

alâ külli şeyin Kadîr” derse, on köle azat etmiş gibi olur, amel defterine yüz sevap yazılır, yüz günahı silinir ve bu güzel kelime onu akşama kadar şeytandan korur.”

Ve yine Tabaranî’ de geçen bir rivayette şöyle buyurur:

“İhlas ile “Lailâhe illallah” diyen kimse cennete girer.”

Müslim ve Buharî’de şu rivayet de geçmektedir:

“Kim bu güzel kelime ile zikir ederse, İsmail Peygamber evlâdından dört köle azad etmiş gibi olur.”

Peygamberimiz buyurur ki:

“Günde yüz defa “Sübhanallahi ve bihamdihi, Sübhanallahil azîm ve bihamdihi. Estağfrullah ve Etubu ileyh.” (Allahı tenzih ve tahmid eder; ondan mağfiret talep ederim ve ona rücû ederim.) diyenin bütün günahları affolunur, isterse deniz köpüğü kadar çok olsun.”

Rivayet edilir ki, bir kimse, Peygamberin huzuruna geldi ve:

“Ya Resûlullah dünya benden yüz çevirdi. Elim çok daraldı ve fakir ve muhtaç duruma düştüm. Bana ne

tedbir buyurursun.” dedi.

Peygamberimiz buyurdu ki:

“Meleklerin salâvatından ve insanların tesbihinden gafıl olma ki, dünya rızkı onunla elde edilir.”

“O nedir ya Resûlullah?” dedi.

Hız. Peygamber:

“Sübhanallahi ve bihamdihi, Sübhanallahil azîm ve bihamdihi. Estağfrullah ve Etubu ileyh.” kelimesidir. Bunu sabah namazından evvel ve sabah namazından sonra yüz defa söyle, dünya istesen de istemesen de yüzünü sana döner ve Allah bu kelimelerin her birinden bir melek yaratır, kıyamete kadar tesbih eder ve sevabını sana bağışlar. Ben bu kelimeleri söylemeyi güneşin doğuşu ve batışı arasında kalan her şeyden daha çok severim. Allah'ın katında bütün kelimelerin en doğrusu bu dört kelimedir.”

Ve yine Buharî ve Müslim'de geçtiğine göre; Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“İki kelime vardır ki, dilde hafif, terazide ağırdır ve Allah'ın katında makbul ve sevgilidir: “Sübhanallahi ve bihamdihi Sübhanallahil azîm ve

bihamdihi” kelimeleridir.”

Bir gün fakirler toplanıp Peygambere dediler ki:

“Zenginler bütün ahiret sevabını aldılar. Bizim yaptığımız her ibadeti onlar da yapıyor ve onlar sadaka veriyor, biz veremiyoruz.”

İbni Mace’nin aktardığına göre; Hz. Peygamber buyurdu ki:

“Sizin fakir halinizle her tehlil ve tesbihiniz sadakadır. Yaptığınız her emr-i maruf ve nehyi münker de sadakadır. Sizden birisi ailesine ve çocuklarına bir lokma sunarsa, sadakadır.”

Fakirlerin tesbih ve tehlilinin faziletinin çok olmasının sebebi şudur: Onların kalbi dünya zulmetiyle kararmamıştır, parlaktır. Fakirin söylediği kelime, temiz ve iyi yere atılan tohum gibi büyük eserler, bereketli ürünler getirir. Dünya arzularıyla dolu olan kalple yapılan zikir ise çorak toprağa atılmış tohum gibi ürünü az olur.

Bir gün Peygamberimiz dışarı çıktı, mübarek yüzünde sevinç eseri parlıyordu. Sebebini sordular. Buyurdu ki:

“Cebrail Allah’tan vahiy getirip dedi ki: “Allah buyurdu: ‘Resûlüm! Ümmetinden sana bir defa salât getirene ben ona on defa salât getireceğime razı değil misin?”

Resûlullah’tan (s.a.v.) şu hadisler de rivayet edilmiştir:

“Bana bir defa salâvat getirene, bütün melekler salâvat getirirler. O kaide ister çok salâvat getirsin, ister az getirsin.”

“Bana en çok yakın olan bana daha çok salâvat okuyan kimselerdir.”

İbni Mesûd buyurdu ki:

“Kur’an’da iki ayet vardır; hiç kimse yoktur ki, bu ayetleri okusun ve istiğfar etsin de günahı af olmasın.”

Onlar: “Çirkinlik işleyip nefsine zulmedenler, Allah’ı hatırlar da tevbe ederlerse günahları af olur. Allah’tan başka af eden kimdir?” ayeti ve: “Kötü âmeller işleyip nefislerine zulüm edenler tevbe ederlerse, Allah’ı af edici bağışlayıcı, Gafur ve Rahîm bulurlar.” ayet-i kerimesidir.

Allah Peygamberine: “Rabbini tesbih ve sena eyle ve mağfiret iste.” buyurur. Bunun için Peygamberimiz çok istiğfar edip: “Sübhanেকে Allahümme ve bihamdik. Allahümmeğfirlî inneke entet-

Tevvûbur-Rahîm” duasını çok okurdu.

Ebû Davud ve Nesaî’de geçtiğine göre; Peygamberimiz buyurur ki:

“Çok istiğfar eden, hangi derde müptelâ ise kurtulur ve ummadığı yerden ona rızık gelir.”

Ve yine Resûlullah (s.a.v.) buyurur ki:
“Ben her gün yetmiş defa istiğfar edip tevbe ediyorum.”

Hız. Peygamber bir günde bu kadar istiğfar ederse, başkalarının hiçbir vakit istiğfarsız kalmaması gerekliliği anlaşılır.

Hız. Peygamber buyurdu:
“Estağfirullah-elez-zî lâilâhe illâhuvel-Hayyul-Kayyum.” diyenin bütün günahları af olur.”

Ve yine şöyle buyurur:
“Hiçbir kul yoktur ki, bir günah işleyince, güzel abdest alıp iki rekât namaz kılıp istiğfar etsin de onun günahı af olmasın.”

Halid b. İmran’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir defasında bir grup sahabînin yanına gelince:

“Kalkanınızı alınız!” buyurdu.

Sahabîler:

“Ya Resûlullah, yakınımıza gelen düşmana karşı mı?” diye sorunca Resûlullah:

“Hayır, cehennem ateşine karşı!” buyurdu.

Sahabîler:

“Alacağımız kalkan nedir?” diye sorunca Resûlullah şu cevabı verdi:

“Alacağınız kalkan “Sübhânallahi ve'l-hamdülillahi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billahi'l-Aliyyi'l-Azîm” cümleleridir. Bu cümleler kıyamet günü, sahiplerini cennete ulaştırır, ona cehenneme karşı kalkan olur ve onu korurlar.”[450]

İbn-i Abbas'ın (r.a.) bildirdiğine göre; bir defasında Hz. İsrâfîl (a.s.) Peygamberimize (s.a.v.) gelerek dedi ki:

“Ya Muhammed! Allah'ın ilmi sayısına, ağırlığına ve kapsamınca “Sübhânallahi ve'l-hamdülillahi ve lâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billahi'l-Aliyyi'l-Azîm” de. Kim bu tesbih cümlelerini

bir kez söylerse, Allah ona şu beş özelliği yazar:

1- O kimse Allah'ı çok zikredenler arasında yazılır,

2- Bu cümleler gece gündüz devamlı zikretmesinden daha faziletli olur,

3- Bu cümleler onun cennette dikili ağacı olur,

4- Sonbahardaki kuru ağaç yaprakları gibi günahları dökölür,

5- Allah tarafına bakar. Allah kimin tarafına bakarsa ona asla azap çekirtmez.”[451]

İbn-i Abbas'ın (r.a.) bildirdiğine göre; “Yüce Allah Arş'ı yaratıp da bir melek grubuna onu taşımalarını emredince o, meleklerle ağır geldi. Bunun üzerine Allah onlara “Sübhânallah” demelerini emretti. Böyle deyince Arş'ı taşımak kolaylarına geldi.

O günden sonra Hz. Âdem (a.s.) yaratılıncaya kadar uzun bir süre sürekli olarak “Sübhânallah” dediler. Fakat Hz. Âdem aksırıp da Allah'ın ilhamı ile “Elhamdülillah” deyince ve Allah da ona; “Yerhamuke Rabbuکه lihaza halektuke. (Rabbinin rahmeti üzerine olsun. Ben seni işte bunun için

yarattım.)” diye cevap verince, Arş’ı taşıyan melekler Hz. Âdem’in kullandığı cümle için, “Bu ikinci cümlemiz olsun, güzel ve şerefli bir cümledir. Onu söylemeyi ihmal etmemeliyiz.” diyerek tesbihlerine onu da eklediler.

Böylece uzun süre, Hz. Nuh’a peygamberlik verilinceye kadar bu meleklerin tesbihleri “Sübhânallahi ve’l-hamdülillahi” şeklinde idi.

Hz. Nuh’un kavmi, ilk putperest kavim olduğu için Allah O’na, kavmine “lâ ilâhe illallah” demelerini emretmesini buyurdu. Böylece onlar Allah’ın hoşnutluğunu kazandılar. Arş’ı taşıyan melekler bu cümleyi işitince, “Üçüncü cümlemiz de bu güzel ve şerefli cümle olsun. Bu cümleyi hiç ihmal etmemeliyiz.” diyerek onu ilk iki cümlelerine eklediler. Hz. İbrahim’in (a.s.) peygamber oluşuna kadar, bu melekler, böylece, “Sübhânallahi ve’l-hamdülillahi velâ ilâhe illallâh” şeklinde tesbih ettiler.

Allah, Hz. İbrahim’e oğlunu kurban etmeyi emredip de arkasından O’na

kurbanlık olarak oğlunun yerine bir koç gönderince, koçu görür görmez sevincinden, “Allahu Ekber” dedi.

Bunu işiten melekler:

“Bu güzel ve şerefli cümle, dördüncü cümlemiz olsun.” diyerek onu tesbihlerine eklediler ve böylece o günden beri; “Sübhânallahi ve’l-hamdülillahi velâ ilâhe illallahu vallâhu Ekber.” şeklinde tesbih yapmaya başladılar.”

Cebrail’in anlattıklarını dinleyen Peygamberimiz sözleri sona erince hayret ifadesi olarak, “Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi’l-Aliyyi’l-Azîm” dedi.

Bunun üzerine Cebrail, O’na:

“Bu cümleyi de daha önceki cümlelere ekle.” dedi.”

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“Allah nasıl ki, rızıkları aranızda bölüştürdü ise huyları da öyle bölüştürmüştür. Allah, malı hem sevdiğine ve hem de sevmediğine verir. Fakat imanı sadece sevdiğine verir. Allah bir kulu sevince ona iman bağışlar.

İçinizden biri malından sadaka

İmam Gazzâlî

Asıl adı Ebu Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Ahmed olan İmam Gazzâlî (H. 450/505/m. 1058-1111) Tus şehrinde doğdu. O, sadece döneminin değil, İslâm düşüncesi tarihinin en önde gelen düşünürlerindendir. Fıkıhta Şâfiî, kelâmde Eş'ariyye ekolünü benimseyen Gazzâlî ömrünün sonlarını tasavvufî bir hayat içinde geçirdi. Gazzâlî; kelâmcılar, sûfiyye, bâtinîler ve özellikle Yunan kaynaklı felsefe dahil, devrinin bütün düşünce şekillerini olabildiğince tahlil ve tenkitten geçirdi. İslâm dini ve düşüncesinin her alanı ile ilgili olan, her zihin seviyesindeki insana hitap edecek şekilde de yüksek bir özellik taşıyan eserleri şunlardır:

İhyâ'ü-Ulûmi'd Dîn, El-Munkız'u-
mine'd-Dalâl, Mekâsıdu'l-Felâsife,
Tehâfütü'l-Felâsife (Filozofların
Tutarsızlığı), Mi'yâru'l-İlm ve
Mihakkü'n-Nazar, el-İktisad fi'l-i'tikad,

vermeye kıyamıyor, düşmana karşı savaşmaktan korkuyor ve geceleyip uykusuz kalıp nafile ibadet etmeye katlanamıyorsa sık sık; “Lâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber. Sübhânallah ve'l-hamdulillâh.” cümlelerini söylesin.”[452]

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Sübhânallahi ve'l-hamdülillahi velâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber.” demeyi üzerine güneş doğan her şeyden daha çok seviyorum.”[453]

Semûre b. Cündüb'ün (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Sözlerin en faziletlisi “Sübhânallah”, “Elhamdülillah”, “Lâ ilâhe illallah” ve “Allâhu Ekber” cümleleridir. Hangisinden başlarsan başla, fark etmez.”[454]

Anlatıldığına göre; İbn-i Mesûd (r.a.), “Allah'a karz-ı hasen şeklinde borç verecek var mı?”[455] diye bağırان bir dilenci görünce: “Sübhânallahi ve'l-hamdülillahi velâ ilâhe illallâhu vallahu Ekber” der ve arkasından,

“İşte karz-ı hasen budur!” diye seslenirdi.

Bunun manası şudur: İnsanın eli darda olur ve sadaka verecek hiçbir şeyi olmazsa bu tesbih cümlelerini söylediği takdirde sadaka vermenin sevabını kazanır.

Nitekim söylendiğine göre; bir ara Peygamberimiz (s.a.v.) sahabîleri sadaka vermeye teşvik etmiş, onlar da sadaka vermeye koyulmuşlardı. Bu arada, Ebû Umâmetü'l-Bahilî (r.a.) Peygamberimizin karşısına oturmuş, dudaklarını oynatıyordu. Bunu gören Peygamberimiz kendisine:

“Ne söylüyorsun da dudakların oynuyor?” diye sorunca Ebû Umame:

“Ya Resûlullah, bakıyorum herkes sadaka veriyor, oysa benim sadaka verecek hiçbir şeyim olmadığı için içimden “Sübhânallahi ve'l-hamdülillahi velâ ilâhe illallâhu vallahu Ekber.” diyorum” diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlullah ona şöyle buyurdu:

“Ya Umame, bu cümleleri söylemek senin hesabına büyük miktarda altını yoksullara sadaka olarak dağıtmaktan

daha hayırlıdır.”[456]

Muhammed b. Abdurrahman’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Ben vefat ettikten sonra, içinizden biri bana selâm gönderirse Cebrail gelip bana: “Ya Muhammed, falanca oğlu filancanın sana selamı var.” der. Ben de ona: “Allah’ın selâmı, rahmeti ve bereketi onun üzerine olsun.” diye karşılık veririm.”[457]

Hız. Ömer (r.a.) diyor ki:

“Öğrendiğime göre; yapılan dualar yerle gök arasında bir yerde asılı kalır, Peygamberimize salât ü selâm getirmedikçe onun hiçbir cümlesi göğe yükselmez.”[458]

Enes b. Mâlik’in (r.a.) anlattığına göre; bir defasında Peygamberimiz (s.a.v.) minbere çıkarken bir basamak çıktı, “Âmin” dedi. Arkasından bir basamak daha çıkınca yine “Âmin” dedi. Sonra bir basamak daha çıkıp yine “Âmin” dedikten sonra en yüksek yere çıkıp oturdu. Bu durumu gören Muaz b. Cebel (r.a.):

“Ya Resûlullah, minberin basamaklarını çıkarken üç kez

“Âmin!” dedin, bunun hikmeti nedir?” diye sorunca Resûlullah ona şu cevabı verdi:

“Cebrail bana gelerek: “Yâ Muhammed! Kim Ramazan ayına yetişir de günahlarını affettiremeden ölerек cehenneme girerse, Allah onu rahmetinden uzaklaştırır.” dedi, ben de “Âmin” dedim.” Arkasından: “Kim ana-babasına veya ikisinden birine yetişir de onlara bakmadan ölerек cehenneme girerse, Allah onu rahmetinden uzaklaştırır.” dedi, ben de arkasından “Âmin” dedim. Daha sonra: “Kimin yanında adın anılır da sana salat ü selâm getirirsek ölerек cehenneme girerse, Allah onu rahmetinden uzak kılsın.” dedi, ben de “Âmin” dedim.”[459]

Câbir b. Abdullah’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim bana günde yüz kere salât ü selâm getirirse yetmiş ahirette ve otuz dünyada olmak üzere yüz dileğini yerine getirir.”[460]

Bedir savaşı gazilerinden Umeyr Ensarî’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle

buyurmuştur:

“Ümmetimden kim ki ihlaslı bir kalple bana bir kere salât ü selâm getirirse, Allah ona on kere salât eder (kendisine on mağfîret ihsan eder), derecesini on kat yükseltir ve günahlarını onunu defterinden siler.”[461]

Babamın bana anlattığına göre; bir defasında Süfyân-ı Sevrî (r.a.) Kâbe’yi tavaf ederken bir adam gördü. Adam adım atmak üzere her ayağını kaldırışında ve indirışinde Peygamberimize birer kere salât ü selâm getiriyordu. Hikâyenin devamını bizzat Süfyân-ı Sevrî şöyle anlatıyor:

“Adama yanaştım ve kendisine: “Behey adam! Tesbihi ve tehlîli bırakmış, sadece Peygamberimize salât ve selâm getiriyorsun. Bu konuda bir bildiğin mi var?” diye sordum.

Adam bana:

“Allah iyiliğini versin, kimsin sen?” dedi.

Kendisine Süfyân-ı Sevrî olduğumu söyleyince:

“Eğer zamanının seçkin bir siması olmasaydın, sana halimi anlatmaz,

sırrımı açıklamazdım.” diyerek bana şu başından geçen olayı anlattı: Babamla birlikte hacca geliyorduk. Yolda bir konaklama yerinde babam hastalandı. Ben de onu tedavi etmeye koyuldum. Fakat bir gece başucunda beklerken babam vefat etti. Bu arada öldükten sonra yüzünün kapkara olduğunu görünce gömleği ile yüzünü örtüverdim.

Bütün bunlar olurken bir ara gözlerim ağırlaştı, arkasından uykuya daldım ve şöyle bir rüya gördüm: Bir adam bize doğru geliyordu. O güne kadar onun kadar güzel yüzlüsünü, temiz kılıklısını ve hoş kokulusunu hiç görmemiştim. Yavaş adımlarla babama yaklaştı, yüzüne örttüğüm gömleği kaldırdıktan sonra elini yüzü üzerinde gezdirdi. Bir de baktım, babamın yüzü ağarıverdi. Adam da geri dönmüş gidiyordu.

Ben arkasından koşarak eteğine yapıştım ve:

“Ey Allah’ın kulu, sen kimsin ki, bu gurbet diyarında Allah tarafından babama gönderildin?” diye sordum. Bana şu cevabı verdi:

“Beni tanımıyor musun? Ben Kur’ân’ın sahibi Abdullah oğlu Muhammed’im. Babana gelince gerçi günahkâr bir kimse idi, ama bana sık sık salât ü selâm getirirdi. Bu gördüğün musibet başına gelince beni imdada çağırdı. Ben de bana salât ü selâm getirenlerin imdadına hemen koşarım.”

Bir süre sonra uyanınca babamın yüzünün bembeyaz olduğunu gördüm.”

Ebû Câfer’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Bana salât ü selâm getirmeyi unutan kimse cennetin yolunu şaşırır.”[462]

Ebû Büreyde’nin babasına dayanarak rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Şu dört şey cefa sebeplerindendir:

- 1 Ayakta küçük su dökmek,
- 2- Namazı bitirmeden elleri yüze sürmek,

3- Ezanı duyup da onun arkasından şahâdet cümlelerini tekrarlamamak,

4- Yanında adım anıldığı halde üzerime salât ü selâm getirmemek.”[463]

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün sahabîlere:

“Bana salât ü selâm getiriniz. Çünkü bana salât ü selâm getirmek günahlardan arınmanızın sebebidir. Ayrıca benim için Allah'tan vesile isteyiniz.”

Sahabîler:

“Ya Resûlullah, vesile nedir?” diye sorunca onlara şu cevabı verdi:

“Vesîle, cennetin en yüksek derecesidir. Ona sadece bir tek kişi nail olacaktır. Ben O bir kişinin kendim olmasını diliyorum.”[464]

Eğer Peygamberimize salât ü selâm getirmenin O'nun şefaatine nail olma ümidini arttırmanın dışında başka hiçbir kazancı olmasaydı, sırf bu yüzden aklı başında olanın onu ihmal etmemesi gerekirdi. Oysa Peygamberimize salât ü selâm getirmek, bunun yanında, günahların affedilmesini sağladığı gibi Allah'ın rahmetine de vesile olmaktadır.

Enes b. Mâlik'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim bana bir kere salât ve selâm getirirse Allah ona on rahmet bağışlar, ayrıca da on günahını defterinden siler.”[465]

Eğer Peygamberimize salât ü selâm getirmenin niçin diğer ibadetlerden daha faziletli olduğunu öğrenmek istiyorsan, Yüce Allah’ın şu ayetinin manasını iyi düşünmelisin. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

تَسْلِيْمًا اِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا

“Allah ve melekleri, Peygambere salât etmekte (O’nun şerefini gözetmeye ve şanını yüceltmeye özen göstermekte)dirler. Siz de O’na salât ü selâm getiriniz.”[466]

Görüldüğü gibi, diğer ibadetleri Allah doğrudan doğruya işlemeyi emrettiği halde sıra Peygamberimize salât ü selâm getirmeye gelince önce bizzat kendisi bunu yaptığını bildirmekte, arkasından meleklerine öyle yapmalarını emretmekte ve ancak bundan sonra mü’minlerin Peygamberimize salât ü selâm getirmelerini buyurmaktadır. Bundan

kesinlikle anlıyoruz ki, Peygamberimize salât ü selâm getirmek ibadetlerin en faziletlisidir.

Kaab b. Ucre (r.a.) diyor ki: Bir gün Peygamberimize (s.a.v.):

“Ya Resûlullah, sana nasıl salât ü selâm getirelim?” diye sorduk. Bize şu cevabı verdi:

“Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed ve bârik alâ Muhammedin ve alâ al-i Muhammed kemâ salleyte ve bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âl-i İbrâhîme inneke Hamîdün Mecîd. (Allah'ım! Sen nasıl İbrahim'i ve soyunu mübarek kılıp onlara rahmet eylediysen Muhammed ve soyuna da öyle rahmet eyle ve bereket ihsan et.), deyiniz.”[467]

Başka bir rivayete göre; Peygamberimize şöyle salât ü selâm getirilir:

“Allahumme salleyte ente ve melâiketüke alâ Muhammedin. (Allah'ım! Sen ve meleklerin de Muhammed'e salât ü selâm getirdiniz.)”

Diğer bir rivayete göre; Peygamberimize salât ü selâm

getirirken şöyle demek gerekir:

“Allahumme inni uşhidüke ve uşhidü melâiketeke innî usalli alâ Muhammed’in. (Allah’ım! Muhammed’e salât ü selâm getirdiğime seni ve meleklerini şahit tutarım.)”

Başka bir rivayete göre de Peygamberimize şöyle salât ve selâm getirilir:

“Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammedin en-Nebiyyi’l-ummiyyi ve alâ âlihi ve ashâbihi küllema zekereke’z-zâkirun ve gafele an zikrihi’l-gâfilün. (Allah’ım! Seni zikredenlerin zikirleri ve O’nun adını anmayanların gafletleri sayısınca ümmî Peygamber olan Muhammed’e, soyundan gelenlere ve sahabîlerine rahmet eyle.)”

Abdullah b. Amr b. As’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü, adamın biri amel terazisinin başına getirilir. Kendisine ait gözün görebileceği uzunlukta doksan dokuz evrak ortaya çıkarılır, bu evrakta onun günahları ve kötülükleri yazılıdır. Bu evrak amel terazisinin kefelerinden

birine konur. Arkasından yine o adama ait karınca iriliğinde ve üzerinde: “Eşhedü enne lâ ilâhe illallah ve enne Muhammeden abdühü ve Resûlühü” yazan küçücük bir kâğıt ortaya çıkarılarak amel terazisinin öbür kefesine konur ve bu kefe günahların kefesine ağır basar.”[468]

Muttalib b. Hantab’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Benim ve benden önce peygamberlerin söylediği en faziletli söz “Lâ ilâhe illallah” cümlesidir.”[469]

Enes b. Mâlik’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Bir gün Cebrail, şu ayeti okuya okuya bana geldi:

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

“O gün gerek yer ve gerekse gökler olduklarından başka bir şekle büründürülürler. Hepsi tek ve kahredici Allah’ın huzurunda durur.”[470]

Ayeti okuduktan sonra Peygamberimiz kendisine:

“Yâ Cebrail, kıyamet günü, insanların hali ne olacak?” diye sordu.

Cebrail ona şu cevabı verdi:

“Ya Muhammed! O gün tüm insanlar, üzerinde hiç günah işlenmemiş bembeyaz bir alanda toplanırlar. O sırada Cehennem müthiş bir nâra atınca melekler korkularından Arş’a tutunarak: “Yâ Rabbî! Sen’den sadece beni korumanı diliyorum!” derler. O gün dağlar, Cehennem’in korkusundan hallaç pamuğu gibi atılarak eriyiverirler. Bu sırada cehennem nâra ata ata ve yetmiş bin melek tarafından çekilerek getirilir ve Allah’ın huzurunda durdurulur. Allah, Cehennem’e “Konuş!” deyince o da şunları söyler: “Lâ ilâhe illallah, izzetine ve yanılmazlığına yemin ederim ki, bu gün senin verdiğin rızkı yiyip de Sen’den başkasına tapanlardan intikam alacağım. Ellerin de geçiş belgesi bulunanlardan başka hiç kimse üzerimden aşamayacaktır.”

Peygamberimiz:

“Ya Cebrail, kıyamet gününün geçiş belgesi nedir?” diye sorunca Cebrail

sözlerine şöyle devam etti:

“Yâ Muhammed, müjdeler olsun! Kıyamet günü senin ümmetinin elinde geçiş belgesi olacaktır. Allah’tan başka ilâh olmadığına şahâdet edenler o gün cehennem (Sırat) köprüsünden geleceklerdir.”

Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Eşhedü enlâ ilahe illallah.” cümlesini bize ilham eden Allah’a hamdolsun!”

Atâ b. Ebî Rebah anlatıyor:

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطُّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهِي

الْمَجِيزُ

“O, günahı bağışlayan, tevbeyle kabul eden, cezası şiddetli, lütfu bol olandır. O’ndan başka tanrı yoktur, dönüş O’nadır.”[471]

İbn-i Abbas (r.a.) bu ayeti tefsir ederken “Lâ ilâhe illallah” diyenlerin günahlarını bağışlayan ve yine “Lâ ilâhe illallah” diyenlerin tevbelerini kabul eden, buna karşılık “Lâ ilâhe illallah” dememiş olanlara karşı azabı çetin olan...” demektedir.

Buna göre; herkes, sık sık “Lâ ilâhe illallah” demeli ve gece-gündüz her fırsatta Allah’ın kendisini imandan mahrum etmemesini dilemelidir. Bu görev, her insanın omuzladığı sözlü görevdir. Bunun yanında herkes kendisini günahlardan uzak tutmalıdır.

Çünkü çok sayıda insan hayatı boyunca bu şahâdet cümlesini dile getirdiği halde, günahları yüzünden ömrünün sonunda imansız kalarak neûzubillâh, dünyadan kâfir olarak ayrılır. Bundan daha büyük bir musibet olabilir mi?

Bir adam düşününüz ki, tüm ömrü boyunca Müslüman olarak yaşadığı halde kıyamet günü, kâfirler arasında haşredilir. Bu kelimenin tam anlamı ile bir hayal kırıklığı sebebidir: Çünkü kiliseden veya ateşperest mabedinden çıkarak cehenneme giren kimsenin akıbeti hayal kırıklığı sebebi değildir. Asıl hayal kırıklığı uyandıracak olan akıbet mescitten çıkıp cehenneme atılmaktır.

Böyle bir akıbetin tek sebebi insanın işlemiş olduğu günahlar ve gizli

biçimde zimmetine geçirmiş olduğu haramlardır. Nice kimse vardır ki, zimmetine haram geçince: “Bunu şimdi kullanayım da sonra sahibine geri veririm veya onunla helâlleşirim!” der; fakat hak sahibinin rızasını almaya fırsat bulamadan ölüverir.

Yine öyleleri var ki, karısının kendisinden boş olmasına yol açacak bir davranışta bulunduğu halde: “Çocuklarımız var, O’ndan nasıl ayrılırım?” diyerek onunla birlikte yaşamaya devam eder ve ısrarla haram işlerken eceli gelir de ölüverir, belki de bu yüzden imansız gider.

Buna göre; aziz kardeşim, ölüm ânı gelip çatmadan dikkatli ol ve davranışlarını hakka uygun hale getir. Çünkü ne zaman öleceğini bilemezsin. Ayrıca bilesin ki, ömür kısa, buna karşılık imansız ölünce duyulacak olan hayal kırıklığı ve pişmanlık uzun vadelidir. Buna göre; sık sık “Lâ ilâhe illallah” demelisin.

Hasan-ı Basrî’nin (r.a.) belirttiğine göre; “Lâ ilâhe illallah” cümlesi “Cennete girmenin bedelidir.”

Nitekim Enes b. Mâlik’in (r.a.)

belirttiğine göre; bir gün Peygamberimize (s.a.v.):

“Cennet’e girmenin bir bedeli var mıdır?” diye sorulunca Resûlullah:

“Evet, vardır. Cennete girebilmenin bedeli, “Lâ ilâhe illallah” cümlesidir.” buyurmuştur.[472]

Öte yandan Ebû Hureyre (r.a.) şöyle diyor:

“Bir gün Peygamberimize:

“Senin şefaatine en önce kim nail olma hakkına sahiptir?” diye sordum.

Bana:

“Kalpten ve İhlasla “Lâ ilâhe illallah” diyenler.” diye cevap vermiştir.[473]

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ

“Bir zaman gelir ki, kâfirler: “Keşke, Müslüman olsaydık!” derler.”[474]

Mücâhid, bu ayeti açıklarken; “Lâ ilâhe illallah” diyenler cehennemden çıkarılınca kâfirler: “Keşki, biz de Müslüman olsaydık!” derler.” demektedir.

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ

“Her kim iyi amel getirirse, ona ondan daha hayırlısı vardır. Onlar o gün korkudan emindirler.”[475]

Bu ayetten sonra gelen ayet de şöyledir:

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ

تَعْمَلُونَ

“Kimler de kötü amel getirirse, yüzüstü ateşe atılırlar. (Onlara), “Ancak yaptıklarınızın karşılığını görüyorsunuz” (denir.)”[476]

Ata, bu ayetleri açıklarken “Lâ ilâhe illallah diyenler cennete girecek, buna karşılık Allah’a şirk koşmuş olarak ahirete gelenlerin yeri de cehennemdir.” demiştir.

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ

“İyiliğin karşılığı, yalnız iyilik değildir?”[477]

Hasan-ı Basrî, bu ayeti açıklarken: “Lâ ilâhe illallah diyenin göreceği

karşılık cennetten başka bir şey olabilir mi?" demektedir.

İbn-i Abbas'ın (r.a.) anlattığına göre; bir gün Cebrail (a.s.) Peygamberimize (s.a.v.) gelerek dedi ki:

"Ya Muhammed! Rabbin sana selâm söylüyor ve aslında sebebini çok iyi bildiği halde neden üzgün olduğunu soruyor?"

Peygamberimiz de Cebrail'in bu sorusuna:

"Ya Cebrail! Kıyamet günü ümmetimin halinin ne olacağını uzun uzun düşündüm de bu yüzden üzgünüm." diye cevap verdi.

Cebrail, kendisine:

"Ya Muhammed! Ümmetinin kâfirleri hakkında mı, yoksa Müslümanları hakkında mı düşünceye daldın?" diye sorunca Resûlullah:

"Ümmetimin içinde lâ ilâhe illallah diyenlerin hali hakkında düşündüm." dedi.

Bunun üzerine Cebrail, Peygamberimizin elinden tutarak kendisini Benî Seleme kabilesinden bir zâtın mezarına götürdü. Cebrail, mezarın başına varınca sağ kanadı ile

mezara vurarak:

“Allah’ın izni ile diril de kalk!” dedi. Onun bu çağrısı üzerine ak yüzlü bir adam:

“Lâ ilâhe illallah, Muhammedü’r-Resûlullah, elhamdülillahi Rabbi’l-Âlemîn” diyerek mezarından çıkıverdi. Arkasından Cebrail’in, “Geri dön!” çağrısına uyarak yine mezarına girdi.

Daha sonra Cebrail, sol kanadı ile başka bir ölünün mezarına vurarak:

“Allah’ın izni ile diril de kalk!” diye seslendi. Cebrail’in çağrısı üzerine kara yüzlü ve gök gözlü bir adam:

“Eyvah, mahvoldu, keşki şunu şunu yapmamış olsaydım!” diye mezarından çıkıverdi. Arkasından Cebrail’in: “Geri dön!” çağrısına uyarak yine mezarına girdi.

Bu iki olayın arkasından da Peygamberimize şöyle dedi:

“Şimdi gördüğün gibi, kıyamet günü ümmetin ölürken nasıl idiyse yine öylece diriltileceklerdir.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün:

“Ölmek üzere olanlara lâ ilâhe illallah demelerini telkin ediniz.” buyurmuştur.

Bu sırada bir sahabînin:

“Ya Resûlullah, eğer o adam sağlığında lâ ilâhe illallah derse.” diye sorunca:

“Eğer sağlığında öyle demişse bu günahlarını daha kesinlikle yok eder.” diye cevap vermiştir.[478]

Yine rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Ölmek üzere olanlarınızın başında bulunarak onlara lâ ilâhe illallah demelerini telkin ediniz. Onları cennetle müjdeleyiniz. Çünkü kadın olsun, erkek olsun âlim ve iyi ahlâklı olanlar bile ölüm krizi anında şaşkına dönerler. Ayrıca Allah'ın düşmanı olan şeytanın bu dünyadan ve sevgililerden ayrılma anında insanlara en yakın olduğu andır. Bu yüzden ölmek üzere olanları sakın ümitsizliğe düşürmeyiniz. Çünkü karşılaştığı sıkıntılar ağır ve yaşadığı olay büyüktür. Muhammed'in canını kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Azrâil'in canı almasından duyulan acı bin kılıç darbesinden daha şiddetlidir.”[479]

Anlatıldığına göre; İsrailoğulları döneminde bir adam vardı ki,

zamanının en ibadete düşkün kimselerindendi. Buna karşılık başka biri daha vardı ki, bu da zamanının en kötü kimselerinden biri idi: Ecelleri gelip de her ikisi de ölünce Hz. Musa'ya (a.s.) ibadete düşkün adamın cehenneme ve kötü adamın da cennete girdiği bildirildi.

Bunun üzerine Hz. Musa'ya (a.s.), iyi adamın eşine vararak ona kocasının ne amel işlediğini sordu. Kadın ona:

“Kocam en çok ibadet edenlerden biri idi, bunu siz de görüyordunuz.” dedi.

Buna rağmen Hz. Musa'ya (a.s.), kocasının ne amel işlediğini ısrarla sorunca kadın dedi ki:

“O yatağa girdiği sırada; “Eğer Musa'nın bize bildirdiği esaslar doğru ise ne mutlu bize!” derdi.”

Hz. Musa'ya (a.s.), arkasında kötü adamın eşini bularak kendisine kocasının ne amel işlediğini sordu. Kadın da ona:

“Hepinizin bildiği gibi, o zamanımızın en kötü adamlarından biri idi.” dedi.

Bu cevaba rağmen Hz. Musa'ya (a.s.),

adamın ne gibi bir amel işlediğini ısrarla sorunca, kadın şu cevabı verdi:

“Kocam yatağa girdiği sırada “lâ ilâhe illallah, Musa’nın bize bildirdiği esaslara hamdolsun.” derdi.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kim Lâ ilâhe illallah derse ağzından ak kanatları inci ve yakutla süslü yeşil bir kuş çıkarak göğe yükselir. Arş’ın altına varınca arı gibi vızıldadığı duyulur. Kendisine “Dur!” denince: “Hayır, beni söyleyen affedilmedikçe durmam.” der. Bunun üzerine O’nun söyleyicisi affedilir.

Arkasından bu kuşa yetmiş dil verilir ve kıyamet gününe kadar bu dillerin, yetmişi ile birlikte sahibi için istiğfar eder. Kıyamet günü de aynı kuş sahibinin elinden tutarak kendisini cennete götürür.”

Anlatıldığına göre; Firavun’un Nil Nehri’nin dalgaları arasında boğup Hz. Musa’yı (a.s.) (a.s.) sağ salım karşıya geçirince Hz. Musa’ya (a.s.):

“Yâ Rabbi, bağışlamış olduğun bu nimete şükretmem için bana yapacağım bir amel bildir.” diye dua etti.

Yüce Allah da ona:

“Lâ ilâhe illallah, de” diye buyurdu Hz. Musa’nın (a.s.) gözüne bu amel küçük görününce Allah, ona şöyle buyurdu:

“Ya Musa! Yedi kat gökleri yedi kat yerle bir araya getirip amel terazisinin bir kefesine ve lâ ilâhe illallah cümlesini de öbür kefesine koysan, Lâ ilâhe illallah cümlesi daha ağır gelir.”

Mücâhid der ki:

“Şu dört şeyin Allah’a ulaşmasına hiçbir şey engel olamaz:

- 1- Lâ ilâhe illallah şahâdet cümlesi,
- 2- Kesinlikle kabul edileceğine inanılarak yapılan dua,
- 3- Ana-babanın evlâdı hakkındaki duası,
- 4- Mazlumun zalime yapacağı beddua.”

Sahabîlerden biri:

“Kim ki, İhlâslı bir kalple Lâ ilâhe illallah der ve bu sırada içini saran hürmet duygusunun etkisi ile sesi gürleşirse Allah onun defterinden dört bin tane büyük günahını siliverir.” dedi.

Bu sırada dinleyicilerden birinin

kendisine:

“Peki, böyle diyen kimsenin dört bin büyük günahı yoksa?” diye sorması üzerine:

“O zaman ailesinin ve komşularının o sayıdaki büyük günahları affedilir.” diye sözlerini bağlamıştır.^[480]

Anlatıldığına göre; şu yedi cümle konusunda gereken titizliği gösterirse hem Allah ve hem de melekler katında şerefli olur. Denizlerin köpükleri kadar bile çok günah işlemiş olsa, günahlarının tümü affedilir, yaptığı ibadetin lezzetine erer ve hayatı da ölümü de kendisi hesabına hayırlı olur. Bu yedi cümle şunlardır

1- Her şeye başlarken Besmele çekmek,

2- Her şeyin sonunda “Elhamdülillah” demek,

3- Yapılan bir gevezeliğin veya küçük büyük bir kötü hareketin arkasından hemen “Estağfirullah” (Allah’tan mağfiret dilerim.)” demek,

4- “Yarın şunu şunu yapacağım!” der demez hemen arkasından “İnşallah” demek,

5- Kötü bir şeyle karşılaşınca “Lâ

havle velâ kuvvete illâ billahi'l-
Aliyyi'l-Azîm. (Allah'ın kudreti
olmaksızın hiçbir şey ne kımıldayabilir
ve ne de güç gösterebilir) demek,

6- Can ve malla ilgili küçük veya
büyük herhangi bir musibet karşısında
“İnna lillâhi ve innâ ileyhi raciûn. (Biz
Allah için varız ve O'na döneceğiz.)”
demek,

7- Gece gündüz dilden “Lâ ilâhe
illallah” demeyi düşürmemek.

Câbir b. Abdullah'ın güvenilir bir
dostuna dayanarak naklettiğine göre;
Muaz b. Cebel (r.a.) ölmek üzereyken
şöyle dedi:

“Yorganımı biraz kaldırın da size
Peygamberimizden (s.a.v.) duyduğum
bir hadisi nakledeyim. Şimdiye kadar
onu, başkalarına söylersiniz endişesi
ile size nakletmekten sakındım.
Peygamberimiz şöyle buyurdu: ‘Kim
kesin bir inançla ve İhlasla Lâ ilâhe
illallah derse cennete girer.’”[481]

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.)
şöyle buyuruyor:

“Kime öleceği sırada “lâ ilâhe illallah”
telkin edilirse cennete girer.”[482]

Başka bir rivayete göre de;

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kimin dünyadaki son sözü lâ ilâhe illallah olursa Cennet’e girer.”[483]

Câbir b. Abdullah (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Beni dinleyiniz, size Hz. Nuh’un (a.s.) oğluna verdiği bir öğüdü nakledeyim. Hz. Nuh (a.s.), oğluna dedi ki: “Yavrum, sana iki şeyi emrediyor ve iki şeyi de yasaklıyorum. Sana emrettiğim iki şey şudur:

1- Lâ ilâhe illallah vahdehu lâ şerîke lehu. (Allah’tan başka ilah yoktur, O tek ve ortaksızdır) demeyi emrediyorum. Çünkü göklerle yeryüzünün tümü amel terazisinin bir kefesine ve “lâ ilâle illallah” da öbür kefesine konsa “lâ ilâhe illallah” cümlesinin bulunduğu taraf daha ağır gelir.

2-Sana “Sübhânallahi ve bihamdihi” demeyi emrediyorum. Çünkü bu meleklerin tesbîhi ve tüm canlıların duasıdır. Bütün canlılara bu tesbih sayesinde rızık verilir.

Sana yasakladığım şeyler de şunlardır:

1- Allah’a şirk koşmak. Çünkü Allah

kendisine herhangi bir şeyi ortak koşan kimseye Cennet'i haram kılar.

2- Kibir. Çünkü kalbinde hardal tanesi ağırlığında kibir bulunan kimse Cennet'e giremez."

Hadislerde İhlashlı olarak "lâ ilâhe illallah" diyen kimsenin cennete gireceğı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi bu hadislerde İhlashlı olmak şart koşulmuştur.

İhlashın var olabilmesi için de bu sözün sahibini günahlardan uzak tutabilmesi gerekir. Eğer bu söz sahibini günahlardan alıkoymuyorsa, o zaman İhlashlı değil demektir. O zaman da bu sözün onun dilinde bir süre sonra geri alınacak iğreti bir emanet olmasından kaygı duyulabilir.

Zaten insanlar iman bakımından ikiye ayrılırlar: Bazılarının imanı bir Allah vergisidir. Diğer bazılarının imanı da iğreti bir emanettir. Allah vergisi olan kalıcı imanın alâmeti şudur ki; bu iman, sahibini günahlardan alıkoyar ve ibadet işlemeye teşvik eder.

Buna karşılık iğreti bir emanet olan iman, sahibini ne günahlardan

alıkoyar ve ne de ibadet işleme arzusunu pekiştirir. Çünkü bu iman, iğreti ve geçici olduğu bir kalpte etkili olamaz.

Enes b. Mâlik'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Lâ ilâhe illallah Cennet'in bedelidir.”

Başka bir hadiste de: “Lâ ilâhe illallah, cennetin anahtarıdır.”[484] buyrulmuştur.

Burada: “Lâ ilâhe illallah cennetin anahtarıdır.” Buyruluyor; ama bu anahtarın bazı dişleri olmalıdır ki, kapıyı açabilsin. Bu dişlerin en önemlileri şunlardır:

- 1- Allah'ı zikreden günahlardan ve gıybetten arınmış bir dil,
- 2- Allah'tan korkan kıskançlık ve hıyanetten arınmış bir kalp,
- 3- Haramdan ve şüpheli lokmalardan arınmış bir mide,
- 4- İbadetle meşgul ve günahlardan uzak duran vücut organları.

Ebû Zerr (r.a.) diyor ki:

“Bir gün Peygamberimize (s.a.v.):

“Bana öyle bir amel öğret ki, beni cennete yaklaştırıp cehennemden

uzaklaştırsın.” demiştim. Bana:

“Bir kötülük işleyince hemen arkasından bir iyilik işle. Çünkü iyiliğin sevabı on kattır.” buyurdu.

Kendisine:

“Ya Resûlullah! Lâ ilâhe illallah demek iyiliklerden biri midir?” diye sordum. Bana:

“O iyi amellerin başlıcalarından biridir.” diye cevap verdi.”[485]

Huzeyfet-ül Yemanî (r.a.) diyor ki:

“Gün gelecek, İslam’a bağlılık o kadar zayıflayacak ki, hiç kimse namazın ve orucun ne olduğunu bile bilmeyecektir. Hatta: “Bizden öncekiler “lâ ilâhe illallah” dedikleri için biz de öyle diyoruz!” diyenler çıkacaktır.”

Dinleyiciler Huzeyfe’ye:

“Peki, bu şekilde “lâ ilâhe illallah” demek onların ne işine yarayacak?” diye sorunca o da onlara şu cevabı verdi:

“Onlar bu şekilde “lâ ilâhe illallah” demeleri sayesinde cehennemden kurtulup cennete gireceklerdir.”

O kemaliyle yüksek makamlara,
derecelere erişti.
Güzelliğiyle karanlıkları yardı.
O'nun bütün huyları güzeldir.
O'na ve ailesiyle soyuna salâvat getiriniz.
O, günah işleyenlerin günahlarının
bağışlanmasını
Ve onların iyilere katılmasını dileyendir.
Sözüne itaat edilendir. Peygamberdir,
cömerttir; yakışıklıdır.
Güzel vücutlu ve güler yüzlü olup,
Peygamberlik mührüyle belirlenmiştir.
[486]

Nesaî, Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle, 848;
Hâkim, el-Müstedrek, 1/541; Beyhakî,
Şuabü'l-İman, 606.

Heysemî, ez-Zevâid, 10/90.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 1/387;
Hâkim, el-Müstedrek, 1/33.

Müslim, 2695; Tirmizî, 3597.

Müslim, 2137; İbn Mâce, 3811; Ahmed
b. Hanbel, el-Müsned, 5/10.

Bakara Sûresi; 245.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 249; İbn
Hibbân, es-Sahîh, 827; Hâkim, el-
Müstedrek, 513.

Ebû Davud, 2041; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/527.

Tirmizî, 486.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 1640; İbn Hibbân, es-Sahîh, 904; Ali el-Muttaki, Kenzü'l-Ummâl, 24295.

Sehavî, el-Kavlü'l-Bedi, s.188-189.

Nesaî, Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle, 64; Heysemî, ez-Zevâid, 10/162.

İbn Mâce, 908; Heysemî, ez-Zevâid, 10/164.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs; Ali el-Müttaki, Kenzü'l-Ummal, 43971.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/365.

Nesaî, Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle, 62; İbn Hibbân, es-Sahîh, 2390; Hâkim, el-Müstedrek, 1/550.

Ahzab Sûresi; 56.

Buharî, 6357; Müslim, 406; Ebû Davud, 976.

Tirmizî, 2639; İbn Mâce, 4300; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/213, 221-222.

Tirmizî, 3585.

İbrâhim Sûresi; 48.

Mü'min Sûresi; 3.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 2370; İbn Adiy, el-Kâmil, 6/348.

Buharî, 99; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/373.

Hicr Sûresi; 2.

Neml Sûresi; 89.

Neml Sûresi; 90.

Rahmân Sûresi; 60.

Ali el-Mütteki, Kenzü'l-Ummâl, 42202; Heysemî, ez-Zevâid, 2/323.

Ebû Nuaym, Hilye, 5/186.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 5511.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/236; Ebû Nuaym, Hilye, 7/312; Ali el-Mütteki, Kenzü'l-Ummâl, 218.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, Heysemî, ez-Zevâid, 3/322.

Ebû Davud, 3116; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 57233; Hâkim, el-Müstedrek, 1/351.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/169; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 2548.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/169, 177; Heysemî, ez-Zevâid, 10/81.

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Helal Kazancın Fazileti

Bil ki, Yüce Allah şöyle buyurur: “Ey peygamberlerim! Helâl yiyiniz ve layıkıyla ibadetler yapınız.”[487]

Ve bu sebepten Peygamberimiz de buyurur ki:

“Helâl aramak bütün Müslümanlara farzdır.”

Ve yine buyurur ki:

“Bir kimse içine haram karıştırmadan kırk gün aralıksız helâl yerse, Allah onun kalbine nur doldurur, kalbinden hikmet pınarlarını akıtır.”

Ebû Naim İsfahanî’in Hilye’sinde geçen bir rivayette de:

“Kalbinden dünya sevgisini keser.” buyrulur.

Taberanî, Ausat adlı eserinde şu rivayeti aktarıyor:

Ashabın büyüklerinden olan Sa’d b. Ebi Vakkas, Peygamberimize:

“Ya Resûlullah! Dua buyurun ki, sizin duanız bereketiyle bizim de duamız reddolunmasın, kabul olsun” dedi.

Peygamberimiz:

“Ey Sa’d! Duanın kabul olması için helâl yemelisin” buyurdu.

Bu konuda, Hz. Peygamber’den aşağıdaki rivayetler de zikredilmiştir:

“Çok kimseler vardır ki, yediği giydiği haramdır. Halbuki el kaldırıp dua ediyor. Böyle dua nasıl kabul olur? Allah ondan ne farz, ne de sünnet kabul eder.”

“Aldığı elbise parasının bir akçası haram olursa, o elbise üstünde kaldığı müddetçe namazı kabul olmaz.”

“Haramdan meydana gelen etten ateş daha iyidir.”

“Malı nereden olursa pervasızca toplayanı, Allah da nereden olursa pervasızca cehenneme atar.”

“Helâl kazanmak peşinde yorularak evine dönüp yatan, bağışlanmış olarak yatar. Ve Allanın hoşnutluğu ile sabahlar.”

“Haramdan kaçınanlara hesap sormaya utanırım.”

“Bir akça faiz almak, din nazarında otuz defa zina yapmaktan ağırdır.”

“Haramdan kazandığını sadaka verirse, kabul olmaz; saklarsa, cehennem yolunda ona azık olur.”

Hz. Ebû Bekir (r.a.) bir hizmetçinin

elinden şerbet içti. Haram yoldan kazanıldığını anlayınca hemen parmağını boğazına götürdü ve istifra etti. O kadar zorlandı ki, öldüğünden korktular. Ve buyurdu ki: “Allah’ım! Bu şerbetten damarlarımda kalanından sana sığınırım”.

Hız. Ömer (r.a.) de kendisine beytülmal develerinin sütünden bir miktar verdikleri zaman böyle yapmıştı.

Abdullah b. Ömer buyurur ki:

“Kambur oluncaya kadar namaz kılsan ve kıl gibi incelineye kadar oruç tutsan, haramdan sakınmadıkça faydası olmaz.”

Süfyân-ı Sevrî buyurur ki:

“Hayır yapmak kastıyla haram maldan sadaka veren kimse, pis elbiseyi idrar ile yıkayan kimse gibidir ki, elbise daha çok pislenir.”

Yahya b. Muaz buyurdu ki:

“İtaat Allah’ın hazinesidir. Onun anahtarı duadır. O anahtarın dişleri de helâl lokmadır.”

Sehl b. Abdullah Tüsterî:^[488]

“Hiç kimse dört şey olmadan hakikate ulaşamaz: Birincisi, bütün

farzları sünnetleriyle eda etmek, ikincisi, şüphelilerden de kaçınmak şartıyla helâl yemek; üçüncüsü, içte ve dışta ne kadar yakışıksız sıfatlar varsa, hepsinden el çekmek; dördüncüsü, bunlara ölünceye kadar sabretmek.”

Büyükler demişler ki:

“Kırk gün şüpheli yemek yiyenin kalbi kararır, paslanır.”

İbn-i Mübarek buyurur ki:

“Bir şüpheli şeyi sahibine Vermek, benim yanımda onbin akça sadaka vermekten hayırlıdır.”

Sehl b. Abdullah Tüsterî buyurur ki:

“Haram yiyenin ister istemez, yedi azası günah işlemiş olur. Ve helâl yiyenin de yedi azası itaat etmiş olur ve devamlı hayırlara muvaffak olur.”

Velhasıl bu konuda hadis ve eserler çoktur. Selefin takva sahipleri, tam ihtiyat üzere idiler. Onlardan biri de Vüheyb b. El Verd idi. Bunun hali şöyle idi: Nerden geldiğini bilmediği hiçbir şeyi yemezdi.

Bir gün annesi ona bir bardak süt getirdi. Validesine:

“Bu süt nereden ve nasıl satın alınmıştır” diye sordu.

Hepsini öğrendikten sonra:

“Hayvan nerede otlamıştır, o yerde Müslümanların hakkı var mıdır?” dedi.

Annesi “Evet” deyince, içmedi.

Annesi: “Ey Vüheyb! Bu sütü iç! Allah sana merhamet eder” dedi.

Vüheyb: “Günah sebebiyle Allanın merhametine erişmek istemem” dedi.

Bişr-i Hafi’ye:[489]

“Nereden yiyorsun?” diye sordular. Çünkü Bişr’in muazzam ihtiyatı vardı.

Dedi ki:

“Başkalarının yediği yerden yerim. Fakat istemeden yiyip de ağlayanla, pervasızca yiyip de gülen arasında fark vardır.” Devamla dedi ki: “Netice, el kısa, lokma küçük olmalıdır.”

Mü’minûn Sûresi; 51.

Sehl b. Abdullah Tüsterî, evliyanın büyüklerindendir. 815 (H. 200) senesinde dünyaya geldi ve 896 (H. 283)’da Basra’da vefat etti. Sehl b. Abdullah, daha küçükken önce annesi sonra da babası vefat etti. Babası vefat edeceğinde Sehl’i dayısına emanet edip

bakıp gözetmesini söyledi. Evliya bir zât olan Muhammed bin Süvâr, onu güzel bir şekilde terbiye edip yetiştirdi. Sehl b. Abdullah, sonra Horasan'ı terk edip Bağdat'a geldi. Bir rivayette Ma'rûf-i Kerhî hazretlerinin hizmetine girdi. Hacca gidince orada evliyânın büyüklerinden Zünnûn-i Mısırî hazretlerini gördü ve ona talebe olmakla şereflendi. Küçük yaştan itibaren hârikulâde hallere kavuştu.

Bişr-i Hafî, hicrî 150 tarihinde (M. 767) Bağdat'ta doğmuş, 227 tarihinde yine Bağdat'ta vefat etmiştir. Bişr-i Hafî, 77 senelik ömrünü tam bir zâhid ve tasavvuf ehli olarak tamamlamıştır.

Hikâye

Dervişin biri anlattı: Ben rüyada Hızır'a mensup olan erenleri gördüm. Onlara:

“Helal olan ve hiç vebali bulunmayan rızık nereden elde edeyim?” dedim.

Beni dağlara ormanlara götürdüler. Ormanlarda meyveleri silktiler:

“Allah, himmetimizle bunları sana tatlı etti. Hemen ye bunlar temiz, helal ve sayısız. Aynı zamanda uğraşmaksızın, başın ağrımadan, yükünü çekmeden, yukarı aşağı koşmadan elde edilen rızıklardır” dediler.

Onları yedim, sözümde öyle bir feyiz, öyle bir tesir hasıl oldu ki sözlerim, akılları hayran etmeye başladı.

“Rabbim” dedim, “Bu bir imtihan. Sen bana bütün halktan gizli bir ihsanda bulun! Söz söyleyemez bir hale geldim. Hoş bir gönle sahip oldum; zevkimden nar gibi yarıldım! İçimdeki bu zevk yok mu! Cennette

bundan başka bir zevk olmasa bile, başka bir nimet istemem. Bunu bırakıp da ceviz ve şeker yemeğe girişmem!”

Kazancımdan elimde bir iki habbe kalmıştı. Onları cübbemin yenine dikmiştim. Dervişin biri de odunculuk etmekteydi. Yorgun, argın ormandan geldi. Onu görünce dedim ki:

“Artık benim rızıkla işim yok. Bundan sonra rızık için gam yemiyorum. Kötü meyveler bana güzel ve hoş gelmekte. Özel bir rızka nail oldum ben. Mademki boğaz derdinden kurtuldum, birkaç habbem var, onları şuna vereyim. Şu oduncuya bağışlayayım da o da iki üç günceğiz rızık derdinden kurtulsun!”

Oduncu içimden geçeni anlıyormuş meğerse. Çünkü kulağı, Allah nuruyla nurlanmış! Hepsini görüyormuş! İçten geçen ondan saklanamıyor. O, bütün gönüllerden geçenlere emir kesilmiş! O sırrına şaşılacak er, benim bu düşünceme karşı, ağzının içinden söylenip durmaktaydı:

“Padişahlar hakkında böyle düşünüyorsun ha. Onlar, sana rızık

vermeseler nasıl rızıklanacaksın ki” demekteydi.

Ben sözünü anlayamıyordum; ama azarlanması gönlüme iyice aksediyordu. Derken aslan gibi heybetle önüme geldi, sırtındaki odun demetini yere bıraktı. Odunları yere bırakırken halindeki heybetten yedi azamı bir titremedir aldı! Dedi ki:

“Ya Rabbi! Senin duaları kutlu, izleri uğurlu has kulların varsa, onların hürmetine lütfunun bir sanat göstermesini diliyorum. Hemen şimdi bu odun yığını altın olsun!”

Bunu der demez bir de gördüm ki, odunlar altın olmuş, yeryüzünde ateş gibi parlayıp duruyorlar! Ben bunu görünce kendimden geçtim. Bir hayli zaman baygın kaldım. O şaşkınlığım geçip kendime gelince, dedi ki:

“Allah’ım o ulular, gayret sahibi ve şöhretten kaçır kişilerse, onların hürmetine yine bu altını hemen odun yap, eski haline getiriver!”

Bu söz üzerine derhal o altın dallar, yine odun oldu. O erin işini görünce akıl da sarhoş oldu, kendisinden geçti. Bakış da!

Ondan sonra odunlarını yükleyip yürüdü. Hızlı hızlı önümden şehre gitti! O padişahıtan, ardından gidip müşküllerini sormak, sözünü duymak istedim; ama heybeti engel oldu gidemedim. Bayağı kişilerin has erlere varmasına yol yok!^[490]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Çalışmanın Fazileti

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kim başkalarına el açmak zorunda kalmamak, ailesini geçindirmek ve komşusuna iyilik etmek amacı ile dünya kazancı sağlamaya çalışırsa Allah onu ayın on dördü gibi parlak bir yüzle haşreder.

Kim ‘Zengindir desinler’ diye ve başkalarına karşı üstünlük taslamak için helâlinden çok dünya kazancı sağlamaya çalışırsa Allah onu kıyamet günü öfkeli olarak karşılar.”[491]

Nusayr b. Yahya'nın bir dostuna dayanarak anlattığına göre; Hz. Davud (a.s.) ara sıra kılık değiştirerek halk arasında dolaşır ve karşılaştığı kişilere kendisi hakkında sorular sorardı.

Bir gün böyle gezerken insan kılığına girmiş olarak Cebrail ile karşılaştı. Ona:

“Delikanlı, Davud hakkında ne düşünüyorsun?” diye sordu.

Cebrail de ona:

“Davud çok iyi bir insandır, fakat bir kusuru var.” dedi.

“O kusur nedir?” diye sorunca, Cebrail:

“Davud, geçimini Beytü'l-Mal'den (Devlet hazinesinden) sağlıyor. Oysa Allah'ın kulda en sevdiği tutum, el emeği ile geçinmektir.” diye cevap verdi.

Bunun üzerine ağlaya ağlaya mescidinin mihrabına varan Hz. Davud; Rabbine: “Allah'ım, bana bir meslek öğret de elimin emeği ile geçimimi sağlayarak Müslümanların hazinesine el atmak zorunda kalmayayım!” diye yalvardı.

Allah bu duasını kabul ederek ona zırh yapmayı öğretti. Ayrıca demiri elinde hamur gibi yumuşak kıldı. O günden sonra devlet işleri ile evinin idaresi dışında kalan zamanlarında zırh yapıyor ve yaptığı zırhları satarak kazandığı para ile kendisinin ve ailesinin geçimini sağlıyordu. Nitekim Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحَمِّيَكُم مِّنْ بِأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ

“Bir de Davud’a, sizin için, zırh yapma sanatını öğrettik ki, savaşlarınızda sizi korusun. Şimdi siz şükrediyor musunuz?”[492]

Sabit-ül Bünnanî diyor ki:

“Öğrendiğime göre, huzur, dokuzu susmak ve biri kaçmakta olmak üzere on kısımdır. İbadet de onu geçimi sağlamak amacı ile çalışmakta ve biri bildiğimiz ibadetlerde olmak üzere on kısımdır.”

Câbir b. Abdullah’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim dilencilik kapısına başvurursa Allah da ona fakirlik kapısı açar. Kim az dünyalığa kanaat etmek isterse Allah onu kanaatkâr kılar. Kim başkalarına muhtaç olmaktan kaçınırsa Allah onu başkalarına muhtaç etmez.

İçinizden birinin eline ip alarak şu vadiye inmesi ve odun kesip yüklenerek çarşıda birkaç hurma karşılığında satması, versinler veya vermesinler, başkalarına el açarak dilenmesinden daha hayırlıdır.”[493]

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Dokumacılığa önem veriniz. Çünkü atanız Hz. İbrahim (a.s.) bir dokumacı idi.”

Ebû Hureyre’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Hz. Zekeriyya (a.s.) marangoz idi.”

Hz. Âişe (r.anha) diyor ki:

“Hz. Süleyman (a.s.) minberden cemaate hutbe verirken bir yandan da eli ile sepet veya ona benzer bir şeyler örerd. Hutbenin sonunda, bu elişini “Götür, sat!” diyerek birine verirdi.”

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ نُنْزِلُ بِالْقَدَرِ مَا يُشَاءُ إِنَّهُ

بِعِبَادِهِ خَيْرٌ بَصِيرٌ

“Allah, kullarına (tümüne birden) rızkı bol bol verseydi, yeryüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi. Fakat O, rızkı dilediği ölçüde indirir. Şüphesiz O, kullarından hakkıyla haberdardır ve onları hakkıyla görendir.” [494]

Şekik b. İbrahim, bu ayetle ilgili olarak şöyle diyor: “Azîz ve Celîl olan Allah, eğer kullarının rızkını çalışmalarına gerek kalmaksızın

verseydi, insanlar aylak kalacakları için fesada yönelirlerdi. Bu yüzden Allah insanları çalışmakla meşgul ederek fesada yönelmeye zaman ayıramamalarını sağlamıştır.”

Said b. Müseyyeb diyor ki:

“Helâl mal kazanarak zekâtını vermeyen ve böylece şerefini korumayan kimsede hayır yoktur.”

Hz. Ömer (r.a.) diyor ki:

“Ey fakirler, başınızı kaldırarak ticarete atılınız. Çünkü yol belli hale gelmiştir. Sakın başkalarına yük olmayınız.”

Avam b. Havşeb’in anlattığına göre; Hz. Ömer’in (r.a.) azatlı kölesi Ebû Sâlih şöyle diyor:

“Hz. Ömer üç ortak halinde çalışmamızı, birimizin mal almasını, öbürümüzün mal satmasını ve üçüncümüzün de Allah yolunda savaşmasını emretmişti.”

Bu sözleri nakleden Avam b. Havşeb diyor ki: “Ebû Sâlih bana bu sözleri söylerken sahilde nöbet tutuyordu. Bana: “Biz üç ortağız ve savaşa katılma sırası bana geldi.” dedi.”

İbn-i Mübârek diyor ki:

“Kim arşıyı bırakırsa (ticaretle ilgisini keserse) itibarını yitirir ve ahlâkı bozulur.”

Anlatıldığına göre; İbrahim b. Yûsuf, Muhammed b. Seleme’ye; “Ticaretle uğraşmalısın. Çünkü bu meslek sahibinin şerefini artırır.” buyurmuştur.

Câbir b. Abdullah’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim bir fidan diker veya bir tohum eker de bunların vereceği üründen bir insan, bir hayvan, bir kuş, hatta yırtıcı bir hayvan yerse bu o kimse için sadakadır.”[495]

Enes b. Mâlik’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kıyamet koptuğu sırada birinizin elinde bir fidan bulunur da kıyamet kopmadan onu dikebilirse diksin.”[496]

Mekhûl’ün bildirdiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Sakın ısrarla kusur arayıcı veya dalkavuk yahut kınayıcı veyahut da ölmüş gibi çalışmadan el çekmiş kimselerden olmayınız.”[497]

Ebû Meharık'ın anlattığına göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün sahabîleri ile birlikte oturuyorken yanlarından gücü kuvveti yerinde bir bedevî delikanlı geçti. Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer (r.anhüma) delikanlıyı görünce:

“Yazık, eğer şu delikanlı gençliğini ve enerjisini Allah yolunda kullansa, ne kadar büyük bir ecir kazanırdı...” dediler.

Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Eğer o delikanlı, yaşlı ana-babasına bakmaya çalışıyorsa Allah yolundadır. Eğer küçük çocuklarını geçindirmeye çalışıyorsa Allah yolundadır. Eğer başkalarına muhtaç olmamak için kendi geçimini sağlamaya çalışıyorsa Allah yolundadır. Eğer gösteriş ve şöhret için çalışıyorsa o zaman o şeytan yolundadır.”

İbn-i Ömer'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Azîz ve Celîl olan Allah, çoluk çocuğunu geçindirmeye uğraşan sanatkârları sever ve ne dünya ve ne de

ahiret için çalışmayan sağlıklı aylakları sevmez.”[498]

Câfer b. Muhammed’in babasına dayanarak naklettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) çarşıya giderek ailesinin ihtiyaç maddelerini satın alırdı. Kendisine neden böyle yaptığı sorulunca şu cevabı verdi:

“Cebrail’in bana bildirdiğine göre; kim ailesinin geçimini sağlayarak onların başkasına muhtaç olmamasına çalırsa o kimse Allah yolundadır.”

Enes b. Mâlik’in (r.a.) anlattığına göre; sahabîlerden biri bir gün Peygamberimize (s.a.v.) gelerek bir şeyler istedi. Peygamberimiz, adama:

“Evinde hiçbir şeyin yok mu?” diye sorunca adam:

“Yâ Resûlullah! Evimdeki eşya, hem altımıza serip oturduğumuz ve hem de yarısını altımıza alıp diğer yarısını üzerimize örttüğümüz yırtık kilim ile hem yemek yer ve su içerken ve hem de başımızı yıkarken kullandığımız bir tencereden ibarettir.” diye cevap verdi.

Bunun üzerine Peygamberimiz, adama o iki parça eşyasını getirmesini emretti. Adam bu iki eşyayı getirince

Peygamberimiz onları havaya kaldırarak:

“Kim bunları satın almak ister?” diye seslendi.

Orada bulunanlardan biri:

“Ben onları bir sarı liraya alırım.” dedi.

Peygamberimiz:

“İki sarı lira veren yok mu?” diye seslendi.

Bunun üzerine başka birisi:

“Ben onlara iki sarı lira veririm.” dedi.

Peygamberimiz de o iki parça eşyayı satarak aldığı iki sarı lirayı eşyaların sahibine verdi ve kendisine:

“Bu sarı liralardan biri ile önce yiyecek bir şeyler alarak evine götür, öbür sarı lira ile de bir balta al, bana getir.” dedi.

Peygamberimiz baltaya kendi eli ile sap geçirdikten sonra adama:

“Şimdi git, odun yapıp sat. On beş güne kadar seni gözüm görmesin!” buyurdu.

Adam on beş gün içinde on sarı lira kazandı. Bu para ile yiyecek ve elbise satın aldı. Peygamberimiz kendisini tekrar görünce şöyle buyurdu:

“Böyle mi daha iyi, yoksa kıyamet günü dilenciliği alnında ancak ateşin silebileceği kara bir leke olarak taşıyarak gelmen mi daha iyi?”[499]

Ehl-i hikmetten bir zâtın belirttiğine göre; “Aklı başında bir kimse şu beş şeyin olmadığı bir beldeye yerleşmemelidir:

- 1- Hükmü geçerli bir hükümdar.
- 2- Âdil bir yargı kurulu.
- 3- İşlek bir pazar.
- 4- Akarsu.
- 5- Uzman doktor.”

Ehl-i hikmetten bir zâta:

“En hayırlı kazançlar nelerdir?” diye sordular.

O zât bu soruyu şöyle cevaplandırdı:

“Dünyevî kazançların en hayırlıları şunlardır:

1- Helâl yoldan geçimi sağlayıp başkasına muhtaç olmamak.

2- Helâl kazancın bir kısmını ibadet için harcamak.

3- Geriye kalanını da kıyamet günü için azık olarak ayırmak.

Ahirete ait kazançların en hayırlıları şunlardır:

- 1- Gereği ile amel edip yaydığı ilim.

2- İlerisi için ayırdığı salih amel.

3- Kendi elinle açtığın iyi bir çığır.

En zararlı kazançlara gelince; bunların dünya ile ilgili olanları şunlardır:

1- Haramdan kazandığın,

2- Günah yolunda harcadığın,

3- Ve Allah'a itaat etmeyen birine miras olarak bıraktığın bir servet.

Ahiretle ilgili en zararlı kazançlar da şunlardır:

1- Kıskançlık sonucu inkâr ettiğin hak,

2- Israrla işlediğin günah,

3- Kendi elinle açtığın kötü bir çığır.”

İbn Ebî Şeybe, el-Musannef, 2/99; Ebû Nuaym, Hilye, 3/110; Ali el-Muttakî, Kenzü'l-Ummâl, 9245.

Enbiyâ Sûresi; 80.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/418.

Şûrâ Sûresi; 27.

Müslim, 1550; Dârimî, es-Sünen, 2610.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 3/184, 191.

İbn Mübarek, ez-Zühd, 391.

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 570;
Heysemî, ez-Zevâid, 4/62.
Ebû Davud, 1641; İbn Mâce, 2198.

Hikâye

Biri padişahın hizmetinde bulunan, diğeri de kendi emeği ile ekmeğini kazanan iki kardeş vardı. Padişahın hizmetinde bulunan zengindi. Öbürüsü ise derviş halli fakir birisiydi. Padişahın yanında olan, kendi rızkını çalışarak elde eden kardeşine dedi ki:

“Neden sen de benim gibi saraya girmiyorsun? Böylece çalışmaktan kurtulursun.”

Fakir kardeş şu cevabı verdi:

“Sen neden çalışmıyorsun ve hizmet zilletinden kurtulmuyorsun? Bilge adamlar bak ne demişler: ‘Kişinin kendi nafakasını elde edip oturması, beline altın kemer bağlayıp, hizmet için birinin karşısında el pençe divan durmasından daha iyidir.’”

Kızgın bir demiri elle yoğurup hamur haline getirmek,
Bir bey önünde el bağlamaktan daha iyidir.

Kıymetli ömür şu iki şey için geçip

gidiyor:

Yazın ne yiyeyim ve kışın ne giyeyim?
Ey doymaz ve utanmaz mide! Bir ekmeğe
kanaat et ki,
Başkaların önünde artık eğilmeyesin.
[500]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzlCevdet
Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Susmanın Fazileti

Bil ki, dilin âfetleri çoktur ve onlardan korunmak hayli zordur. Mümkün olduğu kadar susmak en güzel sıfattır. O hâlde insan zaruret miktarından çok konuşmamalıdır.

Şöyle demişlerdir: “Abdâllar, konuşması, yemesi ve uyuması zaruret miktarınca olan kimselerdir.”

Hak Teâlâ buyurur ki:

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ

بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ لِيَتَغَاءَرَ مَرْضَاةَ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

“Bir sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı yahut da insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim bunları sırf Allah’ın rızasını kazanmak için yaparsa, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.”[501]

Hz. Peygamber buyurur ki:

“Susan kurtulur.”

“Mide, ferc ve dilini koruyan kimse, tamamıyla korunmuştur.”

Muaz b. Cebel Hz. Peygamber’e;

“Hangi âmel en faziletlidir.” diye sordu. Hz. Peygamber mübarek dilini ağzından çıkarıp parmağını üzerine koydu. Yani amellerin en faziletlisi susmaktır, demek istedi.

Hz. Ömer (r.a.) buyurdu ki:

“Hz. Ebû Bekir’i gördüm. Eliyle dilini sıkı tutmuş kıvırıyordu. Dedim ki:

“Ey Resûlullah’ın halifesi ne yapıyorsun?”

Dedi ki:

“Bu beni zor ve tehlikeli işlere sokmuş.”

Hz. Peygamber buyurdu ki:

“İnsanların hatalarının çoğu dilindendir.”

Yine Resûlullah’tan şöyle bir rivayet söz aktarılmıştır:

“Size ibadetlerin en kolayını haber vereyim mi? Diliniz sussun.”

Hz. İsa’ya dediler ki:

“Bizi cennete götürecek bir amel öğret.”

Hz. İsa:

“Hiç konuşmayın.” dedi.

“Yapamayız” dediler.

Hz. İsa devam etti:

“Öyleyse hayırdan başka

konuşmayınız.” dedi.

Hız. Peygamber buyurdu: “Sükût ve vakarlı bir mü’mini görürseniz, ona yakın olun. Çünkü o hikmetsiz değildir.”

İsa buyurdu ki:

“İbadet on kısımdır. Dokuzu susmak ve bir kısmı da insanlardan kaçıp uzlet etmektir.”

Hız. Peygamber buyurur ki:

“Çok konuşan çok hata eder, çok hata eden çok günah işler, çok günah işleyen de cehennem ateşine lâayık olur.”

Bu sebepten idi ki, Hız. Ebû Bekir konuşmamak için mübarek ağzına bir taş alırdı.

İbn-i Mesûd (r.a.); “Dil gibi ebedi hapse lâayık bir şey daha yoktur.” Demiştir.

Yunus b. Ubeyd (r.a.) der ki:

“Dilini ve kulağını koruyup da bütün işlerinde bu özelliğinin faydası görülmeyen bir insan görmedim.”

Emir Muaviye’nin meclisinde bazı kimseler konuşuyordu. Ahnef b. Kays da susuyordu:

“Niçin konuşmuyorsun? Ahnef” dediler.

Ahnef b. Kays vecap verdi:

“Hilâfi hakikat konuşursam, Allah’tan korkarım; doğru konuşursam, sizden korkuyorum.” dedi.

Rebi b. Heysem, (r.a.) yirmi yıl dünya kelâmı konuşmadı. Her sabah yatağından kalkınca, eline kâğıt kalem alırdı ve her ne konuşursa yazardı. Akşam olunca, bu sözlerden kendini hesaba çekerdi.

Bil ki, susan kimsenin bütün bu fazileti şu sebeptedir ki, dilin afeti çoktur. Daima boş yere hareket edip konuşması ona kolay gelir. Fakat hakkı batıldan ve iyiyi kötüden ayırt edemez. Susmasıyla bu mesuliyetten kurtulur. Kalbin himmeti, niyeti ve azmi dağılmaz. Zikir ve fikirle meşgul olur.

Bil ki, sözler dört kısımdır: Birincisi, sadece zarar getirir. İkincisi hem zarar, hem de faydası olan sözlerdir. Üçüncüsü, ne zararı, ne de faydası olmayan sözlerdir. Buna fuzulî sözler denir. Bunun vakti zayi etme zararı yeter. Dördüncüsü, sadece fayda getiren sözlerdir. O hâlde sözün dörtte üçü bırakılmalı, dörtte biri konuşulmalıdır.

Dilin afetlerini bilmeden dilsiz kalmanın hakikatini bilemezsin. Biz on beş tane olan bu afetleri etraflı olarak anlatacağız.

Dilin Afetleri

1- Lüzumlu olmayan, yani terk edilmesinde dinî ve dünyevî zarar olmayan sözleri konuşan, İslâm'ın güzelliğinden çıkmış olur. Zira Peygamber buyurur ki: "Malayani şeyi terk etmek, kişinin Müslümanlığının güzelliğindendir."

Bu sözlerin misali şudur ki, arkadaşlık yaptığın insanlara, yaptığın yolculukları, gezdiğin şehirleri, o şehirlerde gördüğün çeşitli yemekleri, muhtelif dağları, bahçeleri ve geçmişe ait hâlleri olduğu gibi anlatmaktır. Bunların hepsi fuzulî olur. Zira bunlar terk edilebilir. Terk edilmesinden de hiç zarar gelmez.

Bunun gibi sana lüzumlu olmayan bir şeyi sormak da fuzulî söz olur. Bu da ancak sorulmasından zarar gelmezse fuzulî söz olur. Ama "Oruçlu musun?" diye sorana, "Oruçluyum"

dersen, ibadetini izhar etmiş olursun. “Değilim” dersen, yalan söyleyip günah işlemiş olursun. Bu günaha da sen sebep olursun. Bu ise zaten zararın ta kendisidir. Bunun gibi, birine “Nereden geliyorsun, ne yapıyorsun? Ve ne yaptın?” diye sorsan, belki açıklayamaz, yalan söyler. Bu zaten batıldır. Fuzulî söz, batıl olmayan sözdür.

Lokman Hekim bir yıl Davud’un yanına geldi. Davud (a.s.) zırh yapıyordu. Ne yaptığını öğrenmek istedi. Fakat sabredip sormadı. Nihayet Davud, tamamlayıp zırhı giyip:

“Harp için güzel elbisedir.” dedi.

Lokman ne olduğunu anlayıp:

“Sükût hikmetin ta kendisidir. Fakat insanların çoğunun yanında rağbeti yoktur.” dedi.

Bunun gibi sualleri, insanların ahvâlini öğrenmek isteyen veya söz açıp dostluğunu izhar etmek isteyen kimseler sorar. Bunun ilacı, ölümü yakın mülahaza edip şöyle düşünmektir ki, her zikir ve tesbih kıymetli bir hazinedir. Eğer zayi

ederse, zarar etmiş olur. İlmî ilâcı budur. Ameli ilâcı ise ya insanlardan uzlet etmek, ayrı yaşamaktır yahut ağzına bir taş parçası almaktır.

Rivayet edilir ki, Hz. Peygamber ile birlikte savaşıyan bir yiğit şehid oldu. Onu, çok açlığından karnına taş bağlamış olduğu halde buldular. Annesi, yüzündeki tozu temizledi ve:

“Cennet sana afiyet olsun.” dedi.

Hz. Peygamber buyurdu ki:

“Ne biliyorsun? Belki hayatında kendisine lâzım olmayan bir şey ile bahillik etmiştir yahut kendisine lâzım olmayan bazı kelimeler söylemiştir.”

Hz. Peygamberin bu sözünün manası şudur ki, belki kıyamet gününde ondan hesap isterler.

Bir gün Hz. Peygamber buyurdu ki, bu saatte bir cennet ehli kapıdan içeri girecek. Sonra Abdullah b. Selâm içeri girdi. Bu hususu ona haber verip dediler ki:

“Ey Abdullah! Senin amelin nedir ki, bu saadete eriştin?”

Dedi ki:

“Benim amelim az bir şeydir. Fakat bana lâzım olmayan sözün çevresinde

dolaşmadım ve insanlar hakkında su-i zanda bulunmadım.”

Bil ki, bir kelime ile ifade edilmesi mümkün olan bir şeyi iki kelime ile ifade etmek, fuzulî olup vebal olur.

Sahabîden birisi der ki: “Bazı kimseler benimle bazı sözler konuşurlar ki, onun cevabı bana, soğuk ve tatlı suyun, susuza tatlı geldiğinden daha çok tatlı gelirken, fuzuli olur korkusuyla ona cevap vermeye kalkışmıyorum.”

Mutarrif b. Abdullah^[502] der ki:

“Hak Teâlâ’nın celâli, kalbinizde yüksek olmalıdır. Şöyle ki, önemsiz sözler arasında O’nu (Allah’ı) anmamalıdır. Meselâ hayvanlara, “Allah seni şöyle böyle eylesin” dememelidir.”

Hz. Peygamber buyurdu ki:

“Saadetli insanlar sözünün fazlasını geriye bırakan, malının fazlasını ise veren, yani kesesinin mührünü çözüp diline vuran kimselerdir.”

Hz. Peygamber buyurdu ki:

“İnsanlara dilden daha kötü bir şey verilmemiştir. Bil ki, hangi kelimeyi konuşursan, onu senin üzerine yazarlar.

“Bir söz söylemez ki, Rakib ve Atid melekler yanında bulunmasın.”[503] Eğer melekler sizin sözlerinizi bedava yazmayıp karşılığında ücret talep etselerdi, ücret korkusundan on sözün dokuzunu terk eder, birini söylerdiniz. Halbuki çok konuşmakla vakit zayi etmenin zararı, ücret vermek zararından fazladır.”

2- Batıl ve günah olanları konuşmaktır. Batıl, bid'at çeşitleriyle sahabîler arasında yapılan harpler ile ilgili şeyler konuşmaktır. Günah ise yaptığı fisk ve fesadı başkasına anlatmaktır. Meselâ, içki sohbetini, fesad toplantılarını anlatmak; yahut bir mecliste iki kişinin birbirlerine sövmelerini, birbirlerini incitmelerini, yahut fuhşiyâta ait güldürücü hikâyeye ve maskaralıkları anlatmak. Bunların hepsi bundan önce anlatıldığı sebepten Müslüman'ın derecesini düşürdüğü gibi, ayrıca da günahtır.

Hz. Peygamber buyurur ki:

“Bazı kimseler söylediği sözün ehemmiyetini kavramadığı için umursamaz. Halbuki o söz onu cehenneme götürür. Bazen de bazı sözler

söyler ki, onların kıymet ve mertebesini bilmez. Halbuki o sözler onu cennete götürür.”

3- Konuşma esnasında muhalefet, münazara ve münakaşa yapmaktır. Buna şariat lisanında “mira” (itiraz) denir. Bazı, kimseler vardır ki, bir kimse bir şey söyledi mi, onu reddedip “Öyle değil, belki şöyledir” demeyi âdet edinmiştir. Bunun manası, sen ahmaksın, cahilsin, yalancısın; ben ise zekiyim, akıllıyım ve doğruyum demektir. Bu itibarla bu bir kelime iki helâk edici sıfatı kuvvetlendirmiş olur. O sıfatlar, biri tekebbür ve biri de canavarlıktır. Tekebbür açıktır. Canavarlık olması ise bir kimsenin hatırını kırdığı içindir. Bu sebeple Hz. Peygamber buyurdu ki:

“Konuşmada muhalefet ve münakaşayı bırakıp batıl sözler söylemeyen kimse için cennette bir köşk yapılır. Eğer haklı cevabı vermemeye sabrederse, bu köşk cennetin en yüksek yerinde yapılır.” Zira hakkı söylememeye sabretmek yalan ve asılsız şeyi söylememeye sabretmekten daha zordur.

Hiz. Peygamber buyurdu ki:

“Kişi, velev ki haklı da olsa, muhalefet ve nizadan el çekmedikçe imanı tamam olmaz.”

Muhalefet dediğimiz yalnız mezhepler arasında olan ihtilâf değildir. Belki bir kimse bu nar tatlıdır dese, sen de ekşidir desen yahut filân yerden filân yere kadar bir fersahtır, dese sen de bir fersah yoktur desen bütün bunlar iyi haller değildir.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:

“Her münakaşa ve inadın keffâreti iki rekât namazdır.”

Münakaşa çeşitlerinden biri şudur ki, bir kimse hatalı konuşunca, onun eksiğini bulup kusurunu göstermektir. Bunlar hepsi haramdır. Zira bundan kalbi kırılır, incinir ve zaruret olmadan hiçbir Müslüman’ı incitmek caiz değildir. Bu hataları ilân etmek farz değildir. Belki susmak imanının kemalindendir. Bu münakaşa mezhep ayrılıklarında olursa yine iyi değildir. Ancak kabul ümidi olursa, yalnız yerde nasihat yoluyla hakikati açmak bundan müstesnadır. Eğer kabul etmek ümidi yok ise susmak daha hayırlıdır.

Hız. Peygamber buyurdu ki:

“Birbirleriyle mücadele ve münakaşa eden kavimlerin hepsi, dellet vadisinde helak oldular.”

Lokman Hekim, oğluna dedi ki: “Yavrum, âlimler ile mücadele etme; seninle düşmanlık yaparlar ve seni de düşman sayarlar.”

Bil ki, asılsız ve batıl sözler karşısında sabredip susmak kadar zor hiçbir şey yoktur. Bu, en üstün mcahededir.

Davud-u T uzlet ediyordu. Ebû Hanife (r.a.):

“Ya Davud, niçin uzlet edip meskeninden dışarı çıkmıyorsun?” dedi.

Davud-u T:

“Ben kendimle cihad etmekle meşgulüm. Cihad beni mnazaradan alıkoydu.” dedi.

Ebû Hanife:

“Bari münazara meclisinde bulun, söylenen sözleri dinle, kendin bir şey söyleme.” dedi.

Davud-u T:

“Münazara meclisine geldim, öyle kaldım, onun gibi hiç zor mücadele

görmedim. Bundan daha büyük âlet olur mu ki, bir şehirde mezhep taassubu olsun; bazı kimseler, makam ve şöhret peşinde olup münakaşa ve münazara yapsınlar ve cahillere cedel dindendir diye öğretsinler.”

Zaten cedel hayvanı tabiat ve tekebbürün arzusudur. Cahil insanlar, bunun dinden olduğunu sandılar mı, cedel onların kalbinde o kadar perçinleşir ki, onsuz hiç sabredemezler. Zira bu hususta nefse çeşitli lezzetler hâsıl olur.

Mâlik bin Dinar (r.a.) der ki:

“Cedel dinden değildir. Bütün selef cedelden kaçınmışlardır. Fakat eğer hasım bid’atçı olursa, inat etmeden ve uzatmadan Kur’an ve hadis ile onunla konuşmayı caiz görmüşler. Fayda vermediğini görünce de vazgeçmişler.”

4- Mal için ya kadı huzurunda yahut başka bir yerde husumet yapmaktır. Bunun da afeti büyüktür. Hz. Peygamber buyurur ki:

“Bilgisi olmadan birisiyle husumet yapan kimse, husumeti kesinceye kadar Hak Teâlâ’nın gazabında olur.”

Mal için husumet yapmak gibi, kalbi

dağıtan, hayatın zevkini gideren ve dinin mürüvvetini zayi eden bir şey yoktur, demişler. Yine demişlerdir ki, takva ehlinde hiçbir kimse mal hususunda husumet ve niza' yapmamıştır. Zira fazla söylemeksizin husumet başlamaz. Takvalı olan da fazla söylemekten kaçınır, mücadele eden en azından hasmıyla tatlı ve yumuşak konuşmaz. Halbuki tatlı ve yumuşak konuşmanın fazileti çoktur. O hâlde husumeti olan kimse elinden gelirse, ondan el çekip vazgeçsin. Zira o, ona ahiret azığı olur. Eğer vazgeçmezse, bari doğrudan başka bir şey konuşmamalı, haksız yere kimseyi incitmemeli, hasmına sert sözler söylememen, sövmemeli beddua etmemeli ve ilâve etmemelidir. Çünkü bunların hepsi dinin helak sebepleridir.

5- Sövmek ve kötü sözler söylemektir. Hz. Peygamber buyurmuştur ki:

“Kötü söz söyleyenlere cennet haramdır.”

Yine buyurmuş ki:

“Cehennem ehlinde öyle kimseler

vardır ki, onların ağızından çıkan pislik kokusundan bütün cehennem ehli feryat edip “Bunlar kimdir?” diye sorarlar. “Bunlar, nerde bir pis ve fahiş söz işitseler, onu sevip söyleyen kimselerdir” diye cevap verilir.”

İbrahim b. Meysere (r.a.) der ki:

“Kötü söz söyleyen kıyamet gününde köpek suretinde olur.”

Fahiş sözlerin çoğu, çirkin ibarelerle cımaı ifade etmektir. Nitekim fısk ve fesat ehlinin âdeti budur. Sövmek ise cımaı birisi hakkında söylemektir.

Hız. Peygamber buyurdu ki:

“Anasına babasına sövene lanet olsun.”

Dediler ki:

“Ya Resûlullah, bunu kim yapar?”

Buyurdu ki:

“Bir kimse, bir kimsenin anasına - babasına söver, o da onunkine söver. Hakikatte kendisi anasına babasına sövmüş olur.”

Cımaı, sarıh değil, kinaye ile ifade etmelidir ki, fuhşa girmesin. Cıma gibi çirkin olan her şeyi sarıh değil işaretle ifade etmelidir. Hanımların ismini de açık değil belki kinaye yoluyla söylemelidir. Bir kimsede basur, alaca

hastalığı veya başka çirkin bir hastalık olursa, söyleyecek olduğu zaman adı yerine “hastalık” demelidir. Velhâsıl kelimeleri kullanırken güzeli ve edebi gözetmelidir. Çünkü bunları çirkin bir kelime ile ifade etmek, bir nevi fahiş söz olur.

6- Lanet etmektir. Gerek hayvanlara, gerek elbiseye ve gerek insanlara olsun lanet etmek çirkin görülmüştür. Hz. Peygamber buyurmuştur k:

“Mü'min olan lanet etmez.”

Seferde bir hanım bir deveye lanet edince, Hz. Peygamber buyurdu ki: “Devenin sırtındaki her şeyi alın ve kafileden sürün, gitsin. Zira o mel'un oldu.”

O deve bir müddet öyle yürüdü. Kimse yanına yaklaştımadı.

Ebû Derda (r.a.) der ki:

“Biri, insana, toprağa yahut bir şeye lanet ederse, o da der ki, hangimiz Allah'a asî ise lanet ona olsun.”

Bir gün Ebû Bekir Sıddîk bir şeye lanet etti. Hz. Peygamber üç defa:

“Sıdk ve lanet bir yerde nasıl olur?” dedikten sonra: “Kâbe sahibinin hakkı için olamaz.” buyurdu.

Ebû Bekir Sıddîk:

“Tevbe olsun, ya Resûlullah!” deyip keffaret için bir köle azat etti.

Bil ki, belli bir kimseye lanet etmek caiz değildir. Ancak kötü hal üzere olan topluluğa caizdir. Nitekim zalimlere, kâfirlere ve fâsıklara lanet olsun denir. Ama Mu'tezile ve Keramiye cemaatlerine lanet olsun sözünde tehlike vardır. Zira bundan fesat doğar. Fakat şeriatta haklarında lanet bulunan kimselere lanet edilir. Yine küfür üzere öldüğü şeriat tarafından bildirilen muayyen kimselere lanet okumak caizdir. Meselâ Firavun ve Ebû Cehil gibi. Hz. Peygamber kâfirlerden bir kavme lanet etmiştir.

Zira vahiyle onların Müslüman olmayacaklarını bilmiştir. Ama Yahudilerden bir şahsa lanet etmekte tehlike vardır. Zira ölmeden Müslüman olup cennet ehli olabilir ve lanet edenden de hayırlı olabilir.

Eğer bir kimse: “Müslüman’a “rahmet olsun,” der. Halbuki imanlı gitmesi bilinmemektedir. Fakat hâli hazırdaki durum itibar edilir. Buna

göre kâfire de küfür hâlinde lanet edilse ne lâzım gelir?” derse, bu yanlıştır. Zira rahmetin manası, Allah seni rahmet sebebi olan Müslümanlıkta devamlı eylesin, demektir. Oysa Allah seni küfürde devamlı eylesin demek caiz değildir.

7- Şiir okumak ve teganni (şarkı, türkü) etmektir. Bu, haram değildir. Zira Peygamberin huzurunda şiir okumuşlar. Şair Hassan’a kâfirlerin hicvine cevap vermesini emir buyurmuştur.

Ama içinde yalan yahut bir Müslüman’ın hicvi veya bir kimsenin yalan methi bulunan şiirleri okumak caiz değildir. Fakat teşbih yoluyla olup şiir sanatı bulunan şiirler, görünüşte yalan da olsa, (onları okumak) haram değildir. Zira şairin inancı o değildir. Bu çeşit şiirlerin Arapçası, Peygamberin huzurunda okunmuştur.

8- Lâtife (şaka)dır. Hz. Peygamber lâtife yapmayı yasaklamıştır. Fakat az olmak şartıyla ara sıra yapmak helâldir. Latifenin şartı, lâtife yaptığı kimsenin güzel ahlâk sahibi olması, âdet edinmemesi, lâtife yaparken

haktan başka bir şey söylememesi ve kimsenin ayıbını ve gıybetini zikir etmemesidir. Fakat lâtife zamanı çok zayi ediyor ve çok gülmeye sebep oluyor. Çok gülmekle de kalbi kararıyor, insanın vakar ve heybeti yok olur. Latifeden, nefret ve soğukluk da hâsıl olabilir. Hz. Peygamber buyurur ki:

“Ben lâtife ederim; fakat haktan başka bir şey söylemem.”

Yine buyurdu ki:

“Bazı kimseler, insanları güldürmek için söz söylerler ki, onunla yerle gök arası kadar uzak düşer.”

Güldürücü her şey çirkin görülmüştür. Gülmenin tebessümden fazla olması caiz değildir. Hz. Peygamber buyurur ki:

“Benim bildiğim şeyi siz bilseydiniz az güler, çok ağlardınız.”

Birisi sevinip gülerken, büyük zâtlardan biri ona:

“Kıyamet gününde sana cehennemi arz edeceklerini biliyor musun? Hak Teâlâ “Her biriniz cehenneme uğrayacaktır.”^[504] buyurur.”

“Evet, bilirim muhakkak arz

edecekler.” dedi.

“O hâlde arz ettikleri zaman cehennemden kurtulacağını biliyor musun?” dedi.

“Yok, bilmem” dedi.

“O hâlde gülüp neşelenmenin sebebi nedir?”

Ata-i Selemi (r.a.) kırk yıl gülmedi.

Vehb b. Verd (r.a.) bayram günü gülüşen bir kavim gördü. Dedi ki: “Eğer bunların orucu kabul olmuş ise bu, şükür edenlerin fiili değildir. Eğer kabul olmamış ise bu (Allah’tan) korkanların fiili değildir.”

Abdullah b. Abbas (r.a.) der ki:

“Günahı güle güle işleyen kimseyi cehenneme ağlaya ağlaya götürürler.”

Muhammed b. Vasi’:

“Bir kimsenin kalabalık içinde ağlaması acayip midir?” dedi.

“Evet,” dediler.

“Cennet ehli olduğunu bilmeyen kimsenin bu dünyada gülmesi daha acayıptır.” dedi.

Ömer b. Abdülaziz derdi ki:

“Allah’tan korkunuz ve lâtife etmeyiniz. Zira latifeden kalpte kinler meydana gelir ve kötü işler doğar. Bir

yerde toplanıp sohbet ederseniz, Kur'an-ı Azim'den, hadis-i şeriften ve salihlerin siyerinden bahsediniz. Bunu yapamazsanız, boş yere konuşup zamanınızı, zayi etmeyiniz.”

Hz. Ömer (r.a.):

“Birisiyle lâtife eden kimse, onun yanında küçülür, hey bet ve saygısı kalmaz.” dedi.

Hz. Peygamber ömrü boyunca şaka olarak iki, üç söz yapmıştır. Bir defa bir ihtiyar kadına: “İhtiyarlar kadınlar cennete girmez” buyurdu. İhtiyarlar kadın bunu işitince, ağladı. Hz. Peygamber: “Kalbini hoş tut; önce gençleştirilirler, ondan sonra cennete girerler.” buyurdu.

Bir defasında da bir gün bir kadın Hz. Peygambere gelip:

“Ya Resûlullah, kocam seni davet ediyor.” dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

“Senin kocan, o gözünde beyaz olan kimse değil midir?” buyurdu.

O hanım.

“Benim kocamın gözünde beyaz yoktur.” dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

“Gözünde beyaz olmayan kimse yoktur.” buyurdu.

Diğer bir defasında da, bir hanım:

“Ya Resûlullah, beni deveye bindir.” dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

“Seni deve yavrusuna bindireyim.” buyurdu.

O hanım: “Yok, deve yavrusunu istemem. Zira o beni düşürür.” dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

“Deve yavrusu olmayan bir deve yoktur.” buyurdu.

Peygamber bu latifelerini ekseriya kadınlar ve çocuklarla yapardı. Bununla gönüllerini hoş eder, kalplerindeki heybetini dağıtmış olurdu. Resûlullah (s.a.v.) kendi hanımlarının gönlünü hoş etmek için böyle latifeleri onlarla da yapardı.

Hız. Aışe (r.anha) der ki:

“Hız. Sevde benim yanıma geldi. Ben biraz sût kaynatmıştım.

“Sevde, yemek ye” dedim.

“Yemem” dedi.

“Yemezsen üzerine sürerim” dedim.

Hız. Aışe (r.anha) der ki:

“Elimi uzatıp yüzüne sürdüm.

Resûlullah (s.a.v.) aramızda oturuyordu. Sevde'nin elinin bana ulaşması için dizini aşağıya indirdi. Sevde'nin eli bana ulaştı, o da yüzüme sürdü. Resûlullah (s.a.v.) bizi seyredip gülerdi.”

Resûlullah (s.a.v.) gözü ağrıyan Suheyb'in hurma yediğini görünce:

“Ey Suheyb, hem gözün ağrıyor, hem hurma yiyorsun.” buyurdu.

Suheyb:

“Ya Resûlullah, bu gözüm ağrıyor. Ben öbür tarafla hurma yiyorum.” dedi.

Resûlullah (s.a.v.) bunu işitince güldü.

Hadislerde, Hz. Peygamberin ömrü boyunca yaptığı latifeler bu anlatılardır. Bunlarda da ne batıl, ne yalan, ne kimseyi üzecek ve ne de heybetini götürecek şeyler vardır. O hâlde böyle latifeleri ara sıra yapmak sünnettir. Ama âdet edinmek caiz değildir.

9- Alay etmektir. Bir kimse ile alay etmek, ona gülmek, onun sözünü ve filini alaylı olarak anlatmak yahut dinleyenleri güldürecek biçimde onun

sesini, nağmesini taklit etmek, eğer o kimseyi tedirgin ediyorsa haramdır. Hak Teâlâ buyurur ki: “Bir kavim, diğeriyle alay etmesin, maskaraya almasın, alay ettikleri kimseler onlardan daha iyi olabilirler.”[525]

Resûlullah (s.a.v.) buyurmuştur ki:

“Bir kimseyi tevbe etmiş olduğu bir günah sebebiyle gıybet eden kimse, o günaha müptelâ olmayınca ölmez.”

Hız. Peygamber, karnından sesli bir yel meydana gelen kimseye gülmeyi nehiy etmiştir ve buyurmuştur ki:

“İnsan, benzerini yaptığı şeye niçin güler.”

Yine buyurur ki:

“İnsanlarla alay edip gülen kimselere, kıyamet gününde cennet kapısını açarlar ve onları cennete girmeye davet ederler. Cennete girmek isteyince, kapıyı kapayıp içeri koymazlar. Geri dönünce bir başka kapı açıp tekrar çağırırlar. O üzüntü ve keder içinde yine girmek ister. Yaklaşınca yine kapıyı yüzüne kapatırlar. Öyle olur ki, ne kadar çağırsalar, gitmez. Zira kendisiyle alay ettiklerini bilir.”

Bil ki, maskaralık yapana gülmek, kimsenin kalbini rencide etmiyorsa

haram olmaz, belki, lâtime kabilinden olur. Ancak bir kimsenin kalbini rencide ederse haram olur.

10- Sözüünü yerine getirmemektir. Hz. Peygamber buyurmuştur ki:

“Üç şey vardır ki, bunların üçü kimde bulunursa, namaz kılsa da, oruç tutsa da münafıktır. Konuşunca yalan söylemek, verdiği vaadi yerine getirmemek ve kendisine emanet edilen şeye hıyanet etmek.”

Yine buyurdu ki:

“Söz borç gibidir.” Yani vaadinde caymamak farzdır. Hak Teâlâ İsmail Peygamberi, vaadinde durup sadık kalmasıyla övüp: “Şüphesiz o, vaadine sadık idi.”^[506] buyurur.

Rivayet edilir ki, Hz. İsmail (a.s.) bir husus için bir kimseye bir yerde buluşmak için söz vermişti. O kimse belirtilen zamanda gelmedi. Hz. İsmail orada yirmi gün bekledi ve sözünü yerine getirdi.

Biri der ki, Hz. Peygamber ile filan yerde buluşmak üzere sözleşmiştik. Ben o sözümü unutmuşum. Üçüncü gün oraya gittim. Hz. Peygamberi orada gördüm. Buyurdu ki, üç günden

beri zahmetlerle burada seni bekliyorum.

Bil ki, mümkün mertebe söz vermemek gerekir. Peygamber sözünde: “Olabilir”, yani belki yaparım derdi. Bir kimse söz verdikten sonra sözünde durmalı, zaruret olmadan bundan vazgeçmemelidir. Birisi, “Burada seni beklerim” diye söz verdi ise âlimler der ki, namaz vakti girinceye kadar beklemelidir.

Bil ki, bir kimseye bir şey verdikten sonra geri almak vaadinde durmamaktan daha çirkindir. Hz. Peygamber, böyle yapan birisini, kustuğunu yiyen köpeğe benzetmiştir.

11- Yalan söylemektir. Bu, büyük günahlardandır. Hz. Peygamber buyurmuştur ki:

“Yalan söylemek, münafıklık kapılarından bir kapıdır.”

Yine buyurur ki:

“Kul yalan söyleye söyleye öyle bir mertebeye gelir ki, Hak Teâlâ katında adı “yalancı” yazılır.”

Yine şöyle buyurmuştur:

“Yalan söylemek rızkı eksiltir.”

Yine buyurdu:

“Tüccarlar tacirdirler.” Yani tüccarlar kötü iş yaparlar.

“Niçin ya Resûlullah? Halbuki alış veriş helâldir.” dediler.

“Çünkü eşyalarını satmak için yalan yere yemin ediyorlar, gerçeğin hilâfına konuşuyorlar. Vay onların hâline, vay onların hâline, vay onların hâline!” buyurdu.

Yine buyurdu ki:

“Rüyada gördüm ki, birisi: “Bana ayağa kalk” dedi. Kalktım. İki kişi gördüm. Biri ayakta ve biri de oturuyordu. Ayakta duran ucu eğri bir demiri oturanın ağzına sokmuş, bir tarafını boynuna kadar yırtıyordu. Sonra öbür tarafı da öyle yapıyordu. Dedim ki: “Bu kimdir?” “Yalan söyleyen kimsedir. Kıyamete kadar böyle azap görecektir, dediler.”

Abdullah b. Cerad Hz. Peygambere:

“Mü'min olan kimse, zina eder mi?” dedi.

Peygamber: “Belki eder.” buyurdu.

“Yalan söyler mi?” dedi.

“Hayır, söylemez.” Buyurdu ve: “Ancak iman etmeyenler yalan söyler.”^[507] ayet-i kerimesini okudu.

Abdullah b. Amir der ki, küçük çocuktum, oynamaya gittim. Annem bana:

“Gel bakayım, ne vereceğim.” dedi. Resûlullah (s.a.v.) da bizde idi.

“Ne” vereceksin?” buyurdu.

Annem:

“Hurma vereceğim, ya Resûlullah.” dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

“Eğer vermezsen, seni yalancı yazarlar.” buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Size en büyük günahları bildireyim mi? Allah’a ortak koşmak ve ana babaya asi olmaktır.” Resûlullah (s.a.v.) bunu söylerken, oturup dayanmıştı. Sonra doğruldu ve: “Bakın, bir de yalan söylemektir.” Yani büyük günahlardan biri de yalan söylemektir, buyurdu. Ve: “Melekler yalan söyleyen mü’minin kötü kokusundan bir mil uzak kaçarlar.” buyurdu.

Bunun için derler ki, konuşurken aksırmak, sözün doğruluğuna işarettir. Zira hadiste: “Aksırmak melekten, esnemek de şeytandandır.” buyrulmaktadır.

Eğer söz yalan olursa melek hazır olmaz ve aksırma da olmazdı. Hz. Peygamber buyurur ki:

“Yalan sözü nakil edip anlatan da yalancı olur.”

Yine Hz. Peygamberden şu hadisler de rivayet edilmiştir:

“Yalan yere yemin etmekle bir kimsenin malını alan, kıyamet gününde Allah’ı kendisine kızgın olarak görür.”

“Hıyanet ve yalandan başka bütün hasletler mü’minde bulunabilir.”

Meymun b. Ebû Müseyyeb (r.a.) der ki:

“Bir mektup yazarken bir kelime hatırıma geldi. Onu yazarsam, mektup onunla süslenir. Fakat o kelime yalandı. Yazmaya karar verdim. Birden bir münadi işittim: “Hak Teâlâ mü’minleri doğru sözleriyle, dünya ve ahiret hayatında sabit tutar.” ayetini okuyordu.

İbn-i Semmâk (r.a.) diyor ki:

“Ben yalan söylemediğim için sevap kazanmıyorum. Zira yalan söylemekten utandığım için söylemiyorum.”

Nisa Sûresi; 114.

Tabiînden hadis ve fıkıh âlimi, velî. İsmi Mutarrif b. Abdullah b. Eş-Şihhîr b. Avf b. Ka'b b. Vikdân b. Kureyş olup, künyesi Ebû Abdullah'tır. Zamanının âlimleri arasındaki lakabı ise İmâdüddîn (dînin direği)'dir. Babası ise ashâb-ı kiramdandır. Basra'da yaşamış, zühd, verâ ve takva sahibi ve velî bir zâttır. Zamanındaki insanların hepsinden hürmet ve saygı görürdü. Sözleriyle onların hak yola kavuşmasına, nefislerinin insanı dünya ve ahirette felâkete götüren fenalıklarından kurtulmalarına sebep olmuştur. Peygamber Efendimizin sağlığında doğmuştur. Haccâc'ın Irak'ın idaresini ele aldığı zaman zuhur eden vebâ salgını sırasında 713 (H.95) yılında Basra'da vefat etmiştir.

Kaf Sûresi; 17.

Meryem Sûresi; 71.

Hucurât Sûresi; 11.

Meryem Sûresi; 54.

Nahl Sûresi; 105.

Hikâye

Hint bilgelerinden bir grup Büzürkmihr'in^[508] fazileti hakkında ateşli bir tartışmaya girişmişler. Sonuçta onun için bir eksiklik bulmakta zorluk çekmemişler. Çünkü niyetleri kötüymüş. Demişler ki:

“Ağır ağır konuşur, çok fazla düşünür, karşısındakiler de o sözünü bitirinceye kadar huzurunda öylece beklermiş.”

Bunun üzerine Büzürkmihr şöyle cevap vermiş:

“Ne söyleyeyim diye düşünmek, neden söyledim diye pişman olmaktan çok daha iyidir.”

İyi eğitim alan, ihtiyar ve söz bilen,
Önce düşünür, sonra söyler.

Düşünmeden söze başlama, iyi söyle.
Geç söylersen sakıncası yok.
Düşün sonra söyle ve hatta

Başkaları susturmadan susmasını bil.
İnsanı hayvandan üstün tutan konuşma

yeteneğidir.

Fakat doğruyu söyleyemezsen hayvan
senden üstün olur.[509]

Büzürkmihr veya Buzurcmihr:
Adaletiyle ünlenmiş, meşhur Sâsanî
Sultanı Enûşîrvan'ın veziri.

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet
Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Zühdün Fazileti

Bil ki, bir kimsenin sıcak havalarda bir miktar buzı olsa ve susuzluğu zamanında onunla suyu soğutup içmek için onu çok arzu etse ve bir kimse buzı altın karşılığında ondan almak istese, altın sevgisiyle o buza olan arzusu gider ve: “Bir gün ılık su içmeye dayanmak daha iyidir. Çünkü altın ömür boyu kalır. Buz devamlı kalmaz, akşama kadar erir.” der.

O hâlde buzı daha kıymetli bir şey karşılığında bırakmak buz için zühd olur. Arifin de dünya hususunda hâli böyle olur. Çünkü arifler, dünyanın devamlı gitmekte olduğunu, devamlı fenaya doğru yol aldığını ve nihayet ölüm zamanında son bulduğunu bilirler. Ahireti ise saf ve devamlı bilip, hiç sonu olmadığını ve ancak dünyayı bırakmak karşılığında satıldığını görürler.

O hâlde durum böyle olunca, dünyadan daha kıymetli olan ahireti kazanmak için muhakkak dünya onların gözünden çıkıp aşağı görünür

ve bu nedenle dünyadan el çekerler. İşte, buna zühd denir. Ama bu şartla ki, zühd dünyada olan mubah şeylerden olmalıdır. Çünkü haram olanlardan sakınıp zühd etmek herkese farzdır. Ve yine şu şartla ki, zühd kudreti dahilinde olan şeylerden olmalıdır. Dünyalığı olmayan kimseler için zühd mümkün değildir. Ancak kendisine dünyalık verilince kabul etmese mümkün olur. Fakat bu mertebe denenmedikçe belli olmaz. Zira nefis kudret sahibi olunca sıfatı değişir, daha önce gösterdiği sıfattan döner. Diğer bir şart da malı elden çıkarıp harcamalı, onu saklamamalı ve makamını da bırakıp feragat göstermelidir. Çünkü tam zâhid, dünyanın bütün lezzetlerini bırakıp ahirete karşılık yapan kimsedir. Bu bir alış veriş ve muameledir. Bu alış verişte sonsuz kazançlar vardır.

Nitekim Allah Teâlâ buyurur ki:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَهَذَا عَلَيْهِ حَقٌّ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبِشِرُوا بِهِ إِنَّكُمْ إِلَى اللَّهِ تَارِعُونَ

“Şüphesiz Allah, mü’minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve ölürler. Allah, bunu Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da kesin olarak vaat etmiştir. Kimdir sözünü Allah’tan daha iyi yerine getiren? O hâlde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır.”[510]

Ondan sonra da: “Bu alışveriş mübarek olsun. Buna sevinin. Bunda çok kazançlar vardır.” buyrulur.

Bil ki, cömertliğini göstermek için veya ahireti kazanmaktan başka bir sebep için, dünyayı terk eden zâhid olmaz. Marifet ehli yanında ise dünyayı ahirete satmak zühdü de zayıftır. Belki onlarca arif, dünyayı kalbinden uzak tuttuğu gibi, ahireti de uzak tutan kimsedir. Çünkü ahiret de dünya gibi göz, mide ve fercin arzularıyla ilgilidir. Belki ahirete de hakaret gözüyle bakıp kendini, hayvanlarında ortak olduğu şehvet ve arzulardan yüksek tutup ona iltifat etmemelidir. Hatta dünya ve ahirette

Allah'tan başka bir şeyi gaye edinmemeli, Allah'ı tanıyıp görmekten başka bir şeye kanaat etmemeli ve Allah'tan başka her şey gözüne aşağı görünmelidir. Bu ariflerin zühdüdür. Bu arifler, dünya malından sakınıp kaçınmayabilirler. Belki malı alıp yerine koymalı ve müstahakkına vermelidir.

Nitekim Ömer (r.a.) yeryüzünün servetini elinde tuttuğu hâlde, ona bağlı değildi ve nitekim Hz. Aişe (r.a.) bir günde yüz bin akçe dağıttı ve kendi için bir lokma et almadı. O hâlde arif yüz bin akçeye mâlik iken zâhid olur ve başkası bir akçeye mâlik değil iken zâhid olmaz. Belki kemal, kalbin dünyadan kesilmesindendir: Ne dünyayı aramakla, ne de ondan sakınmakla meşgul olmalı ve ne onu dost edinmeli, ne de düşman tutmalıdır. Çünkü bir şeyi dost edinen onunla meşgul olduğu gibi, onu düşman edinen de onunla meşgul olmuş olur.

Demek ki kemal, Allah'tan gayri olan her şeyden tamamıyla çekilmek ve onun yanında dünya malı deniz suyu

gibi olup eli de Allah hazinesi gibi olmaktır. Şöyle ki, malın çoğalıp azalması onun yanında bir olup malın gelmesinden gitmesinden rahat olmalıdır. Tam kemal budur. Fakat bu, ahmakların aldandıkları bir noktadır. Malı terk edemeyen herkes, ben mala bağlı değilim diye zâhidlik taslar. O malı, müstahakkına düşmek, ya denize düşmek veya başkaları malını elinden almak arasında ayırım yapan kimse aldanmışlardan olur. Çünkü mal sevgisinin temeli henüz onun kalbinde sağlam duruyor.

O hâlde asıl olan malı var iken maldan sakınıp şerrinden kaçıp hilesinden kurtulmaktır.

Bir kimse, Abdullah bin Mübarek'e:

“Ey zâhid” dedi.

Abdullah:

“Zâhid Ömer b. Abdülaziz'dir ki, her çeşit dünya malı elinde iken ve ona kudreti var iken zâhid olarak yaşardı. Benim zaten bir şeyim yoktur. Nasıl zâhid olurum.” dedi.

Ebû Leylî, Muhammed b. Sîrîn'e dedi ki:

“Bu dokumacızâde Ebû Hanîfe'ye

bakıyor musun? Nereye bir fetva versek, o reddediyor.”

Muhammed b. Sîrîn:

“Bilmem, dokumacızâde mi, değil mi? Ama bu kadarını bilirim ki, dünya ona yüz dönmüş iken, o dünyadan kaçıyor. Biz ise dünya bizden yüz çevirmiş iken biz onu arıyoruz.” dedi.

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“Kiminiz dünya malına, kiminiz ahirete rağbet ediyorsunuz”^[511] ayetiyle “Şayet kendinizi öldürün, yahut ülkenizden çıkın diye emretmiş olsaydık, pek azından başkaları bunu yapmazlardı”^[512] ayeti ininceye, kadar, aramızda dünyayı seven hiç kimse olduğunu bilmiyorum.

İkinci ayetin, Müslümanların Resûlullah’a “Allah’ın sevgisi hangi şeyde olduğunu bilseydik, hepimiz onu yapardık.” dedikleri zaman indiği rivayet edilmiştir.

Bil ki, buzu altına satmak, o kadar dirayet istemez. Belki her akıllının anlayabildiği ve yapabildiği bir husustur. Dünyanın ahiret yanındaki değeri, buzun altının yanındaki değerinden daha aşağıdır. Fakat bazı insanlar ^{bu} sebeple ^{bu} ^{bu} kaldı ^{bu}

görememektedirler: Birincisi, imanın zayıflığıdır. İkincisi, şehvetlerin galebe çalmasıdır. Üçüncüsü, ihmal ve tehir olup kendi kendine bundan sonra tevbe ederim deyip vade vermektir. En büyük sebep arzu ve şehvetlerin sevgisidir. Şimdilik dünya ile başa çıkamayıp hazırı alıp geleceği unutmamasıdır.

Bil ki, dünyanın kötülüğü hakkında gelen her haber, zühdün faziletine delildir. Hem de dünya sevgisi helak edicilerden, düşmanlığı ise kurtarıcılardandır.

O hâlde burada dünyayı sevmemek hakkında gelen haberleri beyan edelim. Zâhidlerin en büyük methi, Kur'an-ı Kerîm'de zühdün ilim sahiplerine izafe edilmesidir. Karun gayet süslü bir şekilde ata binip dışarı çıktığı zaman, onu gören herkes "Keşke benim de böyle süslerim olsaydı" diye içine çekti. "İlim sahibi olanlar, "Size yazıklar olsun. Ahiret sevabı bundan iyidir" dediler."^[513]

Bunun içindir ki, kırk gün dünyadan el çekip, zâhid olarak yaşayan kimsenin kalbine hikmet çeşmeleri

akar.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:

“Allah’ın sizi sevmesini istiyorsanız, dünyada zâhid ve perhizli olun.”

Harise (r.a.) Resûlullah’a (s.a.v.):

“Ben gerçek mü’minim,” deyince, Resûlullah (s.a.v.):

“İmanın alâmeti nedir?” buyurdu.

Harise:

“Nefsim dünyadan o kadar nefret etmiş ki, benim yanımda altın ve taş birdir. Sanki cennet ve cehennemi görüyorum” dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

“Bu hâli muhafaza et, elden çıkarma. Çünkü gerekli olanı bulmuşsun.” buyurdu. Ondan sonra ashaba dönüp: “Bu Allah’ın kalbini nurlandırdığı bir kuldur,” buyurdu.

“Allah Teâlâ hidayet etmek istediği kulunun kalbini İslâm için şerh eder (açar)”^[514] ayet-i kerimesi inince:

“Ya Resûlullah, şerh nedir?” dediler.

“Bu Öyle bir nurdur ki, kalbe doğar, kalp onunla genişler,” buyurdu.

“O nurun kalbe düşmesinin alâmeti nedir?” dediler.

Resûlullah (s.a.v.):

“Kalbin, aldatıcı ve geçici saraydan nefret edip devamlı sarayın sevincine yönelmesi ve ölümden önce ölüm hazırlığını yapmasıdır.” buyurdu. Yine ashabına buyurdu ki: “Allah’tan lâıyığı veçhiyle hayâ eder misiniz?”

“Allah’tan hayâ etmeyen kimdir? Ya Resûlullah!” dediler.

Buyurdu ki:

“Öyleyse, yemeyeceğiniz malı niçin topluyorsunuz? Ve oturmayacağınız meskenleri niçin yapıyorsunuz?”

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) hutbe okurken: “Lâ ilahe illallah kelimesini doğru olarak söyleyip başka bir şeye karıştırmayan cennetliktir” buyurdu.

Ali (r.a.) ayağı kalkıp:

“Ya Resûlullah! “Lâ ilahe illallah” kelimesini karıştırmak nasıl olur bize açıklar mısın?” buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle izah etti:

“Dünya sevgisi ve dünya çabasıdır. Çünkü ileride bir kavim gelecektir ki, sözleri peygamberlerin sözleri gibi, işleri de zalimlerin işi gibi olacaktır. Bir kimse “Lâ ilahe illallah” kelimesini getirip de bunlardan uzak olursa, makamı cennettir.”

Hız. Peygamber şöyle buyurdu:

“Dünyada perhizli ve zâhid olarak yaşayan kimseye Allah hikmet kapılarını açar, dilini hikmetle söyletir, dünyadan meydana gelen hastalığı ve onun ilâcını gösterir ve selâmetle onu selâmet yurduna (cennete) ulaştırır.”

Peygamberimiz buyurur ki:

“Allah’ın sizi sevmesini istiyorsanız, dünyadan el çekin. İnsanların sizi sevmesini istiyorsanız, onların sevdiği şeyden el çekin.”

Bazı sahabîler ilk tabiîn, tabakasından olanlara dediler ki: “Sizin ibadetiniz sahabînin ibadetinden daha çoktur. Fakat onlar sizden hayırlıdır. Zira onların dünyaya zühdü ve perhizi sizden fazla idi.”

Ömer (r.a.) buyurdu ki:

“Dünyada zühd, hem kalp, hem de beden rahatıdır.”

İbn-i Mesûd der ki:

“Zâhidin iki rekât namazı, müctehidlerin ömrünün sonuna kadar olan namazlarından üstündür.”

Sehl b. Abdullah Tüsterî der ki:

“Ameli İhlasla yapmak, ancak dört

şeyden korkmamakla mümkün olur:
Açlık, çıplaklık, fakirlik ve zelillik.”

Tevbe Sûresi; 111.

Âli İmran Sûresi; 152.

Nisa Sûresi; 66.

Kasas Sûresi; 80.

En'âm Sûresi; 125.

İlcamu'l-Avân an ilmi'l-Kelâm, Mizânu'l-Amel, Mişkâtü'l-Envâr, Cevâhiru'l-Kur'ân, er-Risâletü'l-ledunniyye Faysalu't-Tefrika, Kimyayı Saadet, Mearicü'l-Kuds, el-Mustasfa, Dürretü'ül-Fahire, Redd ale'l-Bâtıniyye, Risale-i Kudsiyye, Minhâcü't-Tâlibîn, Mükâşefetü'l Kulûb.

Eserleri ortaçağda Lâtinceye çevrilen Gazzâlî, el-Gazel adıyla meşhur olmuştur. Bunun yanında Gazzâlî, bilhassa Endülüslü iki filozof olan İbn Rüşd ve İbn Tufeyl tarafından ciddi şekilde tenkit edildi. Ancak Gazzâlî, on birinci yüzyıldan günümüze kadar kelâm, fıkıh, İslâm hukuku, tasavvuf, ahlâk ve felsefede önemli yerini muhafaza etmektedir.

Ebü'l-Leys es-Semerkindî

Kaynaklarda geçen asıl adı Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim es-Semerkindî'dir. Bağdâdî tam adını "Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed b. İbrahim b. el-Hattâb" olarak vermiştir. Zehebî de neseb zincirinde "Ahmed" ismini zikretmemiştir. Eserlerinde ve kendisinden bahseden kaynaklarda

Hikâye

Padişahın biri zâhid bir kimseye sormuş:

“Hiç bizi hatırladığın olur mu?”

Zâhid şu cevabı vermiş:

“Cenabı Hakk’ı unuttuğum zaman siz hatırıma gelirsiniz.”

Allah, birisini kapısından kovarsa,

O adam her tarafa koşar.

Fakat birisini de kapısına çağırırsa,

Onu kimsenin kapısına yollamaz.^[515]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Takvanın Fazileti

Said b. Müseyyeb'in anlattığına göre; bir gün Hz. Ömer, Ubeyy b. Kaab ve Ebû Hureyre (r.anhüm) Peygamberimizin (s.a.v.) yanına girerek kendisine:

“Ya Resûlullah, en bilgili insan kimdir?” diye sordular.

Peygamberimiz onlara:

“Akıllı kimsedir.” buyurdu.

Yine onlar:

“Yâ Resûlullah, en çok ibadet eden insan kimdir?” diye sordular.

Peygamberimiz yine:

“Akıllı kimsedir.” buyurdu.

Bu defa:

“Peki, ya Resûlullah, en faziletli insan kimdir?” diye sordular.

Peygamberimiz bu soruya da:

“Akıllı kimsedir.” şeklinde cevap verdi.

Bunun üzerine onlar:

“Ya Resûlullah, akıllı insan mertliği eksiksiz, konuşması kusursuz, eli açık ve şahsiyetli kimse değil midir?” diye sordular.

Peygamberimiz onların bu sorularını şöyle cevaplandırdı:

“Sizin bu saydıklarınız birer dünya imtiyazıdır. Oysa Rabb’inin katında ahiret takva sahiplerininindir. Buna göre; akıllı insan, takva sahibi insandır. İsterse bu kimse dünyada itibarsız ve seviyesiz olsun. Takva sahibi demek; Allah’tan ve Allah’ın emirlerine karşı gelmekten kaçınan kimse demektir.”

Mâlik b. Dinar (r.a.) şöyle demiştir:

“İnsan kendi üzerinde korku ve ümit alâmetini görünce sağlam bir ölçüye tutunmuş olur. Korkunun alâmeti, Allah’ın yasaklarından kaçınmak, ümidin alâmeti de Allah’ın emirlerini yerine getirmektir.”

Anlatıldığına göre; ümit ile korkunun iki alâmeti vardır. Ümidin alameti, Allah’ın rızasına uygun amelleri sırf Allah için yapman, korkunun alâmeti de Allah’ın yasaklarından kaçınmandır.

Şaabi’nin anlattığına göre; Hz. Ömer (r.a.) hançerlenip ölüm döşegine düştüğü sırada İbn-i Abbas (r.a.) kendisine:

“Ey emîrü’l-mü’minîn, insanlar kâfirken mü’min oldun, herkes Peygamberimizi desteksiz bıraktığı bir sırada O’nunla omuz omuza savaştın, Peygamberimiz senden razı olarak öldü, iki kişi bir araya gelip sana karşı çıkmış değildir ve şimdi de şehid olarak ölüyorsun!” dedi.

Hız. Ömer, onun bu sözlerine şu karşılığı verdi:

“Sizin övücü sözlerinize kapılan aldanmış olur. Vallahi, güneşin üzerlerine doğduğu varlıkların tümü benim olsaydı, kıyamet dehşetinden kurtulmanın fidyesi olarak hepsini verirdim.”

Hasan-ı Basrî’nin Câbir’den (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Mü’min iki korku arasında yaşar. Bu korkulardan biri ömrünün geride kalan kısmı ile ilgilidir. Çünkü Allah’ın ona ne gibi bir karşılık vermeyi kararlaştırdığını bilmemektedir, ömür korkusu içinde önüne neler çıkaracağını bilmemektedir. Buna göre; kul, kendisi için kendi imkânlarından, ahireti için dünyasından ve ölümü için hayatından azık

ayırmalıdır. Muhammed'in canı kudret elinde bulunan Allah adına yemin ederim ki, ölümden sonra çalışma ve kazanma alanı olmadığı gibi dünyadan sonra cennet ile cehennemin dışında bir üçüncü barınak da yoktur.”[516]

Rivayete göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Yüce Allah buyuruyor ki: “Ben kuluma iki korku ile iki güvenliği birlikte yaşatmam. Buna göre; kim dünyada Ben'den korkarsa ahirette onu güven içinde yaşatırım. Buna karşılık kim dünyada Ben'den korku duymazsa onu ahirette korku içinde yaşatırım.”[517]

Ammar b. Mensur (r.a.) diyor ki:

“Bir gün Adiy b. İrtad hutbe okurken minberin dibinde kendisini dinliyordum. Konuşmasının bir yerinde:

“Hey, size yanında benden başka sadece bir tek kişinin bulunduğu bir sırada Peygamberimizin söylediği bir hadisi nakledeyim mi?” dedi.

Cemaat:

“Buyur, söyle.” deyince konuşmasına şöyle devam etti:

“Peygamberimiz buyurdu ki:

“Allah’ın yedinci kat gökte öyle bir takım melekleri var ki, bunlar yaratıldıkları andan itibaren kıyamet gününe kadar secde halindedirler. Allah korkusundan omuz başları devamlı şekilde titrer. Buna rağmen kıyamet günü başlarını secdeden kaldırırken: “Allah’ımız, seni noksanlıklardan tenzih ederiz, Sana layık olduğun gibi ibadet edebilmiş, değiliz!” diyeceklerdir.”[518]

Anlatıldığına göre; Ebû Meysere, bir gece yatağına girince: “Keşki anam beni doğurmamış olsaydı.” dedi. Bunun üzerine karısı kendisine:

“Ya Ebû Meysere, öyle diyorsun, ama Allah seni İslâm hidayeti ile şereflendirdi” dedi.

Ebû Meysere de karısına şu cevabı verdi:

“Doğru! Fakat Allah hepimizin cehenneme gireceğini açıkça belirttiği halde oradan geri çıkacağımızı açıkça söylememiştir.”

Anlatıldığına göre; Fudayl b. İyaz diyor ki:

“Ben ne mukarreb meleklerle ve ne de peygamberlere imrenmiyorum. Bunlar da kıyamet günü azarlanacak değiller

mi? Benim tek imrendiğim kimse yaratılmamış, anasından doğmamış kimsedir.”

Ehl-i hikmetten bir zâta göre; “Üzüntü yemek yemeye ve korku günah işlemeye engel olurken insana ibadet azmi aşılır ve ölümü hatırlamak da insanı gevezelikten uzak tutar.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Mü'minin kalbi Allah korkusu ile ürperince rüzgâra tutulan ağacın yaprakları nasıl dökülürse günahları öyle dökülür.”[519]

Hasan-ı Basrî'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Üç şey var ki, sahibi hesabına kurtarıcı ve üç şey de var ki, sahibini mahvedicidir. Sahiplerini mahveden üç şey şunlardır:

- 1- Keyfine uyulan cimrilik duygusu,
- 2- Peşinden gidilen aşırı arzu,
- 3- İnsanın kendini beğenmesi.

Sahiplerini kurtuluşa erdiren üç şey de şunlardır:

- 1- Öfkede ve hoşnutlukta dengeli olmak,

2- Fakirlikte ve zenginlikte tutumlu olmak,

3- Gizli-açık her durumda Allah'tan korkmak.”[520]

Anlatıldığına göre; Rebi' b. Heysem Allah korkusu ile gecelerini uykusuz geçirir, devamlı şekilde ağlardı. Oğlunun bu yüzden günden güne zayıflayarak halsizleştğini gören annesi bir gün ona:

“Yavrum, sen birini mi öldürdün?” diye sordu.

Oğlunun, “Evet!” demesi üzerine ona:

“Kimi öldürdüğünü söyle de akrabalarından af dileyelim. Vallahi, onlar ne hale geldiğini görseler sana acırlar.” deyince oğlu sözlerini: “Anacığım, ben nefsimi öldürdüm!” diye bağladı.

Allah korkusu şu yedi şeyde belli olur:

1- Dilde: Allah'tan korkan kimse dilini yalancılıktan, dedikodudan ve gevezelikten alıkoyarak zikirle, Kur'ân okumakla ve ilmî konuşmalarla meşgul eder.

2- Midede: Allah'tan korkan kimse,

midesine sadece helâl ve tertemiz lokma indirmeli ve helâl yiyeceklerden de ihtiyacı kadar yemelidir.

3- Gözde: Allah'tan korkan kimse ne harama ve ne de arzulu bakışlarla dünyaya bakmalı, dünyaya bakışı ibret almak amacı taşınmalıdır.

4- Elde: Allah'tan korkan kimse harama el uzatmamalı, elini uzattığı her şeyden Allah'a ibadet etme gayesi gütmelidir.

5- Ayaklarda: Allah'tan korkan kimse Allah'ın emrine aykırı hiçbir adım atmamalıdır.

6- Kalpte: Allah'tan korkan kimse kalbinde Müslüman kardeşlerine karşı kin, çekememezlik duygusu veya kıskançlık barındırmamalı, bunlara karşılık kalbi Müslümanlara karşı şefkat ve iyilikseverlik duyguları ile dolu olmalıdır.

7- İbadette: Allah'tan korkan kimse sırf Allah rızası için ibadet ederek riyadan ve münafıklıktan uzak durmalıdır.

Kul bu yedi konuda Allah'tan korktuğunu ortaya koyunca Yüce Allah'ın haklarında:

وَزُخْرَفًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

“Ve onları ziynetlere boğardık. Bütün bunlar sadece dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret ise, Rabbinin katında, Allah’ın azabından sakınıp rahmetine sığınanlara mahsustur.”[521] ve:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ مَفَازًا

“Kurtuluş ve saadet takva sahiplerine mahsustur.”[522] ve yine:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ

“Hiç şüphesiz, takva sahipleri emin bir makamdadırlar.”[523] buyurduğu kimselerden biri olur.

Ayrıca Yüce Allah, Kitab’ının, yani Kur’ân-ı Kerîm’in birçok yerinde takva sahiplerini överek onların cehennemden kurtulacaklarını bildirmiştir: Nitekim O, şöyle buyuruyor:

إِنَّ مِنْكُمْ إِنْ لَا وَارِدَهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حُتْمًا مَقْضِيًّا ۖ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ

اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًا

“Hiçbiriniz müstesna olmamak üzere, hepiniz teker teker oraya (cehenneme) varacaktır. Bu, Rabbinin üstlendiği kesin bir hükümdür. Sonra takva sahiplerini kurtaracak ve zalimleri dizüstü çökmüş olarak orada bırakacağız.”[524]

Ebû Avam’ın anlattığına göre; bir gün Ka’bü’l Ahbâr, kendisini dinleyenlere:

“Hiç biriniz müstesna olmamak üzere hepiniz teker teker cehenneme girecektir.” mealindeki ayetin manası sizce nedir?” diye sordu. Dinleyiciler:

“Bize göre; bu ayette geçen “varmak” ifadesi, girmek demektir.” dediler. Ka’bü’l Ahbâr ise şunları söyledi:

“Hayır, öyle değil. Buradaki “varmak” ifadesi şu demektir: Cehennem Kıyamet günü ağır kokulu içyağı halinde ortaya getirilir. İyi-kötü herkesin ayaklarına değince: “Kendi adamlarını al ve benim adamlarımı bırak!” diyen bir ses duyulur. Bu ses uyarınca cehennem bir ananın çocuğundan çok daha iyi tanıdığı adamlarını yakalar ve mü’minler de ondan sadece ayakları nemlenerek kurtulurlar. Her cehennem bekçisinin

elinde iki çatallı demir bir sopa bulunur, o bu sopa ile bir darbede yedi yüz bin kişiyi cehenneme atar.”

İmran b. Huseyn (r.a.) diyor ki:

“Bir gün Peygamberimizle (s.a.v.) birlikte yolda giderken şu ayet nazil oldu:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

“Ey insanlar, Rabbinizden korkunuz! Çünkü kıyamet sarsıntısı büyük bir şeydir (olaydır).”[525]

Ayet nazil olduktan sonra Peygamberimiz bize:

“O gün hangi gündür, biliyor musunuz?” diye sordu.

Bizler:

“Allah ve Resûlü daha iyi bilir.” deyince Peygamberimiz sözlerine şöyle devam etti:

“O gün Allah’ın, Hz. Âdem’e: “Mezarından kalk da cehennemlikler ile cennetlikleri ayır” diyeceği gündür. Bu emri alan Hz. Âdem: “Cehennemlikler kimlerdir, Cennetlikler kimlerdir?” diye sorar. Yüce Allah da O’na şu cevabı verir: “Her bin kişinin dokuz yüz doksan dokuzu

cehennemlik ve bir tek kişisi de cennetliktir.”

Bu sözler üzerine sahabîler ağlamaya başlayınca Peygamberimiz:

“Sizin cennetliklerin üçte biri olacağınızı umarım.” buyurdu.

Peygamberimizin bu sözlerine sevinen sahabîler hep birlikte tekbir getirdiler. Arkasından Peygamberimiz sözlerine şöyle devam etti:

“Her peygamberden önce bir cahiliyye devri vardır. Cahiliyye dönemlerinde yaşayanlar toptan cehennemlikler safına ayrılırlar. Eğer yukarıdaki orana varılamazsa o zaman münafıklarla tamamlanır. Diğer ümmetlerle kıyaslandığınızda sizin sayınız atın ayağındaki bir benek veya devenin böğründeki bir alaca gibisiniz. Bu yüzden ben sizin cennetliklerin üçte ikisini meydana getireceğinizi umarım.”

Bu sözleri duyan sahabîler yine sevinçten hep birlikte tekbir getirdiler. Arkasından Peygamberimiz sözlerini şöyle bağladı:

“Sizinle birlikte yaşayan iki taife var ki, bunlar eklendikleri her hesabın yekûnunu şişirirler. Bunlar Ye’cüc ve

Me'cüc ile kâfir olarak ölen cinnîler ve insanlardır.” [526]

Hasan-ı Basrî (r.a.) diyor ki:

“‘Herkes sevdiği ile birlikte olacaktır.’” sözü seni aldatmamalıdır. Çünkü sen iyilerin işlediği amelleri işlemedikçe onların arasına giremezsin. Yahudiler, Hıristiyanlar ve bidatçiler de peygamberlerini severler, ama onlarla birlikte olamayacaklardır.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“İki günü aynı geçen kimse aldanmıştır. Yarını bu gününden daha kötü olan mel'ûndur. Kim gelişme yolunda değilse eksilme yolundadır. Kim eksilme yolunda ise onun için ölmek daha hayırlıdır.” [527]

Ka'bü'l Ahbâr diyor ki:

“Allah'ın öyle bir zümrüt veya inci konağı vardır ki, yetmiş bin evden meydana gelmiştir ve her evin yetmiş bin odası vardır. Bu odalara sadece peygamberler, sıddıklar, şehîdler, âdil devlet başkanları ve sağlam şahsiyetli kimseler girebilecektir.”

Kendisine:

“Sağlam şahsiyetli kimseler

kimlerdir?” diye sorunca bu soruya şu cevabı vermiştir:

“Sağlam şahsiyetli kimseler, önlerine haram sunulduğu halde Allah’tan korkarak ondan uzak duranlardır.”

Sahabîlerden Hanzele (r.a.) şöyle bir olay anlatmıştır:

Bir gün Peygamberimizin yanında idik. Bize kalplerimizi yumuşatan, gözlerimizden yaş akıtan ve nefsimizi tanımamızı sağlayan bir konuşma yaptı.

Fakat eve dönüp eşimle baş başa kalınca dünya meselelerine daldık, bu durumda Peygamberimizin o etkileyici sözlerini unutarak dünya meselelerine dalmışken birdenbire az önceki duygularımı hatırlayınca içimden: “Az önce taşıdığım korku, kalp yumuşaklığı ve üzüntüden sıyrılıp münafık oldum.” diye düşündüm. Bu düşüncenin etkisi ile derhal dışarı fırlayarak: “Hanzele, münafık oldu!” diye bağırmaya başladım. Karşıma çıkan Ebû Bekir:

“Yâ Hanzele, hayır, sen münafık olmadın!” dedi.

Bu hızla ve: “Hanzele münafık

oldu!", "Hanzele münâfık oldu!" diye diye Peygamberimizin huzuruna girdim. O da bana:

"Hayır, yâ Hanzele, münafık olmadın!" deyince kendisine şöyle dedim:

"Yâ Resûlullah, az önce senin yanındaydık. Bize kalpleri ürperten, gözleri yaşartan ve nefislerimizi tanımamızı sağlayan bir konuşma yaptın. Fakat eşimin yanına dönünce senin yanındayken etkisi altına girdiğimiz duyguları unutarak dünya meselelerine dalıverdik."

Peygamberimiz Hanzele'ye şu cevabı verdi:

"Yâ Hanzele, eğer hep o duyguların etkisinde kalabilerseniz, yolda giderken melekler ellerinizi sıkar, hatta evlerinizde ve yataklarınızda ziyaretinize gelirlerdi. Fakat ya Hanzele, o duygular anlıktır, gelip geçerler."^[528]

Hiz. Aîşe (r.anha) diyor ki:

"Bir gün: "Rablerinin huzuruna döneceklerinden kalpleri ürpererek?"^[529] mealindeki ayetle ilgili olarak Peygamberimize: "Bunlar

işledikleri günahlardan dolayı korkanlar mıdır?” diye sordum. Bana şu cevabı verdi:

“Hayır, onlar yaptıkları ibadetlerin kabul edilip edilmediğini düşünerek endişeye kapılanlardır.”[530]

Aziz kardeşim! İyi amel işleyen kimsenin şu dört korkuyu taşıması gerekir. Buna göre; kötülük işleyenin taşıyacağı korkuları var sen düşün. Bu dört korku şunlardır:

1- İşlediği amelin kabul edilip edilmediği korkusu. Çünkü Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَأْتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتَقَبَّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ

يَتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

“(Ey Muhammed!) Onlara, Âdem’in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, “Andolsun seni mutlaka öldüreceğim” demişti. Öteki, “Allah, ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder” demişti.”[531]

2- Riyâ endişesi. Çünkü Yüce Allah

şöyle buyuruyor:

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا

الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

“Oysa onlara, dini yalnız Allah’a hâlis kılarak, Allah’ı tek bilerek O’na kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emredilmiştir. İşte doğru din budur.”[532]

3- Yapılan iyiliği koruyup Allah’a teslim edip edememe endişesi. Çünkü Yüce Allah şöyle buyuruyor:

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْنَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا

وَهُمْ لَا يظَلَمُونَ

“Kim bir iyilik yaparsa, ona on katı vardır. Kim de bir kötülük yaparsa, o da sadece o kötülüğün misliyle cezalandırılır ve onlara zulmedilmez.”[533]

Görüldüğü gibi Yüce Allah iyilikten ecir kazanabilmek için bu iyiliğin Allah’ın huzuruna götürülmesini şart koşturmuştur.

4- Yapılan iyilikte başarılı olup olmama endişesi. Çünkü Yüce Allah şöyle buyuruyor:

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا
أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَكُمْ إِلَى مَا أَنْتُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ

وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

“Şu’ayb, şöyle dedi: “Ey kavmim! Söyleyin bakayım, ya ben Rabbimden gelen açık bir delil üzere isem ve katından bana güzel bir rızık vermişse!. Ben size yasakladığımı kendim yapmak istemiyorum. Ben sadece gücüm yettiğince (sizi) düzeltmek istiyorum. Başarım ancak Allah’ın yardımı iledir. Ben sadece O’na tevekkül ettim ve sadece O’na yöneliyorum.”[534]

Beyhakî, Şuabü’l-İman, 10581; İbn Mübarek, ez-Zühd, 103.

İbn Mübarek, ez-Zühd, 156; Ebû Nuaym, Hilye, 6/98.

Ali el-Muttaki, Kenzü’l-Ummâl, 29837.

Heysemi, ez-Zevâid, 10/310; Beyhakî, Şuabü’l-İman, 803.

Deylemî, Müsnedü’l-Firdevs, 2294; Heysemî, ez-Zevâid, 1/90-91; Aclunî, Keşfü’l-Hafâ, 1035.

Zuhruf Sûresi; 35.

Nebe' Sûresi; 31.

Duhan Sûresi; 51.

Meryem Sûresi; 71-72.

Hacc Sûresi; 1.

Tirmizî, 3168, 3169; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/432, 435.

Beyhakî, ez-Zühed, 987; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 6323.

Müslim, 2750; Tirmizî, 2514; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/346.

Mü'minûn Sûresi; 60.

Tirmizî, 3175; İbn Mâce, 4198; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 6/159-160; Hâkim, el-Müstedrek, 2/393, 394.

Mâide Sûresi; 27.

Beyyine Sûresi; 5.

En'âm Sûresi; 160.

Hûd Sûresi; 88.

Hikâye

Bir Kıpti, susuzluktan bunalıp İsrailoğullarının birisinin evine geldi; dedi ki:

“Seninle dostum, arkadaşım. Bugün de bir ihtiyacım var, senden istemeye geldim. Çünkü Musa büyüçülük yaptı, Nil’in suyu bize kan kesildi. İsrailoğulları alınca duru su oluyor, içiyorlar. Kendin için bir tas su doldur da bu eski dost suyundan içsin senin! Çünkü o, kendin için doldursan kan olmaz temiz ve duru su olur! Ben de sana tabi olarak su içmiş olayım.”

İsrailoğlu:

“Peki canım efendim, dedi. Sana bir hizmet edeyim, istediğini yapayım a gözümün nuru! Senin muradına gideyim, seni sevindireyim!”

Tası Nil’den doldurdu, ağzına dayadı, yarısını içti. Sonra tası su isteyene doğru eğdi, “Sen de iç” dedi. Su derhal kara kan kesildi. Tekrar kendi tarafına eğdi, kan su oldu. Kıpti kızdı alevlendi.

Bir müddet oturdu. Hiddeti geçince dedi ki:

“Ey kardeş, şu düğümün açılmasına çare nedir?”

İsrailoğlu dedi ki:

“Bunu takva sahibi içer. Takva sahibi da Firavun’un gittiği yoldan usanan, Musa’laşan kişidir. Musa’ya uy, Musa kavmi ol da bu suyu iç.”

Kıpti dedi ki:

“Sen bana bir duada bulun. Çünkü benim gönlüm kapkara, bu yüzden de o ağız yok! Dua et de belki bu gönlümün kilidi açılır.”

İsrailoğlu o anda secdeye kapandı da dedi ki:

“Ey Allah’ım, ey aşikâr ve gizli işleri bilen! Kul, senden başka kimin huzurunda el kavuşturur? Dua da senden, duayı kabul etmede senden! Önce duaya meyil veren de sensin, sonradan duayı kabul eden de sen! Evvel de sensin, ahır da sen. Bizse arada söze bile gelmeyecek hiçin hiçi!”

Böyle söylenip dururken gönlü kendinden geçti. Dua ederken tekrar kendisine geldi. O dua ile meşgul iken Kıpti’nin yüreği coştı. Ansızın bir

nara attı, bir kükredi. Dedi ki:

“Durma, hemen bana iman ederken ne diyeceğini öğret de derhal eski zünnarımı keseyim! Canıma bir ateştir saldılar. Senin dostunum seni görmeden duramam. Allah’a hamdolsun bu dostluk, nihayet elimi tuttu.”

İsrailoğlu ona:

“Hadi, şimdi su al” diye tas getirdi.

Kıpti dedi ki:

“Yürü git sular gözümde hor hakir oldu. “Tanrı mü’minleri satın aldı” sırrından bir şerbet içtim ki, artık kıyamete kadar susamam ben! Irmaklara kaynaklara su ihsan eden, içimde bir kaynaktır coşturdu! Ciğerim susuzluktan yanıp kavrulmakta, su istemekteydi. Şimdi öyle bir himmete nail oldu ki, suyu hakir görmede!”[535]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

İhlas ve Fazileti

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا

الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

“Hâlbuki onlara, ancak dini Allah’a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O’na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir.”[536]

Yine buyurdu ki:

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ

لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

“İyi bilin ki, halis din yalnız Allah’ındır. O’nu bırakıp da başka dostlar edinenler, “Biz onlara sadece, bizi Allah’a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz” diyorlar. Şüphesiz Allah, ayrılığa düştükleri şeyler konusunda aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve nankör olanları doğru yola

iletmez.”[537]

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Allah buyurur ki, İhlas benim sırlarımdan bir sırdır onu sevdiğim kullarımın kalbinde saklarım.”

Resûlullah (s.a.v.) Muaz’a (r.a.) buyurdu ki: “Ameli İhlasla yap ki, az amel yetişsin.”

Riyanın kötülüğü hakkında anlatılan her şey ihlasın faziletiyle ilgilidir. İnsanların görmesi, İhlası götüren sebeplerden biridir. Bundan başka birçok sebepleri daha vardır ki, inşaallah beyan edilecektir.

Ebû Süleyman der ki:

“Bütün ömründe Allah için İhlasla bir adım atana müjdeler olsun.” Yani, adım atarken Allah’tan başka bir şey düşünmemiştir.

Ebû Eyyub-i Sicistanî der ki:

“Niyeti hâlis yapmak, niyetin aslından zordur.”

Büyük zâtlardan birini rüyada görüp:

“Allah sana ne yaptı?” diye sordular.

Dedi ki: “Allah için yaptığım her şeyi sevaplar kefesinde buldum. Yolda düşürülüp de benim aldığım nar tanesini ve evimde ölen kediye sevap

kefesinde buldum. K lahımda kalan bir ipek telini de günahlar kefesinde buldum. Yüz altın değerinde bir merkebim ölmüştü. Onu sevaplar kefesinde bulamadım. Sübhanallah! Bir kedi sevaplar kefesinde olur da yüz altın değerindeki merkep olmaz, bu ne hikmettir” dedim. Denildi ki: “Merkebi nereye g nderdinse oradadır. Sen onun öldüğünü duyunca, “Allah’ın lanetine” dedin. Eğer “Allah yolunda” deseydin, onu da sevaplar kefesinde bulurdun.” Ve Allah için sadakalar vermiştim. Fakat insanlar benim sadaka verdiğimi görürlerdi ve bu benim hoşuma giderdi. Onun ne sevabını, ne de zararını gördüm.”

Süfyân-ı Sevrî bunu duyunca: “Bunun zararını görmediyse, büyük bir saadettir.” dedi.

Bir kimse der ki:

Gazaya gidiyordum. Gemide yoldaşlarımızdan biri bir torba sattı. Aklıma geldi ki, bu torbayı alıp işlerimde kullanayım ve filân şehirde onu satıp k r edeyim. O gece rüyamda gördüm ki, iki şahıs gökten yere

indiler. Biri diğetine:

“Gazilerin adını yaz, filânın gezmek için ve filânın da ticaret için geldiğini yaz” dedi.

Ben:

“Allah için benim halime bakın. Ben tüccar değilim. Benim eşyam yoktur. Nasıl ticarete gelmiş olurum.” dedim.

Dediler ki:

“O torbayı kazanç sağlamak için almadın mı?” Ben ağladım, dedim ki:

“Allah aşkına ben tüccar değilim, beni tüccar yazmayın.”

Biri diğetine şöyle yaz dedi:

“Filân kimse gazaya gelmişti. Yolda, filân şehirde satıp kâr etmek için bir torba satın aldı. Böylece Allah nasıl dilerse, öyle hüküm eder.”

Bunun için derler ki, bir saatlik İhlas, ebedî kurtuluşa vesile olur. Fakat İhlas gayet seyrek ve az bulunur.

Derler ki, “İlim tohumdur. Onun ekimi ameldir ve suyu da İhlastır.”

Beni İsrail’de bir âbid vardı. Ona dediler ki:

“Filân yerde bir ağaç vardır. Onu mâbud edinmişler, ona tapıyorlar.”

Âbid kızdı ve bir balta alıp o ağacı

kesmeye gitti. Şeytan bir ihtiyar kılığında yolda ona arkadaş oldu.

“Nereye gidiyorsun?” dedi.

Âbid:

“Filân ağacı kesmeye giderim” dedi.

Şeytan:

“Git, ibadetle meşgul ol, senin için daha faydalıdır” dedi.

Âbid:

“Niye onu kesmek de ibadet değildir?” dedi.

Şeytan:

“İbadet ise de onu kesmeye müsaade etmem” dedi.

Aralarında kavga çıktı. Âbid, şeytanı yere vurup göğsünün üzerine oturdu.

Şeytan:

“Beni bırak, sana bir sözüm var, söyleyeyim” dedi. Âbid bıraktı.

Şeytan:

“Ey âbid! Allah’ın peygamberleri vardır. Eğer o ağacı kesmek gerekseydi, onlara buyururdu, onlar keserdi. Onlara da buyrulmadı. O hâlde kesmemen gerekir” dedi.

Âbid:

“Hayır, kesmem gerek” dedi.

Şeytan:

“Sende onu kesmek gücü yoktur.” dedi ve yine böylece kavga ettiler. Âbid yine şeytanı yere vurdu.

Şeytan:

“Bu defa da emân ver. Bir sözüm var, söyleyeyim. Eğer beğenmezsen, istediğini yap” dedi. Âbid bıraktı.

Şeytan:

“Ey âbid! Sen fakir bir kimsesin. Senin masrafını başkaları görüyor. Eğer senin bir maaşın olsa ve bir miktarını kendine, bir miktarını da başka âbidlere harcasan, o ağacı kesmekten daha iyi değil midir? Zira onu kestiğin takdirde onlar başka birini dikerler, hiç onlara zararı olmaz. O hâlde her gün senin yastığının altına iki altın koyayım, ihtiyacına harca” dedi.

Âbid düşündü ve:

“Bu kimse doğru söylüyor. Altının birini harcayıp birini sadaka vermek benim için bu ağacı kesmekten hayırlıdır.

Zaten bana, bunu kes diye emir de gelmedi ve ben peygamber de değilim ki, bunun gibi şeyler bana farz olsun” dedi.

Sonra bu düşünce ile o ağacı kesmekten vazgeçip geri döndü. Ertesi gün sabahleyin yastığının altında iki altın buldu. Ertesi gün yine iki altın buldu ve “O ağacı kesmediğim gerçekten iyi oldu” dedi. Üçüncü gün yastığı kaldırdı, hiçbir şey bulamadı. Kızdı ve baltasını alıp ağacı kesmeğe gitti. Şeytan yine yoluna çıktı ve:

“Ne tarafa gidersin?” dedi.

Âbid:

“O ağacı kesmeğe giderim” dedi.

Şeytan:

“Yakışksız konuşuyorsun. Allah hakkı için hiçbir zaman onun semtine bile uğrayamazsın” dedi ve kavga ettiler.

Şeytan âbidi kaldırıp yere vurdu. Öyle ki, elinde bir serçe gibi oynatıyordu. Ona:

“Geri dön, yoksa başını koyun gibi gövdenden ayırırım” dedi.

Âbid:

“Beni bırak, geri döneyim. Fakat bunun aslını söyle ki, ben niçin başta seni iki defa yıktım ve bu defa sen beni yıktın?” dedi.

Şeytan:

“O zaman sen Allah için kızmıştın. Allah beni sana musahhar etti. Zira Allah için bir iş yapanı ben yenemem. Bu defa da kendin için ve dünyalık için kızdın. Dünyaya ve kendi arzusuna uyan, bizimle başa çıkamaz.” dedi.

Beyyine Sûresi; 5.

Zümer Sûresi; 3.

Hikâye

Bir padişah, nedimlerinden birine kızdı, onun tozunu dumanına katmak, onu mahvetmek istedi. Kılıcını kınından çekti, yaptığı hareketin cezasını verecek, nedimin başını kesecekti. Kimsede bir şey söyleme yahut birisinin şefaati edip bağışlanmasını dilemeye kudret yoktu. Yalnız padişahın yakınlarından İmadullah adlı birisi, şefaate etmek istedi; yerinden sıçrayıp hemen secdeye kapandı, padişah da derhal kılıcını elinden bıraktı. Dedi ki:

“İfrit bile olsa bağışladım. Şeytan bile olsa sucunu örttüm. Ayağını ortaya attın mı atmadın mı? Yüzlerce ziyanda bulunmuş olsa razıyım. Yüz binlerce kızgınlıktan geçebilirim. Senin benim yanımda o derece bir değer vardır. Senin yalvarmana aldırış etmezlikten gelemem. Senin yalvarman benim yalvarmam demektir. Yerle gök birbirine

karişsaydı bu adamı yine affetmezdim. Vücudumun her zerresi, ayrı ayrı yalvarsaydı yine başını kılıçtan kurtaramazdı. Fakat bağışladım diye seni minnetli bir hale getirmiyorum ha. Yalnız benim yanımdaki değerinin anlatıyorum ey benim nedimim! Bu işi sen dileyerek yapmadın, içinden öyle geldi. Seni bu işe sevk eden biziz. Çünkü ben, sana kendimi vermiş değilim, sen varlığını bana vermişsin.”

O nedim zahmetten beladan kurtuldu; fakat bu şefaatçiye öyle bir incindi ki selam bile vermez oldu. O ihlas sahibi kişiden dostluğu kesti. Yolda rastlasa yüzünü duvara döner, selam vermezdi! Kendisini kurtaran arkadaşına adeta yabancı olmuştu. Halk şaşırdı, bu iş, ağızlara yayıldı, hikâye gibi söylenmeye başlandı. Herkes:

“Deli değilse neden canını satın alan arkadaş ile dostluktan vazgeçti! O, onun başını kurtardı, canını satın aldı, ayağının bastığı yer toprak kesilmeliydi. Halbuki bu tersine hareket etti, ondan vazgeçti, böyle bir dosta kin gütmeye başladı” diyordu.

Aralarını bulmak isteyen birisi onu kınadı da dedi ki:

“Böyle bir öğütçü dosta neden bu cefada bulunuyorsun? Padişahın o has dostu, senin canını satın aldı, boynun vurulmadı, kurtuldun; fakat seni o kurtardı! Kötülük bile yapsaydı kaçmaman gerekti. Halbuki o temiz ve iyi dost, sana iyilikte bulundu.”

Nedim dedi ki:

“Ben, canımı padişaha feda edecektim. O, neden araya girdi de şefaatte bulundu? Padişahın kahrından başka bir rahmet istemem, ondan başka kimseye sığınamam. Ben, padişaha yüz tutmuş, onu sevmiş, ondan başkasını yok bilmişim! Kahri ile başımı kesse bile bana altmış tane can bağışlar! Benim işim başımla oynamak, arlıktan geçmektir. Padişahımın işi de baş bağışlamaktır. Padişahın eliyle kesilen başa ne mutlu. Yazıklar olsun ondan başkasına eğilen başa!”[538]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Tefekkürün Fazileti

Bil ki, bir saati bir yıllık ibadetten üstün olan bir şeyin derecesi çok yüksektir. İbn-i Abbas (r.a.) der ki:

“Bir kavim Allah’ın zâtını tefekkür ediyorlardı. Resûlullah buyurdu ki: “Allah’ın yaratıklarını tefekkür ediniz, zâtını tefekkür etmeyiniz. Çünkü buna dayanamazsınız.”

Hız. Aişe (r. anha) der ki:

“Resûlullah namaz kılarken ağladı:

“Ya Resûlullah niçin ağlıyorsun? Oysa senin her şeyini Allah affetmiştir.”

Buyurdu ki:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي

الْأَبْصَارِ

“Göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün birbiri arkasında gelmesinde, akıllı kimseler için ayetler, işaretler vardır”^[539] ayet-i kerimesi bana inmiş iken niçin ağlamayayım?”

Ondan sonra buyurdu ki:

“Bu ayet-i kerimeyi okuyup da

tefekkür etmeyene yazıklar olsun.”

Hız. İsa'ya (a.s.):

“Ey Resûlullah! Yeryüzünde senin gibisi var mı?” diye sorduklarında:

“Evet vardır. Bütün sözleri zikir, sükûtu fikir ve bütün bakışı ibretle olan kimse benim gibidir” dedi.

Resûlullah buyurdu ki:

“Gözlerinize ibadetlerden pay verin.”

“O nasıl olur? Ya Resûlullah dediler.”

Buyurdu ki:

“Kur'an'ı okumakla, tefekkür etmekle ve hayret verici hâllerinden ibret almakla.”

Ebû Süleyman Dârânî^[540] diyor ki:

“Dünyayı tefekkür etmek ahirete perde olur. Ahireti tefekkür etmenin semeresi hikmettir. Hikmet ise kalplerin hayatıdır.”

Davud-u Tâî bir gece damda gök âlemini seyredip tefekkür ederken, birden komşusunun evine düştü. Komşusu yerinden sıçrayıp kılıca sarıldı. Hırsız olduğunu sandı. Davud-u Tâî olduğunu görünce:

“Seni buraya kim getirdi?” dedi.

Davud:

“Kendimden haberim yoktu, nasıl

düştüğümü bilmiyorum” dedi.

Âl-i İmrân Sûresi; 190.

Şam’da yetişen âlimlerin büyüklerinden. Abdurrahmân b. Ahmed el-Ansî şer’î ilimlerde ilerlemişken, Allah Teâlâ’dan başka her şeyi terk edip, tasavvuf yoluna girdi. Künyesi Ebû Süleymân’dır. Şam’ın güneyinde bulunan Daran köyünde yerleşti. Bunun için kendisine Ebû Süleyman Dârânî denir. Hicrî 205 (m.820)’de Şam’da vefat etti. Türbesi oradadır. Süfyân-ı Sevrî ve başka âlimlerden ilim öğrenip hadis-i şerîf dinledi. Lütuf ve ihsanı bol, çok kibar ve sevimli bir zât idi. Bunun için kendisine Reyhân-ül-kulûb (Gönüllerin güzel kokulu çiçeği) denirdi. Nefsine muhalefet etmekte, açlık çekmekte çok ileri idi. Öyle ki, bu ümmetten açlığa onun kadar tahammül eden olmamıştır. Bunun için kendisine “Bündâr-ül-Câlîn” (Açların reisi) denirdi ilimde, marifette, yüksek hâlleri ve çok güzel sözleri meşhurdur.

Rızanın Fazileti

Bil ki, Allah Teâlâ'nın kazasına rıza göstermek çok yüksek bir makamdır. Onun ötesinde başka bir makam yoktur. Zira Allah'ın sevgisi en güzide makamdır. Rıza ise sevginin semeresidir. Ama her sevginin değil, belki tam olan sevginin semeresidir.

Bunun için Resûlullah buyurdu ki:

“Allah Teâlâ'nın kazasına rıza göstermek Allah'a açılan en büyük kapıdır.”

Resûlullah bir kavimden:

“İmanınızın alâmeti nedir?” diye
sual buyurunca:

“Belâya sabır ve nimete şükür ederiz
ve Allah'ın kazasına rıza gösteririz.”
dediler.

Bunun üzerine Resûlullah buyurdu
ki:

“Bu kavim ilim ve hikmet
sahibidirler. Bu büyük hikmetlerinden
dolayı peygamberlere yakındırlar.”

Gene buyurdu ki:

“Kıyamet günü ümmetimden bazı
kimselere cennette uçmaları için kanat

yaratılır. Melekler onlara derler ki: “Hesabı, sıratı ve teraziyi gördünüz mü?” Onlar: “Hayır, bunların hiçbirini görmedik” derler. Melekler: “Sizler kimlersiniz?” diye sorarlar. Onlar da: “Muhammed ümmetiyiz” derler. Melekler: “Öyleyse ameliniz nedir ki, bu kadar ihsanlara kavuştunuz?” Onlar derler ki: “Bizde iki haslet vardı: Birisi, yalnız iken günah işlemeye Allah’tan utanırdık; diğeri, az rızka razı olup Allah’ın takdirine boyun eğdik.” Melekler: “Öyleyse bu dereceye lâıksınız” derler.”

Hız. Musa’nın (a.s.) kavmi ona: “Allah Teâlâ’nın razı olduğı amel hangisidir? Onu yapalım” dediklerinde, Allah’tan şöyle bir vahiy geldi: “Benden razı olsunlar, ben de onlardan razı olurum.”

Hız. Davud’a (a.s.) vahiyle şöyle bildirildi:

“Ey Davud, velilerimin dünya üzüntüsü ile ne işi vardır? Dünya üzüntüsü, benim münacatımın lezzetini onların kalbinden götürür. Ey Davud, ben dünya için üzölmeyen ve dünyadan hiçbir şeye gönöl bağlamayan dostlarımı severim.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurur ki:

“Allah Teâlâ buyurur ki: Ben, o Allah’ım ki, benden başka Allah yoktur. Belâma sabretmeyip kazama rıza göstermeyene de ki, kendisine başka Allah bulsun.”

“Takdir edip işlerimin tedbirini layığı veçhiyle sağlam yaptım. Olacak her şeyi hükmettim. Rızâ olan kul kim ise rızam onunladır. Rızâ olmayan kim ise gazabım onunladır. Bu bana kavuşacakları kıyamete kadar devam eder.”

“Hayrı ve şerri yarattım. Hayır için yaratıp ona hayrı kolaylaştırdığım kimseye ne mutlu. Şer için yaratıp ona şerri kolaylaştırdığım kimseye ise yazıklar olsun. Benim takdirimle ilgili sözler söyleyip bunu nasıl ve niçin takdir eyledi, diyene yazıklar olsun.”

Peygamberlerden biri yirmi yıl açlık, susuzluk ve sıkıntıya müptelâ oldu. Bundan kurtulmak için dua etti, kabul olmadı.

Bunun üzerine vahiy geldi: “Gökleri ve yeri yarattığımda senin nasibini böyle takdir ettim. Göklerin, yerin ve bütün mülkümün takdirini bozma mı istiyorsun? Senin için takdir ettiğimizi değiştirelim ki, bizim dilediğimiz

olmasın, senin dilediğin mi olsun? İşler bizim isteğimize göre değil de senin keyfine göre mi olsun? İzzet ve celâlim hakkı için bir daha bunun gibi fikirler aklına gelirse, adını peygamberlerin defterinden silerim.”

Hız. Enes (r.a:) der ki:

“Yirmi yıl Resûlullah'ın hizmetinde bulundum. Yaptığım bir iş için, “Niçin yaptın?” ve yapmadığım bir iş için de “Niçin yapmadın?” demedi. Bir kimse, işi olmadığı için bana kızdığı zaman, “Eğer kaderde olsaydı, olurdu” derdi.”

Hız. Davud'a (a.s.) vahiyle şöyle bildirildi:

“Ey Davud, sen bir şey istiyorsun, ben bir şey istiyorum. Benim dilediğim olur. Eğer benim dilediğime teslim olup razı olursan, senin dilediğinde de sana kifayet ederim. Eğer teslim olmazsan, dilediğin şeyde sana sıkıntı ve belâ çektiririm. Nihayet benim dilediğim olur.”

Ömer b. Abdülaziz der ki:

“Ben takdir edilene sevinirim.”

Ona “Ne dilersin?” dediklerinde, “Takdir edileni dilerim.” dedi.

İbn-i Mes'ud (r.a.) der ki:

“Olmayan bir şey için “keşke olaydı” ve olan bir şey için de “keşke olmayaydı” demekten, ateşi yemeği daha çok severim.”

Beni İsrail âbidlerinden biri, nice yılları ibadetle geçirdi. Sonunda rüyasında bir kadın gördü. Ona dediler ki:

“Filân kadın cennette seninle aynı derecededir. Sana verilen derece ona da verilmiştir.”

Bunun üzerine âbid o kadını aradı. Onun ibadetinin ne olduğunu görmek istiyordu. Onu bulunca, farzlardan başka namaz ve orucunun olmadığını gördü. Ona dedi ki:

“Senin hâlin nedir?”

Kadın:

“Hâlimi görüyorsun” dedi. Âbid ısrar etti. Sonunda kadın dedi ki:

“Benim küçük bir hasletim vardır: Belâya razı olurum. Hasta olursam, şifa istemem, güneşte olursam gölge istemem, gölgede olursam güneşe çıkmam; hülâsa Allah ne hüküm etmişse, ona rıza gösteririm.”

Âbid elini başına vurup:

“Bu küçük bir haslet değil, büyük bir

haslettir” dedi.

Hikâye

Bir takım zevk düşkünü kişiler, bir dervîşi kötölemek istediler. Aleyhinde kötü sözler söylediler. O da bu sözlerden incindi. Tarikatın şeyhine şikâyet etti. Şeyh dedi ki:

“Oğlum! Dervîşin hırkasını giymek demek, feleğin her türlü cilvesine rıza göstermek demektir. Sen onların bu gibi hareket ve sözlerine tahammül etmelisin. Aksi davranış, Allah’a ve hakikate karşı gelmektir ve dervîşin hırkası böylelerine haramdır, giymemelidir.”

Engin deniz, taşla bulanmaz.

İncinen bir arif sürâhi su gibidir.

Başına bir felâket gelirse tahammül et.

Af ile günâhtan temizlenirsin.

*Ey kardeş! Mademki sonunda toprak
olacaksın,*

O halde ölmeden önce toprak ol.[541]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Kısa Emelin Fazileti

Bil ki, kalbinde uzun yaşamak fikri olan kimse, din ve ahiret için bir şey yapmaz. Zira kendi kendine der ki: “Bu kadar ömrün vardır. İstedğin zaman tevbe etmek mümkündür. Biraz rahatına bak, huzur bul.” Ama Ölümünü yakın bilirse, her zaman onun hazırlığı ile meşgul olur. Halbuki sürekli hazırlıklı olmak ise bütün saadetlerin temelidir.

Resûlullah (s.a.v.), İbn-i Ömer’e buyurdu ki:

“Sabahleyin kalkınca akşama kadar sağ kalacağını, akşam olunca da sabaha kadar sağ kalacağını söyleme. Hayatta iken ahiret azığını hazırlamaya bak. Çünkü yarın Hakk’ın huzuruna varıldığında ne isimle çağırılacağını bilemezsin.”

Hz. Peygamber’den :

“Sizin için iki şeyden korktuğum kadar hiçbir şeyden korkmam: Arzularınıza uymanız ve uzun yaşamak düşüncesi.”

Hz. Üsame (r.a.) bir şeyi bir ay veresiye aldı. Resûlullah: “Üsame uzun

yaşayacağını ümid ediyor. Nefsim yed-i kudretinde bulunan Allah hakkı için hiç bir defa gözümü yummadım ki, açmadan evvel ve gözümü açmadım ki, yummadan evvel ecelin geleceğini düşünmeyeyim ve hiç ağzıma bir lokma koymadım ki, boğazımda kalacağına ihtimal vermeyeyim.” buyurdu.

Ondan sonra şöyle devam etti:

“Ey insanlar, kendinizi ölü farzediniz. Muhammed’in ruhu yedi kudretinde olan Allah hakkı için size vaat edilen mutlaka size ulaşacaktır. Ondan kurtulmak mümkün değildir.”

Resûlullah abdestini bozunca, derhal teyemmüm ederdi. “Su yakındır, ya Resûlullah” dediklerinde: “Suyun yanına varıncaya kadar sağ kalmayabilirim.” buyurdu.

Abdullah b. Mesûd (r.a.) der ki:

“Resûlullah (s.a.v.) bir kare çizdi ve onun ortasında bir doğru çizgi çekti ve o çizginin her iki tarafına küçük çizgiler çekti ve karenin dışında da başka bir çizgi çizdi ve buyurdu ki: “Karenin içerisindeki çizgi insandır. Kare onun ecelidir. Her tarafını kuşatmıştır. Ondan kurtulmak

imkânsızdır. Onun üzerindeki çizgiler, üzerine bırakılan belâ ve afetlerdir. Birinden kurtulsa, ötekinden kurtulamaz. Düşüp ölünceye kadar böyle devam eder. Karenin dışındaki çizgi onun uzun emelidir. Her zaman bir şey ümit edip düşünür. Oysa o şey Allah'ın ilminde onun ölümünden sonra olacaktır.”

Hız. Peygamber buyurdu ki:

“İnsan gün be gün ihtiyarlıyorsa da onun iki şeyi gençleşir: Mal arzusu ve yaşama arzusu.”

Hız. İsa (a.s.) bir ihtiyar gördü, eline bel almış, bir yeri belliyordu. İsa: “Ya Rabbi, bu ihtiyarın kalbinden emeli çıkar” dedi. O ihtiyar derhal elinden beli bırakıp bir saat kadar uyudu. Sonra İsa: “Ya Rabbi, o ihtiyarın emelini geri ver” dedi. İhtiyar hemen yerinden kalkıp yine beli eline aldı. O ihtiyara sebebini sorunca, ihtiyar dedi ki: “Önce aklıma geldi ki, sen ihtiyarladın. Bugünlük, yarınlık ömrün kalmıştır. Boş yere niçin zahmet çekiyorsun. Onun için beli elimden bırakıp çalışmaktan vazgeçtim. Daha sonra aklıma geldi ki,

ölünceye kadar sana yiyecek lâzımdır. Onun için kalkıp yine çalışmaya başladım.”

Bir gün Hz. Peygamber yanındakilere:

“Cennete girmek ister misin?” diye sordu.

Oradakiler:

“İsteriz ya Resûlullah” dediler.

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

“Öyleyse emelinizi kısa tutun. Ölümü önünüzde hazır bilin ve Mevlânızdan hayâ edin” buyurdu.

Bir kimse kardeşine yazdığı mektupta şöyle dedi: “Şimdi, dünya rüyadır, ahiret uyanmaktır. Ölümünden başka aralarındaki bütün hâller dağınık ve yalancı rüyalardır.”

Hikâye

Bir tacirle tanıştım. Yüz elli deve yükü ticaret malı ve kırk kölesi vardı. Bir gece beni, Kiş Adası'ndaki^[542] odasına götürdü. Bütün gece, "Türkistan'da depom, Hindistan'da servetim var. Elimdeki şu senet, falan arazimin tapusudur" dedi durdu. Bu sözleriyle benim rahatımı kaçırdı.

Bir ara:

"İskenderiye'ye gitmek istiyorum; ama Batı denizi fırtınalıdır" dedi. Sonra devam etti: "Ey Sadî! Bir seyahatim daha var, o sefere de çıkarsam, artık ticaretten vazgeçip bir köşeye çekilip oturacağım ve ömrümün sonuna kadar istirahat edeceğim."

Kendisine:

"Hayrola. Bu defa nereye gideceksiniz?" diye sorunca:

"Çin'e İran kükürdü götüreceğim. İşittiğime göre orada iyi para ediyormuş. Oradan Çin kâseleri getirip

Rum diyarına götüreceğim ve Rum diyarının ipekli kumaşlarını Hindistan'a götürüp oranın çeliğini Halep'e, Halep'in cam eşyasını Yemen'e, Yemen kumaşlarını da İran'a getireceğim. Artık ondan sonra alış verişini terk ederek bir köşeye çekilip rahatlığa ereceğim.”

Tacir, o kadar boş hayaller kurdu ki, artık konuşup anlatmağa gücü kalmadı ve bana:

“Sadî! Sen de konuş bir şey söyle” deyince ben de ona şöyle dedim:

Gûr^[543] çölünde bir tacir,
Katırdan düşünce şöyle demiş:
Dünya malıyla gözü doymayanın,
Gözünü ya kanaat yahut ta mezar toprağı
doyurur.^[544]

Fars Körfezi'nde İran'a bağlı ada. Turistik önemi olan Kiş Adası'nın yüzölçümü 91.5 km², nüfusu 20.000 kişi, anakaraya uzaklığı ise 19 km.'dir. İdari olarak Hürmüzgan Eyaleti'ne bağlıdır..

Afganistan'da bir şehir.

Sadi Şirazi, Gülistan, hzl. Cevdet

Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Şükretmenin Fazileti

Enes b. Mâlik'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Allah, yemeğini yedikten ve içeceğini içtikten sonra bu nimetlere karşılık kendisine şükreden kulundan kesinlikle razı olur.”[545]

Esmâ binti Yezid'in (r.anha) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Azîz ve Celîl olan Allah, kıyamet günü eski yeni bütün insanları bir araya toplayınca herkes tarafından işitilen şöyle bir ses duyulur: “Bugün burada toplananlar, Allah'ın keremine kimlerin öncelikle layık olduklarını göreceklendir. Vücutlarını yataklardan uzaklaştırıp ibadet etmeye kalkanlar ayağa kalsınlar!” Bu çağrı üzerine ayağa kalkanların az olduğu görülür. Arkasından aynı ses: “Ticaretin ve alışverişin Allah'ı zikretmekten alıkoyamadığı kimseler ayağa kalsın!” diye seslenir. Bu çağrı üzerine az sayıda kimsenin ayağa kalktığı görülür. Daha

sonra aynı ses: “Rahatta ve darlıkta Allah’a hamd edenler ayağa kalksınlar!” diye seslenir. Bu çağrı üzerine de az sayıda kimsenin ayağa kalktığı görülür. Arkasında Mahşer’de toplanmış olan diğer insanlar hesaba çekilir.”[546]

Hasan-ı Basrî’nin anlattığına göre; Hz. Musa (a.s.) Allah’a şöyle bir soru sordu:

“Ya Rabbi! Âdem, Senin kendisine yapmış olduğun bağışlara karşı nasıl şükür borcunu yerine getirebildi? Çünkü O’nu kendi kudretinle yarattın, O’na kendi ruhundan üfledin, kendisini Cennet’ine koydun ve meleklerle O’na secde etmelerini emrettin.”

Azîz ve Celîl olan Allah, Hz. Musa’nın bu sorusuna karşılık şöyle buyurdu: “Yâ Musa! Âdem, bütün bu bağışları kendisine Benim yaptığımı bilerek Bana hamd etti ve böylece kendisine verdiklerime karşı Bana şükretmiş oldu.”

Katade’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kime şu dört şey verilirse kendisine

dünya ve ahiretin iyiliği bağışlanmış demektir:

- 1- Allah'ı zikreden dil,
- 2- Allah'a şükreden kalp,
- 3- Dayanıklı vücut,
- 4- Mü'min ve iyi huylu eş.”[547]

Söylendiğine göre; Hz. Davud'un (a.s.) dualarından biri şöyleydi:

“Sen'den şu dört şeyi istiyor ve şu dört şeyden de Sana sığınırım. Sen'den istediğim dört şey şunlardır:

- 1- Allah'ı zikreden dil,
- 2- Allah'a şükreden kalp,
- 3- Sabırlı ve dayanıklı bir vücut,
- 4- Gerek dünya ve gerek ahiretimle ilgili meselelerde bana destek olacak bir eş.

Kendilerinden Sana sığındığımı dört şey de şunlardır:

- 1- Başıma efendi kesilen hayırsız evlat,
- 2- Yaşlanmadan önce ihtiyarlamama yol açan eş,
- 3- Omuzlarıma vebal olarak yüklenen bir servet,
- 4- İyiliklerimi görünce saklayan ve kötülüklerimi görünce yayan komşu.”

Süfyan-ı Sevrî (r.a.) diyor ki:

“İki nimet var ki, Allah sana onları bağışlamışsa O’na hamd ve şükreyle. Bu iki nimet şunlardır:

- 1- Hükümdar kapısına düşmemek,
- 2- Doktor kapısına düşmemek.”

Abdullah Muzinî (r.a.) diyor ki:

“Bir kimse hem Müslüman olur ve bedenlen sağlıklı olursa dünya ve ahiretin en önemli iki nimeti şahsında bir araya gelmiş demektir. Çünkü dünyanın en önemli nimeti, vücut sağlığı, ahiretin en önemli nimeti de İslâm olmaktır.”

İbn-i Abbas’ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

“İki nimet var ki, insanların çoğu onların değerini bilmez. Bu nimetler vücut sağlığı ile boş zamandır.”^[548]

Tâbiîn’den biri diyor ki:

“Kim nimetlerin akınına uğrarsa sık sık Elhamdülillah desin. Kim çok sıkıntılarla karşılaşarsa istiğfar etmelidir. Kim fakirlik altında ezilirse sık sık “Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi’l-Aliyyi’l-Azîm” desin.”

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Yemek konusunda şu dört unsur bir

araya gelirse, o yemek her bakımdan eksiksiz olur:

1- Yemek helâl kazanç sonucu elde edilmişse,

2- Yenirken Allah'ın adı anılarak yenmeye başlamışsa,

3- Onu paylaşan ellerin sayısı çok olursa,

4- Yendikten sonra Allah'a hamd edilmiş ise.”[549]

Hasan-ı Basrî'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Allah kuluna, küçük veya büyük bir nimet verir de, kul bu nimete karşılık Elhamdülillah derse kendisine elde ettiğinden daha iyisi verilir.”[550]

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Mü'mine şaşarım. Çünkü her gelişme onun hakkında hayırlıdır. Eğer iyi bir şeyle karşılaşır da şükrederse bu iyilik onun hakkında hayır olduğu gibi eğer uğradığı kötülük karşısında sabrederse bu da onun hakkında hayır olur.”[551]

Anlatıldığına göre; Mekhul'e (r.a.):

نَمْ لَنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنْ النِّعَمِ

“Sonra o gün, nimetler hakkında sorguya çekileceksiniz.”^[552] ayetindeki “Nimetler”in ne olduğu soruldu. O da bu soruyu; “Bu ayette geçen nimetler ifadesi ile içeceklerin serinleticiliği, evlerin gölgeleyiciliği, karınların tokluğu, hilkatin dengesi ve uykunun hazzı kastedilmektedir.” diye cevaplandırdı.

Anlatıldığına göre; bir gün Hz. İsa (a.s.) kaba dokumadan yapılmış bir aba, bir gömlek, bir uzun don giymiş olarak, başı ve bıyıkları kökten tıraş edilmiş, açlıktan yanakları solmuş, susuzluktan dudakları kurumuş, göğsünün ve kollarının kılırları uzamış bir halde ve ağlaya ağlaya dostlarının karşısına çıkarak şöyle dedi:

“Esselâmualeyküm! Ben Allah’ın izni ile dünya ayakları dikine serilmiş bir insanım. Bunu övünmek için söylemiyorum.

Ey İsrailoğulları! Sakın dünyayı umursamayınız ki, o gözünüzde küçük görünebilsin. Dünyayı hor görünüz ki, size ahiret ikram edilsin. Ahireti küçümsemeyiniz ki, size dünya ikram edilmesin. Çünkü dünya üstün

görülmeye layık değildir. O insanı her gün fitneye ve yıkıma sürükler.

Eğer benim sohbet arkadaşlarım ve dostlarım iseniz, dünyadan nefret etmeyi, onu düşman bilmeyi huy edininiz. Eğer böyle yapmazsanız, benim sohbet arkadaşlarım ve dostlarım değilsiniz. Ey İsrailoğulları, mescitleri ev ve kabirleri oda edininiz. Misafirler gibi olunuz. Gökteki kuşları görmüyor musunuz? Ne ektikleri ve ne de biçtikleri halde Allah gökte onların rızkını vermektedir.

Ey İsrailoğulları! Ekmeğiniz arpa ve yemeğiniz çayırların yeşillikleri olsun. Bilesiniz ki, siz bunun bile şükrünü yerine getiremezsiniz. Nerede kaldı ki, daha iyisinin şükrünü yerine getirebilesiniz.”

Said b. Cubeyr’in belirttiğine göre; “Cennete ilk girecek olan kimse, gerek rahatlıkta ve gerekse darlıkta Allah’a hamd eden kimsedir.”

Bilesin ki, şükür gelmiş-geçmiş tüm mü'minlerin, meleklerin, peygamberlerin, yeryüzü halkının ve Cennetliklerin ortak ibadetidir. Şükrün peygamberler tarafından

benimsenmiş bir ibadet olduğunu gösteren delillerden biri şunlardır. Hz. Musa (a.s.) aksırınca: “Elhamdülillah” demişti. İman etmeyen kavmi boğulup da kendisi çevresindeki mü’minlerle birlikte kurtarılan Hz. Nûh’a (a.s.) hamd etmeyi emrederek şöyle buyurmuştur:

فَإِنَّا اسْتَرْخَيْتُكَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلِّ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنْ

الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

“Yanındakiler ile birlikte gemiye yerleştiğin zaman: “Bizi o zâlim kavimden kurtaran Allah’a hamdolsun.” de.”[553]

Allah’ın dostu Hz. İbrahim (a.s.) şöyle dedi:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعٌ

الْمُنِيبُ

“İhtiyarlık çağımda bana İsmâil’i ve İshâk’ı lütfeden Allah’a hamdolsun. Hiç şüphesiz, benim Rabbim, duaları kabul edendir.”[554]

Öte yandan Hz. Davud ile Hz. Süleyman (a.s.) şöyle dediler:

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ

مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

“Andolsun! Biz Dâvûd’a ve Süleyman’a ilim verdik. Onlar, “Hamd, bizi mü’min kullarının birçoğundan üstün kılan Allah’a mahsustur” dediler.”[555]

Bunun yanında cennetlikler de altı yerde Allah’a hamd edeceklerdir:

Bunlardan birincisi Yüce Allah’ın:

وَاتَّخَذُوا الْيَوْمَ أَهْلُهَا الْمَجْرُمُونَ

“Ey günahkârlar, bugün siz bir tarafa ayrılıyorsunuz.”[556] buyurduğu sıradadır ve şöyledir:

فَإِنَّا اسْتَرْسَتْ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنْ

الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

“...Sen ve beraberindeki kimseler, gemiye bindiğiniz zaman: “Bizi zalim kavmin elinden kurtaran Allah’a hamd olsun” de.”[557]

Bu hamdlerin ikincisi, cennetlikler Sırat köprüsünü geçince yapılacaktır. Nitekim Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْغَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ

“Şöyle derler: “Hamd, bizden hüznü gideren Allah’a mahsustur. Şüphesiz Rabbimiz çok bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir.”[558]

Bu hamdlerin üçüncüsü, cennetlikler hayat suyu ile yıkanıp cenneti gördükleri sırada ve şöyle yapılacaktır:

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُلُوبِهِمْ مِنْ غَلٍّ نَجْزِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارَ وَقَالُوا الْحَمْدُ
لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولُ

رَبَّنَا بِالْحَقِّ وَتُوفُوا أَنْ تِلْكُمْ الْجَنَّةَ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

“Biz onların kalplerinde kin namına ne varsa söküp attık. Altlarından da ırmaklar akar. “Hamd, bizi buna eriştiren Allah’a mahsustur. Eğer Allah’ın bizi eriştirmesi olmasaydı, biz hidayete ermiş olamazdık. Andolsun, Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirmişler” derler. Onlara, “İşte yaptığınız (iyi işler) sayesinde kendisine varis kılındığınız cennet!” diye seslenilir.”[559]

Bu hamdlerin dördüncüsü, cennetliklerin cennete girişi sırasında şöyle yapılacaktır:

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ

نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

“Onlar şöyle derler: “Hamd, bize olan vaadini gerçekleştiren ve bizi cennetten dilediğimiz yere konmak üzere bu yurda varis kılan Allah’a mahsustur. Salih amel işleyenlerin mükâfatı ne güzelmiş!”[560]

Cennetlikler beşinci kere, cennetteki yerlerine şöyle hamd edeceklerdir:

“Bizi sıkıntı ve tasadan uzak tutan Allah’a hamdolsun. Hiç şüphesiz, Rabbimiz çok affedici ve bol nimet bağışlayıcıdır. O kendi fazileti ile bizleri ebedîlik yurduna yerleştirmiştir. Burada ne yorgunluğa ve ne de bıkkınlığa uğrarız.”

Cennetlikler, altıncı kez olarak da cennet yemeklerini yiyince şöyle hamd edeceklerdir:

“Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun.”[561]

Ehl-i hikmetten bir zât diyor ki:

“Şu dört şeye her zaman şükrediyorum:

1- Allah bin türlü mahlûkat yarattı. Görüyorum ki, bu mahlûkatın en

üstünü insandır ve beni de insanlardan biri olarak yaratmıştır.

2- Allah erkekleri kadınlardan üstün kılmış ve beni de erkek olarak yaratmıştır.

3- İslamiyet'in en üstün ve Allah katında en makbul din olduğunu ve beni de Müslümanlıkla şereflendirdiğini görüyorum.

4- Muhammed ümmetinin en üstün ümmet olduğunu ve bana da bu ümmetten biri olmayı nasip ettiğini görüyorum.”

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Azîz ve Celîl olan Allah mahlûkatı dört ana grup halinde yarattı. Bu gruplar; melekler, cinler, insanlar ve şeytanlardır. Sonra da bu grubu on sınıfa ayırdı. Bu on sınıfın dokuzunu melekler, birini de cinler, insanlar ve şeytanlar meydana getirir.”[562]

Söylendiğine göre; mahlûkat on ana gruba ayrılır: Bu grupların dokuzu şeytanlarla cinler ve biri de insanlardır. Ayrıca insanlar da yüz yirmi beş sınıfa ayrılır. Bunların

yüzünü Ye'cüc, Me'cüc, Satuç, Maluk ve benzerleri meydana getirir ki, bunların tümü de kâfirdir ve varacakları yer cehennemdir.

Bu sınıfların yirmi beş tanesi de diğer insanları meydana getirir. Bu yirmi beş sınıfın on ikisi Rumlar, Hazerler, Seklablar ve benzerleridir. Batıda yaşayan altısı da Kızılderililer, Habeşiler, Zenciler ve benzerleridir. Doğuda yaşayan altısı da Türkler, Hakanlar, Oğuzlar, Tatarlar, Halençler, Keymaklar ve Yemklerdir. Bunların da Müslüman olanları hariç, tümü Cehennemliktir.

Yüz yirmi beş sınıfın sadece bir tanesi Müslüman'dır. Buna göre; iman etmiş olan herkes bu yüzden Allah'a hamd etmeli. Allah'ın bağışladığı bu nimetin değerini bilmeli ve Allah'ın kendisini bütün mahlûkat gruplarından ayırarak Müslüman yapmış olmasının önemini takdir etmelidir.

Ayrıca Müslümanların oluşturduğu o bir sınıf da daha sonra yetmiş üç zümreye ayrılmıştır. Bu zümrelerin yetmiş ikisi çeşitli sapık akımları ve

yalnız bir tanesi sünnet yolunu meydana getirmektedir.

Söylendiğine göre; şükür sıradan halkın şükrü ile seçkin Müslümanların şükrü olmak üzere ikiye ayrılır: Sıradan halkın şükrü dille hamd etmek ve nimetleri Allah'tan bilmektir. Seçkin mü'minlerin şükrü ise; dille hamd etmek, kalple takdir etmek, belirtilen esaslar uyarınca ibâdet etmek ve başta dil olmak üzere vücudun diğer organlarını haramlardan sakındırmaktır.

Muhammed b. Kaab diyor ki:

“Şükür, amel demektir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Ey Davudoğulları, şükrediniz!”[563]

Yani, şükür borcunuzu ödemek üzere amel ediniz.

Amr b. Şuayb'in babasından ve babasının da dedesinden rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Şu iki huy kimde varsa Allah onu katında şükreden sabırlı kulları arasında yazar:

1- İnsanın din alanında kendinden daha üstün olanlara bakması,

2- Dünyaca kendisinden daha aşağı durumda olanlara bakıp Allah'a hamd etmesi.”[564]

Şükrün eksiksiz olabilmesi için şu üç şey gereklidir:

1- Allah sana bir şey verince, bu nimeti kimin verdiğini düşünerek O'na hamd etmen.

2- Allah'ın sana verdiği nimetten hoşnut olman.

3- Allah'ın verdiği söz konusu nimetten yararlandığın sürece ve o nimetten doğan enerjiyi vücudunda taşıdığın sürece Allah'a asi olmamandır.

İbn-i Abbas (r.a.) diyor ki:

“Yüce Allah'ın öyle seçkin kulları var ki, bunlar iyilik yapınca sevinirler. Kötülük işleyince istiğfar ederler, kendilerine nimet verilince şükrederler ve başlarına bir musibet gelince sabrederler.”

Muhammed b. Kaab Kurezî diyor ki:

“Bir gün Hz. Süleyman (a.s.) bineğine bindiği bir sırada ümmetinden bir grup yanına gelerek:

“Ey Allah'ın peygamberi, sana öyle nimetler verildi ki, senden

öncekilerden hiç kimseye böylesi verilmedi.” dediler.

Hız. Süleyman (a.s.) kendisine böyle diyenlere şu cevabı verdi:

“şu dört sıfat kimde bulunursa o kimseye Davudoğullarına verilmeyen dünya nimeti verilmiştir:

1- Gizli-açık her durumda Allah’tan korkmak.

2- Zenginlik ve fakirlik dönemlerinde tutumlu olmak.

3- Öfkeli ve sevinçli durumlarda ölçülü olmak.

4- Gizli ve açık her durumda Allah’a hamd etmek.”

Rivayete göre; bir gün Ebû Zerr Gıfarî’ye:

“En mutlu insan kimdir?” diye sordular.

O da bu soruya şöyle cevap vermiştir:

“Toprağın altında yatan, azaptan emin ve sevap bekleyen ölü.”

Müslim, 2734; Tirmizî, 1816.

İbn Hacer, el-Metâlibü’l-Aliyye, 4/373; Ali el-Muttaki, Kenzü’l-Ummâl, 43392.

Heysemî, ez-Zevâid, 4/273; Beyhakî,

Şuabü'l-İman, 4429.

Buharî, 6412; Tirmizî, 2304; İbn Mâce, 4170.

İbn Arrâk, Tenzihü's-Şeria, 2/265.

İbn Mâce, Sünen, 3085.

Müslim, 2999; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/333.

Tekâsür Sûresi: 8.

Mü'minûn Sûresi; 28.

İbrahim Sûresi; 39.

Neml Sûresi; 15.

Yâsîn Sûresi; 59.

Mü'minûn Sûresi; 28.

Fâtır Sûresi; 34.

A'raf Sûresi; 43.

Zümer Sûresi; 74.

Fâtiha Sûresi; 2.

Ebü's-Şeyh, Kitâbü'l-Azeme, 948-949.

Sebe' Sûresi; 13.

Tirmizî, 2512; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 2805.

Hikâye

Sebalıların asılları kötüydü, mayaları pisti. Allah'a ulaşma sebeplerinden kaçarlardı. Allah onlara bunca bağ, bunca bostan vermiş, sağlarından, sollarından onlara zevk ve huzur için bunca nimetler ihsan etmişti. Ağaçlardan dökülen meyvelerin bolluğundan yol daralır; geçenler, geçemez oluyordu.

Oraya tam on üç peygamber gelmiş, sapıklara yol göstermek için şunları söylemişlerdi:

“Nimetleriniz çoğalıp durmakta, fakat şükür nerede? Şükür merkebi yatıp uyusa bile siz onu uyandırın, kaldırın! Nimet verene şükretmek aklen de lazım. Şükretmeyen kendisine ebedi hışım kapısını açar. Kendinize gelin de şu kereme bakın! Bir şükre bedel bu kadar nimeti kim verir? Allah insana baş verir, şükür için de bir secde ister. Ayak bağışlar, şükür için bir oturma diler.”

Sebalılar dediler ki:

“Bizim şükretme kabiliyetimizi şeytan aldı götürdü, şükürden de usandık, nimetten de”

Peygamberler dediler ki:

“Gönülde bir illet yüzünden insan doğruyu anlamaz, sapıtır. O yüzden nimetler, umumiyetle illet olur. Hastalıkta yenen yemek insana hiç kuvvet verir mi?”

Sebalılar:

“Ey davaya girişenler, doktorluğu bildiğinize, bize fayda vereceğinize deliliniz nerede? Siz de bizim gibi uyku uyumakta, siz de bizim gibi yemek yemektesiniz. Köylerde, şehirlerde bizim gibi oturup duruyorsunuz. Bu su toprak tuzağındayken nasıl olur da gönül simurgunu avlayabilirsiniz? Fakat mevki ve reislik sevdası sizi peygamberlik davasına salmış, bu yüzden kendinizi peygamber sanıyorsunuz. Bu çeşit laflar, bu çeşit yalanlara kulak bile asmak istemeyiz, ayran kâsesine düşmek dilemeyiz” dediler.

Peygamberler dediler ki:

“Bu da o illetten, körlüğünüzden. Söylediğimiz sözlerin hakikatini göremiyorsunuz. Davamızı duyuruyorsunuz da elimizdeki mücevheri görmüyorsunuz. Elimizdeki bu mücevher, halka bir imtihandır. Onu gözlerin önünde dolandırıp durmaktayız.

Kim “Nerede mücevher?” derse bu sözü, körlüğüne, mücevherleri görmediğine şahittir. Ah akılsız adamlar ah, size canla, başla verdiğimiz nasihatler, sizin bağınızı kuvvetlendirdi. Vah yazıklar olsun vah!”

Onlar dediler ki:

“A öğütçüler, iyi söylüyorsunuz; ama bu köyde adam olsa! Allah bizim gönlümüzü kilitledi, kimse Allah’tan ileri geçemez ki. Her şeyi düzüp koşan Allah, bizi de böyle düzdü koştu. Kimse bu dedikoduyla kaderimizi değiştiremez.”

Peygamberler dediler ki:

“Evet, Allah çekinip kurtulmaya imkân bulunmayan sıfatlar yaratmıştır. Fakat arızı sıfatlar da yarattı ki, onları terk etmek

mümkündür; herkesin nefretini kazanan kişi, sıfatları terk eder, huylarından vazgeçerse herkesin sevgisini kazanır, herkes ondan razı olur.”

Onlarsa:

“Bu, bizim derdimiz, deva kabul eder dert değil. Siz yıllarca öğütler verdiniz. Bizim de derdimiz arttı, bağımız kuvvetlendi. Eğer bu hastalık, iyileşecek bir hastalık olsaydı nihayet bir zerresi olsun geçerdi. İnsan susuzluk hastalığına uğrarsa içtiği su ciğere gitmez. Denizi içse başka bir yere gider. Nihayet el ayak şişer. Su içmek, susuzluğu bir türlü geçirmez” dediler.

Peygamberler dediler ki:

“Ümitsizliğe düşmek kötüdür. Allah’ın ihsan ve rahmetlerine son yoktur. Böyle bir ihsan sahibinden ümit kesmek hiç de yaraşmaz. Bu rahmete el atın, yapışın! Nice işler vardır ki, ilk önce güç görünür de sonradan kolaylaşır, o güçlük geçer gider. Bize o kulluğu o buyurdu. Bu söz söylememiz, kendiliğimizden değil ki! Canımız, onun emrini yerine getirmek

için bunun için yaşıyoruz, bunun için yaratıldık. Kuma tohum ek dese bile biz ekeriz.”

Sebalılar:

“Siz kendinizce iyi yıldızlarsanız; ama bize göre kötüsünüz, bizimle zıtsınız, bize aykırısiniz siz. Hiçbir düşüncemiz yokken bizi dertlere, meşakkatlere saldınız. Biz, birbirimizle uzlaşmış bir topluluk, sizin kötü haberlerinizle aramıza yüzlerce ayrılık düştü. Biz şekerler yiyen dudu kuşlarıydık. Sizin yüzünüzden ölümü düşünen baykuşlara döndük” dediler.

Peygamberler dediler ki:

“Çirkin ve kötüye yormak, sizin ruhunuzdan meydana gelen bir şey. Bu kabahat bizde değil sizde. Bir tehlikeli yerde uyusan, bir ejderha da başucundan sana doğru gelmeye başlasa, merhametli birisi “Çabuk kalk, yoksa ejderha yutacak” diye seni uyandırır, “Niye kötüye yoruyorsun” der misin? Ne yorması, kalk da aydınlığa bir bak gör! Ben seni kötü yorumdan kurtarıyor da devlet yurduna götürüyorum. Çünkü

peygamber, gizli şeyi bilip seni de o şeyden haberdar eden adamdır. O, cihan halkının örmediği şeyleri görmüştür.”[565]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Muhammed Ümmetinin Fazileti

Mukatil b. Süleyman'ın (r.a.) belirttiğine göre; Hz. Musa (a.s.) diyor ki:

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda gördüğüme göre; mensupları şefa'at eden ve şefa'atleri kabul edilecek olan bir ümmet var. Bu ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah, Musa'ya (a.s.):

“O ümmet Muhammed'in ümmetidir.” buyurdu.

Hz. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda günahlarının keffâreti beş vakit namaz olan bir ümmet görüyorum. O; ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmet Muhammed'in ümmetidir.” buyurdu.

Hz. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda sapıkları, bu arada kör Deccal'ı öldürecek olan bir ümmet görüyorum.

O ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmet, Muhammed’in ümmetidir.” buyurdu.

Hz. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda temizlikleri su ve toprakla olan bir ümmet görüyorum. O ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmet, Muhammed’in ümmetidir.” buyurdu.

Hz. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda topladıkları zekâtları yiyebilen bir ümmet görüyorum. Oysa daha önceki ümmetler zekât mallarını ateşte yakmak zorunda idiler. O ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi. Yüce Allah: “O ümmet Muhammed’in ümmetidir.” buyurdu.

Hz. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda mensuplarından biri bir iyilik yapmak isteyip de yapamayınca defterine bir sevap yazıldığını, yapmak istediği sevabı yapınca on katından yedi yüz

katına, hatta fazlasına kadar sevap kazandığını, buna karşılık bir kötülük yapmak isteyince defterine hiçbir şey yazılmadığını, yapmayı düşündüğü kötülüğü yapınca da defterine bir günah yazıldığını gördüm. Bu ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmet Muhammed’in ümmetidir.” buyurdu.

Hız. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda yetmiş bin mensubunun hesapsız ve azapsız olarak cennete gireceğı bir ümmet olduğunu gördüm. Bu ümmetin benim ümmetim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmet, Muhammed’in ümmetidir.” dedi.

Ma’mer’in Katade’den rivayet ettiğine göre; bu istek ve cevaplar şöyle devam etmektedir:

Hız. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda ümmetlerin en hayırlısı olan, iyiliğı emredip kötülüğı yasaklayan bir

ümmeť gördüm. Bu ümmeťin benim ümmeťim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmeť, Muhammed’in ümmeťidir.” dedi.

Hız. Musa (a.s.):

“Yâ Rabbî! Okuduğum levhalarda dünyada sonuncu oldukları halde kıyamet günü en önde gelecek olan bir ümmeť görüyorum. Bu ümmeťin benim ümmeťim olmasını nasip eyle.” dedi.

Yüce Allah:

“O ümmeť, Muhammed’in ümmeťidir.” buyurdu.

Bunun üzerine Hız. Musa (a.s.), Muhammed ümmeťinden olmayı temenni eder gibi oldu. Fakat Yüce Allah kendisine vahiy yolu ile şöyle seslendi:

قَالَ يَا مُوسَى إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا

آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ

“Ey Musa! Ben elçiliğim ile ve konuşmamla seni insanların başına seçtim. Sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol.”[566]

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْتَوُونَ بِالْحَقِّ وَيَكِيدُونَ

“Musa kavminden bir grup var ki, gerçeğe götürürler ve onunla adâlet yaparlar.”[567]

Allah böyle buyurunca Hz. Musa haline razı oldu.

Mukatil b. Hibban’ın anlattığına göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor:

“Mirac gecesi, göklere çıkarıldığım sırada Cebrail önümden giderek beni Sidretü’l-Münteha’nın yanında bulunan Hicâb-ı Ekber’e kadar götürdü.

Oraya varınca Cebrail bana:

“Buyur, yoluna devam et!” dedi.

Ben, kendisine:

“Buyur, önümden git!” deyince bana:

“Yâ Muhammed! Buradan öteye senden başka hiç kimse geçmemelidir. Sen, Allah katında benden üstünsün.” dedi.

Bunun üzerine tek başıma ilerlemeye devam ederek üzerine bir cennet döşegi serilmiş altın bir sedirin yanına vardım. Bu sırada Cebrail arkamdan:

“Yâ Muhammed! Yüce Allah seni övüyor, O’nun dediklerini dinle ve O’na itaat et. Sakın O’nun konuşması seni ürkütmesin.” dedi. Bu sırada Allah’ı övmeye başlayarak:

“Ettehiyyâtü lillâhi vessalavâtü vettayyibât. (Tahiyyat, güzellikler, salavâtlar Allah’adır...)” dedim.

Yüce Allah benim sözlerime karşılık:

“Esselâmü aleyke eyyühen nebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtühu. (Selâm üzerine olsun, ey Peygamber ve Allah’ın rahmeti ile bereketleri...)” buyurdu.

Ben de buna karşılık:

“Esselâmü aleyna ve alâ ibâdillahissâlihîn: (Selâm bizlerin ve Allah’ın tüm sâlih kullarının üzerine olsun.)” dedim.

Bu arada Cebrail de:

“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resûlühu. (Şahâdet ederim ki, Allah’dan başka ilâh yoktur ve Muhammed de O’nun kulu ve Resûlüdür.)” dedi.

Yüce Allah şöyle buyurdu:

“Âmenerresûlü bima ünzile ileyhi min

Rabbihi. (Allah'ın Resûlü, Rabbinden kendisine nâzil olan âyetlere inandı.)"[568]

Ben de O'na şöyle cevap verdim:

“Yâ Rabbî! Sana iman ettim, mü'minlerin tümü de Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve bütün peygamberlerine inandılar. Biz O'nun peygamberlerini birbirinden ayırmayız. Oysa Yahudiler ile Hıristiyanlar Hz. Musa ile Hz. İsa arasında fark gözetmişlerdi.”

Yüce Allah bana şu karşılığı verdi:

“Allah hiç kimseye gücünün yetmeyeceği yükü yüklemes. Gerek yaptığı iyiliğin sevabı ve gerekse işlediği kötülüğün günahı sahibine aittir.” Arkasından bana: “İste de vereyim” buyurdu.

Ben de:

“Ey Rabbimiz, mağfiretini istiyorum, dönüş Sana'dır. Yani günahlarımızı bağışla. Çünkü kıyamet günü Sana döneceğiz.” dedim.

Yüce Allah:

“Gerek seni ve gerekse ümmetinden Beni bir bilip sana inananları affettim.” buyurdu. Arkasından yine:

“İste de vereyim.” buyurdu.

Ben de:

“Ey Rabbimiz, eğer unuttuğumuz veya yanıldığımız olursa bu yüzden bizi sorumlu tutma!” dedim.

Yüce Allah bana şu cevabı verdi:

“Bu dileğin kabul edilmiştir. Yani unutarak veya yanılarak yahut da baskı altına alınarak işlediğiniz günahlardan dolayı sizi sorumlu tutmuyorum.” Arkasından bana yine: “İste de vereyim.” buyurunca şöyle dedim:

“Ey Rabbimiz! Bizden önceki ümmetlere yüklediğin gibi bize ağır yük yükleme.” dedim.

Daha önceki ümmetlere yüklenen ağır yükten maksat şudur: İsrailoğulları bir günah işleyince Allah bu yüzden onlara en temiz yiyecekleri haram ederdi. Nitekim Yüce Allah şöyle buyuruyor:

فَبُظِّلِم مِّنَ الْيَمِينِ مَاؤُوا حَزْمَنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أَجَلْتُ لَهُمْ وَبَصَدِهِمْ عَنْ

سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا

“Yahudilerin yaptıkları zulümden, çok kimseyi Allah yolundan çevirmelerinden

dolayı daha önce kendilerine helâl kılınmış, temiz ve hoş şeyleri onlara yasakladık.”[569]

Yüce Allah:

“Bu isteğin de kabul edildi. Başka bir isteğin varsa söyle, onu da kabul edeyim.” buyurdu.

Ben de:

“Ey Rabbimiz! Bizi affeyle, günahlarımızı bağışla, bizi merhamet eyle, Sen bizim Mevlâ’mızsın, kâfirler güruhuna karşı bize yardım et.” dedim.

Yüce Allah, bana şu cevabı verdi:

“Bu dileğin de kabul edilmiştir:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ خَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا
مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

“Ey Peygamber! Mü’minleri savaşa teşvik et. Eğer içinde sabırlı yirmi kişi bulunursa, iki yüz kişiye galip gelirler. Eğer içinde (sabırlı) yüz kişi bulunursa, inkâr edenlerden bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar anlamayan bir kavimdir.”[570]

Ebû Hureyre’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz

(s.a.v) şöyle buyuruyor:

“Benden önce hiçbir peygambere verilmeyen şu beş imtiyaz bana verildi:

1- Ben, kızıl derili olsun, kara derili olsun, tüm insanlara peygamber olarak gönderildim.

2- Yeryüzünün her tarafı benim için temiz ve secde yeri kılındı.

3- Bir aylık uzaklıktan düşmanlarımın yüreğine korku salmakla desteklendim.

4- Ganimet bana helâl kılındı.

5- Bana şefaathet yetkisi verildi, ben bu yetkiyi ahirette ümmetimin için sakladım.”[571]

Ebû Câfer’in anlattığına göre; Hz. Ömer’in (r.a.) bir Yahudi’den alacağı vardı. Bir gün onunla karşılaşınca ona:

“Ebû’l-Kasım’ı (Peygamberimizi) insanlığa önder olarak seçen Allah hakkı için, alacağımı vermeden hiçbir yere gidemezsin!” dedi.

Yahudi:

“Allah, Ebû’l-Kasım’ı, insanlığa önder seçmedi ki!” deyince Hz. Ömer elini kaldırıp suratına bir tokat yaptırdı.

Bunun üzerine Yahudi:

“Aramızda Ebû’l-Kasım hakem

olsun!” dedi ve Peygamberimizin huzuruna geldiler.

Yahudi:

“Ömer, Allah’ın seni tüm insanlığa önder seçtiğini ileri sürdü, ben de Allah’ın seni tüm insanlığa önder seçmemiş olduğunu söyledim. Ben böyle deyince Ömer elini kaldırıp suratıma bir tokat yapıştırdı.” dedi.

Peygamberimiz, Hz. Ömer’e, attığı tokattan dolayı Yahudi’nin rızasını almasını emrettikten sonra Yahudi’ye dönerek şöyle buyurdu:

“Ey Yahudi, evet! Âdem Allah’ın saf kulu, İbrahim Allah’ın dostu, Musa Allah’ın elçisi, İsa Allah’ın rûhu ve ben de Allah’ın sevgilisiyim. Evet, ey Yahudi! Yüce Allah isimlerinden ikisini benim ümmetime takmıştır. Kendisine Selâm ismini veren

Allah, ümmetime de (aynı kökten gelen) İslâm adını vermiş, yine kendisine mü’min ismini veren Allah, ümmetime mü’minûn adını vermiştir.

Evet, ey Yahudi! Ben Allah’tan haftanın bir gününü, yani cuma gününü bize ayırmasını diledim. Cuma günü bizim günümüzdür. Bu günün

ertesi sizin ve daha ertesi de Hıristiyanların özel günüdür.

Evet, ey Yahudi! Siz daha önceki ümmet olduğunuz halde biz sizden sonra gelmemize rağmen kıyamet günü başta gelen ümmet olacağız. Evet, ey Yahudi! Ben cennete girmedikçe, diğer peygamberlerin oraya girmesi haram olduğu gibi benim ümmetim cennete girmedikçe diğer ümmetlerin oraya girmesi de haramdır.”

Ka'bü'l Ahbâr (r.a.) diyor ki:

“Allah daha önceki peygamberler gibi, bu ümmete de şu üç imtiyazı bağışlamıştır:

1- Allah her peygamberi nasıl kendi ümmetine karşı şahit tuttu ise bu ümmeti de diğer insanlara karşı şahit tutmuştur.

2- Yüce Allah peygamberlere şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

“Ey peygamberler! Temiz şeylerden yiyiniz ve iyi ameller işleyiniz. Doğrusu ben, sizin yaptığınız şeyleri tamamen

bilirim.”[572]

Öte yandan bu ümmete de şöyle buyurmuştur:

وَقَطَعْنَا لَهُمْ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أُنْثَبَاطًا أَمَّا وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ
أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ
أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّٰنَ وَالسَّلْوَىٰ كُلُوا
مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

“Biz onları on iki kabile hâlinde topluluklara ayırdık. (Tîh sahrasında susuzluktan sıkılan) kavmi Musa’dan su istediğinde biz ona, “Asanı taşa vur” diye vahyettik. (Vurunca) taştan on iki pınar fışkırdı. Herkes (kendi) su içeceği yeri bildi. Üzerlerine bulutu da gölgelik yaptık ve onlara kudret helvası ve bildircin indirdik. “Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin iyi ve temiz olanlarından yiyin” (dedik). Onlar bize zulmetmediler, fakat kendi nefislerine zulmediyorlardı.”[573]

3-Yüce Allah her peygamberin kesinlikle kabul edilecek bir duası olduğunu belirttiği gibi bu ümmete de şöyle buyurmuştur:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي

سَيَخْلَوْنَ جَهَنَّمَ فَأَخْرِجْنِ

“Rabbiniz şöyle dedi: “Bana dua edin, duanıza cevap vereyim. Bana kulluk etmeyi kibirlerine yediremeyenler aşağılanmış bir hâlde cehenneme gireceklerdir.”[574]

Söylendiğine göre; Azîz ve Celîl olan Allah’ın bu ümmete şu beş imtiyazı bağışlamıştır:

1- Allah bu ümmeti, kibirli olmasınlar diye, aciz olarak yaratmıştır.

2- Yiyecek, içecek ve giyecek masrafları az olsun diye bu ümmetin fertlerini ufak-tefek yaratmıştır.

3- Günahları az olsun diye onları kısa ömürlü yapmıştır.

4- Ahiretteki hesapları az olsun diye onları fakir yapmıştır.

5- Mezarlarında az yatsınlar diye onları ümmetlerin sonuncusu yapmıştır.

Anlatıldığına göre; Hz. Âdem (a.s.) şöyle demiştir:

“Azîz ve Celîl olan Allah, Hz. Muhammed’in (s.a.v.) ümmetine şu dört imtiyaz vermiştir ki, bunlardan hiçbirini bana vermemiştir:

1- Benim tevbem ancak Mekke’de

kabul edilmişti. Oysa Muhammed ümmeti nerede tevbe ederlerse Allah tevbelerini kabul eder.

2- Ben giyimli iken Allah'a asi olunca Allah beni çıplak hale getirdi. Oysa Muhammed'in ümmeti çıplak olarak günah işlerler, fakat Allah onların üzerini örter.

3- Ben günah işleyince Allah eşimi benden ayırdı. Oysa Muhammed'in ümmeti günah işlediği halde Allah onları eşlerinden ayırmamaktadır.

4- Ben cennetteyken günah işleyince Allah beni oradan çıkardı. Oysa Muhammed'in ümmeti Cennet'in dışında günah işledikleri halde tevbe edince Allah onları cennete koymaktadır.”

Hız. Ali'nin (r.a.) anlattığına göre; Peygamberimiz (s.a.v) bir gün Muhacir ve Ensardan bir grup sahabî ile birlikte oturuyorken yanına bir grup Yahudi gelerek dediler ki:

“Ya Muhammed! Yüce Allah'ın, Hız. Musa'ya bildirdiği ve mürsel nebîler ile mukarreb meleklerden başka hiç kimseye bildirmemiş olduğu bazı meseleleri sana sormak istiyoruz.”

dediler.

Peygamberimizin:

“Buyurun, sorun.” demesi üzerine şöyle dediler:

“Yâ Muhammed! Yüce Allah’ın ümmetine farz kıldığı şu beş vakit namaz hakkında bize bilgi ver.”

Peygamberimiz de onlara şöyle cevap verdi:

“Güneş zevale erince tüm varlıklar Rabb’lerini tesbîh ettikleri için o zaman öğle namazı kılınır. İkinci vakti, Hz. Âdem’in (a.s.) yasak meyve ağacından yediği saat olduğu için bu vakitte ikinci namazı kılınır. Hz. Âdem’in tevbesi akşam saatlerinde kabul edildiği için bu vakitte akşam namazı kılınır. Herhangi bir mü’min, bu vakitte inanarak namaz kılar da arkasından bir şey dilerse Allah dileğini mutlaka kabul eder.

Yatsı namazına gelince o, benden önceki peygamberlerin kılmış olduğu bir namazdır. Sabah namazının hikmetine gelince, güneş doğarken şeytanın iki boynuzu arasından doğar ve tüm kâfirler Allah’ın yerine bu doğan güneşe secde ederler.”

Peygamberimizin sözleri sona erince Yahudiler:

“Verdiğin cevap doğrudur. Peki bu namazları kılanların kazanacakları sevap nedir?” dediler.

Peygamberimiz de sözlerine şöyle devam etti:

“Öğle namazı, cehennem ateşinin tutuşturulduğu saatte kızdırılır. Bu namazı kılan kula Allah kıyamet günü Cehennem ateşinin yelini haram kılar. İkinci namazı, Hz. Âdem’in yasak meyveden yediği vakitte kılınır. Bu namazı kılan mü’min, anasından doğduğu ilk günkü gibi tüm günahlarından arınır.”

Peygamberimiz sözlerinin burasında şu âyeti okudu:

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

“Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah’a gönülden boyun eğerek namaza durun.”[575]

Peygamberimiz bu soru ile ilgili açıklamalarına şöyle devam etti:

“Hz. Âdem’in tevbesinin Allah tarafından kabul edildiği saatlerde

kılınan akşam namazına gelince, bu namazı inanarak kıldıktan sonra bir şey dileyen her mü'minin dileği Allah tarafından mutlaka kabul olunur. Yatsı namazının sevabına gelince, bilindiği gibi kabir de kıyamet günü de karanlıktır. Herhangi bir mü'min bu namazı kılmak üzere gece karanlığında yürüyerek mescide giderse Allah ona Cehennem ateşini haram kılacağı gibi kendisine Sırat köprüsünü aşmasını sağlayacak bir nûr verir.

Sabah namazının sevabına gelince, bu namazı kırk gün boyunca cemaatle kılan kimseye biri cehennemden ve öbürü münafıklıktan kurtuluşu belirten iki ilişiksizlik belgesi verilir.”

Yahudiler sözlerinin burasında Peygamberimize:

“Verdiğin cevap doğrudur. Yâ Muhammed! Peki, Allah senin ümmetine niye otuz gün oruç tutmayı farz kıldı?” dediler.

Peygamberimiz onlara şu cevabı verdi:

“Hz. Âdem yasak meyveden yiyince yedikleri otuz gün karnında kaldığı

için Allah O'nun soyundan gelenlere otuz gün aç kalmayı farz kıldı. Oruç tutanların geceleri yemek yiyebilmeleri, Allah'ın kullarına bağışladığı bir lütuftur.”

Yahudiler sözlerinin burasında Peygamberimize:

“Cevabın doğrudur. Yâ Muhammed! Peki, Allah'ın ümmetinin orucuna vereceği sevap nedir?” dediler.

Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Kim ki, önemini kavramış olarak Ramazan ayında oruç tutarsa Allah ona şu yedi imtiyazı bağışlar:

- 1- Vücudundaki haramla beslenen etlerin tümü erir,
- 2- Allah onu rahmetine yakın kılar,
- 3- Ona en hayırlı amelleri işlemeyi nasip eder,
- 4- Onu açlık ve susuzluktan emin kılar,
- 5- Kabir azabının hafif geçmesini nasip eder,
- 6- Kıyamet günü, kendisine Sırat'ı aşmasını sağlayacak bir nûr verir,
- 7- Cennette kendisine çeşitli ikramlarda bulunur.”

Yahudiler sözlerinin burasında

Peygamberimize:

“Cevabın doğrudur. Peki, senin diğer peygamberlere karşı taşıdığın üstünlük hakkında bize bilgi ver.” dediler.

Peygamberimiz de onlara şu cevabı verdi:

“Peygamberlerin tümü ümmetlerinin helâk edilmesi yolunda dua ettikleri halde ben bu dua hakkımı, yani şefaât yetkimi ümmetim için sakladım.”

Bunun üzerine Yahudiler:

“Cevabın doğrudur. Yâ Muhammed! Allah’tan başka ilâh olmadığına ve senin O’nun Resûlü olduğuna şahâdet ederiz.” dediler.”

Ka’bü’l Ahbâr (r.a.) diyor ki:

“Azîz ve Celîl olan Allah’ın Hz. Musa’ya (a.s.) indirmiş olduğu metinlerin bir yerinde şunları okumuştum:

“Yâ Musa! Muhammed ile ümmetinin kılacağı iki rekât namaz var ki -bu sabah namazıdır - bu namazı kim kılsa bir gece ve bir gündüzlük günahları affedilir ve Benim garantim altına girer.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmetinin

kılacağı dört rekât namaz var ki -bu öğle namazıdır - bu namazı kılanlara birinci rekât için mağfiret verir, ikinci rekât için amel terazisinde sevâblarının kefesini baskın kılar, üçüncü rekât için kendileri için tesbîh ve istiğfâr edecek melekler görevlendirir ve dördüncü rekât için önlerine gök kapılarını açarım da kendilerini cennet hûrileri karşılar.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmetinin kılacağı dört rekât namaz var ki -bu ikindi namazıdır- kim bu namazı kılsa göklerdeki ve yeryüzündeki tüm melekler kendisi için istiğfar eder. Tüm meleklerin adına istiğfar yaptıkları kimseye de Ben asla azap tattırmam.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmetinin güneş batarken kıldıkları üç rekât namaza karşılık onların önüne gök kapılarını açarım da istedikleri her şeyi yerine getiririm.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmeti şafağın batışı sırasında dört rekât namaz kılınca bu namaz onlar için dünya ile dünyadaki her şeyden daha hayırlı olur ve onlar bu namazı kılınca

analarından doğdukları ilk günkü gibi tüm günahlarından sıyrılırlar.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmeti benim emrettiğim gibi abdest aldıkları zaman, üzerlerinden düşen her damla karşılığında kendilerine yerle gök arası genişliğinde bir Cennet bağışlarım.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmeti yılda bir ay oruc tutarlar. Bu ay Ramazan ayıdır. Bu ayda tutacakları orucun her günü için kendilerine Cennet'te bir şehir bağışlayacağım gibi, bu ay boyunca işleyecekleri her nafle ibadet için kendilerine farz sevabı veririm. Bu ayın içine koyacağım Kadir gecesinde kim yaptıklarına gerçekten pişman olarak yürekten samimi bir tevbe yapar da o gece veya o ay içinde ölürse kendisine otuz şehid sevabı veririm.

Yâ Musa! Muhammed ile ümmeti arasında öyle kimseler var ki, bunlar yüksek yerlere çıkararak Allah'tan başka ilâh olmadığını haykırırlar. Bu şahâdetlerine karşılık onların mükâfatı, peygamberlerime vereceğim mükâfatın tıpkısıdır. Ayrıca rahmetimi kesinlikle onların

ve gazabımı onlardan uzak tutacağım. Bunlar yanında onlar Allah'tan başka ilâh olmadığına şahâdet ettikleri sürece tevbe kapısını hiçbirinin yüzüne kapatmayacağım.”

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor:

“Kıyamet günü, Allah'ın huzuruna ilk çağrılacak ümmet, Hz. Nûh ile ümmetidir. Hz. Nûh'a: “Ümmetine sana bildirilen gerçekleri tebliğ ettin mi?” diye sorulup kendisinden: “Evet!” cevabı alındıktan sonra ümmetine dönülüp: “Nûh, Allah'ın kendisine bildirdiği gerçekleri size tebliğ etti mi?” diye sorulacaktır. Hz. Nûh'un ümmeti bu soru karşısında şöyle diyecektir: “Hayır, vallahi tebliğ etmedi. Eğer Sen bize bir peygamber göndermiş olsaydın, hiç şüphesiz Senin direktiflerine uyarak mü'minlerden olurduk. Fakat Nûh kendisine verdiği emirleri bize tebliğ etmedi.”

Bunun üzerine Yüce Allah, Hz. Nûh'a:

“Bu adamlar senin kendilerine

Benim emirlerimi tebliğ etmediğini ileri sürüyorlar. Onlara karşı senin lehinde konuşacak bir şahidin var mı?” diye sorunca Hz. Nûh:

“Evet, var!” diye cevap verecektir.

Kendisine:

“Bu şahitlerin kimlerdir?” diye sorulunca Hz. Nûh:

“Sözünü ettiğim şahitlerim, Muhammed’in ümmetidir.” diye cevap verecektir.

Hz. Nûh’un bu sözleri üzerine Muhammed’in ümmeti huzura çağrılarak durum kendilerine sorulacak, onlar da:

“Evet, Hz. Nûh’un kendisine verilen direktifleri ümmetine tebliğ ettiğinin şahidiyiz.” diyeceklerdir.

Hz. Nûh’un kavmi bu şahitliğe itiraz ederek:

“Siz, bize karşı nasıl şahitlik edebilirsiniz? Biz, sizden önce yaşamış bir ümmetiz, siz ümmetlerin sonuncusunuz.” diyecekler, fakat Muhammed’in ümmetinden şu cevabı alacaklardır:

“Şuna dayanarak şahitlik ediyoruz ki, Allah bize bir Peygamber gönderdi

ve o Peygambere indirmiş olduğu kitapta sizinle ilgili bilgiler vardı.”

Ebû Hureyre (r.a.) diyor ki: Bizler sıra itibarı ile dünyada sonuncu ümmet olmamıza rağmen kıyamet günü en önde olacağız. Nitekim Yüce Allah'ın şu ayeti bu gerçeği belirtmektedir:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنُعْلَمَ مِنْ يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِنْهُمْ يَتَّقِلْبَ عَلَى حَقِّهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُءُوفٌ رَحِيمٌ

“Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönelmekte olduğun ciheti ancak; Resûl'e tabi olanlarla, gerisingeriye dönecekleri ayırt edelim diye kible yaptık. Allah, imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah, insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.”[576]

A'râf Sûresi; 144.

A'raf Sûresi; 159.

Bakara Sûresi; 285.

Nisâ Sûresi; 160.

Enfâl Sûresi; 65.

Müslim, 523; Tirmizî, 1553; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/148.

Mü'minûn Sûresi; 51.

A'râf Sûresi; 160.

Mü'min Sûresi; 60.

Bakara Sûresi; 238.

Bakara Sûresi; 143.

“el-Fakîh” lakabıyla zikredildiği gibi, kendisinin bir hadis ravisi olması ve mezhep içinde hadis bilgisi ile öne çıkmasından dolayı “el-Hâfız”, “el-Muhaddis”, tefsir alanına vukûfiyetinden dolayı “el-Müfessir”, tasavvufî ve ahlakî yönünün eserlerinde ve hayatında ön plana çıkmasından dolayı da “ez-Zâhid”, “es-Sûfî” lakabı ile de zikredilmiştir. Doğum tarihi ve doğum yeri ile ilgili kesin bir bilgiye rastlanmamakla birlikte her birinde “es-Semerkandî” nisbesinin yer alıyor oluşu, Ebü'l-Leys es-Semerkandî'nin, Semerkand şehri veya civarının doğum yeri olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ebü'l-Leys'in vefat tarihi ile ilgili değişik rivayetler bulunmaktadır. Kaynaklarda bildirilen vefat tarihlerini şöyle sıralayabiliriz: 373/983, 375/985, 376/986, 381/991, 382/992, 383/993, 393/1003. Birçok müellifin de bu tarihi benimsemesi üzerine Ebu'l-Leys es-Semerkandî'nin vefat tarihinin 373/983 olarak kabul edilmesi isabetli görünmektedir. Ebü'l-Leys sadece belli bir ilim dalında öne

Cuma Gününün Fazileti

Bilesin ki, cuma günü Allah'ın kendisi ile İslam'ı yücelttiği ve Müslümanlara mahsus büyük bir gündür. Yüce Allah (c.c) buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ

وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.”[577]

Görülüyor ki, Yüce Allah cuma namazı sırasında dünya işleri ile daha doğrusu cuma Namazı'na koştuktan alıkoyacak her şeyle ilgilenmeyi yasaklamaktadır.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Hiç şüphesiz Yüce Allah size bu günü ve buraya cumayı farz kılmıştır.”[578]

Yine Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Özürsüz olarak üç cuma terk edenin kalbini Allah mühürler.”[579]

Başka bir rivayete göre; hadisin son kısmı “...O kimse İslâm’ı arkasına atmış olur” şeklindedir.

Adamın biri İbn-i Abbas’a (r.a.) ömründe hiç cumaya gitmeksizin ve hiçbir namazı cemaatle kılmaksızın ölen kimsenin durumunu sordu. İbn-i Abbas; “O cehennemliktir” diye cevap verdi. Fakat adam aldığı cevaptan tatmin olmayarak ve bir ay boyunca çeşitli kereler İbn-i Abbas’a başvurarak aynı meseleyi sordu ve her defasında; “O cehennemliktir.” cevabını aldı.

Bildirdiğine göre; kitap ehli müşriklere (Hıristiyan ve Yahudilere) cuma günü verildi. Fakat hakkında anlaşmazlığa düşünce onlardan alındı. Sonra Allah, o günü bize hidayet etti, o günü bu ümmete bırakarak bizlerin bayramı yaptı. Bu ümmet ona ilk ve asıl sahip olanlardır. Bu konuda kitap ehli sonra gelir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Güneş altındaki günlerin en hayırlısı cuma günüdür. Âdem (a.s.) o gün yaratılmış, o gün cennete girmiş, o gün yeryüzüne indirilmiş, o gün tevbesi kabul edilmiş, o gün ölmüştür. Kıyamet de o

gün kopacaktır. Meleklerin gökte taktığı isme göre Allah'ın katında Yevm'ül Mezid'dir. Cennette Allah'ın (c.c) cemali o gün görülecektir.”[580]

Hadiste bildirildiğine göre; Yüce Allah her cuma günü, altı yüz bin kişiyi cehennemden azat eder.

Enes b. Mâlik'in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Cuma günü iyi geçince diğer günler de iyi geçer.”[581]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cehennem her gün zevalden önce öğle vakti girmek üzere iken yeniden tutuşturulur. Cuma hariç, o sırada namaz kılmayınız.

Çünkü cuma gününün tamamı namaz olduğu için cehennem o gün hiç tutuşturulmaz.”[582]

Ka'bü'l Ahbâr (r.a.) buyurur ki:

“Yüce Allah beldeler içinde Mekke'yi, aylar içinde Ramazan'ı, günler içinde cumayı ve geceler içinde Kadir Gecesi'ni üstün kılmıştır.”

Söylendiğine göre; cuma günü, kuşlar ve böcekler aralarında karşılaşıncı “Selâm, selâm ne iyi gün”

derler.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Cuma günü veya gecesı ölene Allah şehit mükâfatı yazar ve onu kabir fitnesinden korur.”[583]

Müslüman bir kul cuma gününde yedi fazilet aramalıdır:

1- Sabahleyin ilim meclisinde bulunmalıdır. Hikâye anlatanların meclisinden uzak olmalıdır. Sözleri, dünyaya meyli ve rağbeti azaltıp ahirete çağıranların meclisinde bulunmalıdır. Böyle ilim meclisinde bulunmak, bin rekât namazdan daha faziletli olduğu rivayet edilmiştir.

2- Cuma gününde bir eşref saat vardır ki, “O saatte kim ne isterse verilir”[584] diye hadis vardır. O saatin, güneş doğarken mi, zeval vakti mi, güneş batarken mi, hatip minberde iken mi, ezan vakti mi, namaza dururken mi, ikindi vakti mi, diye ihtilâf etmişler. Doğrusu budur ki: O vakit belli değildir, müphemdir, Kadir gecesı gibi. O halde, cuma günü sabahtan akşama kadar bu saati beklemek ve hiçbir vakti zikirsiz ibadetsiz geçirmemelidir.

3- Cuma gününde Peygamber Efendimize çok salâvat getirilmelidir. Zira Peygamberimiz buyurur ki: “Cuma günü bana seksen kere salâvat getiren kimsenin, seksen yıllık günahı affedilir.”

“Ya Resûlullah, sana nasıl salâvat getirelim.” dediler.

“Şöyle deyin” buyurdu: “Allahümme salli alâ Muhammedin ve âlâ âli Muhammedin Salatan tekûnu leke ridaen ve Lî hakkihi edaen va'tihil - Vesile Vel - Makamel - Mahmud ellezi va'dettehü ve eczihi anna mâ hüve ehluhu veczihi efdele Mâ Cezeyte nebiyyen ân ümmetihi ve Salli alâ Cemi ihvanihi Minennebiyyine ves - Salihîn. Yâ Erhamer - Rahimin!” (Manası: Allah'ım, rızan üzere ve Resulün hakkını edâ üzere O'na ve Âline salâtü selâm ver. O'na Cennet-i A'lâda vaat ettiğin Makam-ı Mahmud'u ver. Bizden Resûle lâayık olduğu bedelleri ver. Diğer peygamberlere, ümmetinden verilen bedellerden daha üstün bir bedel ver. Peygamber ve salihlerden olan arkadaşlarına da salât et. Ey rahmet edenlerin rahmet

edicisi!)

Rivayet edilir ki, yedi cuma bu duayı yedi defa okuyan kimse, mutlaka Peygamberin şefaatine nail olacak. Eğer yalnız “Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin” derse, yine yetişir.

4- Bugün çok Kur'an okumalıdır. Edebilirse, Kehf Sûresi'ni okumalıdır. Zira onun fazileti hakkında çok sayıda hadis ve haber gelmiştir. Eski abidler, cuma günü bin İhlas okumak, bin Salâvat getirmek ve bin kere de “Sübhanellahi vel-Hamdulillahi ve lâilâhe illellah vellahu ekber.” demeyi âdet edinmişlerdi.

5- Bugün çok namaz kılmalıdır. Hadiste gelmiştir ki, kim cuma günü camiye gidip ve hemen dört rekât namaz kılar, her rekâtta elli İhlas okursa, cennette yerini görmeden dünyadan ayrılmayacaktır.

Cuma günü dört rekât namaz kılıp her rekâtında şu dört sûreden birini okumak sünnettir: Kehf Sûresi, Taha Sûresi, Mülk Sûresi, Yasin Sûresi. Bunları okuyamazsa, Secde Sûresi'ni, Lokman Sûresi'ni, Dûhan Sûresi'ni

okumalıdır.

İbni Abbas (r.a.) her cuma günü tesbih namazı kılardı. tesbih namazı, bilinen bir namazdır.

Dileyenler için cuma günü zeval vaktine kadar nafile namazlarla meşgul olmak ve cuma namazından sonra ikindi namazına kadar ilim meclisinde hazır bulunmak, sonra da akşama kadar istiğfar ve tesbihle meşgul olmak daha evlâdır.

6- Cuma günü sadakasız geçirmemelidir. İsterse bir ekmek parçası olsun. Zira cuma günü verilen sadakanın sevabı fazladır. Hutbe zamanında bir şeyi isteyen menetmek lâzımdır. Ona o anda bir şey vermek mekruhtur.

7- Haftada bir günü, yani cuma gününü ahirete tahsis etmelidir. Bugünün tamamında hayır işlerle meşgul olmalı, dünya işlerini bir tarafa atmalıdır. Enes (r.a.) diyor ki: "Namaz kılınıncaya, yeryüzüne dağılınız ve Allah'ın fazlını arayınız." [585] ayeti kerimesinin manası, dünyevî kazanç değildir. Belki ilim öğrenmek, kardeşleri ziyaret etmek, hastaların

hâlini sormak, cenazeyi uğurlamak ve bunun gibi şeyler demektir.

Evs b. Evs (r.a.) der ki: Peygamberimiz (s.a.v.) cumadan bahsederken şöyle buyurdu:

“Cuma günü abdest aldıktan sonra erkenden yıkanır ve bir an önce camiye giderek ciddi bir şekilde hutbeyi dinlerse her adımı başına gündüzü oruçla ve gecesi namaz kılarak geçirilmiş bir seneninki kadar sevap verilir.”[586]

Ebû Hureyre’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Üzerinden Güneş’in doğup battığı günlerin en faziletlisi cuma günüdür. İnsan ve cinlerin dışında kalan tüm canlılar cuma günü gelince sevinçlerinden çılgık atarlar. O gün mescidin her kapısında iki melek durur ve gelenlerin adlarını sıra ile yazarlar, ilk gelen bir büyük baş hayvan, ikinci gelen bir koyun kurban etmiş gibi sevap alır. Arkasından gelen bir tavuk ve daha sonra gelen bir yumurta sadaka vermiş kadar sevap kazanır, imam minbere çıkıp

oturunca da defterler kapanır.”[587]

Ebû Hureyre’nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kim Cuma günü güzelce abdest alarak camiye gelir de imamın mümkün olduğu kadar yakınına oturarak sessizce verilen hutbeyi dinlerse bir önceki Cuma’dan beri işlemiş olduğu günahlar, üç gün fazlası ile affedilir. Kim çakıl taşları ile oynarsa lâubalilik yapmış olur. Lâubalilik yapan kimse Cuma sevabını kaçıırır.”[588]

Said b. Müseyyeb der ki:

“Bana göre; Cuma namazına katılmak nafile hacca gitmekten daha üstündür.”

Ka’bü’l Ahbâr der ki:

“Bana göre; bir kadeh içki içeceğime bir kadeh ateş içeyim daha iyidir. Bunun yanında bir cuma namazını kaçıracığıma bir kadeh içki içeyim daha iyidir. Ayrıca camide insanları itip kakacağıma cumayı kaçırayım daha iyidir.”

Ebû Hureyre’nin (r.a.) anlattığına göre; Peygamberimiz (s.a.v.) minberden bir ayet okudu. Bu arada İbn-i Mesûd, Ubey b. Kaab’a:

“Bu ayet ne zaman nazil olmuştu?” diye sordu. (Başka bir rivayete göre; bu soruyu soran Ebû'd Derda idi.)

Ebû Ubey de ona karşı azarlayan bir eda takınarak sorusuna cevap vermedi. Cumadan sonra da kendisine:

“Kıldığın namazdan sevap kazanabilmen için lâubalilik yapmamalısın.” dedi.

Bunun üzerine İbn-i Mesûd, Peygamberimizin yanına vararak, Ubey ile arasında geçen bu olay hakkındaki fikrini sorunca Resûlullah:

“Ubey, doğru söyledi.” dedikten sonra sözlerine şöyle devam etti: “Cuma günü güzelce yıkanıp koku sürünerek mescide gelen ve bu sırada hiç kimseyi itip kakmadan Allah'ın farz kıldığı namazı kılan ve imam minbere çıkınca oturup sessizce verilen hutbeyi dinleyen kimsenin iki Cuma arasındaki günahları affedilir.”

Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir'in anlattığına göre; Peygamber Efendimiz (r.a.) şöyle buyuruyor:

“Cuma günü, Allah katında haftanın en önemli günü ve tüm günlerin efendisidir.

Allah katında Ramazan ve Kurban bayramı günlerinden üstündür. Cuma gününün beş özelliği vardır:

- 1- Âdem bu gün yaratılmıştır,
- 2- Âdem bu gün cennetten çıkarılarak yeryüzüne indirilmiştir,
- 3- Âdem bu gün vefat etmiştir,
- 4- Bu günün öyle bir anı vardır ki, Allah o anda haram olmamak şartı ile ne istenirse kabul eder,
- 5- Kıyamet bu gün kopacaktır.

Gerek Allah katında gerek gökte ve gerekse yeryüzünde bulunan bütün mukarreb melekler cuma gününü heyecanla karşılarlar.”[589]

Hız. Ali (r.a.) der ki:

“Cuma günü olunca şeytan yardımcıları ile beraber ortaya çıkar. Hep birlikte sokakları süsleyerek insanlara güzel gösterirler. Ellerinde bayraklar vardır.

Bu arada melekler de mescit kapılarının yanında oturarak içeriye girenlerin isimlerini sırası ile yazarlar. Bu iş imam minbere çıkıncaya kadar devam eder.

İmam minbere çıkınca ona yakın yerde oturup da hutbeyi sessizce

dinleyen ve o arada hiçbir lâubalilik yapmayan kimse iki sevap kazanır. İmamın uzağında oturmasına rağmen hutbeyi sessizce ve lâubalilik yapmaksızın dinleyen kimseye de bir sevap vardır.

Buna karşılık imamın yakınında oturup da hutbeyi dinlemeyerek lâubalilikle meşgul olan kimse iki günah kazanır. Başkasına “Sus!” diyenin kendisi de konuşmuş sayılır. Konuşan ise lâubalilik yapmış olur ve lâubalice davranan da cuma sevabından mahrum olur.

Ben bu dediklerimi aynen Peygamberimizden dinlemiştim.”

Salih Murrî adlı bir zât sabah namazı kılmak üzere camiye doğru yola çıkar. Yolunun üzerinde bir mezarlık vardır, içinden, “Tanyeri ağarıncaya kadar şurada kalayım!” diyerek mezarlığa girdi. İki rekât namaz kıldıktan sonra bir mezara dayanıp yere oturdu. Bu sırada gözleri daldı ve şöyle bir rüya gördü.

Rüyasında bütün mezarlık halkının mezarlarından çıktığını ve küme küme oturup sohbet etmeye başladıklarını

gördü. Bu arada pejmürde kılıklı bir delikanlı da bir kenara çekilmiş üzgün üzgün oturuyordu.

Çok geçmeden ortaya içleri çeşitli hediyelerle dolu ve yüzleri peçetelerle örtülü birçok tabak ortaya çıktı. Her ölü bu tabaklardan birini alarak kendi kabrine giriyordu.

Sonunda yalnız o pejmürde kılıklı delikanlı kaldı. Kendisine hiçbir hediye gelmediği için üzgün üzgün kabrine doğru gidiyordu. Salih Murri ona yaklaşarak:

“Seni üzgün görüyorum, bu gördüklerim nedir?” diye sordu.

Delikanlı şöyle konuştu:

“Ya Salih! Gördüğün tabaklar dirilerin ölülerine gönderdikleri hediyelerdir. Diriler ölüleri adına sadaka verince veya onlara dua edince her cuma gecesi bu hediyeler gelir. Ben Sind’liyim. Annemle birlikte hacca giderken Basra’da öldüm. Daha sonra annem evlendi, fakat yeni kocasına benden hiç bahsetmedi, dünya onu aldatmıştı. Bu yüzden benim adımlı hiç ağzına almadı. İşte bunun için üzgünüm, çünkü dünyada beni

hatırlayacak hiç kimsem yok.”

Salih Murri, delikanlıya:

“Anan nerede oturuyor?” diye sordu.

Delikanlı da ona anasının evini tarif etti. Hikâyenin bundan sonrasını Salih Murri’nin kendi ağzından dinleyelim:

“Sabah olunca namazımı kılar kılmaz kadının evini aramaya çıktım. Sorularıma cevap verenlerin tarifleri üzerine evi buldum. Kapıya varınca kendimi tanıtarak içeri girmeme izin verilmesini istedim. Kadının izin vermesi üzerine içeri girdim ve kendisine:

“Aramızda geçecek konuşmaları hiç kimse duymasın istiyorum.” deyince aramızda sadece bir perde kalıncaya kadar yakınına vardım ve kendisine:

“Allah iyiliğini versin, oğlun var mı?” diye sordum.

Kadın bana oğlu olmadığı şeklinde cevap verince, bu defa kendisine:

“Peki, ölmüş oğlun var mı?” diye sordum.

Bu defa derin bir nefes alarak inledikten sonra:

“Delikanlılık çağında bir oğlum vardı, öldü.” dedi.

Bu cevabı üzerine rüyamı kendisine anlattım. Sözlerimi duyunca o kadar ağladı ki, gözyaşları yanaklarında iz bıraktı. Arkasından bana:

“Ya Salih! O benim oğlum ve ciğerpârem idi. Karnım onun yatağı, memem onun çeşmesi ve odam onun barınağı idi.” dedi.

Bu sözlerin arkasından bana bin sarı lira verdi ve:

“Bunu yavrum ve gözbebeğim adına sadaka olarak dağıt. Artık ölünceye kadar onu unutmayacak, ona dua edecek ve adına sadaka vereceğim.” dedi.

Ben de yanından ayrıldıktan sonra verdiği bin sarı lirayı oğlu adına sadaka olarak dağıttım.

Bir sonraki hafta olunca cuma namazını kılmak üzere yine yola çıktım. Yine aynı mezarlığa gelip iki rekât namaz kıldıktan sonra sırtımı bir mezara dayayıp oturunca bir önceki hafta olduğu gibi başım önüme düştü ve gözlerim dalıverdi.

Rüyamda yine mezarlarından çıkarak yer yer kümelenmiş ölüleri gördüm. Bu arada bir önceki hafta

pejmürde kılıklı ve üzgün olarak görmüş olduğum delikanlı da karşımda idi. Fakat bu defa ak kılıklı ve güler yüzlü idi. Yanıma yaklaşıarak:

“Allah benden yana sana iyilik versin! Gönderdiğin hediyeler elime geçti.” dedi.

Kendisine:

“Siz ölümler de cuma gününü biliyor musunuz?” deyince:

“Tabî, cuma gününü kuşlar bile bilir ve o günü, “Salih güne selâm olsun!” diye karşılarlar.” diye cevap verdi.”

Enes b. Mâlik’in (r.a.) anlattığına göre; bir gün Cebrail (a.s.) elinde ortası siyah benekli bir ayna olduğu halde Peygamberimize (s.a.v.) geldi.

Peygamberimiz:

“Yâ Cebrail, elindeki nedir?” diye sorunca Cebrail şunları söyledi:

“Bu Cuma günüdür. Allah o günü gerek sana ve gerekse senden sonra ümmetine bayram olarak sunuyor. Bu gün sizin için birçok hayırlar içerir. Bu gün kul dua edip Allah’tan bir hayır dilediği takdirde eğer o hayır kısmetinde varsa hemen kendisine verilir. Eğer dilediği hayır kısmetinde

yoksa Allah onun için ilerde vermek üzere daha üstün bir hayır hazırlar. Bu günü biz aramızda; “Artış ve bolluk günü” diye anarız. Aramızdaki diğer bir adı da “En büyük gün”dür.”

Peygamberimiz:

“Bu güne niçin böyle bir isim taktınız?” diye sorunca Cebrail sözlerine şöyle devam etti:

“Çünkü Rabb’inin cennette misk kümecikleri ile dolu bir vadisi vardır. Cuma günü olunca peygamberler gelerek mücevherler ile süslü nûrdan minberler üzerine otururlar. Arkasından bu minberlerin çevresine yine nûrdan koltuklar konur ve sıddıklar ile şehitler gelerek bu koltuklara otururlar. Daha sonra da Adn Cenneti’nin sakinleri gelerek o ak misk kümeleri üzerine otururlar. Bu sırada Allah onlara: “Ben size vaat etmiş olduğum her şeyi verecek üzerinizdeki nimetlerimi tamamen erdireceğim. Burası benim kerem ve bağış yerimdir. Ben’den ne dilerseniz dileyin.” buyurur. Bunun üzerine onlar da “Sen’den rızanı ve cennetini isteriz.” derler. Allah da onlara:

“Benim rızam sizi cennetime yerleştirmeyi ve keremime nail kılmayı gerektirir.” diyerek kendilerine rızası ile birlikte arzu ve hayallerinin ötesinde kalan lütuflar bağışlar. İşte bu bağışların tümü Cuma namazı süresi ile sınırlıdır. Allah bu süre içinde onlara hiçbir gözün görmediği ve hiçbir gönlün hayal etmediği bağışlarda bulunur.

Bu sürenin sonunda peygamberlerin, sıddıkların ve şehitlerin yanında Adn Cenneti’ndeki çadırların sakinleri de çadırlarına dönerler. Onlar cuma gününü iple çekerler. Çünkü o gün Allah’ın büyük bağışlarına yeniden mazhar olabileceklerdir. İşte o yüzden bu güne “Artış ve bolluk günü” adı verilmiştir. Ayrıca kıyamet günü de cuma günü kopacaktır.”[590]

Enes b. Mâlik’in (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Cemaatle kılınan namazlar ile cuma namazları, büyük günahlardan uzak durulması şartı ile aralarında işlenmiş olan günahlara keffâret olurlar.”[591]

Cuma Sûresi; 9.

Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, 5359; İbn Ebî Hâtim, İlel, 1878.

Nesâî, Kübrâ, 1657; İbn Huzeyme, Sahih, 1856; Taberanî, Evsat, 273.

Müslim, 18/854

Deylemî, Müsned 1304; Beyhakî, Şuabü'l-İman 3708; Elbânî, Daifu'l-Câmi 549

Elbânî, Daifu'l-Câmi 3574

Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ 2625

Tirmizî, Namaz, 490.

Cuma Sûresi; 10.

Ebû Davud, 345; İbn Mâce, 1087; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/8.

Ebû Davud, 351; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/272.

Müslim, 857; Ebû Davud, 1050; Tirmizî, 498.

Müslim, 857; Ebû Davud, 1050.

Taberanî, Evsat, 2084; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 2/163-164.

Müslim, 233; Tirmizî, 214; Ahmed bHanbel, Müsned, 2/484.

Hikâye

Şeyban-ı Raî adında bir ermiş vardı. Her gün koyunlarını dağlara çıkartıp oralarda güderdi. Cuma günleri ise cuma namazına gideceği zaman koyunların çevresine bir daire çizer namaza giderdi.

Şeyban-ı Raî gittiğinde koyunların yanına gelen kurtlar, onun çizmiş olduğu daireden içeriye girerek koyunlara zarar veremedikleri gibi koyunlar da bu çizgiden dışarı çıkamazlardı.^[592]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Receb Ayının Fazileti

“Receb” kelime olarak “tercib” mastarından türemiştir ki, tazim ve hürmet manasına gelir. Bu ayda tevbe edenlere rahmet yağdığı ve ibadet işleyenlere nur indiği için bu aya “Asap” adı da verilir. Bu ayda savaşıma eğilimi duyulmadığından dolayı onun bir diğer adı da “Esam”dır.

İleri sürüldüğüne göre; Receb, suyu süttten ak, baldan tatlı ve buzdan soğuk bir cennet nehrinin adıdır. Bu sudan sadece Receb ayında oruç tutanlar içebilir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Receb Allah’ın, Şaban benim ve Ramazan da ümmetimin ayıdır.”[593]

Hikmet ehli der ki:

“Receb kelimesi üç harften ibarettir: “Ra” “Cim” “Ba”. “Ra” Allah’ın rahmetini, “Cim” kulun suç ve cürümünü, “Ba” da Allah’ın iyiliğinin bereketini temsil eder. Kelimenin bu harfleri vasıtası ile sanki Yüce Allah (c.c); “Kulunun suç ve günahını rahmet ve iyiliğim arasına alırım” diye

buyuruyor.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim Receb ayının yirmi yedinci gecesi oruç tutarsa, amel defterine altmış aylık orucun sevabı yazılır.”

Receb ayının yirmi yedinci günü, Cebrail'in Peygamberimize ilk vahyi getirdiği ve Peygamberimizin Miraç'a çıktığı gündür.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Beni dinleyin, Receb, insanların kavgaya düşüncesine kapılmadıkları bir Allah ayıdır. İnanarak ve önem vererek Receb ayından bir gün oruç tutanlar Yüce Allah'ın rızasını hak ederler.”

İleri sürüldüğüne göre; Yüce Allah Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb aylarını senenin diğer aylarının süsü olarak yaratmıştır.

Nitekim Yüce Allah (c.c):

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الْبَيْتُ الْحَقِيمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا
الْمُشْرِكِينَ كَأَنَّهُمْ كَافَّةٌ كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَأَنَّهُمْ كَافَّةٌ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

“Şüphesiz Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısında, Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü

haram aylardır. İşte bu, Allah'ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o aylarda kendinize zulmetmeyin. Fakat Allah'a ortak koşanlar sizinle nasıl topyekûn savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekûn savaşın. Bilin ki Allah, kendine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.”[594] buyuruyor.

Dokunulmaz dört ayın üçü arka arkayadır. Yalnız bir tanesi -ki o da Receb'dir- tek başınadır.

Söylendiğine göre; Beyt-ül Makdis'te bir kadın Receb ayının her günü on iki bin kere İhlas Sûresi'ni okur ve bu ay boyunca kaba işlemeli bir elbise giyerdi.

Bir gün hastalandı, oğluna ölünce kendisini kaba elbisesi ile toprağa vermesini vasiyet etti. Ölünce oğlu kadını pahalı bir kefene sardı. Gece onu rüyasında gördü. Kadın rüyada oğluna; “Ben senden razı değilim. Çünkü sen vasiyetimi uygulamadın” dedi.

Oğlan korkarak uyandı. Yeniden anasını içine sarmak üzere kaba işlemeli elbiseyi yanına alarak mezarlığa vardı. Kabri açınca anasının

cesedini bulamadı, şaşırdı. Bu sırada kulağına “Bize Receb ayında ibadet edeni bizim yapayalnız bırakmayacağımızı bilmiyor musun?” diye bir ses geldi.

İleri sürüldüğüne göre; Receb ayının ilk Cuma gecesinin üçte ikisinden sonra sabaha kadar bütün melekler tek tek Receb ayı içinde oruç tutanlar için dua ederler.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki; “Kim dokunulmaz aylardan (Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb) üçer gün oruç tutarsa amel defterine dokuz yüz senelik ibadet sevabı yazılır.”

Hadisi rivayet eden Enes b. Mâlik (r.a.) bu hadisle ilgili olarak; “Bu hadisi, Peygamberimizin kendisinden işitmedimse kulaklarım sağır olsun!” demiştir.

Lâtif bir değerlendirme: Haram ayları dördtür. En büyük melekler dördtür. Allah’tan gelen başlıca kitaplar dördtür. Abdest azaları dördtür. Tesbih cümlelerinin en faziletlieleri dördtür. Onlar da “Subhanallah, Elhamdülillah, Lâ ilâhe illallah, Allah-û Ekber”dir. Sayıların

temeli dördttür. Birler, onlar, yüzler, binler. Zaman birimleri saat, gün, ay ve yıl olmak üzere dördttür.

Mevsimler ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış olmak üzere dördttür. Maddelerin hâli sıcaklık, soğukluk, kuruluk ve yaşlık olmak üzere dördttür. İnsan vücudunun başlıca unsurları safra, koyu sıvı, kan ve balgam olmak üzere dördttür. Raşid halifeler Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali (r.anhum) olmak üzere dördttür.

Deylemî'nin rivayetine göre; Hz. Âişe (r.anha) şöyle buyurmuştur:

“Peygamberimizi; “Allah şu dört gecede rahmet yağdırır; Kurban Bayramı gecesı, Ramazan Bayramı gecesı, Şaban ayının on beşinci gecesı ve Receb ayının ilk gecesı” buyururken işittim.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Beş gece vardır ki, Allah o geceler içinde kendisine yapılan duaları mutlaka kabul eder; Receb'in ilk gecesı, Şaban'ın on beşinci gecesı, cuma gecesı, Ramazan ve Kurban Bayramlarının geceleri.”

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 3276; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ, 1358.

Tevbe Sûresi; 36.

Şaban Ayının Fazileti

Bu aya “Şaban” adının verilmesi, kendisinden birçok iyiliklerin doğması yüzündendir. “Şaban” kelime olarak “patika” manasına gelen ve “faydalı bir yol” demek olan “şî'b” mastarından türemiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Şaban ayı girince, nefsinizi temizleyin ve bu ay boyunca niyetlerinizi iyi ediniz.”

Hız. Âişe (r. anha) buyurur ki:

“Peygamberimiz bize; “Hiç bozmayacak” dedirtecek kadar oruç tutar ve “Artık oruç tutmayacak” dedirtecek kadar oruca ara verirdi. En çok Şaban ayı içinde oruç tutardı.”[595]

Usame b. Zeyd (r.a.) buyurur ki:

“Peygamberimize:

“Ya Resûlullah, seni Şaban ayı kadar hiçbir ay oruçlu görmüyorum” dedim.

Bana şöyle cevap buyurdu:

“Şaban; Receb ile Ramazan arasında ihmal edilen bir aydır. Bu ay; içinde amellerin Allah katına çıkarıldığı bir aydır. Ben de amelim Allah katına

çıkarken oruçlu olmak istiyorum.”

Buharî ile Müslim’e göre; Hz. Âişe (r.anha); “Şaban ayının hepsini oruçlu olarak geçirirdi” şeklinde iken Müslim’in bir rivayetine göre de “Çok azı müstesna Şaban ayını oruçlu geçirdiği” bildirilmektedir. İkinci rivayet, ilkinin açıklamaktadır. Buna göre “Tamamını tutardı” demek “Büyük bir çoğunluğunu oruçlu olarak geçirirdi” demektir.

Söylendiğine göre; yeryüzünde Müslümanların nasıl iki bayramları varsa, gökte meleklerin de iki bayram geceleri vardır. Meleklerin bayram geceleri, Şaban ayının on beşinci gecesine rastlayan “Berat” gecesine ile “Kadir” gecesidir. Müminlerin bayramı ise Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramı’dır. Bu yüzden Şaban ayının on beşinci gecesine “Melekler Bayramı” adı verilmiştir. Sübkî (r.a.) [596] tefsir kitabında buyurdu ki:

“Şaban Ayı’nın on beşinci gecesine (Berat Gecesi) bir yılın günahlarını, cuma gecesine bir haftanın günahlarını, Kadir Gecesi de bütün ömrün günahlarını giderir.” Yani bu geceleri

ibadet ile geçirmek, günahların giderilmesine sebep olur. Bu yüzden Berat Gecesi'nin bir adı da "Keffaret Gecesi"dir. Peygamberimizin; "İki Bayram gecesi ile Şaban ayının on beşinci gecesini ibadetle geçirenlerin kalpleri, diğer kalplerin öldüğü gün ölmez"[597] şeklindeki hadisine dayanarak bu gecenin bir başka adı da "Hayat Gecesi"dir.

Ayrıca Peygamberimizin Şaban'ın on üçüncü gecesi yaptığı dua üzerine Yüce Allah'ın kendisine ümmetinin üçte biri üzerinde şefaathet yetkisi verdiğini, on dördüncü gecesi yaptığı dua üzerine kendisine ümmetinin üçte ikisi üzerinde şefaathet yetkisi verdiğini ve on beşinci gecesi dua etmesi üzerine ısrarla Allah'ın emrinden kaçanlar dışında kalan bütün ümmeti üzerine şefaathet yetkisi verildiğini bildiren bir rivayete dayanarak, Şaban'ın on beşinci gecesine "Şefaathet Gecesi" adı verilmiştir.

Yine Peygamberimizin:

"Yüce Allah Şaban ayının on beşinci gecesi kullara nazar eder ve Allah'a ortak koşanlar ile bozguncular dışında kalan

bütün herkesi affeder”[598] şeklindeki hadisine göre de bu gece; “Mağfîret Gecesi” adını almıştır.

Aşağıda nakledeceğimiz hâdiseye dayanarak, bu geceye “Azat Gecesi” adı da verilir.

Sahabîlerden Hz. Enes b. Mâlik (r.a.) buyurur ki:

“Peygamberimiz bir gün beni bir iş için Hz. Âişe’nin evine gönderdi. Eve varınca Âişe’ye:

“Çabuk ol. Çünkü ben, Peygamberimizin yanından, etrafındakilere Şaban ayının on beşinci gecesini anlatırken ayrıldım” dedim. Bunun üzerine Hz. Âişe (r.anha) bana buyurdu ki:

“Ya Enes (r.a.) otur da sana Şaban ayının on beşinci gecesi hakkında bir hâdisi anlatayım. O gece sıra bende idi. Peygamber eve geldi, yanımda yatağa girdi. Fakat geceleyin uyanınca onu yanımda bulamadım. İçimden “Her halde Kıpti cariyesinin yanına gitti” dedim. Evden Mescit’e vardım, karanlıkta ayağım O’na takıldı. O şöyle diyordu:

“Sana cismimin ve duygularımın

kemali secde etti. Kalbim sana inandı, işte elim. Ey Yüce Allah, onunla işlediğim bütün kusurlara gelince, her uludan istenir, sen de büyük günahlarımı bağışla. Yüzüm Yaratıcı'sına, biçimlendirenine ve üzerine göz ve kulak açana secde etti.”

Arkasından başını kaldırıp şöyle dedi:

“Allah'ım! Bana içimde senin korkunu taşıyan, şirkten arı ve uzak, kâfir ve günahkâr olmayan bir kalp nasip eyle.”

Arkasından yine secdeye kapanarak şöyle dedi:

“Öfkenden kaçınıp rızana, cezandan çekinip affına, Senden uzak kalmaktan sakınıp Sana sığınırım. Ben, Seni övecek sıfatları sayamam. Sen kendini övdüğün gibisin. Ben kardeşim Davud gibi (a.s.); “Efendim için yüzümü toprağa sürdüm, efendimin şanına yaraşan, affetmektir.” diyorum.”

Arkasından başını kaldırınca O'na:

“Ana-babam yoluna feda olsun. Sen bir vadidesin, ben başka bir vadide (Sen ne yapıyorsun, benim aklıma gelen ne idi, manasına gelen bir şey) dedim. Bunun üzerine bana şöyle

buyurdu:

“Ey Hümeyra! Bu gecenin Şaban ayının on beşinci gecesi olduğunu bilmiyor musun? Yüce Allah, bu gece Kelb kabilesinin sürüsünün koyunlarının kollarının sayısı kadar kişiyi cehennemden azat eder. Yalnız şu altı kişi müstesna:

- 1- Devamlı içki içenler,
- 2- Ana-babanın kalbini kıranlar,
- 3- Zinaya düşkün olanlar,
- 4- Almayacağı bir malın fiyatını yükseltmek için alış=verişe karışanlar,
- 5- Suret (resim) yapanlar ve
- 6- Koğucular.”[599]

Peygamberimizin; “Şaban ayının on beşinci gecesi Azrail’e bir sonraki Şaban ayına kadar ölecek olanların isimleri bildirilir. İnsan bir yandan ağaç diker, evlenir ve evler yaparken, öbür yandan adı ölecekler listesine geçmiştir. Azrail, kendisine son emir verilerek onun canını almayı beklemektedir” şeklindeki bir hadisine dayanarak, bu geceye verilen bir isim de “Kısmet ve Takdir Gecesi”dir.

Taberanî, Evsat,1773; Hatib-i Bağdâdî, 11/314.

Takiyyüddîn Sübkî: Meşhûr velîlerden. Fıkıh, tefsir, hadis, kıraat, lügat ve nahiv âlimi. İsmi Ali bin Abdülkâfî, künyesi Ebü'l-Hasan, lakabı Takiyyüddîn'dir. 1284 (H.683) senesinde, Mısır'ın Sübk köyünde doğdu. Takiyyüddîn Sübkî daha küçük yaşta, babasının yanından ayrılmadan âlim oldu. Takiyyüddîn Sübkî, birçok eser yazdı. Yazdığı eserlerin bir kısmı şunlardır: 1) Ed-Dürr-ün-Nazîm: Kur'ân-ı Kerim'in tefsirine dairdir, tamamlayamamıştır. 2) Tekmilet-ül-Mecmû' fî Şerh-il-Mühezzeb: Nevevî'nin Mecmû' adlı eserinin şerhidir. Ribâ bahsinden başlamış, teflîs bahsine kadar gelmiştir. Beş cilttir. 3) Et-Tahbîr-ül-Mühezzeb fî Tahrîr-il-Mezheb: Minhâc'ın geniş bir şerhidir. Minhâc'ın namaz bahsinden başlamıştır. 4) El-İbtihâc fî Şerh-il-Minhâc lin-Nevevî: Talak bahsine kadar yazmıştır. 5) El-İbhâc fî Şerh-il-Minhâc: Usûl-i fıkha dairdir. Mukaddimet-ül-Vâcib meselesine kadar yazmıştır. Bu kitabı, oğlu İmam-ı Sübkî tamamlamıştır. 6) Ref-ül-Hâcib

an Muhtasar-ı İbn'il-Hâcib: İbn-i Hâcib'in Muhtasar'ının başından az bir kısmının şerhidir. 7) Er-Rakm-ül-İbrîzî fî Şerh-i Muhtasar-it-Tibrîzî, 8- El-Veşy-ül-İbrîzî fî Hallit-Tibrîzî: Tamamlayamadığı eserlerdendir. 9) Kitâb-üt-Tahkîk fî Meselet-it-Tahlîk: İbn-i Teymiyye'ye talak meselesinde büyük reddiyedir.

İbn Cevzî, İleli'l-Mütenâhiye, 562.

İbn Mace, 1390; Elbânî, Sahihu'l-Câmi, 1819.

Beyhakî, Şuabü'l-İman, 3837; İbn Cevzî, İleli'l-Mütenâhiye, 2/559 (918).

Ramazan Ayının Fazileti

Yüce Allah (c.c) buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ

لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey müminler; sizden öncekilere olduğu gibi, size de günahlardan korunmanız diye, oruç tutmak farz kılınmıştır.”[600]

Said b. Cübeyr (r.a.):

“Bizden önceki ümmetlerin orucu, yatsıdan bir sonraki günün akşamına kadar sürerdi. İslâm'ın ilk günlerinde olduğu gibi.”

Bir grup âlim bu hadiste der ki:

“Oruç, Hristiyanlar üzerine de farz kılınmıştı. Ramazanın bazen çok sıcak günlere rastlaması yolculuklar arasında ve hayatlarının diğer bir kısım safhalarında onlara zor geliyordu.

Bunun için ileri gelenleri, orucu yaz ile kış arası bir dönemde tutmak üzere görüş birliğine vardılar ve ilkbaharda oruç tutmayı kararlaştırdılar. Getirdikleri bu kolaylığa karşılık oruca

on gün daha ilâve ettiler.

Bir süre sonra kralları hastalandı ve eğer iyileşirse oruçlarına bir hafta daha ekleyeceğini Allah'a adadı. İyileşmesi üzerine oruca bir hafta daha ekledi.

Bu kral ölüp yerine başka kral geçince yeni kral "Orucu elli güne çıkarın" diye emir verdi. Daha sonra hayvanlarını toplu halde öldüren bulaşıcı hastalık afeti ile karşılaşmaları üzerine kralları "Oruç süresini arttırın" diye emir çıkardı. Bunun üzerine on baştan ve on sondan olmak üzere oruç müddetine yirmi gün daha eklediler."

İleri sürüldüğüne göre; her ümmete Ramazan orucu tutmak farz kılındı. Fakat zamanla kendileri bu farzı yerine getirmekten kaçındılar.

Beğavi'nin ileri sürdüğüne göre; "Ramazan" kelime olarak "Remza" kökünden türemiş bir isimdir ve kızgın taş manasına gelir. Çünkü Araplar şiddetli sıcak günlerde oruç tutarlardı. Aylara isim verdikleri zaman, oruç ayı şiddetli sıcaklara rastladığı için adı "Ramazan" kondu.

Başka bir görüşe göre de, yakıcı manasına gelen Ramazan bu ayın günahları eritmeye vesile olması yüzünden oruç ayına isim olarak takıldı.

Ramazan orucu, Hicret'in ikinci yılında farz kılındı. Kesin bir İslâmî vecibe olduğu apaçık bulunduğu için, farz olduğunu inkâr eden kâfir olur. Ramazan'ın faziletini belirten hadisler çoktur. Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Ramazan'ın ilk gecesi girince, bir ay boyunca bir tanesi bile kapanmamak üzere, bütün cennet kapıları açılır ve Allah'ın emri uyarınca şöyle seslenilir; “Ey hayır arayıcısı, gel! Ey kötülükte ileri giden, kendine gel! Günahlarının affedilmesini dileyen yok mu ki, günahları affedile! Bir isteği olan yok mu ki, dileği yerine getirile! Tevbe eden yok mu ki, tevbesi kabul oluna!

Bu davet, tanyeri ağarana kadar devam eder. Allah her bayram gecesi bir milyon kişiyi cehennemden azat eder.”^[601]

Selman el-Farisî (r.a.) buyurur ki:

“Şaban ayının son günü Peygamberimiz (s.a.v.) bize hitap

ederek şöyle buyurdu:

‘Ey insanlar! Sizi büyük bir ay gölgesi altına almak üzeredir. İçinde bin aydan hayırlı olan Kadir Gecesi vardır. Allah, o ay içinde oruç tutmayı farz ve geceleri ibadetle geçirmeyi nafile kılmıştır.

Kim bu ayda bir hayır işlerse başka zamanda bir farzı yerine getiren gibidir. Bu ayda bir farz yerine getirirse başka zamanlarda yetmiş farz yerine getiren gibidir.

Bu ay, sabır ayıdır. Sabrın mükâfatı ise cennettir. Bu ay yardım ayıdır, içinde müminin rızkının arttığı bir aydır. Kim bu ayda bir oruçluya iftar ettirirse, bir köle azat etmiş gibi sevap kazanır ve günahları bağışlanır.’

Selman el-Farisî şöyle devam eder:

“Bu sırada; “Ya Resûlullah, hepimizin oruçluyu iftar ettirmeye varlığı yetmez.” dedik.

Peygamberimiz (s.a.v.) sözlerine şöyle devam buyurdu:

‘Allah, o sevabı, oruçluyu bir yudum süt, bir içim su ve bir hurma ile iftar ettirene de verir. Kim oruçlunun karnını doyurursa bu onun günahlarının bağışlanmasını sağlar. Allah ona benim

Havz'ımdan bir kere içirir de artık hiç susamaz olur. Ayrıca oruçlunun mükâfatından hiçbir şey eksilmeksizin onunki kadar sevap kazanır.

Bu ayın başı rahmet, ortası bağış ve sonu cehennemden kurtuluştur. Kim bu ayda kölesinin işini hafifletirse Allah onu cehennemden azat eder.

Bu ay içinde dört şeyi çokça yapın. İki ile Rabbimizin rızasını kazanırsınız. Diğer ikisi de sizin için kaçınılmaz ve ihmal edilmez ihtiyaçlardır.

Rabbimizin hoşnutluğunu kazandıran iki şey, Allah'tan başka ilâh olmadığına şahâdet etmek ve O'na istiğfar etmektir. Sizin için kaçınılmaz ve ihmal edilmez olan diğer iki şey de Rabbinizden cennet istemeniz ve sizi cehennemden korumasını dilemenizdir.”[602]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: “Kim inanarak ve önemini anlayarak Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş ve gelecek bütün günahları affedilir.”[603]

Yüce Allah (c.c); “İnsanoğlunun oruç hariç, her ameli kendisi içindir. O sırı benim içindir ve mükâfatını da yalnız ben veririm” diye buyuruyor. Yüce Allah'ın kendisine izafe ettiği bir ibadet için başka

bir şey söylemeye lüzum yoktur.

“Ümmetime, Ramazan ayında, daha önceki ümmetlere verilmeyen beş özellik verilmiştir;

1- Allah katında oruçlunun ağız kokusu, miskten daha hoştur.

2- İftar anına kadar melekler onlar için istiğfar eder.

3- O ayda şeytanların elebaşları tutuklanır.

4- Yüce Allah her gün “Sâlih kullarımın kötülük ve sıkıntıdan kurtulmaları yakındır” buyurarak her gün cenneti süsler.

5- O ayın son gecesinde günahları affedilir.”

Sahabîler:

“Ya Resûlullah, o gece Kadir Gecesi midir?” diye sordular.

Peygamberimiz (s.a.v.) onlara şu cevabı verdi:

“Hayır, fakat her iyi amel işleyenin ameli bitince, mükâfatı verilir.”[604]

İbn-i Abbas'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ramazan ayı girince cennet süslenir, buhurlanır. Ramazanın ilk gecesı Arş'ın altından “Musire” adını taşıyan bir meltem eser. Bu meltem cennet ağaçlarının yaprakları ile kapı kanatlarının halkalarını kımıldatır. Bu kımıldatmalardan öyle tatlı bir ses çıkar ki, hiç kimse onun kadar tatlı bir ses duymamıştır. Yine bu gece iri gözlü hûrîler cennetin burçlarına çıkarak şöyle seslenirler:

“Bizi Allah'tan isteyen yok mu ki, Allah bizi onunla evlendirsın. Yâ Rıdvan, bu gece hangi gecedir?”

Rıdvan da hûrîlere:

“Buyurun!” diye karşılık vererek: “Ey güzellik timsâli hûrîler, bu gece Ramazan'ın ilk gecesidir.” diyerek cevabını tamamlar.

Yine bu sırada Yüce Allah, Rıdvan'a:

“Yâ Rıdvan, cennetin tüm kapılarını Muhammed ümmetinin oruçlularına aç!” diye emreder.

Mâlik'e de:

“Yâ Mâlik, Cehennem'in tüm kapılarını Muhammed ümmetine kapat!” diye buyurur.

Cebrail'e de:

“Yâ Cebrail, yeryüzüne in de şeytanların elebaşlarını bağlayarak zincire vur, sonra da onları denizlerin diplerine at ki, Habibim Muhammed’in ümmetinin orucunu bozmasınlar!” diye talimat verir.

Ayrıca, her ramazan gecesı, üç kere bizzat Yüce Allah şöyle seslenir: “Ben’den bir şey isteyen yok mu ki, istediğini vereyim? Tevbe eden yok mu ki, tevbesini kabul edeyim? Günahlarını affetmemi dileyen yok mu ki, günahlarını af edeyim? Artırıp eksiltmeyene ve vadesini şaşırmaksızın sözünü tutana borç veren yok mu?”

Yüce Allah her ramazan günü iftar vaktinde, azap çekmeyi hak etmiş bir milyon cehennemliğı azat eder. Cuma gecesı ve günü gelince de her saat azap çekmeyi hak etmiş bir milyon cehennemliğı azat eder. Ramazanın son günü ise ramazanın başından sonuna kadar azat edilen sayıda günahkârı cehennemden azat eder.

Kadir gecesı gelince Yüce Allah’ın emri üzerine Cebrail (a.s.) bir grup melek arasında yeryüzüne iner. Yanında bulunan yeşil renkli sancağı Kâbe’nin

damına diker. Cebrail'in altı yüz kanadı içinde iki tanesi var ki, onları sadece Kadir gecesini açar. Bu iki kanat açılınca doğu ile batı arasını kaplarlar.

Cebrail, yanındaki melekleri bu ümmetin arasına dağıtır. Her yana dağılan bu melekler sabaha kadar ayakta dikilerek ve oturarak ibadet eden, namaz kılan ve zikreden her mü'mine selam verirler, onlarla musafahallaşırlar ve yaptıkları dualara âmin derler. Tanyeri ağarınca Cebrail, meleklerle:

“Ey melekler, haydin dönüyoruz!” diye seslenir.

Bu sırada melekler kendisine:

“Yüce Allah, Muhammed ümmetinin bu geceki dileklerini nasıl karşıladı?” diye sorarlar. Cebrail de onlara şöyle cevap verir:

“Allah onların tarafına bakarak kendilerini bağışladı ve günahlarını af etti. Yalnız şu dört kimse hariç:

- 1- Devamlı içki içen.
- 2- Ana-babasına âsi olan.
- 3- Akraba haklarını gözetmeyen.
- 4- Müslüman kardeşi ile üç günden fazla dargın kalan kimse.”

Bayram gecesine gelince; bu gecenin adı

“Mükâfat Gecesi”dir. Bayram sabahı Allah, melekleri her beldeye dağıtır. Bu melekler yeryüzüne inince sokak başlarında dikilerek insanlardan ve cinlerden başka her canlının işitebildiği bir sesle şöyle seslenirler: “Ey Muhammed ümmeti! Kerem sahibi olan Rabbinizin huzuruna çıkınız. O, bol bol veriyor ve büyük günahları bağışlıyor.”

Müslümanlar bayram namazının kılınacağı yerlerde toplanınca Yüce Allah meleklerine:

“Ey meleklerim, işini bitiren işçinin mükâfatı nedir?” diye sorar.

Melekler de bu soruyu:

“Rabbimiz! Böyle bir işçinin mükâfatı, kendisine ücretinin bol bol verilmesidir.” diye cevaplandırır. Bunun üzerine Yüce Allah şöyle buyurur:

“Ey meleklerim! Şahit olunuz ki, Muhammed ümmetinin ramazan ayındaki oruçlarına ve namazlarına karşılık olarak kendilerine rızamı ve mağfiretimi bağışladım. Ey kullarım! Dileyin Ben’den ne dilerseniz, bu gün gerek dininiz ve gerekse dünyanız konusunda Ben’den ne dilerseniz, vereceğim.”[605]

Ebû Hureyre'nin (r.a.) der ki:

“Âlimlerin belirttiğine göre; büyük günahlardan uzak durmak şartı ile bir sonraki yılın ramazanına kadar ramazan, bir sonraki hacca kadar hac, bir sonraki cumaya kadar cuma ve bir sonraki namaza kadar vakit namazı günahlara keffaret olur.”

Rivayete göre; Ramazan ayı girince Hz. Ömer (r.a.) şöyle derdi:

“Temizleyicimiz ve arıtıcımız hoş geldi! Ramazan gerek gündüz tutulan orucu ve gerekse gece kılınan namazı ile bir bütün olarak hayırdır. Bu ayda verilen sadaka, Allah yolunda savaşta yapılan harcamalar gibidir.”

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kim inanarak ve karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek ramazan ayının gündüzlerini oruç tutarak ve gecelerini namaz kılarak geçirirse geçmiş tüm günahları affedilir.”^[606]

Ebû Hureyre'nin (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah buyuruyor ki:

“İnsanoğlunun, oruç dışında, işlemiş olduğu ameller on kat ile yedi yüz kat arasında mükâfatlandırılır. Oruca gelince, o sırf benim için yapılan bir ibadettir ve mükâfatını da yalnız Ben belirlerim; çünkü oruçlu, sırf Benim rızam için cinsî münasebeti, yemeyi ve içmeyi terk etmektedir.” Oruç, (günahlara karşı) bir kalkandır. Oruçlunun biri iftar zamanında ve öbürü de kıyamet günü Allah’a kavuştuğunda olmak üzere iki sevinçli ânı vardır.”

İbn-i Mesûd (r.a.) der ki:

“Kim itaat ve sükût halini benimseyerek, Allah’ı zikrederek helâl ve haramı gözeterek ve oruçlu iken yakışıksız hareketlerden uzak durarak ramazan ayında oruç tutarsa ramazanın sona erdiği gün tüm günahları af edilir. Bunun yanında her tesbih ve tehliline karşılık kendisine cennette yeşil zümrütten bir ev yapılır. Yeşil zümrütün iç kısmında bir kırmızı yakut tabakası, onun da içinde inciden bir çadır vardır ve bu çadırda da iri gözlü bir hûrî bulunur. Ayrıca her evin çevresi kırmızı yakut kakmalı altından iki parlak surla çevrilmiştir.

Rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Receb ayı ümmetimin ayıdır. Buna göre; onun üstünlüğü, benim ümmetimin diğer ümmetlere karşı taşıdığı üstünlük gibidir. Şaban ayı benim ayımdır. Buna göre; bu ayın diğer aylar karşısındaki üstünlüğü, benim diğer peygamberlere karşı taşıdığım üstünlük gibidir. Ramazan da Allah’ın ayıdır. Buna göre; bu ayın diğer aylar karşısındaki üstünlüğü, Yüce Allah’ın kendi yaratıklarına karşı haiz olduğu – kıyas kabul etmez – üstünlük gibidir.”[607]

Hasan’ın (r.a.) anlattığına göre; Peygamberimiz (s.a.v.) bir defasında gevezelik eden bir grupla karşılaştı ve şöyle buyurdu:

“Size Kadir gecesinin hangi gece olduğunu söylemeye gelmiştim. Fakat buna güvenip gevşeyeceğinizden çekindim. Belki böylesi daha hayırlı olur. Kadir gecesini son yedinci, son beşinci, son üçüncü ve sonuncu geceler olmak üzere Ramazan’ın son on gecesini arasında arayınız. O gecenin bazı belirtileri şunlardır: O gece berrak ve ılık bir gece olur, ne soğuk ve ne de sıcaktır. O gecenin

sabahı doğan güneş ışın saçmadan doğar. O geceyi inanarak ve karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek ibadetle geçiren kimsenin daha önce işlediği tüm günahlar affedilir.”[608]

Görüldüğü gibi Peygamberimiz, Kadir gecesini ibadetle ve gündüzünü ibadetle geçirmeyi “iman” ve “ihtisab” şartlarına bağlıyor. Buradaki “İman”, Allah'ın bu gece hakkında vaat etmiş olduğu mükâfata inanmak; “İhtisab” da “Allah'tan korkarak O'nun dergâhına yönelmek demektir.

Kul, eğer Peygamberimizin belirttiği bu sevapları elde etmek istiyorsa bu aya gerektiği gibi saygı göstererek dilini yalancılıktan, dedikodudan ve gevezelikten; vücudunun diğer tüm organlarını günahları ve yanılğılardan; kalbini de Müslümanlara karşı kıskançlık ve kin beslemekten sakındırmalıdır. Bu şartları yerine getirince de yapmış olduğu ibadetleri; “Acaba Allah kabul etti mi, yoksa etmedi mi?” diye endişe içinde olmalıdır. Nitekim ehl-i hikmetten bir zâtın şöyle dediği nakledilmiştir:

“Allah’ım! Sen başına musibet gelenlere dünyada ecir ve ahirette sevap vereceğini garanti ettin. Eğer şu orucumuzu reddedersen, bizi musibet ecrinden mahrum etme, ey bağışı ve ihsanı bol Rabbimiz!”

Ebû Zerr Gıfarî (r.a.) der ki:

“Bir sene Peygamberimiz (s.a.v.) ile birlikte ramazanda oruç tutuyorduk. Ramazanın yirmi üçüncü gecesini olunca Peygamberimiz gecenin üçte biri geçinceye kadar yatmaksızın namaz kıldı. Yirmi dördüncü gece aramıza katılmadı. Yirmi beşinci gece olunca aramıza katılarak gecenin yarısı geçinceye kadar bize namaz kıldırdı. Kendisine:

“Bu gecenin tümünü nafile kılarak geçirsek.” deyince bize:

“Kim sabahleyin gelerek imamla birlikte namaz kılarca amel defterine tüm geceyi namaz kılarak geçirmiş gibi sevap yazılır.” buyurdu.

Yirmi altıncı gece bize namaz kıldırmadı. Yirmi yedinci gece gelince ailesi ile birlikte bize gece boyunca namaz kıldırdı. O kadar ki, sahur kaçıracağız diye korkmuştuk.”[609]

Hız. Âiſe (r.anha) diyor ki:

“Peygamberimiz (s.a.v.) ramazanın ilk gecesi evden çıkarak mescide gitti. Orada namaz kıldı. O’nu gören sahabîler de namaz kıldılar. Ertesi gün herkes bu namazdan bahsettiğı için ikinci gece mescide daha çok sahabî gelmişti. Yine Peygamberimiz namaz kıldı ve sahabîler de O’nun gibi namaz kıldılar.

Üçüncü gece mescide gelenler daha da çok oldu. O kadar ki, mescide zor sığdılar. Fakat Peygamberimiz, o gece aralarına katılmayarak sadece sabah namazını kıldırırnaya gitti. Sabah namazından sonra cemaate dönerek:

“Akşam burada toplandığınızı biliyordum. Fakat geceleyin namaz kılmak üzerinize farz olur da size zor gelir diye çekindim.” buyurdu.

Peygamberimiz; sahabîleri, ramazan geceleri namaz (teravih) kılmaya teşvik ediyor; fakat onları buna mecbur etmiyordu. Peygamberimizin vefatından sonra Hz. Ebû Bekir zamanında ve Hz. Ömer döneminin ilk yıllarında aynı durum devam etmişti. Fakat sonraları Hz. Ömer, sahabîlerin,

Ubeyd b. Kaab'ın imamlığında ramazan geceleri namaz (teravih) kılmalarını emretti.”

Hız. Ali (r.a.) diyor ki:

“Ömer, benden duyduğu bir hadise dayanarak mescitte teravih namazı kılınmasını gelenekleştirdi.”

Dinleyicilerin:

“Ey mü'minlerin emiri, o hadis hangisidir?” diye sormaları üzerine, ben Peygamberimizin (s.a.v.) şöyle dediğini duymuştum:

“Yüce Allah'ın, Arş'ın çevresinde “Hazîret-ül Kuds” adını taşıyan nûrdan bir yeri vardır. Orada Allah'tan başka hiç kimsenin bilmediği sayıda melekler var. Bu melekler, bir saat bile boş durmaksızın devamlı şekilde Allah'a ibadet ederler. Bu melekler, ramazan geceleri girince yeryüzüne inerek insanlarla birlikte namaz kılmak için Rabb'lerinden izin isterler. İstedikleri izni alınca her Ramazan gecesi yeryüzüne inerler. Kim onlara değerse veya onlar kendisine dokunursa ötesinde bedbahtlık bulunmayan bir saadete ermiş olur.”

Ben, Peygamberimizin bu sözlerini nakledince Hız. Ömer,

“Peygamberimizin söylediği kimselerden olmaya herkesten çok layığız.” diyerek teravih namazı kılmak üzere Müslümanların mescide topladı ve daha sonraki yıllarda da bu geleneği devam ettirdi.”

Sonraları Hz. Ali, bir ramazan gecesı evinden çıkıp da mescitlerde Kur’ân okunduğunu ve buraları kandillerin aydınlattığını görünce; “Hz. Ömer, nasıl mescitlerimizi Kur’ân’la nûrlandırdı ise Allah da O’nun kabrini aydınlatsın.” dedi.

Hz. Osman’ın da aynı sözleri söylediği rivayet edilmiştir. Yüce Allah, hepsinden razı olsun.

Bakara Sûresi, 183

Beyhakî, Şuabü’l-İman 3695; İbn Cevzî, İleli’l-Mütenâhiye 879

İbn Huzeyme, Sahih, 1887; Münzirî, Tergib ve’t-Terhib, 1485.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 38; Müslim, 760.

Ahmed b. Hanbel, 7904; Heysemî, Mecmeu’z-Zevâid, 3/140.

Beyhakî, Şuabü’l İman, 3695.

Müslim, 759; Ebû Davud, 1371;
Tirmizî, 683.

Şevkânî, el-Fevâidü'l-Mecmua, s.100.

Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 5/324;
Heysemî, ez-Zevâid, 3/175.

Ebû Davud, 1375; Tirmizî, 806.

Hikâye

Hız. Ömer'in (r.a.) halifeliği dönemiydi. Ramazan ayı geldiğinde birkaç kişi hilali görmek için bir dağın tepesine çıktılar. Dağa çıkan bu insanların arasında Hız. Ömer (r.a.) de vardı.

İçlerinden biri Hız. Ömer'e (r.a.) seslenerek:

“Ya Ömer işte hilal! Ben hilali görüyorum” dedi.

Hız. Ömer (r.a.) adamın sözü üzerine gökyüzüne daha dikkatlice baktı; ancak ayı göremedi. Hilali gördüğünü söyleyene:

“Sen hayal görüyor olmalısın. Ellerini ıslat ve yüzüne sür ondan sonra gökyüzüne bak” dedi.

Adam Hız. Ömer'in (r.a.) dediğini yapıp gökyüzüne bakınca ayı göremedi ve:

“Az önce gördüğüm hilal şimdi görünmez oldu” dedi.^[610]

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi

Yay., İstanbul, 2010.

Kadir Gecesinin Fazileti

İbn-i Abbas (r.a.) buyurur ki: “Peygamberimize İsrailoğullarından bir adamın bin yıl boyunca Allah yolunda omzunda silah ile savaştığı anlatıldı. Bu hâl Peygamberimizin hoşuna giderek aynı mazhariyeti kendi ümmeti için de diledi ve “Ya Rabbi, ümmetimi, ömrü en kısa ve ameli en az ümmet olarak yarattın” diye Allah’a yakarınca Allah O’na ve kıyamete kadar gelecek olan bütün ümmetine İsrail oğlunun Allah yolunda silâh taşıdığı bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi’ni bağışladı. Bu gece, bu ümmetin imtiyazlarından birisidir.”

Anlatıldığına göre; söz konusu kişi, Şem’ûn adında biridir. Bin yıl boyunca atının palanı kurumadan düşmanla savaşır, üstün kuvvet ve cesareti ile karşısında dikilen kâfiri dize getirir.

Kendisi ile başa çıkamayacaklarını gören düşmanları, birini karısına göndererek eğer kocasını bağlar da onu bir eve hapsedip derdinden

kurtulacak olursa kendisine bir tas altın adarlar.

Adam gece uyuyunca karısı onu bir urganla bağlar. Fakat uyanınca eli ayağını hareket ettirerek urganı kolayca kesiverir. Karısına:

“Niçin böyle yaptın?” diye sorunca kadın:

“Gücünü denedim” diye cevap verir.

Kadın durumu adamın düşmanlarına bildirince kendisine zincir gönderirler. Fakat adam yine uyanınca onu da koparmakta güçlük çekmez.

Bu arada şeytan düşmanlarına gelerek karısına adamdan hangi şeyi kesip koparamayacağını sormasını tavsiye eder. Birini gönderip kadına şeytanın talimatını ulaştırırlar. Kadın, adama neyi koparamayacağını sorunca, adam:

“Saç örgülerini” diye cevap verir.

Adamın yere kadar uzanan sekiz saç örgüsü vardı. Adam uyuyunca kadın örgülerin dördü ile ellerini, diğer dördü ile de ayaklarını bağlar. Kâfirler gelir, adamı alır ve boğazlayacakları eve götürürler. Ev, dört yüz direk boyu yükseklikte olmasına rağmen tek

direklidir. Bütün düşmanları başına üşüşür, önce dudaklarını, burnunu ve kulaklarını keserler.

Bu sırada adam, Allah'a yalvararak kendisine vereceği aşılmadık bir güç sayesinde bağlarını koparmasını, evin direğini yerinden oynatarak binayı düşmanlarının başına yıkıp kendisinin kurtulmasını diler.

Allah duasını kabul ederek kendisine şaşırtıcı bir güç verir, bağlarını koparır, direği yerinden oynatarak evi düşmanlarının başına yıkıp hepsini öldürür ve kendisi böylece düşmanlarının elinden kurtulur.

Sahabîler bu hikâyeyi duyunca:

“Ya Resûlullah, biz de o adamın sevabı kadar sevap kazanabilir miyiz” diye sorarlar.

Peygamberimiz:

“Bilmiyorum” diye cevap verir.

Fakat İbn-i Abbas'ın bahsettiği gibi, Peygamberimiz Allah'a yalvarır ve Allah da ona Kadir Gecesi'ni verir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kadir Gecesi olunca Cebrail, bir grup melek arasında yere iner. Yere inen melekler gerek ayakta ve gerekse

oturarak Allah'ı zikreden her kulu selâmlarlar, onun için istiğfar ederler.”

Ebû Hureyre (r.a.) buyurur ki:

“Kadir gecesi, yeryüzüne çakıl sayısından çok melek iner. Onların inmeleri için gök kapılarının hepsi açılır. Her yana nur saçılır. Büyük bir tecelli meydana gelir ve bu gece melekût âlemi açılır. Fakat bu hususta insanlar birbirinden farklıdır.

Kimine hem gökyüzünün ve yeryüzünün Melekûtu bir arada açılır. Gökyüzünün perdeleri aradan kalkınca bu kimseler ayakta dikilen, oturan, secdeye kapanmış, zikreden, şükreden, tespih eden ve tehlil eden bütün melekleri aslî kimlikleri ile görürler.

Kiminin önüne cennet açılır ve orada evleri, köşkleri, hurileri, nehirleri, ağaçları, meyveleri görür. Göğün tavanı olsa Arş'ı müşahade eder. Peygamberlerin, velilerin, şehitlerin, sıddıkların konaklarını görür. Bu Melekûta dalar, rahmet deryasında gezintiye çıkar. Cehennemi, onun tabakalarını ve içindeki kâfirlerin barınaklarını ve diğer

fevkalâdeliklerini görür.

Kimin de önünde Allah'la arasındaki perde kalkar da ondan gayri hiçbir şeyi görmez olur.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim Ramazan'ın yirmi yedinci gecesini sabaha kadar ibadetle geçirirse, bu benim nezdimde bütün Ramazan geceleri yapılan gece ibadetinin hepsinden daha sevimlidir.”

Hız. Fatıma (r.a.) Babasına:

“Geceyi ibadet ile geçirecek gücü olmayan kadın ve erkekler ne yapsın?” diye sordu.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona şu cevabı buyurdu:

“Onların yastıklarını dikip üzerine yaslanarak bu gecenin herhangi bir saatinde oturup Allah'a dua etmeleri, benim için bütün ümmetimin bütün Ramazan gecelerinin hepsinde yaptıkları ibadetten daha sevimlidir.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim iki rekât namaz kılıp istiğfar ederek Kadir Gecesi'ni ibadet ile geçirirse Allah tarafından bütün günahları bağışlanır. Allah'ın rahmetine gömülür. Cebrail kendisini kanadı ile okşar.

Cebrail'in (a.s.) kanadı ile okşadığı kimse cennete girer.”

Hikmet

Bütün geceler kadar Kadir Gecesi olsaydı o zaman Kadir Gecesi'nin ne kıymeti olurdu.

Bütün taşlar yakut olsaydı,
Taşla yakut eşit olurdu.^[611]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Bayramın Fazileti

Şevval ayının ilk günü olan Ramazan Bayramı günü ile Zilhicce'nin onuncu günü olan Kurban Bayramı gününe bu ismin verilmesinin birkaç sebebi öne sürülür. Birinci görüşe göre; mü'minler bu günlerde gerek Ramazan orucunu bitirerek Şevval ayından altı gün oruç tutmaya yönelerek, gerekse farz olan haccı eda edip Peygamberimizin ziyaretine yönelerek Allah'a (c.c) karşı ibadet etmekten Peygamberimize hürmet etmeye dönerler.

İkinci görüşe göre; bayramların her yıl tekerrür etmelerinden dolayıdır. Çünkü görüşe göre, bu ismin sebebi, Allah'ın bu günlerdeki iyilik ve bağışlarının bolluğudur. Diğer bir görüşe göre de bu günlerin gelmesi ile ortalığa sevinç ve neşe geldiği için bu günler, bu adı almıştır.

Peygamberimizin kıldığı ilk bayram namazı, Hicret'in ikinci yılına rastlayan bir Ramazan Bayramı namazıdır. Bundan sonra

Peygamberimiz (s.a.v.) bayram namazını devamlı kıldığı için sünnet-i müekkededir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
“Bayramlarınızı tekbirler ile şenlendiriniz.”[612]

“Kim bayram günü üç yüz kere “Subhanallahi ve bihamdihi” der ve sevabını ölmüş Müslümanlara bağışlarsa, her Müslüman ölünün kabrine bin nur iner, ölünce Allah kendi mezarına da bin nur gönderir.”

Vehb b. Münebbih (r.a.) buyuruyor ki:

“Şeytan her bayram günü öfkesinden inler. Etrafına toplanan yordakçıları:

“Seni öfkelendiren nedir, efendimiz” diye sorarlar.

Şeytan da onlara şu cevabı verir:

“Bu gün Allah, Muhammed (s.a.v.) ümmetinin günahlarını affetti. Onları mutlaka nefsi arzulara ve hazlara daldırarak oyalamalısınız.”

Allah, Ramazan Bayramı günü cenneti yarattı, Tuba ağacını dikti, Cebrail'i (a.s.) vahiy indirmek üzere vazifelendirdi, Firavun'un büyücülerinin tevbesini kabul etti.”

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Kim, önemini bilerek bayram gecesini ibadetle geçirirse, kalplerin öldüğü gün kalbi diri kalır.”[613]

Hız. Ömer. (r.a.) oğullarından birini bayram günü sadece yırtık bir gömlek içinde görünce ağlamaya başlar. Oğlu ona:

“Niye ağlıyorsun?” diye sorar.

Hız. Ömer (r.a.) oğluna:

“Yavrum, bayram günü seni çocuklar bu yırtık gömlekle görünce hayal kırıklığına düşeceğinden çekiniyorum” diye cevap verir.

Oğlu da ona:

“Ancak Allah’ın rızasından mahrum kalan veya ana-babasına asi olanlar hayal kırıklığına düşerler. Ben ise senin hoşnutluğun sayesinde Allah’ın rızasını kazanacağımı umuyorum” diye cevap verir.

Bunun üzerine Hız. Ömer gözyaşları içinde oğlunu bağrına basar ve ona dua eder.

Şu beyitlerin şairi, ne güzel söyler:

Dediler ki; “Yarın bayram ne giyeceksin?”

Dedim ki, “Kuluna, susayınca su sunan

Allah'ın bağışladığı elbiseyi”

Fakirlik ve sabır öyle iki elbisedir ki,
Onların arasında barınan kalbin sahibi
bayram ve Cumaları görür.

Ey ümidim! Sen yoksan bayram
matemdir bana.

Sen bana görünür veya sesini
duyurursan, o zaman benim için bayram
var.

Bildirildiğine göre; Ramazan
Bayramı sabahı, Allah, melekleri
yeryüzüne indirir. Onlar sokak
başlarına dikilerek insanlar ve
cinlerden başka her canlının duyduğu
bir sesle şöyle seslenirler: “Ey
Muhammed ümmeti! Büyük günahları
affeden ve bol bağışlar sunan kerem
sahibi Rabbinize çıkın.”

Mü'minler namaza katılınca Yüce
Allah (c.c) meleklerle:

“Vazifesini yapan işçinin karşılığı
nedir?” diye sorar.

Melekler:

“Yaptığı işin mükâfatını almaktır.”
diye cevap verirler.

Bunun üzerine Yüce Allah (c.c):

“Sizi şahit tutarım ki, onlara

mükâfat olarak rızamı ve mağfiretimi verdim.” buyurur.”

Taberanî, Sağîr, 599; Heysemî, Mecmeu’z-Zevâid, 2/197; Aclûnî, Keşfu’l-Hafâ, 1441.

Kenânî, Misbâhu’z-Zücâce, 644.

Zilhicce'nin İlk On Gününün Fazileti

İbn-i Abbas'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün:

“Zilhicce'nin ilk on günü kadar içinde yapılan amellerin Allah katında değerli olduğu başka bir gün yoktur” buyurdu.

Sahabîler:

“Allah yolunda cihad etmek de mi?” diye sorarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.):

“Evet, bu günlerde işlenen amel, malı ve canı ile Allah uğruna evinden çıkıp geri dönmeyenler hariç cihaddan da değerlidir” buyurdu.^[614]

Câbir b. Abdullah'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre de Peygamberimiz (s.a.v.):

“İçinde amel işlenen günler arasında Allah katında Zilhicce'nin ilk on günü kadar değerlisi yoktur” buyurdu.

Sahabîler:

“Allah yolunda cihad edilerek geçirilen günlerde mi onlar gibi olamaz?” diye sordular.

Peygamberimiz (s.a.v.) onlara:

“Evet, Allah yolunda atı ile birlikte can veren hariç, cihad edilerek geçirilen günlerden de daha değerlidir.” buyurdu.^[615]

Hız. Âişe (r.anha) buyurur ki:

“Bir delikanlı vardı ki, Zilhicce ayı girince oruç tutardı. Peygamberimiz (s.a.v.) bu hâlini görünce onu çağırarak ona:

“Bu günlerde niçin oruç tutuyorsun?” diye sordu.

Delikanlı, Peygamberimize:

“Ya Resûlullah, anam-babam yoluna feda olsun! Bu günler hac ve ibadet aylarıdır. Ola ki, Allah beni bugünlerde yapılan dualara ortak eder” diye cevap verdi.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) delikanlıya şöyle buyurdu:

“Senin oruç tuttuğun her gün için Allah yolunda yüz köle azat etmiş, üzerinde gaza ettiğin yüz deve ve yüz at vermiş kadar sevap vardır. Terviye günü (Kurban Bayramı arifesinden bir önceki gün) gelince senin için Allah yolunda bin köle azat etmiş, üzerinde gaza ettiğin bin deve ve bin at vermiş

kadar sevap vardır. Arife Günü de Allah yolunda iki bin köle azat etmiş, üzerinde gaza ettiğin iki bin deve ve iki bin at vermiş kadar sevap kazanırsın.”

“Kurban Bayramı’nın arife günü oruç tutmak iki sene oruç tutmaya, Aşura günü oruç tutmak da bir senelik oruca bedeldir.”

Tefsir âlimleri, “Musa ile otuz gece için sözleştik, sonra da buna on gece daha ekledik”^[616] meâlindeki ayette geçen “Sonra da buna on gece daha ekledik” ifadesi ile Zilhicce’nin ilk on gününün kastedildiğini ileri sürerler.

İbn-i Mesûd (r.a.) buyurur ki:

“Allah, günlerden dördünü, aylardan dördünü, kadınların dördünü seçkin kıldı; dört kimse cennete ilk önce girer ve dört kimseyi de cennet hasreti ile bekler.

Mümtaz dört günün ilki cuma günüdür. Onun öyle bir anı vardı ki, ona rastlayıp da dünya ve ahiret ile ilgili bir şey isteyen Müslüman’ın dileği kesinlikle kabul edilir.

İkincisi, arife günüdür. Arife günü gelince, Yüce Allah meleklerine karşı övünerek; “Ey meleklerim, kullarımı

görün, mallarını harcayarak ve bedenlerini yorarak toz-toprak içinde huzuruma geldiler. Şahit olun ki, onların günahlarını affettim.” Der.

Üçüncüsü, Kurban Bayramı günüdür. Kurban Bayramı’nda kul, kurbanını kesince yere akan ilk damla kan işlemiş olduğu bütün günahlara keffaret olur.

Dördüncüsü, Ramazan Bayramı’dır. Mü’minler Ramazan’da oruçlarını tutup bayram gününe ulaşınca, Yüce Allah meleklerine; “Her çalışan, ücretini ister. Kullarım da Ramazan’da oruçlarını tutmuşlar ve bayrama çıkmışlar, şimdi mükâfatlarını istiyorlar. Şahit olunuz ki, onların günahlarını affettim.” Bu ara şöyle seslenilir; “Ey Muhammed (s.a.v.) ümmeti şimdi evlerinize dönünüz, kötülükleriniz iyiliklere dönüştürülmüştür.”

Seçkin aylar Receb, Zilkade, Zilhicce ve Muharrem aylarıdır.

Seçkin kadınlara gelince bunlar da İmran kızı Meryem, kadınlardan Allah’a ve O’nun Resulüne ilk önce inanan Huveylid kızı Hatice,

Firavun'un eşı Müzahim kızı Asiye ve cennetlik kadınların baş hanımefendisi Muhammed (s.a.v.) kızı Fatıma'dır. (r.a.)

Cennete ilk önce girecek dört kimseye gelince bunlar her kavmin ilk Müslümanlarıdır. Peygamberimiz Arapların ilk Müslüman'ı; Selman, Acemlerin ilk Müslüman'ı; Süheyb Rumların ilk Müslüman'ı ve Bilal de Habeşlilerin ilk Müslüman'ıdır.

Cennetin hasretle beklediğı dört kimse de Ali b. Ebû Talib, Selman el-Farisî, Ammar b. Yasir ve Miktad b. Esved'dir."

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Kim Kurban Bayramı arifesinden bir gün önce oruç tutarsa, Allah ona Hz. Eyyûb'un karşılaştığı belâlara karşı sabrederek kazandığı sevap kadar sevap verir. Arife günü oruç tutana da Yüce Allah Hz. İsa'nın ki kadar sevap verir."

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Arife günü gelince, Yüce Allah rahmetini saçar. Hiçbir gün o günde olduğu kadar insan cehennemden azat olunmaz. Kim Arife günü gerek dünya ve gerekse ahiretle ilgili olarak Allah'tan bir

şey isterse, Allah onun dileğini karşılar. Arife günü tutulan oruç hem geçmiş ve hem de gelecek senenin günahlarına keffâret olur.”

Allah bilir; ama bunun hikmeti şu olabilir. Terviye ve Arefe günleri iki bayram arası müminler için sevinç günleridir. Müminler hesabına günahlarının affedilmesinden daha büyük bir sevinç kaynağı olamaz.

İki bayramdan sonra gelen Aşura günü, bir senelik günahların keffâreti olur. Çünkü o gün Hz. Musa'nın (a.s.) ve Arife günü Peygamberimizindir. Peygamberimiz diğerlerine karşı üstünlüğü elbette ki, kat kat fazladır.

Ebû Derda (r.a.) der ki:

“Zilhicce'nin ilk günü çok dua ediniz, çok istiğfar ediniz ve çokça sadaka veriniz. Çünkü ben, Peygamberimizin: “Zilhicce'nin ilk on gününün sevabından mahrum kalanlara yazıklar olsun!” dediğini duymuştum. Özellikle Zilhicce'nin dokuzuncu günü oruç tutmayı ihmal etmeyiniz. Çünkü bu günün orucunda hiç kimsenin

sayamayacağı kadar çok hayır vardır.”

Ubeyd b. Umeyr Leysî der ki:

“Bize ulaşan bilgiye göre; Yüce Allah’ın Hz. Musa’ya (a.s.) hediye ettiği şu beş dua, Cebrail (a.s.) tarafından ona Zilhicce’nin ilk on günü getirilmiştir:

1- “Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâ şerîke lehu’l-mülkü ve lehü’l-hamdu yuhyî ve yumitü ve Hüve Hayyun lâ yemutu biyedihi’l-hayru ve Hüve alâ külli şey’in Kadîr. (Allah’tan başka ilâh yoktur. O tek ve ortaksızdır. Mülk ve hamd O’na mahsustur, kendisi ölümsüz diri olduğu halde diriltir ve öldürür. O, her şeye Kadir’dir.)”

2- “Eşhedü enlâ ilâhe illallâhu vahdehu lâ şerîke lehu ilâhen Vâhiden Ehaden Sameden lem yettehiz lehu sâhibeten velâ veleden. (Şahâdet ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur. O tek ve ortaksızdır. Birdir, tektir, hiçbir şeye muhtaç değildir, ne eş ve ne de evlat edinmemiştir.)”

3- “Eşhedü en lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâ şerîke lehu Ehadün Samedün lem yelid ve lem yüled ve lemyekün lehu küfüven Ehad.

(Şahâdet ederim ki, Allah'dan başka ilâh yoktur. O tek ve ortaksızdır. Tektir, hiçbir şeye muhtaç değildir, doğmamış, doğurulmamıştır ve hiçbir şey O'nun dengi değildir.)”

4- “Eşhedü en lâ ilahe illallâhu vahdehu lâ şerîke lehu lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyî ve yümiytü ve Hüve Hayyün lâ yemûtu biyedihi'l-hayru ve Hüve alâ külli şey'in Kadîr. (Şahâdet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. O tek ve ortaksızdır. Mülk ve hamd O'na mahsustur, ölümsüz diri olduğu halde diriltir ve öldürür. Her hayır O'nun elindedir; O, her şey Kadîr'dir.)”

5- “Hasbiyallahu ve kefâ Semi-Allahü limen dea leyse verâellahi Muntehâ. (Allah bana kâfidir. O dua edenin duasını kabul eder. Allah'tan başka sığınacak dergâh yoktur.)”

Anlatıldığına göre; bu beş dua İncil'de de vardı ve Havarîler, Hz. İsa'ya (a.s.) bunların faziletini sorunca, o da onlara bu duaları Zilhicce'nin ilk on gününde okumanın hiç kimse tarafından anlatılmayacak derecede faziletli ve sevap olduğunu

belirtmiştir.”

Ebû Nezir Haşim b. Kasım der ki:

“Biri bana anlatmıştı. Adam bu duaları Zilhicce’nin ilk on günü okumuş ve rüyasında evinde üst üste yükselen beş nûr tabakasının belirdiğini görmüştü.”

Abdullah b. Ömer’in rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Allah katında içinde amel işlenen en değerli günler, Zilhicce’nin ilk on günüdür. Bu günlerde çok tekbir, hamd ve tehlîl getiriniz.”[617]

Nitekim anlattığına göre; İbn-i Ömer, Zilhicce’nin onuna kadar her gün yatarken ve otururken tekbîr getirir, Ata b. Ebû Ribah da bu günlerde yolda ve çarşıda tekbir getirirdi.

Cerir b. Yezid ile Ebû Ziyad’ın belirttiklerine göre; Said b. Cubeyr, Abdurrahman b. Ebû Leylâ ve görüştükleri diğer fıkıh bilginleri, bayram ve teşrîk günlerinde: “Allahu Ekber Allahu Ekber lâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber Allahu Ekber ve lillahi’l-hamd. (Allah büyüktür, Allah

büyüktür. Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah büyüktür, Allah büyüktür ve hamd Allah'a mahsustur.)” diye tekbir getirirlerdi.

Câfer b. Süleyman diyor ki:

“Sabit Bennanî, Zilhicce'nin ilk on günü zikir meclisinde sık sık sözünü keserek; “Allahu Ekber Allahu Ekber” diyerek tekbir getirir ve “Bu günler zikir günleridir.” derdi. Onunla birlikte mecliste bulunan diğer kimseler de onun gibi tekbir getirirlerdi. Mâlik b. Dinar'ın böyle yaptığını görmüştüm.”

Muğire b. Şube diyor ki:

“Nehaî'ye Zilhicce'nin ilk on günü yolda yürürken tekbir getirilip getirilemeyeceğini sordum. Bana: “Dokumacılar böyle yapar!” diye cevap verdi. Leys b. Ebû Selim de aynı konuda; “Mücâhid'e Zilhicce'nin ilk on günü yolda yürürken tekbir getirmenin doğru olup olmayacağını sordum. Bana, “Dokumacılar öyle yapar!” diye cevap verdi.” demiştir.”

Şunu belirtelim ki, bu günlerde içinden tekbir getirmek daha iyidir. Fakat eğer kişi yüksek sesle tekbir

getirir ve bunu şeriatın bir prensibini açıklamak ve başkalarına tekbir getirmeyi hatırlatmak için yaparsa bunun hiçbir mahzuru yoktur ve bu konuda hadis vardır.

Hız. Âişe'nin (r.anha) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kurban keserek onunla nefislerinizi arındırınız. Çünkü kim bayram günü kurbanını alır da onu kesmek üzere kibleye doğru yatırır sa kıyamet günü o hayvanın boynuzu, işkembesi, kanı, kılları ve yünü onun için şahitlik ederler. Kurbanın yere akan ilk kan damlası Yüce Allah'ın koruma alanına akar. Az verin, çok sevap kazanın.”[618]

Ebû Davud, 2438; Tirmizî, 757; İbn Mace, 1727; İbn Huzeyme, Sahih, 2865.

Taberanî, Evsat, 6696.

A'râf Sûresi; 142.

Heysemî, ez-Zevâid, 4/17.

Abdürrezzâk, el-Musannef, 4/388; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, 3873.

Hikâye

Zengin olduğu kadar cimri bir adamın çocuğu hastalandı. Onun iyiliğini isteyenler dediler ki:

“Oğlun için ya Kuran hatmet ya da bir kurban kes ki, Yüce Allah hasta çocuğuna şifalar versin.”

Adam biraz düşündükten sonra dedi ki:

“Hemen hatim indirilebilir. Kurban kesmek işine gelince, sürü uzaktadır.”

Cimri adamın bu sözünü işiten bir derviş şöyle dedi:

“Hatmi parasız, dille yapıldığı için seçti. Fakat kurban ise canı olarak gördüğü altınlarına kıyamadığı için kabul görmedi.”

Yalnız ibadet neye yarar?

İbadetin yanında cömertlikte gereklidir.

Allah yolunda bir altın lâzım gelse,

Eşek gibi çamurda kalır.

Hatim parasızdır. Kurban kesmek paraya bağlıdır.

Fatiha süresini okumağa gelince,

Yüz Fatiha okurlar.[619]

Sadi Şirazî, Gülistan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yay., İstanbul, 2010.

Aşura'nın Fazileti

İbn-i Abbas (r.a.) buyurur ki: “Peygamberimiz Medine’ye gelince Yahudilerin Aşura günü oruç tuttuğunu gördü. Sebebini sorunca O’na:

“Bugün Yüce Allah Hz. Musa (a.s.) ile İsrail oğullarını Firavun’un kavmi karşısında üstün çıkardı. Biz de Hz. Musa’ya (a.s.) duyduğumuz hürmete dayanarak bugün oruç tutuyoruz” diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) onlara:

“Biz Hz. Musa’ya (a.s.) sizden daha saygılıyız”^[620] diye buyurarak ümmetine aşura günü oruç tutmayı emretti.”

Aşura gününün üstünlük sebebi hakkında bize geniş bilgiler gelmiştir. Bunlara göre; bu gün Hz. Âdem’in (a.s.) tevbesi kabul edildi, yine Hz. Âdem (a.s.) bu gün yaratıldı ve cennete girmesi de bu güne rastlar.

Arş, Kürsî, gökler, yeryüzü, güneş, ay, yıldızlar ve cennet bu gün yaratıldı.

Hız. İbrahim bu gün yaratıldı ve yine bu gün ateşten yanmaksızın kurtuldu. Yine bu gün Hız. Musa (a.s.) ile yanındaki mü'minler, suda boğulmaktan kurtuldular, Firavun ve adamları bugün boğuldu.

Hız. İsa (a.s.) bu gün doğdu ve yine bu gün göğre çıkarıldı. Yine bugün Hazreti İdris (a.s.) göğre çıkarıldı. Nûh'un gemisi bu gün Cûdî tepesinde karaya oturtuldu. Hız. Süleyman'a muhteşem saltanat bu gün verildi.

Hız. Yunus (a.s.) balığın karnından bu gün çıkarıldı. Hız. Yakub'un (a.s.) bu gün gözleri yeniden açıldı. Hız. Yusuf'un kuyudan çıkarılması bu güne rastlar. Hız. Eyyub (a.s.) tutulduğu hastalıktan bu gün kurtuldu. Yeryüzüne ilk yağmurun düşmesi de bu güne rastlar.

Daha önceki ümmetler zamanında bu gün oruç tutmak yaygındı. Hatta Ramazandan önce bu günde oruç tutmanın önce farz kılınıp sonra bu emrin ortadan kalktığı ileri sürölür.

Hicretten sonra bu günü oruçla geçiren Peygamberimiz Medine'ye gelince emrini yeniledi.

Hatta Peygamber'imizin (s.a.v.) fâni ömrünün son yılında “Eğer gelecek seneye kadar yaşarsam, aşura günlerinin dokuzuncu ve onuncusunda oruç tutacağım” diye buyurduğu ve fakat o yıl içinde Allah’a kavuştuğu, buna göre onuncu günden başka bir gün oruç tutmadı ise de bu arzuyu gösterdiği ileri sürülür.

Zilhicce'nin dokuzuncu ve on birinci günü oruç tutulması:

“Siz Aşura gününden bir gün önce ve bir gün daha oruç tutarak Yahudilerin geleneğinden ayrılın”^[621] şeklindeki hadisine dayanır. Çünkü Yahudiler sırf aşura günü oruç tutuyorlardı.

Beyhâkî'ye göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Aşura günü kim aile halkına ve yakınlarına karşı cömert davranırsa, Allah da onu bütün sene boyunca genişliğe kavuşturur.”^[622]

Taberanî'nin kaydettiği ve rivayet zincirinde belirsizlik bulunan bir hadise göre; Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“Aşura günü verilen bir dirhemlik sadakaya yedi yüz bin dirhem gibi sevap

verilir.”

Öte yandan aşura günü gözüne sürme çekenin o yıl göz ağrısına yakalanmayacağını ve o gün yıkananın hasta olmayacağını ileri süren hadis uydurmadır. Hâkim’in belirttiğine göre; o gün gözlere sürme çekmek, bidattir.

İbn-i Kayyum (r.a.); “Aşura günü sürme çekmeyi, tanegillerden yemek pişirmeyi, yağ sürünmeyi ve kokulanmayı teşvik ettiği ileri sürülen hadis, yalancılardan uydurmasıdır” der.

Bilesin ki, aşura günü Hz. Hüseyin’in uğradığı ihanet, onun derece yüceliğinin artışına ve Allah katındaki yüksek mertebesini temiz Ehl-i Beyt’in safına katılışını gösteren bir delildir.

Bu günde Hz. Hüseyin’in (r.a.) uğradığı ihaneti anmak isteyen kimse, Allah’ın emrine uyarak ve Yüce Allah’ın; “Onlara Allah’tan mağfiret ve rahmet vardır. İşte onlar hidayete erenlerdir”^[623] mealindeki ayetle Hz. Hüseyin’e (r.a.) ayırdığı mertebeye saygı duyarak sadece sık sık; “İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn” demesi gerekir.

Yüce Allah (c.c) bize kâfidir, O ne güzel vekildir.

İbn-i Abbas'ın (r.a.) rivayet ettiğine göre; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Muharrem ayının onuncu günü, yani Aşura günü oruç tutan kimseye Allah on bin melek sevabı verir. Muharrem ayının onuncu günü, Aşura günü oruç tutan kimse on bin hac ve umre ile on bin şehit sevabı elde eder.

Aşura günü bir yetimin başını okşayan kimsenin Yüce Allah yetimin başındaki saçların sayısınca derecesini yükseltir. Aşura günü bir oruçluya oruç iftar veren kimse Muhammed ümmetinin tümüne iftar vermiş, hepsinin karnını doyurmuş gibi olur.”

Bu sırada sahabîler Peygamberimize:

“Yâ Resûlullah! Allah, Aşura gününü diğer günlerden üstün kıldı, değil mi?” dediler. Peygamberimiz de sözlerine şöyle devam etti:

“Evet! Allah gökler ile yeryüzünü, dağları, denizleri, Levh'i ve Kalem'i, Hz. Âdem'i ve Havvâ'yı Aşura günü yarattı.

Cenneti yaratıp Âdem'i oraya koyduğu gün Aşura günüdür. Hz. İbrahim, Aşura günü doğdu ve o gün Allah tarafından ateşten kurtarıldı. Yine Hz. İbrahim'e Aşura günü oğlu İsmail'i kurban etmesi emredilmiş ve aynı gün İsmail'in yerine kurban etsin diye koç indirilmiştir.

Firavun, Aşura günü boğulmuş, Hz. Eyyûb'un başına gelen belâ o gün ortadan kalkmış, Allah Aşura günü Hz. Âdem'in tevbesini kabul etmiş, Hz. Davud'un günahları Aşura günü bağışlanmış, Hz. Süleyman'a hükümdarlık Aşura günü geri verilmiş, Hz. İsa Aşura günü doğmuş, Hz. İdris ile Hz. İsa o gün gökyüzüne çıkarılmış, Peygamberimiz Aşura günü doğmuştur. Kıyamet de Aşura günü kopacaktır." [624]

Sahabîlerden İkrime'nin (r.a.) belirttiğine göre; Hz. Âdem'in tevbesi Aşura günü kabul edildiği gibi Hz. Nûh gemiden o gün sağ salim yere ayak basmış ve bu yüzden o gün şükür orucu tutmuştur.

İsrailoğulları önünde denizin yarılarak yol verdiği ve Firavun'un boğulduğu gün de Aşura günü olduğu için İsrailoğulları o gün oruç tutmayı

gelenek haline getirmiştir. İşte bu gerçeklere dayanan İkrime sözlerini; “O gün oruç tutabiliyorsan tut.” diye bağlamaktadır.

Muhammed b. Meysere’nin belirttiğine göre; “Aşura günü tayfasına bolluk yaşatan kimseye, Allah senenin diğer kısmında da bolluk yaşatır.”

Süfyân-ı Sevrî de “Biz bu sözü denedik ve öyle olduğunu gördük.” demiştir.

Şu noktayı belirtelim ki, bu güne “Aşura” adının neden verildiği hakkında çeşitli görüşler vardır. Kimine göre; bu gün Muharrem ayının onuncu günü olduğu için “Aşura” adını almıştır.

Bilindiği gibi “Aşura” kelime anlamı ile “onuncu” demektir.

Kimine göre de bu güne böyle bir ad takılmış olmasının sebebi, Allah’ın o gün on peygambere on keramet bağışlamış olmasıdır.

Bazı âlimlere göre de bu güne “Aşura” adının verilmesinin sebebi, bu günün bu ümmete bağışlanan imtiyazların onuncusu olmasıdır. Bu

imtiyazlar şunlardır:

1- Receb ayı: Receb ayı, bu ümmete bağışlanan imtiyazlardan biridir. Allah bu ümmeti diğer ümmetlerden üstün kıldığı ölçüde bu ayı da diğer aylardan üstün kılmıştır.

2- Şaban ayı: Yüce Allah, Peygamberimizi (s.a.v.) diğer peygamberlerden üstün kıldığı ölçüde bu ayı da diğer aylardan üstün kılmıştır.

3- Ramazan ayı: Yüce Allah diğer varlıklardan nasıl ki, kıyas kabul etmez biçimde, üstün ise bu ay da diğer aylardan üstündür.

4- Kadir gecesi: Bilindiği gibi bu gece bin aydan daha hayırlıdır.

5- Ramazan Bayramı günü: O gün mükâfat dağıtımı günüdür.

6- Zilhicce'nin ilk on günü: Bu günler Allah'ı zikretme günleridir.

7- Arefe günü: O gün tutulan oruç iki yıllık günahlara keffâret olur.

8- Kurban Bayramı günü: Bu gün kurban keserek Allah'ın yakınlığını kazanma günüdür.

9- Cuma günü. Bu gün, haftanın en önemli ve en büyük günüdür.

10- Aşura günü. Bu günün orucu, bir yıllık günahlara keffâret olur.

Bu on zaman biriminin her birine Yüce Allah ayrı ayrı birer imtiyaz bağışlamış ve bu zaman birimlerini, bu ümmetin günahlarına keffâret ve hataları için arınma vesilesi kılmıştır.

Hız. Âişe'nin (r.anha) belirttiklerine göre; aşura günü Kureyşlilerin cahiliyye devrinde oruç tuttıkları bir gündü. Peygamberimiz Mekke'deyken o gün oruç tutardı. Medine'ye göç edilip de ramazan ayında oruç tutmak farz kılınıca Peygamberimiz sahabîlere: "Daha önce size Aşura günü oruç tutmanızı emretmiştik. Fakat şimdi o gün isteyen oruç tutsun, isteyen tutmasın." buyurdu.

Hız. Âişe'ye göre; Aşura günü, Muharrem ayının onuncu günüdür. Bazılarına göre de bu ayın on birinci günüdür. Fakat çoğunluğun görüşüne göre; Aşura günü Muharrem ayının onuncu günüdür.

En doğrusunu Yüce Allah bilir.

Müttefekun Aleyh, Buharî, 1900; Müslim, 1130

Beyhakî, Kübrâ, 4/287 (8189), Şuabü'l-

İman, 3790.

Beyhakî, Şuabü'l-İman 3791;

Taberanî, Mu'cemu'l-Kebîr, 10007.

Bakara Sûresi; 157.

Suyuti, el-Leâli'l-Masnûa, 2/108-109,

İbn Arrâk, Tenzhi's-Şeria, 2/149;

Şevkanî, el-Fevâidü'l-Mecmua, s.96.

Kaynakça

Cafer Çelik, On İki İmam, Köprü Yayınları, İstanbul, 2010.

Ebü'l-Leys es-Semerkindî, Sohbetler (Tenbihü'l Gafilîn), Karaca Yayınevi, İstanbul, 2007.

Ebü'l-Leys es-Semerkindî, Tenbihü'l Gafilîn ve Bustanü'l Arifîn, Çelik Yayınevi, İstanbul, 1998.

İmam Gazzâlî, Kimya-yı Saadet, Çelik Yayınevi, İstanbul, 1996.

İmam Gazzâlî, Mükâşefetü'l Kulûb (Kalplerin Keşfi), Çelik Yayınevi, İstanbul, 1999.

Köstendilli Süleyman Şeyhî, 1001 Sûfî, hzl. Yrd. Doç. Dr. Sezai Küçük-Dr. Semih Ceyhan, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2007.

Mehmed Ali Aynî, İslam Düşüncesinin Zirvesi Gazâlî, İnsan Yayınları, İstanbul, 2011.

Mevlana, Mesnevi Hikâyeleri, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Sadi Şirazî, Bostan, hzl. Cevdet Toprak, Mavi Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Sadi Şirazî, *Gülistan*, hzl. Cevdet
Toprak, Mavi Yayıncılık, İstanbul,
2010.

prü

tler

evi,

hü'l

elik

elik

lûb

evi,

001

Dr.

lık,

nin

arı,

avi

det

oul,

%100

Kitapta 1 sayfa kaldı

%100

532 / 532

çıkarmamış, birçok sahada eser kaleme alarak ilmî birikimini sonraki nesillere aktarmıştır. Fıkıh, tefsir, hadis, kelam, tasavvuf ve ahlak alanında eser veren meşhur âlimlerden biri olup birçok eseri yaygın olarak tanınmıştır. Kaynaklarda yer alan eserleri şunlardır: Muhtelifu'r-rivâye, el-Fetâvâ min ekâvili'l-Meşâyih, Kitabu'n-nevâzil, Hasru'l-mesâil, Hizânetü'l-ekmel, Hizânetü'l-fikh, Kutu'n-nefs fi marifeti'l-erkâni'l-hams, el-Mebhut, Mukaddimetü's-salât, en-Nevâdir, Risale fi'l-fikh, Şerhu'l-Câmi'i'l-kebîr ve Şerhu'l-Câmi'i's-sağîr, Şerhu Müşkilâti'l-Kudurî, Te'sîsü'l-fikh, Te'sîsü'n-nazar, Te'vîlât, Uyûnu'l-mesâil, Beyânu Akîdeti'l-Usul, Beyânu'l-İman ve Menâkıbu'l-Hulefâi'l-Erba'a, el-Maârif fi Şerhi's-Sahâif, Risâletü'l-Es'ile ve'l-Evcibe (Risâletü'l-Ma'rife ve'l-İman), Şer'u'l-İslam (Şiratu'l-İslam), Şerhu'l-Fikhi'l-Ekber, Umdetü'l-Akâid, Bustânu'l-ârifîn, Dekâiku'l-ahbâr fi zikri'l-cenneti ve'n-nâr, Fedâilu Ramadân, el-İhtiyârât ve'l-İntihâbât, Kitabu'l-Mevâiz, Kurratu'l-uyûn ve müferrâhi'l-kalbi'l-mahzûn, Risâle fi'l-Hikem-(Camiu'l-Hikem), Tenbîhu'l-

gâfilîn, Ukûbetü ehli'l-kebâir, Tefsiru'l-Ku'ran, Tefsiru cüz'i Âmmе, Duâu'l-feth, Esrâru'l-Vech (Esraru'l-Vahy), Hikâyet-i Pirler ve Menâkıb-ı Evliyâ (Terceme-i Tezkirâti'l-Evliyâ), el-Letâifu'l-müstahraca min Sahîhi'l-Buḥârî, Tuhfetü'l-Enâm fi Menâkibi'l-Eimmeti'l-Erbaa el-Alâm, Risâle fi Usuli'd-din.